THKP-C/HDÖ

REVİZYONİZMİN REVİZYONU

ERİŞ YAYINLARI

THKP-C/HDÖ

REVİZYONİZMİN REVİZYONU

ERİŞ YAYINLARI

DÖRDÜNCÜ BASKI

“Revizyonizmin Revizyonu”, Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi/Halkın Devrimci Öncüleri Genel Komitesi tarafından 1989 yılında yayınlanmıştır.
Eriş Yayınları-2012. (Birinci baskı-1992, İkinci baskı-1995, Üçüncü baskı-2001)

İÇİNDEKİLER

REVİZYONİZMİN REVİZYONU

GİRİŞ

Günümüzde en sık duyulan sözcükler, hiç kuşkusuz, "glastnost" ve "perestroyka"dır. Bunlar SBKP'nin 27. Kongresi'nde kabul edilen "tezler" olmaktan öte, uluslararası planda birçok ilişkinin yeniden tanımlanmasına ve yeniden biçimlenmesine yol açan genel bir anlayışı ifade etmektedirler.

SBKP'nin 1956'daki 20. Kongresi'nden bu yana geçen otuz yılı aşkın süre içinde dünya çapında pek çok değişiklikler ortaya çıkmıştır. Ancak SBKP'nin bu değişikliklere ayak uydurabildiğini söyleyebilmek de zordur. Dolayısıyla SSCB'deki "anti-stalinist" bir görünüm altında ve Stalin uygulamalarına bir tepki niteliğinde[1] uygulamaların içte ve dışta önemli darboğazlarla karşılaştığı ve bu darboğazların büyük bunalımlara yol açtığı bir evrede "glastnost" ve "perestroyka" ortaya çıkmıştır.

SSCB'nin dış ilişkilerinin genel hedeflerini belirleyen "glastnost" ile iç ilişkilerinin genel niteliğini tanımlayan "perestroyka"nın Marksizm-Leninizm açısından doğru olup olmadığından çok, bu uygulamaların SSCB'deki iç ve dış sorunları çözüp çözmeyeceği her şeyin önünde bulunmaktadır. Doğal olarak bu noktada, iç ve dış sorunların neler olduğu, "çözüm"den ne anlaşıldığı ve ne beklendiği birinci dereceden önem kazanmaktadır. Marksist-Leninist teorinin ikincil plana konduğu bir ortamda, tek başına kullanılan araçların kendisine bakarak, genel bir yargıda bulunmak yanlış ve aldatıcı olacaktır. Öyle ki, böylesine yalın ve araçsal değerlendirmeler, çoğu durumda önemli eksiklikleri de beraberinde getirecektir. Bu konuda Lenin'in "devlet kapitalizmi" konusunda söylediklerini anımsamak yeterli olacaktır.

Diyebiliriz ki, SSCB'deki yeni kararlar ve uygulamalar, asıl olarak sorunların niteliğine ve bu sorunların niçin ve neden çözümlenmesi gerektiğine bakarak değerledirilmelidir. Bu nedenledir ki, kararların ve uygulamaların uzun vadede sosyalizmin inşası ve dünya sosyalist devriminin gerçekleştirilmesi perspektifi ile ne derece uyumlu olduğu, ne derece bu gelişmelere katkıda bulunduğu ya da engellediği büyük bir öneme sahiptir. Bunun açık ifadesi ise, SSCB'deki gelişmelerden kimin ne beklediği sorularının, karar ve uygulamalara bakış açısını belirlediğidir.

Bu uygulamalardan ve kararlardan herkes birşeyler beklemektedir.

Emperyalistlerin en önemli beklentisi, 1917'den beri sürekli daralan pazarlarda yeni bir gelişmenin ortaya çıkmasıdır. 1974 "detant" dönemine kadar, özellikle de "soğuk savaş" döneminde, emperyalizm, bir bütün olarak yitirdiği pazarları tekrar ele geçirmeyi hedefliyordu. Ancak gerek emperyalistler arası uzlaşmaz çelişkilerin durumu, gerek emperyalizm ile ulusal ve halk kurtuluş savaşları arasındaki mücadelede ikincilerin ağır basması, gerekse nükleer silahların varlığı, emperyalistlerin nihai amaçlarını **bir bütün olarak** kısa vadede geçekleştirmelerini olanaksız kılmıştır. Bu nedenle emperyalizm, özellikle de Amerikan emperyalizmi 1971'den itibaren düzenli ve sistemli bir biçimde sosyalist ülkelerin dünya ticaretine tedrici olarak açılması yönünde çaba göstermeye başladı. Bunun anlamı ise, bu ülkelerin emperyalizmin meta pazarı haline getirilmesinden başka birşey değildir.

1971'de dolarını istemiye istemeye devalüe eden ABD emperyalizmi önemli bir ekonomik buhranla yüz yüzeydi. Özellikle tarım ürünleri üretiminde ortaya çıkan fazlalık Amerikan ekonomisi üzerinde genel bir buhran baskısı yapmaktaydı. Bu koşullar altında öncelikle fazla tahılın pazarlanması gerekiyordu. İşte SSCB'de tarımsal üretimde gerekli artışların sağlanamaması, tarımsal üretimde göreli bir düşüşün olaması, Amerikan tahılı için gerekli ve yeterli bir pazarın ortaya çıkmasını sağlamıştı.

1974-80 arasında emperyalist ülkelerin tarım ürünleri fazlası bağlamında ortaya çıkan sosyalist ülkelerin emperyalist-kapitalist pazar alanı haline gelmesi, bu dönemde revizyonizm tarafından **sınırlı** bir amaçla benimsenmişti. Ancak kapitalizmin 1980 dünya ekonomik buhranı, emperyalist ülkelerde sanayi metaları fazlası sorunu ortaya çı-karmıştır. Zaten buhranın asıl şiddetini de bu aşırı-üretim oluşturuyordu. Bu koşullar altında emperyalizm için, sosyalist ülke pazarlarına girme, asıl olarak

sanayi ürünlerinin satışı olarak biçimlenmek ya da bu yönde gelişmek zorundaydı.

Dünya pazarlarının 1/3'ünü yitirmiş emperyalizmin, yeni-sömürgecilik yöntemleriyle elinde tuttuğu ülkelerde meta ekonomisini geliştirmek ve buralardaki kapalı ekonomik birimlerini pazara açmak yönünde gösterdiği çabalar, sermayenin birikim oranı açısından yeterli olmaktan uzak olduğu gibi, pazarların alabildiğine geniş olması kapitalizmin bir yasasıdır da. *"Kapitalizmin gelişme ritmi kapitalist pazar tarafından belirlenir"* olduğu için, gerek yeni-sömürgecilik uygulamalarında gelişme ve hızlanma, gerekse sosyalist ülkelerin emperyalist pazar ilişkisine (sınırlı da olsa) çekilmesi önemli ve temel bir sorun durumunda bulunuyordu.

İşte bir bütün olarak emperyalizmin SSCB'deki yeni karar ve uygulamalardan beklediklerini bunlar belirlemektedir ve daha geniş bir pazar olanaklarına sahip olmayla nitelenir.

Ancak emperyalizmin bir bütün olarak sosyalist ülkelerin pazarına bakış açıları bu olmakla birlikte, her bir emperyalist ülkenin kendi içinde özgün beklentileri bulunmaktadır. Ve ayrıca emperyalistler, sosyalist ülke pazarlarını kendi aralarında bir çeşit "açık kapı" politikasıyla paylaşmak durumundadırlar. Bugün net olarak görülen paylaşıma göre, Polonya asıl olarak Amerikan emperyalizminin, Macaristan emperyalist Almanya başta olmak üzere AET'nin emperyalist ülkelerinin "nüfus" alanı olarak belirlenmiştir. Polonya pazarı üzerinde İngiltere'nin de önemli bir beklentisi bulunmakla birlikte, Amerikan emperyalizmi ile aralarındaki ilişkinin boyutları bunu özel bir sorun haline getirmemektedir. Diğer sosyalist ülkeler ise (Bulgaristan, Demokratik Almanya ve Çekoslovakya) kesin belirlenmiş alanlar olmamakla birlikte, genel paylaşım hedefleri içinde bulunmaktadır. Çin, bu açıdan Japon ve ABD emperyalizminin pazarı olarak düşünülmekte ise de, gerekli gelişmeler henüz yeterince sağlanamamıştır.[2] SSCB ise, bu bağlamda, ABD'nin ana ilgi alanı olarak özel bir yere ve ilişkiye sahiptir.

SSCB ve diğer sosyalist ülkelerin beklentileri ise, doğrudan otuz yıldır meydana gelen üretim daralmalarına ve nüfus artışına oranla düşen tüketim sorununa belirli oranda çözüm bulmaktır.

Sosyalist ülkelerde kitlelerin tüketim ürünlerine olan taleplerindeki olağanüstü artışlar, **ülke içinde** yeni yatırımlar için gerekli kaynak bulma

sorununu öne **çıkarmıştır**. 1950'lere kadar sosyalist devlet uygulamalarıyla ve zorunlu-gönüllü çalışmalarla sağlanan kaynaklar, 1956'dan itibaren giderek azalmaya ve nükleer silah üretimi ile uzay çalışmaları nedeniyle verimsizleşmeye başlamıştır. Kitlelerin tüketim mallarına olan taleplerindeki artış ile tüketim malları üretimindeki artış arasındaki fark, giderek bu ürünlerin başka alanlardan ya da ülkelerden temin edilmesini zorunlu kılmıştır.

Bu farklı alanlar ve ülkeler, ilk anda diğer sosyalist ülkeler olarak belirlenmiş ve COMECON ilişkileri içinde oluşturulan bir "işbölümü" ile bu tüketim malları temin edilmeye çalışılmıştır. Ancak gerek temin edilen ürünlerin yetersizliği, gerekse temin edilen ülkelerde iç tüketim arzının azalmasına yol açması, bu uygulamanın uzun vadeli olamayacağını göstermiştir. Tüketim malları üretiminde artışlar sağlamak için mevcut kaynaklar sınırlıdır.

Genel olarak proletarya iktidarlarının kullanabileceği kaynakların başında zorunlu tasarruflar gelir. Ancak kitlelerin tüketim taleplerindeki artışlar karşısında böyle bir kaynağın artırılması olanaksızdır. Dolayısıyla SBKP revizyonizmi bu kaynağı kullanabilecek durumda değildir. Zaten anti-Stalinist propagandayla kitlelerin tüketim talepleri artırıldığı gibi, enternasyonalizmden uzaklaşılmasıyla Sovyet halkının 50-60 yıldır yaptığı "fedakârlıkların" artık yeterli olduğu, "dünya devrimi"nin daha uzun bir süre gerçekleşmeyeceği teorileriyle daha da artırılmıştır. Dünya devrimi için bir kuşağın "yitirildiği" (!), ama ikinci kuşağın da "yitirilmesi" gerekmediği propagandasını yapan revizyonizm, kaçınılmaz olarak kitlelerin tüketim malları talebinin güçlendiricisi ve özendiricisi olmuştur.

Bu durum, bir yandan kitlelerin tüketim malları talebini artırırken, diğer yandan zorunlu tasarrufu engellemiştir. Böylece tüketim malları üretimi için gerekli yatırımlar için kaynak bulunmasında zorunlu tasarrufların **artırılması** revizyonizmin kendi iç mantığıyla ortadan kaldırılmıştır.

Kullanılabilir **ikinci kaynak** ise, doğrudan nükleer silah üretimi ile uzay çalışmalarında kullanılan kaynaklara ilişkindir. Bunlar ise, bilimsel araştırmalardan vazgeçmeksizin ve emperyalizmin nükleer şantajına boyun eğmeksizin kullanılabilinecek kaynaklar değildir. Doğal olarak bilimsel ve teknolojik devrime revizyonist yaklaşım ile revizyonist savaş kavrayışı ön plana geçmektedir.

Emperyalizmin III. bunalım döneminin ilişki ve çelişkilerini tam olarak tahlil edememiş olan revizyonizm, emperyalizmin ekonomisini askerileştirmesi olgusundan gerekli sonuçları da çıkaramamıştır. Doğal olarak emperyalist ekonominin askeri üretim artışlarıyla gelişmelerin yarattığı bir “silahlanma yarışı”, SSCB’nin birincil sorunu haline gelmiştir. Emperyalizmle bu alanda yapılan her rekabet, emperyalist ekonominin aşırı-üretim buhranlarının şiddetini azaltırken, sosyalist ülke ekonomilerinde ters yönde etkide bulunmuştur. Yeni bir savunma anlayışı geliştirilmesi gerekirken ve devrimlerden güç alınması önem taşırken, nükleer silahlanmada öne geçmeye dayalı bir savunma konsepti, artan oranda kaynakların bu alanlara kaydırılmasını gerekli kılmıştır.

Diğer taraftan uzay çalışmaları temelinde sürdürülen bilimsel ve teknolojik araştırmalar, kitlelerin tüketim taleplerindeki artışlara denk düşmeyen alanlarda ürünler vermiştir. Amerikan emperyalizminin uzay çalışmalarından elde ettiği verileri, kapitalist bağlamda tüketim malları üretimine yöneltmesi ve tüketim malları haline dönüştürmesi karşısında SSCB’deki çalışmalar, sadece genel insanlık düzeyindeki bilimsel gelişmeler ortaya çıkarmakla belirlenmiştir. Böylece emperyalizm bilimsel araştırmalardan tüketime giden bir köprü oluşturmuş iken, SSCB böyle bir bağlantı oluşturamamıştır.

“Uzmanlaşma”nın revizyonist kavranışı, bilimsel çalışmalarda bulunan kesimler ile üretim ve tüketim malları üreten sanayi kesimleri arasında doğru bir ilişki kurulmasını da önlemiştir. Uzmanlaşmaya dayalı genişletilmiş bir işbölümünün kazanımları kadar, olumsuzluklarını da aşmak için elde bulunan iki büyük güç kullanılamamıştır. **Poli-teknik eğitim ve merkezi planlama**nın gücünü etkisizleştiren SBKP revizyonizmi, kaçınılmaz olarak “uzmanlaşma”nın getirdiği sorunlarla daha da zor duruma düşmüştür.[3]

Poli-teknik eğitimin gücü kullanılamamıştır. Çünkü revizyonizm, bu eğitim sistemini geleneksel eğitime dönüştürmüş ve bu bağlamda bir mesleki eğitim olarak düzenlemiştir. 1950 sonrasında meydana gelen bilimsel ve teknolojik gelişmeler karşısında eğitim sistemi içinde özel olarak “uzmanlık” eğitimleri öne geçirilmeye çalışılmıştır. Sonuç ise, sosyalist eğitimin tüm temel ilkelerinin terk edilmesidir.

Diğer büyük güç olan **merkezi planlama** da kullanılamamıştır, çünkü merkezi planlamanın çözücü olma gücü, revizyonizmin otuz yıldır uyguladığı politikalarla sürekli azaltılmıştır. Yerel cumhuriyetlere ve yerel üretim birimlerine daha fazla "özerklik" tanınması, merkezi planlama tarafından kullanılabilinecek merkezi fonun gücünü azaltmıştır.[4] Merkezi yönetimin kaynak temini, dağıtımı, gerekli emek-gücünü sağlaması ve düzenlenmesi, bu yolla gerilemiştir. Dolayısıyla merkezi planlamanın gücü etkili olmaktan çıkmıştır.

Bu durumda revizyonizmin bulduğu çözüm doğrudan emperyalizmle bağlantılıdır. Revizyonist anlayışa göre, eğer dünya çapında sosyalist ülkeler ile emperyalist ülkeler arasında bir savaş tehlikesi azaltılabilinir ya da ortadan kaldırılabilinirse, nükleer silah üretiminde kullanılan kaynaklar ve emek-gücü (ki zihni-emeğin ağır bastığı bir emek-gücüdür), üretim alanlarında, özellikle de tüketim malları üretiminde kullanılabilinecektir. Böylece revizyonistler, sosyalist üretim alanından elde edilen ürünlerle tüketim talebini karşılayabileceklerini hesaplamışlardır. Ancak çözüm sadece ve hatta esas olarak sosyalist ülkelere bağlı değildir. Çözüm, doğrudan emperyalizme bağlıdır ve emperyalizmin III. bunalım döneminde ekonomisini askerileştirmesiyle belirlenmiştir.

Böylece artan üretim talebini karşılamak için, bir yandan sosyalist ekonominin planlanmasında tüketim ürünleri üretiminin önemini yeniden keşfeden revizyonizm, öte yandan yeni-sömürgeciliğin "militarizm" olmaksızın var olabileceği şeklinde teoriler üretmeye yönelmiştir.[5]

Şüphesiz nükleer silahlanma "yarışı"nın sınırlandırılması ya da tümüyle ortadan kalkması koşullarında, SSCB'nin sağlayacağı ek kaynaklar –ki bu kaynaklar kullanılan kaynakların yarısına yakındır–, üretimin artırılmasında büyük bir yere sahiptir. Fakat aynı durum, askerileştirilmiş bir ekonomiye sahip emperyalist ülkeler için ters yönde sonuçlar doğuracaktır. Üretim malları üretimi sektöründe aşırı-üretim buhranlarının şiddetini azaltmak için askeri üretime yönelmiş, yani devlet müdahalesiyle ekonomik buhranın şiddetini azaltmak durumunda bulunan emperyalist ülkelerde, "silahsızlanma", bir yandan aşırı-üretim buhranlarını şiddetlendirirken, diğer yandan sosyal ve siyasal buhranı derinleştirerek devrimci bir durumun ortaya çıkmasına yol açabilecektir. Bu durumun emperyalistlerce bilinmediğini düşünmek safdillik olur. Bu açıdan SBKP revizyonizmi,

tezlerini “global” ölçekte üretmek durumundadır. Bu “global” ölçek, kaçınılmaz olarak emperyalistlerin sorunlarına da çözümler üretilmesini gerektirmektedir. Bu açıdan SBKP revizyonistleri, Amerikan ekonomisinin “sivilleştirilmesi”nden söz etmektedir. Ancak söylemedikleri ise, böyle “sivilleştirilmiş” ekonominin gereksinme duyacağı kapitalist pazarın uzun vadeli ve düzenli bir biçimde nasıl garanti altına alınacağıdır. Ve emperyalizmin de ancak böyle bir garanti koşullarında bazı askeri sektörlerini “sivilleştirme”si olanaklıdır.[6]

Bu garantiler verildiği takdirde sonuç açıktır: Emperyalizm kaybettiği pazarlarına yeniden girecektir. Eğer kitlelerin tüketim taleplerinin karşılanmasını herşeye rağmen birincil plana koymuşsanız ve eğer bunun için gerekli kaynakları nükleer silahsızlanma yoluyla temin edeceğinizi belirlemişseniz, emperyalizmin böyle bir pazar gereksinmesine karşı çıkamazsınız. SBKP revizyonizminin bugün geldiği nokta işte tam burasıdır. Ve bugün yapılmış anlaşmalar tam olarak açıklanmamış da olsa, belirli bir oranda bu şekilde gerçekleştiği bilinmektedir.

SBKP revizyonistlerinin, genel olarak emperyalistlere, özel olarak Amerikan emperyalizmine verdiği ya da vermeyi tasarladığı güvenceler ikilidir.

Birinci güvence, sosyalist ülke pazarlarının düzenli ve sistemli olarak emperyalist metalara açılmasıdır. Bu konuda yapılabilecek sınırlamalar, bazı ağır sanayi tesisleri ile stratejik sektörler düzeyindedir. Bunun dışında kalan tüketim malları sektörü ile tarım temel alan olarak sunulmaktadır. Böylesine sınırlı bir pazar açımı, yeni-sömürgecilik koşullarında emperyalizmin çıkarına uygundur ve kendi işleyişinin rasyonelleştirilmesini sağlayacaktır. Yeni-sömürgecilik yöntemlerini olağanüstü geliştirmiş bulunan emperyalizm, bu sınırlı alanda önemli kârlar sağlayabilecektir.

İkinci güvence ise, emperyalizmin mevcut pazarlarının daralmasına yol açacak gelişmelerden (özellikle devrimci mücadelelerden) SBKP’nin uzak duracak olmasına ilişkindir. Artık SBKP, eski tarzda da olsa devrimci mücadeleleri maddi olarak desteklemeyeceği gibi, ideolojik olarak da onaylamayacaktır. Bunun diğer yönü ise, SBKP revizyonizminin “toplumsal ilerleme” tezlerini daha fazla savunacağıdır. Kendi dillerinde “yerel” çatışmaların “bölgesel” çatışmalara dönüşmemesi için SBKP

elinden gelen her türlü çabayı göstereceğini emperyalizme taahhüt etmektedir.

Buna karşılık olarak emperyalizmin verdiği tek güvence, mevcut sistem dışı ülkelerin, dolaylı ya da doğrudan emperyalist müdahaleler tehdidi altında tutulmasından, belli koşullarla vazgeçeceğidir. Bu ise, pratikte Nikaragua ve Afganistan olaylarında ABD'nin desteğinin en aza indirilmesi demektir. Bu güvence, SBKP revizyonizmi için belirli bir dönem "istikrar" sağlanması anlamına gelmektedir. (Tabi emperyalizm bu tek güvencesiyle birlikte, silahlı mücadeleye başvurmayan ve SBKP çizgisini izleyen "komünistler"e yerel oligarşilerin daha yumuşak davranmalarına katkıda bulunabileceğini de söylemektedir.)[7]

Sosyalist ekonomide ortaya çıkan sorunların çözümünde kullanılabilecek **üçüncü kaynak** ise, tarıma ilişkindir ve tarımsal üretimdeki artışlara bağlı olarak sanayi için yeni ve artan bir talep yaratılmasıdır. Bu ise, doğrudan sosyalist ülkelerde tarım politikalarının değiştirilmesi, proletaryanın köylülükle ilişkilerinin yeniden tanımlanmasını da gerektirebilmektedir. Bu açıdan revizyonizm, köylülüğün, 1920'lerde olduğu gibi, "pazar" ilişkilerine sokulması temelinde politikalar önermektedir. Çayanov'un yıllar sonra yeniden keşfedilmesinin ardında bu politika yatmaktadır.

Tarımsal üretime bağlı olarak ortaya çıkacak kaynağın revizyonizmin konusu haline gelmesinin temelinde, ülke içinde köylülüğün istenildiği ve beklenildiği düzeyde sosyalist üretim ilişkileriyle bütünleşmelerinin ve onunla birlikte değişmelerinin gerçekleştirilememiş olması yatmaktadır. Küçük-üreticiliğin aradan geçen 70 yıla rağmen, hâlâ SSCB'de yaygın bulunması ve bunların sanayi ürünlerine sınırlı oranda talepte bulunmaları kaçınılmaz olarak revizyonizmin yeni tarım politikaları üretmelerine yol açmıştır.

Sosyalist bir ekonomi için bütünsel bir işleyiş ve merkezi bir düzenleme zorunludur. Bunun tarımsal üretimle sanayi üretimi arasında sürekli ve düzenli bir ilişkinin geliştirilmesiyle sağlanabileceği açıktır. Bir ülke ekonomisinde, kentlerdeki proletaryanın gıda gereksinmelerinin tarım kesiminden sağlanması kadar, talep artışlarının da tarımsal üretimdeki artışlarla karşılanması da zorunludur. Bu gereksinmelerin dışsal olarak, yani **ithalat** yoluyla sağlanması, ancak sosyalist sistem bağlamında gerçekliği

bulunmaktadır. Tabi bunun gerçekleşmesi, revizyonizmin 30 yıllık uygulamalarıyla olanaksız olduğu koşullarda, işleyiş daha farklı olacaktır ve öylede olmuştur. 1970 sonrasında Polonya ve Macaristan' da görülen yüksek ithalat rakamları, bu değişimin somut ifadesidir. Ancak Polonya ve Macaristan deneyimi göstermiştir ki, böyle bir ithalat uygulaması, kısa sürede büyük devlet borçlarının ortaya çıkmasına yol açmakta ve giderek kapitalist ekonomilerden transfer edilmiş bir enflasyon oluşturmaktadır.

Özellikle SSCB'de çeşitli sovyet cumhuriyetlerinin sosyalist sanayi ürünlerine yönelik taleplerinin yeterince artırılamaması "yeni" tarım politikalarının çıkış noktasını oluşturmuştur. Artık kitlelerin tüketim malları talebi ön plana çıkarılarak, küçük üreticilerin sanayinin ürettiği tüketim mallarına talebini artırmak istenmektedir. Bir çeşit kapalı üretim birimlerinin, proletarya devletinin gücüyle sosyalist üretim ilişkilerine çekilmesi uygulaması, bu bağlamda, sona erdirilmektedir. Revizyonizm, "kapitalizmden öğrenerek", emperyalizmin yeni-sömürgecilik yöntemlerinden dersler çıkarmıştır. Bu "dersler"e bağlı olarak, küçük üreticilerin "pazar" için üretime yöneltilmesi ve aynı pazarda sanayi ürünlerine talep oluşturması sağlanmak istenmektedir.

SSCB'de tarımsal üretim için gerekli sanayi ürünleri, geçmiş dönemde, büyük ölçüde traktör vb. makinelere dayanıyordu. Tarımdaki küçük-üreticilerin sanayi ürünlerine talepleri de bu makinelerin satın alınması şeklindeydi. Ancak zaman içinde tarımda makineleşmenin büyük ölçüde tamamlanması, bu tür ürünlere olan talebi büyük ölçüde azaltmıştır. Öte yandan sosyalist sanayinin bu tür tarımsal makinelerin üretiminde gösterdiği ilerlemeler, eldeki donatımın daha uzun dönemde değiştirilmesini olanaklı kılmıştır. Kapitalist anlamda bir üretim aracının ekonomik ömrü belirlenmediği için, üretilen tarım makinelerinin dayanıklılığı esas alınmaktadır. Böylece yeni topraklar tarımsal üretime sokulmadığı sürece ya da küçük çiftliklerin birleştirilerek kolektif çiftlikler haline gelmeleri sağlanmadıkça, bu tür sanayi ürünlerine olan talebi artırmak olanaksız olmaktadır. Emperyalist ülkelerde bir tarımsal makinenin ekonomik ömrünün 10 yılla sınırlı olduğu bir dünyada, 20-25 yıl dayanıklı tarım makinelerinin üretilmesi, kaçınılmaz olarak, bu makineleri üreten sanayi kuruluşlarının atıl kalmasına yol açmaktadır. Bu ataletin giderilmesinin tek yolu, bu ürünlerin ihraç edilmesinden geçmektedir. Ancak emperyalist sanayinin bu alandaki teknolojik üstünlükleri, sosyalist sanayinin bu

ürünlerinin sosyalist ülkeler dışı ülkelere ihracını engellemektedir. Dolayısıyla emperyalist sanayi ürünleriyle “rekabet” edebilecek nitelikte ve maliyette üretim yapılması kaçınılmaz olmaktadır. Tabi bu kaçınılmazlık, böyle bir yola girmişseniz ve bu yolda devam etmekte ısrarlıysanız vardır.

Bu nedenle, bugün sosyalist ülkelerde mevcut sanayi ürünlerine küçük-üreticilerin taleplerini artırmak, mevcut donanımın yenilenmesiyle sağlanamaz. Mevcut haliyle “ihraç” yoluyla da sanayi ürünlerine talep yaratmak aynı ölçüde olanaksızdır.[8] Doğal olarak tarımda çalışan nüfusun yeni tip tüketiciler haline getirilmesi gündeme gelmektedir. Bu, kentlerdeki tüketim normlarının kırsal alanlara yayılması demektir. Ancak, bunun da kırsal yerleşim sisteminin topyekün değiştirilmesi sağlanmadığı sürece geçerli olması olanaksızdır.[9]

“Kapitalizmden öğrenen” revizyonizmin üzerinden atladığı olgu, emperyalist ülkelerde köylülüğün sürekli sanayi ürünleri talebinde bulunmalarının temelinde yatan kapitalist pazar ilişkileridir. Dolayısıyla, biçimsel olarak emperyalist ülkelerden adaptasyonlar yapılarak üretilen çözümler sosyalist ekonominin sorunlarını çözme yeteneğine sahip olmayacaktır.

Bugün en ileri emperyalist ülke olan ABD’de tarımda faaliyet gösteren küçük üreticiler, sürekli ve artan oranda sanayi ürünleri talebinde bulunabilmektedirler. Ve bu talep, bu üreticilerin mülksüzleştirilmesinin yeni biçimleriyle birlikte ortaya çıkmaktadır. Bu ilişkilerde, onların yaşam standartlarının sürekli bir yükselmesi gerçekleşmemektedir. Bu, doğrudan onların tüketim alışkanlıklarını artırmak ve zorunlu tüketimi sağlayan ürünler piyasaya sürmekle gerçekleştirilmektedir. Örneğin, en çok 10 yıllık bir ekonomik ömre sahip olan bir tarımsal makine, gerektiğinde çok daha kısa bir sürede değiştirilmek zorunda kalmaktadır. Bu durumda küçük üreticiler yeni makineleri satın almak zorunda kalmakta dırlar. Bunların satın alınmasında kredi kolaylıklarının olması tali bir etmen durumundadır. Belirleyici olan, küçük üreticilerin böyle bir talepte bulunmaya zorlanmalarıdır.

Kapitalist pazarın tekelci evrede biçimlenmesi çerçevesinde küçük-üreticiler, ürünlerini pazar fiyatıyla satmak zorundadırlar. Ama pazardaki fiyatlar büyük ölçüde tekeller tarafından belirlenmektedir. Dolayısıyla düşen ürün fiyatlarına bağlı olarak piyasaya sürülen yeni tarımsal makine

vb. donanım, tarımsal girdiler, üretimi artırmak amacıyla küçük üreticiler tarafından satın alınmaktadır. Böylece elindeki birikimi bu yeni sanayi ürünlerini satın almak için kullanmak durumundadır. Yeni donanımla üretimini artıran küçük-üretici, fiyat düşüşüyle ortaya çıkan kayıplarını, üretim fazlasıyla gidermeye çalışmaktadır. Burada tarım kapitalistlerinin (tekelci) belirledikleri verimlilik oranı, küçük-üreticilerin sanayi ürünlerine olan talebinin boyutunu belirlemektedir. Bunun sonucu olarak, küçük üreticiler ellerindeki makinelerin ekonomik ömrünü tamamlamasından önce yenilerini satın almaktadırlar. Bunun sonucu, artan sanayi ürünü talebi, artan tarımsal üretim ve artan makine hurdalığıdır. Dönemsel olarak birikimlerini, esas olarak da gıda gereksinmeleri için kendi ürünlerini kullanmalarından doğan birikimlerini, yeni sanayi ürünleri satın almak için kullanmaktadırlar. Böylece bir yandan elindeki birikimi yitirmekte, öte yandan daha çok üretim yaparak daha fazla birikim sağlama koşullarına ulaşmaktadır. Ancak kapitalist pazar ilişkileri içinde ve mali uygulamalarla bunlarda tüketilmektedir. Bunların işe yaramadığı dönemlerde ise, devrevi ekonomik buhranlar birikimlerin eritilmesinde etkili olmaktadır. Buna en çarpıcı örnek 1929 ekonomik buhranıdır. Ama her yıl borsada meydana gelen sürekli değişmeler de aynı sonucu yaratabilmektedir. (Özellikle tahıl borsasındaki değişmeler)

Bu konu özellikle önemli[10] olduğu için yakından bakalım.

Emperyalist dönemde hisse senetli şirketlerin olağanüstü gelişmesine paralel olarak, bu hisselerin küçük-burjuvaziye sağlayacağı ek kâr, bu kesimlerin birikimlerinin emilmesinde önemli bir yere sahiptir. Özellikle 1 dolarlık hisse senetlerinin varlığı, en küçük birikimin bile kullanılmasını olanaklı kılmaktadır. Ancak 1929 ekonomik buhranı küçük-burjuvazinin birikimlerinin bu yolla bir saatte yok olmasını getirmiştir. Böylece küçük-burjuva ideologlarının “mülkiyeti tabana yayma” politikaları iflas etmiştir.

II. yeniden paylaşım savaşından sonra, gerek tarım makinelerinde meydana gelen gelişmeler, gerekse otomotiv sanayindeki gelişmeler, küçük-burjuvazinin elindeki birikimlerin eritilmesinde önemli bir yere sahip olmuştur. Küçük-üreticilerin, kentte ve kırda kullanabileceği makinelerin üretimi, sanayi için yeni bir talep yaratmıştır. Bu düzeyde küçük-üreticiler için, örneğin bahçe tipi traktörler, sebze üretimi için kullanılabilir küçük

makineler, küçük kamyonetler, minibüsler vb. üretilmiş ve bunların satın alınabilinmesi için kredi sistemi devreye sokulmuştur.

Kolektif üretimin esas olduğu ve büyük çaplı tarımsal üretimin teşvik edildiği ve amaçlandığı bir ülkede, tüketim malları üretiminde bu tür artışlar sağlayarak küçük-üreticilerin "pazar" ilişkilerine sokulması olanaksızdır. Eğer sözkonusu olan kentlerdeki yaşam koşullarının gerektirdiği temel tüketim mallarına olan talebi artırmak ise, bunun kırsal alanlarda sanıldığı kadar talep yaratma olanağı yoktur. Örneğin, kentlerde, ev eşyaları düzeyinde ortaya çıkan talep, bireylere ve özellikle kadınlara önemli bir zaman kazandırıcı özelliklere sahiptir. Bunların kırsal bölgelerde bireyler için olduğu kadar, kadınlar için aynı değere sahip olduğu söylenemez. Kent ile kır arasındaki çelişki ortadan kaldırılmadığı sürece, bu durum varlığını sürdürecektir. Dolayısıyla buralarda temel tüketim mallarına olan talep az ve sınırlı oranda ortaya çıkacaktır. Böyle sınırlı bir talebe sahip kesimlerdeki küçük-üreticiler üzerinde (kolektif üretim koşullarında ve pazarın devlet tarafından denetlendiği bir düzende) kentsel tüketim ürünlerinin artırılmasının, tarımsal üretimi artırmaları için, bu üreticiler üzerinde gerekli itme vermeyecektir.

Sanayi ürünlerine (dayanıklı tüketim malları olarak) küçük-üreticilerin talebinin artmaması sonucu gerçekleşmeyen tarımsal üretim artışları sağlamak için daha başka yöntemlere başvurmak da olanaklıdır. Zorunlu çalışma ya da birikimlerin zoralımı yahut zorunlu ürün teslimatı gibi uygulamalar bunlara örnek olarak gösterilebilir. Ancak bunlar belirli dönemlerde ve zorunlu koşullarda geniş ölçüde uygulanabilir niteliktedirler. Dolayısıyla normal zamanlarda kullanılmazlar. (Bu uygulamalardaki yanlışlıklar, yöntemin "devlet gücüne" ya da "zor"a dayanmasından değil, olağan koşullarda kullanılmasından kaynaklanır.)

Küçük tarımsal üreticilerin üretimi artırmaları temelinde tarımsal üretimi artırma anlayışı, tartışmasız revizyonist bir karaktere sahiptir. Bu açıdan, üretimi teşvik amacıyla sağlanacak maddi katkılar başlı başına bu karakterin pratikte nelere yol açabileceğini göstermesi açısından önemlidir.

Küçük-üreticilere gerekli maddi teşvikler sağlanması, bir süre sonra devlet bütçesinde açıklara neden olmaktadır ve ürünlerin fiyatlarının artırılmasını kaçınılmaz hale getirmektedir. Şöyle ki, üretimi artırmak için, bedelsiz ya da az bir bedelle sağlanan tarımsal girdiler, teknik olarak üretimin artmasına neden olabilmektedir. Bu ürün artışı, fiyatların

düşmesini de beraberinde getirmektedir. Daha fazla ürettiği bir ürünü, daha ucuz bir fiyatla devlete ya da pazardaki alıcıya (ki bu da büyük ölçüde devlet olacaktır) satmak, olsa olsa bilinçli bir küçük-üreticinin proleter devlete olan bağlılığı durumunda sözkonusu olabilir. Bunun dışında her durum, küçük-üretici için, daha çok çalışıp daha az kazanmak anlamına gelecektir. Köylüler, yüzyıllardır ilişki içinde oldukları pazar düzeyinde bunun bilincindedirler. Ama devlet bütçesinden yapılan katkılarla sağlanan ürünler, devlet katkılarını geri almayı sağlayacak bir fazla fiyatla da tüketiciye sunulamamaktadır. Daha fazla ürünün eski fiyatlarla satın alınıp, ek bir fazlalıkla satılması sosyalist ülkelere de uygulanamaz. Zaten böyle bir uygulama kentlerdeki işçilerin yaşam standartlarını düşürmeden yapılama.

Diğer yandan, devlet teşvikleriyle ve ucuz girdilerle sağlanan ürün fazlası küçük-üreticilerin elindeki birikimi artırmak durumundadır. Dolayısıyla elinde önemli bir birikimi bulunan, ama bunu herhangi bir yerde kullanamayan küçük-üreticilerin, kapitalist normların ve zihniyetin büyük ölçüde kırıldığı bir ülkede, yalın bir birikim hırsıyla üretimini daha da artırması beklenemez. Doğal olarak, bu tür teşvikler, başlangıçta üretimde artış ortaya çıkarmakta, ancak bir süre sonra üretim eski seviyesine inmektedir. Çünkü bu küçük-üreticilerin elinde kullanılamayan ve ne işe yarayacağı bilinmeyen bir birikim bulunmaktadır.

İşte mevcut sosyalist ülkelerin en önemli bir sorunu da burada ortaya çıkmaktadır. Elinde belirli bir birikimi olan küçük-üreticinin, bir yandan azalan üretim içinde bulunması, öte yandan elindeki birikimin ekonomide kaynak olarak kullanılamaması söz konusudur. İşte tarımsal üretime ilişkin sorunların temel kaynağı burada, küçük üreticilikte yatmaktadır.

Revizyonizmin bu noktada ortaya çıkardığı çözüm, doğrudan sosyalist sistemin kendi işleyişinden değil, dışsal uygulamalardan türetilmiştir. Bu revizyonist çözüme karşı önerilen çözümlerde aynı oranda, ama daha farklı bir çıkış noktasına sahip olarak, hatalı durumdadır. Genellikle “sol” hatalar olarak ortaya çıkan bu çözüm önerileri de, revizyonizmin kendi çözümünü “meşrulaştırmak” için kullanılmaktadır.

Tarım sorununda en çok ortaya çıkan “sol” hatalar, küçük-üreticilerin elindeki birikimi belirli aralıklarla zor yoluyla devlete aktarmak ve üretimi artırmak için belirli aralıklarla zorlamak şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bunun dışında en sık kullanılan yöntem ise, tarımsal üretim girdilerinin fiyatlarını

artırmaktır. Bu artışlar kaçınılmaz olarak üreticinin daha fazla çalışmasına ve üretmesine neden olmaktadır. Ancak tarımsal girdi fiyatlarının yükseltilmesi tarım ürünlerinin fiyatlarının da yükseltilmesini gerektirmektedir. Bu ise, kentlerdeki yaşam koşullarının bozulmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla sosyal bir bunalımın ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Örneğin, Polonya'da, 1970 yılındaki grevlerin başlamasının temel nedeni gıda ürünlerinin fiyatlarına % 30 zam yapılmasıdır. Keza 1953'de Demokratik Almanya'daki ayaklanmanın temel nedeni, "sanayi yatırımları için kaynak sağlamak amacıyla" özel girişimcilerin, esnafın ve küçük tüccarın vergilerinde artışlar yapılması yanında, temel gıda maddelerinin fiyatlarına zam yapılması ve büyük çiftliklerin devlete ödemek zorunda bulundukları ürün miktarı oranlarının yükseltilmesidir.

Görüldüğü gibi, "sol" hatalar, kapitalizm koşullarında çok doğal ve çok kolay bir yol olarak ortaya çıkarken, sosyalist ülkelerde önemli kitle ayaklanmalarına bile neden olabilmektedir. İşte revizyonizmin revizyoncuları bu "deneyimler"den de yararlanmışlardır!

Revizyonistler, küçük üreticilere daha fazla özgürlük tanıyarak, kolektif çiftliklere daha çok insiyatif vererek, ellerindeki birikimlerini kendi üretimlerini artırmak için kullanılmasını sağlamak istemektedir.

Bu konuda revizyonizmin kendi beyanları ise, "yerel yönetimlere daha fazla özerklik", "pazar ekonomisine geçiş", "mülkiyetin tabana yayılması" ve "tarım ürünlerinin pazarda serbestçe satılması" şeklindedir.

Kısacası, revizyonist anlayış, küçük üreticiliğe karşı **kapitalizmin** eritici ve yönlendirici gücünden ve deneyiminden yararlanmak şeklinde belirginleşmektedir. Bu bağlamda kendilerine Lenin'in "**Aynî Vergi Üzerine**" adlı yazısını dayanak olarak almaktadırlar. Böylece revizyonizmin Marksizm-Leninizm karşısındaki konumu da açığa çıkmaktadır. Onlar, değişen koşulları dikkate almaksızın, Marksizm-Leninizmin özel koşullar için ileri sürmüş olduğu tezlere dört elle sarılarak, bu tezleri kendi sapmalarına dayanak yapmaktadırlar.

Sanılmaktadır ki, eğer küçük-üreticilerin doğrudan pazarda kendi ürünlerini satmaları ve burada başka ürünleri satın almaları sağlanacak olursa, bu üreticiler pazarda sanayi ürünlerine daha çok talepte bulunacaklar ve ellerindeki birikimleri bu amaçla kullanacaklardır. Dolayısıyla, pazar ilişkileri içinde meydana gelen fiyatları da kabul etmek zorunda kalacaklardır. Böylece tarım ürünlerinin fiyatlarının düşmesinden ya da

yükselmesinden dolayı, gerek üreticiler, gerekse tüketiciler sosyalist iktidarı ve SBKP'yi sorumlu tutmayacakları için, partilerin etkinliklerinde de belli bir gerileme ortaya çıkmayacaktır. Bu ise, proletarya devletinin ekonominin düzenlenmesindeki işlevlerinin büyük ölçüde ortadan kaldırılmasına yol açarak, sosyalizmin inşasını önemli ölçüde zaafa uğratacaktır.

Sosyalist toplumun inşasının 70 yıllık deneyimi göstermiştir ki, bu tür uygulamalar, sosyalizmin temel ilkeleri varlığını sürdürdükçe, istenilen sonuçlara ulaşamaz. Bir başka deyişle, sosyalist ülke anayasalarında tüm yurttaşlara iş sağlama garantisi ile temel gereksinmeleri sağlayacak kadar bir ücret garantisi bulunurken, bu uygulama, kesintiye uğramasa bile, tarımsal üretimin bir süre sonra düşmesine ve kentlerde önemli bir beslenme sorununun ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Revizyonizmin gelecekteki sonuçlarından bir diğeri de, sosyalist sistem içinde büyük bir farklılaşmanın ortaya çıkması ve giderek, bu farklı kesimlerin birbirlerine karşı bir hareket oluşturmaları olacaktır.

Örneğin SSCB düzeyinde "çevre cumhuriyetler" olarak bilinen Litvanya, Estonya, Letonya gibi cumhuriyetler, mevcut ekonomik özerkliğin sınırlarının daha da genişletilmesiyle, kendi ürünlerini "pazar"da değerlendirme olanağına sahip olacaklardır. Bunun ortaya çıkaracağı durum iki yönlüdür.

Birinci yön, bu özerklikten yararlanan cumhuriyetler, ürünlerini daha yüksek fiyatlarla satabileceklerdir. Çünkü SSCB'de revizyonist ekonomi-politikaların 30 yılda yaratmış olduğu tek yönlü işbölümü (ya da "uzmanlaşmış ekonomi"), cumhuriyetlerin belirli ürünlerini rekabet dışı bırakacak niteliktedir. Dolayısıyla herhangi bir cumhuriyetin bu alanda belirlenmiş bir ürünü, hangi fiyattan satılırsa satılsın, sürekli bir tüketici bulabilecektir. Çünkü buna alternatif bir üretim bulunmamaktadır. Kaçınılmaz olarak, sovyet yurttaşları bunu, yükselen fiyat koşullarında satın almak durumundadırlar ya da kendi cumhuriyetlerinde aynı ürünü üretmek için yatırımda bulunmaları gerekmektedir. İlk durumda, satıcı cumhuriyetin satıştan elde ettiği kârı artacak ve birikimi yükselecektir. Ama tüketiciler için, tersi geçerli olacaktır. İkinci durumda ise, planlı sosyalist ekonomi fiilen ortadan kalkmış olacaktır.

Sosyalist ülkeler arasında ortaya çıkmış olan aşırı uzmanlaşmaya dayalı işbölümü, SSCB örneğinde olduğu gibi sonuçlar doğuracaktır. Her durumda, elinde daha fazla birikim toplayan cumhuriyet, ekonomik

özerkliğin getirmiş olduğu olanaklar aracılığıyla sistem dışı ülkelerle kuracağı ilişki sonucunda bunları yatırıma dönüştürebilir. Böylece ülke içinde elde edilmiş birikimler, büyük ölçüde emperyalist ülkelerle kurulacak ortaklıkların iç finansmanı için kullanılır olacaktır. Bu süreçten ters yönde etkilenen ülkeler ise, yüksek fiyatlarla almak zorunda kaldıkları ürünleri, sistem dışı ülkelerden daha düşük fiyatlarla satın alma olanağı ortaya çıktığında, iç pazardaki ürün yerine, diğer ürünlerin "ithalatı"na yöneleceklerdir. Böylece birikimler, bu kez de "ithalat" için kullanılır olacaktır ki, bunun sonuçlarını daha önce görmüştük.

Doğrudan meta ithalatı yerine, emperyalist ülkelerle yapılacak anlaşmalarla –devlet düzeyinden–, aynı ürünlerin üretimi için eğilimin ortaya çıkması da olanaklıdır. Böyle bir ilişkinin emperyalizmin yeni-sömürgecilik ilişkileriyle ne oranda uyumlu olduğunu söylemek bile gerekmemektedir. Bugün geri-bıraktırılmış ülkelerin ödemeler dengesinin sürekli açık vermesinin bu ilişkilerden doğduğu en bilinen gerçeklerden olduğu için, üzerinde daha fazla durmayacağız.

Böylece, sözcüğün gerçek anlamında, tekelci kapitalizmin III. bunalım dönemindeki ilişkileri içinde bir pazar sistemi ortaya çıkabilecektir. Ama kısa dönemde, "ekonomik özerklik", çevre cumhuriyetlerin ya da tek tek sosyalist ülkelerin, üretimlerinde belirli bir yükselme ortaya çıkaracağı da açıktır. Ancak emperyalizmle kurulmuş ilişkiler, bu üretim artışının yaratacağı "nispi refah" dışında, gerçek bir birikim, yani kaynak sağlamayacaktır. Sağlanan üretim artışlarının getireceği iç birikim, büyük ölçüde emperyalist ülkelerden yapılacak ithalat için kullanılacağı için, Polonya ve Macaristan'da 1975-85 arasında olduğu gibi, dış ticaret açığı sürekli büyüyecektir ve bunun sonucu olarak emperyalist finans kurumlarından borç alınması söz konusu olacaktır. Ve sonuçta da, sosyalist ülkelerde sürekli bir enflasyon ortaya çıkacaktır.

İkinci yön ise, belirli ürünlerin üretiminde uzmanlaşmış ülkelerin "ekonomik özerklik"lerinin, diğer cumhuriyetlerde ters yönde etkide bulunarak, buralardaki halkın yaşam düzeyinin sürekli bozulmasını getirecek ve dolayısıyla reel gelirlerindeki sürekli düşüşten dolayı "ekonomik özerkliği" "kötü" amaçla kullanan cumhuriyetlere karşı bir tepki ortaya çıkaracaktır. Şüphesiz, burada KP'ler, bu sonuçtan doğrudan sorumlu olmaları gerçeğini gizleyebildikleri oranda, bu böyle olacaktır. Bunun sonucu ise, "yerel milliyetçilik"tir.

Görüldüğü gibi, revizyonizmin uygulamaları, kendi içinde yeni ve daha büyük bir sorunlar yaratmadan varolamayan uygulamalardır.

Bu nedenlerden dolayı, bugün sosyalist ülkeler, gerek üretim mallarında, gerekse tüketim mallarında üretim artışları sağlayabilmek için gerekli yatırım kaynaklarını kullanabilecek durumda değillerdir. Ve bu durumu, revizyonist bir anlayışla ve emperyalizmle anlaşarak, kapitalist normlardan yararlanarak aşabilmek de, uzun dönemde olanaksızdır. **Emperyalist kuşatmanın büyük ölçüde kırıldığı bir dönemde, kısmi olarak, emperyalizmin dünya çapında yenilgiye uğratıldığı dönemde tam olarak uygulanabilecek olan sosyalist yöntemlerin, yani sosyalist dünya toplumunun kurulmasına geçişin olası bazı yöntemlerini, günümüzde kullanmak, sosyalist ülkelerde sert ve kanlı çatışmalara yol açacaktır**. Ve revizyonizm böyle bir yöntemi kullanma eğilimindedir. Emperyalizmin varlığı koşullarında, bunun anlamı, emperyalist ülkelerle bir çeşit "entegrasyon" sağlamaktır. Bu nedenle, sosyalist ülkelerin KP'lerinin kadrolarının uyanıklığı ve kararlılığı özel bir yere sahiptir. Aksi halde gelişen dinamikler, büyük bir karşı-devrimci güç yaratarak, sözcüğün tam anlamıyla bir iç savaşa yol açabilecektir.

Buna karşı önlem olarak özellikle Amerikan emperyalizmiyle anlaşmalar yapmak, olsa olsa kendini aldatmak olur. Emperyalizmin saldırgan özelliği kadar, sömürgeciliği, tek tek bireylerin iradesine bağlı bir şey değildir. Ama revizyonizmin revizyoncuları, hala emperyalizmin "ikna" edilerek sömürgecilikten ve saldırganlıktan arındırılabilineceğini düşünmektedirler ve buna bağlı olarak da, emperyalist ülkelerden, sosyalist ülkelerin iç işlerine karışılmayacağına dair güvenceler alma peşindedirler. Bugün, emperyalizm, özellikle SSCB'nin tek taraflı olarak konvansiyonel silahlarda indirim yapmasından "memnun" bulunmaktadırlar. Salt emperyalistlerle bir nükleer savaş tehlikesini azaltmak için kendi silahlı güçlerinde tek taraflı olarak indirime giden bir sosyalist ülke, **bununla proletarya diktatörlüğünün gücüne önemli darbe indirdiğini anlaması uzun sürmeyecektir**. Böyle tek taraflı silah indirimiyle, özellikle de konvansiyonel silahların indirimiyle yaratılacak psikolojik hava, emperyalist ülkelerde yaşayan kitlelerin bir savaş tehlikesinden uzak kalmaları hissini yaratacağı gibi, sosyalist ülkelerdeki gerici unsurların da kendilerini rahat hissetmelerine yol açacaktır. **Bunun sonucu ise,** "**saf demokrasi**" **isteminin yükselmesi olacaktır.**

SBKP revizyonizminin “perestroyka” ve “glastnost”tan beklentileri özetle bunlardır. Bu beklentileri, uzun dönemde büyük çatışmaların ortaya çıkmasına neden olacak kadar önemli ve zararlı beklentilerdir. **Doğrudan dünya çapında emperyalizmin kesin yenilgisinin gerçekleştiği koşullarda uygulanabilecek yöntemlerin ve hedeflerin, yapay bir “barış” ortamında ve emperyalizmin bazı cephelerde yeni üstünlükler sağladığı bir evrede, uygulamaya çalışmak, sosyalizmin geleceğini tehlikeye atmaksızın olanaksızdır**. Böyle bir tehlikeye karşı tek güvence, özel olarak sosyalist ülkelerin komünist partilerinin kararlı kadroları, genel olarak da dünyanın tüm Marksist-Leninistleridir.[11] Ancak bugün, SSCB ve diğer bazı sosyalist ülkelerde parti üyelerinin büyük bir çoğunluğu böyle bir tehlikeye karşı koyabilecek nitelikte değillerdir. Dolayısıyla bu konuda ortaya çıkan enternasyonal güçler içinde sayılamazlar. Bugün varolan bazı sosyalist ülkelerin Marksist-Leninistleri ile henüz devrimlerini yapamamış ülkelerin Marksist-Leninistleri bu düzeyde bir güç olarak belirginleşmektedir. Bunun en temel dinamiği, emperyalist hegemonya altındaki ülkelerde politik iktidarın proletaryanın öncülüğünde ele geçirilmesidir. Bundan başka güvencelerin bulunmadığını söylemek pek yanlış olmayacaktır.

Emperyalizmi geriletecek olan da, revizyonist uygulamaların yaratacağı tehlikeleri azaltan ve hatta ortadan kaldıran da, geri-bıraktırılmış ülkelerdeki devrimler olacaktır. Ancak bu devrimlerin, bu ülkelerdeki revizyonist-reformist KP’ler tarafından gerçekleştirilemeyeceği de kesindir. Onlar SBKP revizyonizminin yarattığı tehlikenin azaltıcı unsurları değil, tersine bu tehlikeyi ortaya çıkaran uygulamaların unsurları ve destekçisidirler. Bu KP’ ler, revizyonizmin emperyalizmle yaptığı anlaşmalarda, emperyalist pazarların Marksist-Leninistlerce kopartılmasına karşı bir “güvence” olarak yer almaktadırlar. Hatta “legalleşme” yoluyla, emperyalist pazarların görece istikrarının sağlanmasında etkin bir rol oynama isteminde bile bulunabilmektedirler.[12]

Böyle bir gerçeklik altında, proletaryanın iktidarda bulunmadığı ülkelerin revizyonist partilerinin tutumları, yani olumsuz işlevleri, her ülkenin somutundan kaynaklanan beklentileri ile ilintilidir. Bir başka deyişle, bu revizyonist partilerin “glastnost” ve “perestroyka”dan bazı

beklentileri vardır ve bu nedenle bunların gerçekleştiğini görmekten mutludurlar.

Revizyonistlerin sosyalist sistem dışındaki ülkelerdeki uzantılarının beklentileri, doğrudan silahlı mücadelenin dünya çapında yaratmış olduğu etkinlikle biçimlenmiştir. Bunları iki kısımda irdelemek gerekmektedir.

Birincisi, kapitalizmin iç dinamikle geliştiği, emperyalist-kapitalist ülkelerdeki revizyonist KP'lerin beklentilerine ilişkindir.

Bu ülkelerdeki revizyonist partiler, uzun yıllardır, revizyonist devrim anlayışına bağlı olarak, eski güçlerini önemli ölçüde yitirmişlerdir. Bu güç kaybını durdurmak amacıyla, kimi zaman "Avrupa komünizmi" şeklinde anti-Marksist bir anlayışı benimsemişlerdir. Ancak bu da güç kaybını durdurmamış, ilk yıllardaki cazibesini de bir süre sonra yitirmiştir. Özellikle 1960 sonlarında gelişen demokratik kitle hareketleri karşısında hiçbirşey yapamamışlardır. En gelişmiş burjuva demokrasilerinde, kitlelerin demokratik hak ve özgürlükleri genişletme mücadelesinde etkisiz kalan bu KP'ler, önderlik için uygun alternatif (program) oluşturamadıkları ya da bulamadıkları koşullarda, çözümü, sosyalist ülkelerin somutluğunda, onların devlet güçlerinin yardımında aramışlardır. Ancak sosyalist ülkelerde, burjuva anlamda demokratik hak ve özgürlüklerin bulunmaması, burjuvazinin varolan demokrasiden tüm olarak dışlanmışlığı, bu konuda revizyonist KP'lere yardımcı unsur olmamıştır. Çoğu durumda "düşünce" özgürlüğünün bile önemli ölçüde sınırlandığı, bağımsız sendikaların bulunmadığı bir yapının kendi sorunlarına yanıt vermeyeceği açıktır. Emperyalist ülkelerde "reel sosyalizm"deki uygulamaların eleştirilmesi ve emperyalist basın organlarıyla bu eleştirinin herşeyin önüne konulması, bu partileri bir kez daha zor duruma sokmuştur. Tam bu evrede formüle ettikleri Avrupa komünizmi iflas etmiştir.

Emperyalist-kapitalist ülkelerin revizyonist ve pasifist KP'leri bu durumdan çıkış çaresi olarak, burjuva anlamda ve ideolojik boyutta ortaya konulan demokratik hak ve özgürlüklerin, sosyalist ülkelerce açık ve net biçimde benimsendiğinin ilan edilmesini ve bu yönde adımlar atılmasını istemeye başlamışlardır. Böylece "ideal" ölçülerde bir demokrasinin, sosyalizmde ve sosyalist iktidar koşullarında olacağını kitlelere anlatabileceklerini, mevcut sistem içinde ortaya çıkmış olan demokratik hak ve özgürlük ihlallerini sergileyerek, kitlelerin öncülüğünü yeniden ele geçireceklerini savlamışlardır. Bir başka deyişle, emperyalist ülkelerde

ortaya çıkan demokratik kitle hareketlerinin ve sosyal yaşamın yenileştirilmesi faaliyetlerinin programları, önce kendi parti programlarına, sonra sosyalist ülkelerin devlet programlarına alınması durumunda, bu hareketlerin öncülüğünü ele geçirebileceklerini ve bu yolla kitle içindeki güçlerini geliştirebileceklerini ummaktadırlar.

Bu beklenti, kaçınılmaz olarak, emperyalist ülkelerde, düzen sınırları içinde ve düzenin temel kurallarına bağlı kalarak toplumsal ilerleme"nin gerçekleşebileceği anlayışının da yerleşmesine neden olmuştur. Eski revizyonist devrim anlayışının, böylesine reformist ve evrimci anlayışa dönüşmesi, kendi iç mantığı açısından belirli bir tutarlılık oluşturduğu gibi, bu ülkelerdeki mevcut gelişmelerle de, pragmatik tarzda uyum sağlamaktadır.

Bu ülkelerde yapılması gereken, tümüyle devrim perspektifinden yola çıkarak, bu ülkelerdeki demokratik kitle hareketlerinin nedenlerinin irdelenmesi ve buna bağlı olarak yeni politikaların üretilmesiyken, revizyonizmin mantıkî sonuçlarının izlenmesi, bu şekilde soyut akıl yürütmelerle politikalar üretilmesi (!), bu ülkelerdeki KP'lerin çaresizliğinin ve Marksizm-Leninizmin "değerden" ve "gözden" düşmesinin nedeni olmuştur. Emperyalist ülkelerdeki demokratik ve toplumsal amaçlı ya da anti-militarist yahut çevreci hareketlerin temelinde, kapitalizmin ömrünü tamamlamış olması ile sosyalizmin kurulamaması arasındaki çelişki yattığı tespit edilememiştir. Sosyalist devrimler için sistemin bütününde nesnel koşulların olgun olması, bilimsel ve teknolojik devrimle olağanüstü boyutlarda gelişmiştir. Ancak nesnel koşulların bu olgunlaşmasına karşılık, iktidar hâlâ kapitalistlerin elinde bulunmaktadır. Bu çelişkinin sosyalist devrimle çözümlenmesi gerekliliği, bu ülkelerdeki revizyonist partilerce gözardı edilmiştir.

Onlar, "*belli bir durağanlık içine girmiş ve çekiciliğini kaybetmiş olan sosyalizme yeniden güçlü bir cazibe kazandırarak, uluslararası proletarya hareketine, ulusal-toplumsal kurtuluş mücadelelerine ivme kazandırmak*" yoluyla, kendi konumlarını güçlendireceklerini beklemektedirler. "*Sosyalist demokrasinin daha da geliştirilmesi ve izlenen açıklık politikasıyla bunun tüm insanlığın gözünde berraklaşması, kapitalist dünyada sürmekte olan demokrasiye de büyük bir ivme kazandıracağı*" düşüncesine sahip olan revizyonistler, işte sosyalist ülkelerdeki uygulamalarla kendi ülkelerindeki

demokratik hareketleri denetleyebileceklerini ve bu yolla oylarını arttırabileceklerini ummaktadırlar.

İkinci kısım, emperyalist hegemonya altındaki ülkelerde bulunan revizyonistlere ilişkindir.

Bu revizyonistler, pasifist politikalarıyla, bu ülkelerdeki kitle hareketlerinden ve devrimci mücadeleye karşı tutumlarıyla kitlelerden büyük ölçüde tecrit olmuşlardır. Silahlı devrimci mücadelenin bu ülkelerdeki etkinliği ve başarısıyla, gittikçe ve artan oranda, politik mücadeleden silinmeye yönelmişlerdir. İşte, tam böyle bir durumdayken, SBKP'nin yeni bir "çekim" merkezi olması sayesinde, etkinlik kurabileceklerini düşlemektedirler. Ama bunu yalın bir biçimde, yani emperyalist ülkelerdeki revizyonist partiler gibi değil, daha farklı bir biçimde ve farklı gelişmelerle sağlamak durumundadırlar.

Geri-bıraktırılmış ülkelerdeki revizyonistler için temel sorun, silahlı devrimci örgütlerin kitleler üzerindeki etkileridir. Bu etkinin kırılabilinmesi için, yıllardır her türlü tahrifatı yapmışlar, saldırılar ve suçlamalar yöneltmişler, ama kitleler üzerindeki etkiyi geriletmeyi başaramamışlardır. Bunlardan dersler çıkararak ve SBKP'nin katkısını da alarak, kendi teorilerini yeniden gözden geçirmişlerdir. Bu gözden geçirme sonucunda, silahlı devrimci örgütlerin kitleler üzerindeki etkisinin temelinde, egemen sınıfların ve emperyalizmin saldırgan, baskıcı ve militarist tutumunun yattığını keşfederek, silahlı mücadelenin etkinliğini nasıl kırabileceklerini öğrenmişlerdir(!). Eğer emperyalizmin, geri-bıraktırılmış ülkelerdeki demokratik ve yasal hareketlere karşı (askeri darbeler yoluyla ya da faşist milis saldırılarla) zora, şiddete başvurması önlenebilirse, kitlelerin silahlı devrimci örgütlere yönelmeleri için hiçbir gerekçe kalmayacaktır. Doğal olarak, bu kitleler revizyonistlerce "kazanılacaktır". Bu amaçla, SSCB'nin Amerikan emperyalizmiyle dünyadan "savaş tehlikesini" ortadan kaldırmak için, bölgesel savaşların engellenmesi konularında anlaşmaya varması ve buna bağlı olarak SBKP çizgisini izleyen partilere yasallık sağlanması güvenceye alınırsa, bu ülkelerde silahlı devrimci örgütlerin "kendiliğinden" yok olacakları düşlenmektedir.

SBKP revizyonizmi gibi, bunlarda emperyalizmin saldırgan karakterinin anlaşmalarla ortadan kaldırılabileceğini ileri sürmektedirler. Böylece "şiddetin egemen olmadığı bir dünya" yaratıldığında, silahlı devrimci örgütler, kendilerini vareden maddi koşulları yitirdikleri için yok

olacaklarından, kendilerinden başka “devrimci” güç kalmayacaktır. Ve kitleler de hemen bu revizyonistlerin saflarına yöneleceklerdir (!).

Onlar SBKP’nin yeni çizgisinden büyük beklentiler içindedirler. Eğer SBKP, emperyalizmi ve yerli oligarşileri ikna edebilirse, silahlı devrimci örgütlerin elindeki ideolojik silahlar da, yani “bağımsızlık” ve “demokrasi” konuları da kendileri tarafından (tabi gene SBKP’nin katkısıyla) ideolojik düzeyde halledilebilinecektir. Bu açıdan, SBKP’ den, geri-bıraktırılmış ülkelerde **bağımsızlık** ve **demokrasi** sorununun bir devrim sorunu olmadığını, emperyalizmle anlaşarak bu sorunların çözümünün olanaklı kılınmasını beklemektedirler. Eğer demokratik hak ve özgürlüklerin, bir bütün olarak, devrime bağlı olmaksızın elde edilebilirliği tanıtlanırsa, mevcut düzen içinde ve mevcut düzenin yasaları çerçevesinde gerçekleştirilebilineceği kanısı yaratacaktır. Bu da silahlı devrimci örgütlerin denetiminde olan demokratik muhalefetin kendi denetimlerine girmesine yol açacaktır. Keza, aynı şekilde “bağımsızlık” olgusu, yerini “karşılıklı bağımlılığa” bıraktığı koşullarda, küçük-burjuva radikallerinin de silahlı devrimci örgütlere yönelmelerinin önü kesilecektir ve bu kesim de revizyonist partilerin oy tabanı haline gelecektir.

Bu nedenlerledir ki, geri-bıraktırılmış ülkelerdeki revizyonist partiler, SBKP’deki gelişmelerden büyük bir beklenti içinde, hızla buna uyum sağlayarak, faaliyetlerini yeniden düzenlemeye başlamışlardır. Artık, dünyada, “bağımsızlık” kavramının önemini yitirdiği, bunun yerini “karşılıklı bağımlılık” ilişkisinin aldığı, SBKP’ye dayanılarak ve SBKP’ nin emperyalizmle yaptığı anlaşmaları kanıt olarak göstererek, kendi pasifistliklerini haklı ve mazur gösterecek duruma gelmektedirler. Bu sayede, anti-emperyalist bir kitle hareketinin ortaya çıkması söz konusu olamayacağına göre, böyle bir hareketten güç alan silahlı bir mücadelede sözkonusu olamayacaktır (!).

Mevcut düzen içinde ve emperyalizmin SSCB’yle yaptığı anlaşmalarla güvence altına alınmış olarak “demokratik hak ve özgürlükler”in varlığı ortaya çıkacağı için, bu ülkelerde KP’lerden “çekinen” kitleler “kazanabilinecektir”. Bu nedenle, bu partiler tarafından, “demokratik yenilenme” programları, birbiri ardına oluşturulmakta ve demokrasi için devrimden vazgeçildiği açıkça ilan edilmektedir.

Bir bütün olarak demokratik hak ve özgürlüklerin elde edilmesinin ve ulusal bağımsızlığın sağlanmasının, yani emperyalist sistemden temelli ve

sürekli bir kopuşun gerçekleşmesinin, bir devrim olmaksızın gerçekleşemeyeceği tezi, böylece geçersiz ilan edilmektedir. Dolayısıyla “şiddete dayanan devrim”in, değişen “koşullar” nedeniyle reddedilmesi, bu partilerin revizyonistliklerinin en açık kanıtı durumundadır.

> “**Çağımız emperyalizm ve proleter devrimler çağıdır.**
>
> **Serbest rekabetçi kapitalizmin tekelci kapitalizme dönüşmesiyle birlikte, üretim araçlarının özel mülkiyeti ile üretimin toplumsal niteliği arasındaki çelişki, sonal olarak çözümlenebilecek boyutta bir antagonizma kazanmıştır. Bu antagonizma, kapitalizmin sürekli ve genel bunalımını ortaya çıkararak, sosyalist devrimlerin nesnel koşullarını olgunlaştırmıştır.**
>
> **Günümüzde kapitalizmin sürekli ve genel bunalımının III. dönemi yaşanmaktadır. I. ve II. bunalım dönemlerinden farklı olarak, bu dönemde emperyalizm yeni-sömürgecilik yöntemleriyle sömürüsünü ve baskısını sürdürmektedir. Dünyanın 1/3’ünün emperyalist sömürünün dışına çıkmış olması, emperyalizmin tarihinde en büyük pazar sorunu ile karşı karşıya kalmasına yol açmıştır. Bir yandan pazar sorunu, diğer yandan pazarların sürekli olarak devrimlerle yitirilmesi karşısında emperyalizm, artan oranda ekonomisini askerileştirmiştir.**
>
> **Askerileştirilmiş ekonomi, III. bunalım döneminde gerek emperyalist-kapitalist ülkelerdeki proleter devrimci mücadelelerin, gerekse geri-bıraktırılmış ülkelerin halk devrimlerinin gerçekleştirilmesinde, proletaryanın ve ezilen halkların karşısında büyük bir emperyalist askeri gücün çıkartılması sonucunu doğurmuştur. Bu durum, gerek kapitalizmin iç dinamikle geliştiği ülkelerde, gerekse bu dinamiğin çarptırıldığı geri-bıraktırılmış ülkelerde, proletaryanın sosyalist devrim yönündeki mücadelesine şiddete dayanan devrimden başka bir yol bırakmamaktadır. III. bunalım döneminde emperyalizmin yeni-sömürgecilik metotları ve ekonominin askerileştirilmesi, dünyanın her yerinde ‘barışçıl mücadele biçimleri’nin yürütülmesini ve bu yolla iktidarlarının yıkılmasını olanaksız kılmıştır.**

Emperyalizmin muazzam askeri gücü karşısında, sosyalist devrimlerin 'barışçıl' yolunun kazanılması olanaksızdır. Bu, proletaryanın barışın, barışçıl mücadelenin mutlak karşıtı olmasının bir ürünü değildir. Proletarya, her zaman böyle bir yolun olmasını ister ve buna karşı direnecek son kişiler proleterler ve komünistler olmuştur.

Ancak sınıf mücadelelerinin tarihi göstermiştir ki, toplumun ve insanlığın yeniden inşası, gerçek ve kalıcı kurtuluşu, tek bir sınıf tarafından, proletarya tarafından gerçekleştirilebilinir. Proletarya, insanlığın gerçek ve kalıcı kurtuluşunun nasıl gerçekleşeceği ortaya konulduğu andan itibaren, her zaman ve her yerde burjuvazi tarafından bir devrime zorlanmıştır.

Zor araçları tekelini elinde bulunduran burjuvazi, bu araçlarla, yani şiddet yoluyla varlığını korumak ve proletaryanın insanlığın gerçek kurtuluşuna yönelik tarihsel hareketini engellemek için çaba göstermiştir. Bu koşullar altında proletaryanın burjuvazinin dayatmaları karşısında geri çekilmesi, insanlığın gerçek ve kalıcı kurtuluşu amacından vazgeçmesi olanaksızdır.

Eğer burjuvazi, kendi silah tekeline dayanarak ortaya koyduğu dayatmalardan, kendi kendine uzaklaşabilecekse, bundan proletarya sadece memnunluk duyar ve bunun kalıcılığı koşullarında zora başvurmaktan kaçınabilir. Ama sadece bu koşulla. Böyle bir gelişmenin, kapitalizmin ve emperyalizmin nesnel gerçekliği ile çatışacağı da açıktır. Bu nedenle, burjuvazinin böyle bir tutum içine girmesini istemek, ütopyadan başka birşey değildir.

Burjuvazinin zora başvurmasının, savaşların ortadan kaldırılmasının tek yolu, bu ülkelerde iktidarın proletaryanın eline geçmesidir. Yoksa proletaryanın tek yönlü olarak, kendisine bağlı ve kendisinden istenen bir 'barışçıl'lığı savunması olanaksızdır. Tersi bir tutum, silah tekeline sahip bir burjuvazi karşısında proletaryanın silahsızlandırılmasından başka bir anlama gelmez.

Toplumsal devrimlerin ve insanlığın gerçek kurtuluşunun barışçıl yollardan olup olmayacağı nesnel bir sorundur ve

öznel olarak sadece burjuvaziye bağlıdır ve burjuvazinin sorunudur. Proletarya, tarihsel olarak burjuvazinin kendisine karşı ilan etmiş olduğu savaşı kabul etmekten başka birşey yapmamıştır ve yapmayacaktır da."[13]

SBKP'nin yeni politikalarının diğer bir destekçisi ve önemli beklenti sahibi ise, genel olarak **küçük-burjuva aydınlarıdır**. Bu aydınlar, kendi entelektüel faaliyetlerinin geniş kitleler tarafından maledildiğini görmek istiyorlar. Ama onların hitap ettikleri kitleler, büyük ölçüde Marksist-Leninistlerin denetiminde ve entelektüel etkisinde bulundukları için, kendilerini var edebilmelerinin yolu, bu örgütlenmelerin içine girmekten geçmektedir. Ancak Marksist-Leninist partilerin küçük-burjuva aydınların **disiplinsizliğine** karşı olan ve onların bireysel davranışlarını engelleyen kuralları, kendileri için büyük bir sorun olmuştur. Ve özellikle 1920'lerden itibaren Komintern tarafından komünist partilerin "bolşevikleştirilmesi" kararlaştırıldıktan sonra, bu tür aydınlar parti saflarından uzaklaştırılmış ya da uzaklaşmak zorunda bırakılmıştır. Böylece bu aydınların geniş kitlelerle temas olanakları hemen hemen hiç kalmamıştır. Özellikle emperyalist hegemonya altındaki ülkelerde entelektüel ve kültürel ürünlerin tüketiminde devrimci örgütlerin kendileri ve kitleleri belirleyici durumdadır. Bu da, bu aydınlar için önemli bir sorun doğurmaktadır.

Bunların beklentileri, kendilerinin bireysel yeteneklerinin ve entelektüel ürünlerinin Marksist-Leninist partiler tarafından yeniden "itibar" sahibi kılınmasıdır. Bugün "Stalin kurbanlarının itibarının iadesi" istemiyle ortaya çıkan bu küçük-burjuva bireysel düşünce üreticilerinin gerçek amaçları, kendilerinin istedikleri gibi davranabildikleri ve kendi faaliyetlerinin sessizce ve eleştirilmeksizin, Marksist-Leninist partilerce desteklendiği bir ortamın oluşturulmasıdır. Bir başka deyişle, onlar, kendilerinin proletaryanın ideolojik öncüleri haline getirilmesini istemektedirler. SBKP'nin, revizyonist bir anlayışla, kendi yurttaşlarının sosyalizmin inşasına katılımlarını sağlamak amacıyla ileri sürdükleri tezlerin, genelleştirilmesinden yanadırlar ve bunun beklentisi içindedirler. Onlar için Troçki, Buharin, Radek, Zinovyev, Kamanev, Çayanov gibi SBKP(B) üyeleri, küçük-burjuva aydınının, Marksist nihai amaç çerçevesinde Marksist saflardaki prototipleridirler. Dolayısıyla onların öldürülmelerini "emreden" Stalin'in formüle ettiği "Leninist parti" anlayışı terk edilmelidir

ve yeni partiler, politikalarını belirlerken, bu küçük-burjuva aydınların düşüncelerinden yararlanmalıdırlar.

Genel olarak bugün "glastnost" ve "perestroyka"nın çeşitli kesimlerdeki durumu budur. Ama bunları belirlemek tek başına yeterli değildir. Bunlarla birlikte, bugün sosyalist ülkelerin içinde bulundukları sorunların doğru bir tahlilini yapmak ve bunlara doğru çözümler üretmek gerekir.

Bizler bu konuda çok somut öneriler yapabilecek durumda değiliz. Çünkü pek çok sorun, ancak kendi somutluğu içinde ele alınıp, çözümlenebilecek sorunlar durumundadır ve bunlara ilişkin veriler sınırlı oranda bilinmektedir. Dolayısıyla bizim ortaya koyabileceğimiz, sadece sorunların temel nedenleri ile tarihsel olarak gelişimini sergilemek, buna bağlı olarak bugünkü evrede ulaşılan gerileme ya da ilerlemelere göre nelerin ve nereden başlayarak yapılması gerektiği konularında genel belirlemeler ortaya koymakla sınırlıdır.

Şüphesiz böyle bir yaklaşım, ister istemez, sosyalist ülkelerin tarihsel bir irdelenmesini de gerektirir. Ancak böyle bir tarihsel irdeleme, sosyalist devrimlerin tarihini yazmakla özdeştir. Bu nedenledir ki, bizler, sadece sosyalist ülkelerin 1950 sonrasındaki durumlarını ve özellikle SBKP'nin 20. Kongresi'nden sonra revizyonist anlayışın getirdiği sorunları ve bunların çözümlenme durumunu ele alacağız. Ve ancak, bu yapılabilindiği oranda, mevcut somut sorunlara çözüm için gerekli temel ilkeler ve yönelimler belirlenebilir.

[1] SBKP revizyonizmi, Stalin'in Genel Sekreterliği döneminde sosyalizmin inşasına ilişkin teori ve pratiğe olduğu kadar, proletarya diktatörlüğü kavrayışına da karşıdır. Bu karşı oluş, 1956 öncesinden gelen her soruna yaklaşımı belirlemektedir. Pek çok durumda "yeni" çözümler, "eski" uygulamaların anti-tezi olarak üretilmiştir. Böylece "tepkici" bir mantık ortaya çıkmıştır. Bu mantık hemen hemen tüm revizyonist karar ve uygulamalarda kendini dışa vurmaktadır.

[2] Bu konuda Tienanmen Meydanı'ndaki olaylar önemli bir yere sahip olmuştur. Emperyalizmin olay sonrasında nasıl bir şaşkınlık içinde bulunduğu düşünülecek olursa, neden daha iyi anlaşılabilir.

[3] Bilindiği gibi, işbölümünün kapitalist evresinde en üst düzeye ulaşan "uzmanlaşma", politeknik eğitim dışında geliştiği sürece, bir yandan kişilerin işe kölece bağlanmasını getirirken, diğer yandan "uzmanların" pek çok insani yeteneklerinin körelmesini getirmektedir. SSCB'de "aydınlar" sorunu kadar, Stalin döneminde "kişisel özgürlüklerin yokedildiği" suçlamaları da bu bağlamda ele alınmalıdır. Revizyonist "uzmanlaşma"nın geçen otuz yılda Doğu-Avrupa ülkelerinde meydana

getirdiği tahribat ortadadır. Bugün özel olarak ele aldıkları sosyalist ülkelerde "yabancılaşma" da aynı anlayışın ürünüdür.

[4] Bunlar aynı zamanda zorunlu tasarrufun giderek azalmasının ifadeleridir.

[5] Tabi burada kastedilen, emperyalizmin ekonomisini askerileştirmesi bağlamında ortaya çıkan militarizmdir. Ancak revizyonizm için bu önemli değildir. Dolayısıyla onlar, bir yandan yeni-sömürgeciliğin militarizmsiz olabileceğini ileri sürerken, diğer yandan genel olarak emperyalizmin militarizm olmaksızın var olabileceğini savunmaktadırlar. Dolayısıyla emperyalizmi kapitalist gelişmenin zorunlu bir aşaması olarak değil, tekelci kapitalistlerin "bilinçli bir uygulaması" olarak değerlendirmek eğilimindedirler. Bu ise, mevcut emperyalizmin, Lenin'in ortaya koyduğu emperyalizmden öz olarak farklı olduğunu söylemekten başka birşey değildir.

[6] "Bazı" diyoruz, çünkü kapitalist devlet bir "zor" aygıtıdır. "*Zor ise ordu ve donanma demektir*". Bu yüzden Amerikan emperyalizminin askeri üretimini tümüyle tasfiye edeceğini –her türlü pazar güvencesine rağmen– beklemek ütopizme düşmeden olanaksızdır. Öte yandan emperyalizm, sermaye ihracına dayalı bir sömürgecilik sistemidir. Dolayısıyla, emperyalist aşamada devlet gücü, bu sömürgecilik sisteminin korunmasını sağlayacak boyutta olması kaçınılmazdır. Bu "zor" gücünün, serbest rekabetçi kapitalizm koşullarındaki herhangi bir devletin gücüyle kıyaslanamayacak ölçüde büyük olduğu tartışmasız bir gerçektir. Tüm bu gerçeklere rağmen, hâlâ "militarizmsiz emperyalizm"den söz etmek, sömürgecilikten arındırılmış bir emperyalizmden söz etmek demektir. Bu ise, emperyalizmin, emperyalizm olarak yok olmasından başka birşey olamaz. Bu da sadece ve sadece anti-emperyalist devrimlerle olanaklıdır ve revizyonizmin revizyoncularının bugün şiddetle karşı çıktıkları "yerel çatışmalar"ın gerçekliğidir.

[7] Bu tür "yumuşak" davranışlar, tarihsel olarak, her uluslararası anlaşmanın doğal bir parçası olarak ortaya çıkar. Nitekim, faşizm koşullarında Hitler Almanya'sıyla SSCB'nin imzaladığı "saldırmazlık anlaşması" sonrasında Almanya'da ve Alman işgal bölgelerinde KP üyelerine karşı görece bir "yumuşama" ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, revizyonizmin revizyoncularının Amerikan emperyalizmiyle yaptıkları anlaşmaların ortaya çıkaracağı "yumuşama", onların bir "kazanımı" olarak değerlendirilemez.

[8] Bu olanaksızlığa revizyonizmin boyun eğdiğini söylemek gerçekçi olmayacaktır. "Ulusal kurtuluş mücadelelerinin desteklenmesi"nin revizyonist içeriği ya da "3. dünyaya yardım etme"nin "hümanist" yüzü bu sanayi ürünlerine belirli bir talep yaratabilme potansiyeline sahiptir. Bunun ne ölçüde "eşitsiz mübadele" yaratarak "sömürü" içereceği, proleter enternasyonalizmiyle sosyalist ülkelerin karşılıklı ticaretinin ne denli uyuştuğuna bağlıdır. Bu nedenle, salt bu olgudan yola çıkarak, SSCB'nin emperyalist olduğunu ilan etmek yanıltıcı olacaktır.

[9] Bu konuda Romanya ve Bulgaristan'daki bazı uygulamaların nasıl bir direniş yarattığı ortadadır. Özellikle çok uluslu sosyalist ülkelerde bu direniş çok farklı bir çatışmaya dönüşebilecektir.

[10] Özellikle önemlidir, çünkü Buharin ve Çayanov günümüzde yeniden güncelleşmiştir. Bunların tezleri, son tahlilde küçük üreticiliğin sosyalizmde mülksüzleştirilmesiyle ilintilidir. Bu gerçekte, bu kesimlerin birikimlerinin sermaye haline dönüştürülmeden eritilmesini içermektedir.

[11] Kitabın yayına hazırlandığı sırada F. Castro'nun konuya ilişkin bir değerlendirmesi açıklandı. Castro, basında yayınlanan değerlendirmesinde şunları söylemektedir: "Bugün emperyalizm, sosyalist ülkelerin de, biz 3. dünya uluslarının yağmalanmasına katılmasını istiyor. SSCB'de bazılarının kahraman sovyet halkının üstün niteliklerini yıkmaya çalışması iğrenç birşeydir ... İzlediğimiz yol, sosyalizme iftira atma, değerlerini yıkma, partinin öncü rolünü ve sosyal disiplinini kaldırma ve kaos ile anarşi tohumları ekme yolu değildir... Eğer kader bize, Amerikan emperyalizminin Hitler'in rüyasını gerçekleştirmesine ve tüm dünyayı ele geçirmesine olanak

tanıdığı bir dönemde, sosyalizmin savunucuları arasında yer alma görevi verirse, bu kaleyi kanımızın son damlasına kadar savunacağız.” (9 Aralık 1989)

[12] Bunlara, ülkemizden TBKP’yi, emperyalist ülkelerden “modernizasyon” yanlılarını örnek olarak verebiliriz.

[13] THKP/HDÖ, Sosyalist Devrim Programı, *Devrim Programları*, s. 58-60.

BİRİNCİ BÖLÜM

REVİZYONİZMİN GELİŞİMİ VE SBKP

SBKP'nin 20. Kongresi'nden sonra, partinin çeşitli konularda aldığı kararlar ve uygulamalar, günümüze kadar sürekli bir tartışma konusu olduğu bilinmektedir. Kimileri, 1960'dan sonra SSCB'de kapitalizme geri dönüldüğünü, dolayısıyla "sosyal-emperyalist" bir ülke olduğunu ileri sürerken, kimileri "ekonomik planda komünizme geçmiş" bir sosyalist ülke olduğunu ileri sürmüştür. Bir taraf SSCB'deki herşeyi "burjuva" ya da "kapitalist" olarak ele alırken, diğerleri her şeyin "sosyalist" ya da "komünist" olduğunu ileri sürüyorlardı. Bir taraf Çin Komünist Partisi ile tanımlanırken, diğer taraf, bizzat uygulayıcıların partisiyle, yani SBKP ile tanımlanmaktaydı. Bunların dışında kalan her yaklaşım, her iki taraf için de "ortayolcu"ydu!

Bizler, THKP-C olarak, 1969'dan itibaren SBKP'de revizyonizmin 20. Kongre'den itibaren egemen olduğunu, dolayısıyla SSCB'deki uygulamaların ve politikaların, bu modern revizyonistlerin pratiği ve teorisi olduğunu söylüyoruz.

Modern revizyonizm, Marksist-Leninist ideolojinin gayri-resmi inkârı olarak vardır. Dolayısıyla Marksizm-Leninizmin evrensel tezlerinin yadsınmasına, geçici ve özel tezlerinin evrensel ilan edilmesine dayanır. Revizyonizmin SSCB'deki maddi temeli, sosyalist ekonomiye tam olarak entegre edilememiş, ama kapitalist toplumdaki özelliklerini belirli ölçüde

yitirmiş, "başkalaşmış" küçük-üreticilik oluşturur. Bunlar proleter devletin varlığından yanadırlar, ancak sosyalizmin küçük-üreticilerin dünyası olmasını isterler. Onlara göre, ne Hegel'in iddia ettiği gibi, *"bütün insanlar burjuva olacaktır"*, ne de Marksist-Leninistlerin iddia ettiği gibi *"bütün insanlar proleter olacaktır"*! İnsanlığın geleceği, her iki sınıfın "karmaşık ve kaynaşmış bir bileşimi" olacaktır! Bugün için, bu, mülksüzleşen küçük-burjuvazi olmaktadır.

Ekim Devrimi'nden sonra, Çarlık döneminde toplumun her türlü ilişkisinden dışlanmış küçük-üreticiler büyük bir ilerleme göstermiştir. Daha önceki dönemde eğitim görme olanağına sahip olmayan bu bireyler, proleter devletin toplumsallaştırıp yaygınlaştırdığı eğitim olanaklarıyla, yeni kuşaklarını eğitmişlerdir. Aldıkları sosyalist eğitim, bir yandan proletarya iktidarıyla bütünleşmelerini sağlarken, diğer yandan öz çıkarlarını bu iktidar koşullarında tanımlayabilecek duruma gelmişlerdir. Ancak, ekonomik ve toplumsal ilişkilerinin derinliklerinden çıkan küçük-burjuva zihniyeti, varlığını sürdürmeye devam etmiştir.

II. yeniden paylaşım savaşında, faşist Almanya'nın SSCB'ye saldırısı, asıl olarak, sanayi merkezlerini hedef almıştır. Leningrad ve Stalingrad ile simgeleşen proleter direnişi, proletaryanın en ileri ve savaşkan unsurlarının mücadelesine dayanıyordu. Her fabrikayı, her fabrika taşını sonuna kadar savunan proletarya ve parti üyeleri, bunun sonucu olarak büyük kayıplar vermişlerdir. SBKP'nin bolşevik geleneği içinde örgütlenmiş ve eğitilmiş kadroların önemli bir kesimi bu direnişler sırasında yitirilmiştir. Partinin yeni üyeleri, bunların niteliksel konumlarını dolduracak durumda değillerdi.

Öte yandan faşist Alman saldırısına karşı *"büyük anavatan savaşı"*, ülkenin her yerinden gelen, her ulustan insanlarla yürütülmüştür. Özellikle kırsal kesimlerden gelenler, Kızıl Ordu içinde çoğunluğu oluşturuyorlardı. Bunlar, savaştaki tutumlarına bağlı olarak parti üyeleri olmuşlardır. Mart 1939'da (18. Kongre'de), 1.588.852 asıl, 888. 814 aday üye olmak üzere 2.477.666 parti üyesi bulunurken, Ekim 1952'de (19. Kongre'de), 6.013.259'u asıl, 868. 886'sı yedek olmak üzere 6.882.145 parti üyesi bulunuyordu. Bu durum 19. Kongre'ye sunulan Merkez Komite raporunda şöyle tespit edilmekteydi:

> "Büyük Anavatan Savaşı sırasında Parti, cephelerdeki büyük kayıplara karşın, sayıca küçülmedi, tersine 1.600.000 kişilik bir büyüme kaydetti. Cephelerde kahramanca çarpışan Sovyet Ordusu

> ve filosu savaşçıları saflarından, cephe gerisinde düşmana karşı zaferi fedakârca hazırlayan işçi sınıfının, kolhozcu köylülerin ve Sovyet aydınlarının en ileri temsilcilerinin saflarından en sağlam Sovyet insanları Partiye girdi."[14]

Bu gelişmenin nitelikle tamamlanmadığı çok iyi biliniyordu. Nitekim 19. Kongre'de bunlar tespit edilmiş ve bazı kararlar alınmıştı.

> "Savaştan sonra Parti Merkez Komitesi, Partiye üye alımını frenlemeyi **kararlaştırdı**, fakat **buna rağmen** üye alımı hızlı bir tempoyla sürdü. Safların çabucak çoğalmasının sakıncalarının da olduğu ve bunun Partinin **nitel** bileşiminin bir dereceye dek **kötüleşmesine**, Parti saflarında siyasi bilincin seviyesinde belli bir **düşüşe yol açacağı** Partinin gözünden kaçmıyordu. Parti saflarının nicel çoğalması ile Parti üye ve aday üyelerinin siyasi eğitim düzeyi arasında belli bir orantısızlık oluştu."[15] (abç)

SBKP'nin 19. Kongre'sinde bu olumsuzlukları tespit etmesi, gerekli önlemlerin alınıp uygulandığı anlamına gelmemektedir. Özellikle Mart 1953'de Stalin'in ölümüyle birlikte ortaya çıkan yönetim boşluğu, alınan kararlardan sadece parti üye alım hızının azaltılması kararı uygulanmasına olanak tanımıştır.

İşte bu ortamda, SBKP saflarında ortaya çıkan revizyonizm, önce Merkez Komite'de çoğunluğu sağladı ve daha sonra 20. Kongre yoluyla kendi tezlerini tüm SBKP tezleri olarak kabul ettirdi.

Son tahlilde, SBKP'deki revizyonizm, ekonomide küçük-üreticiliğin varlığına dayanır. Sosyalist toplumun inşasının tamamlanmadığı koşullarda, sosyalizmle tam olarak bütünleşemeyen bu kesimler, siyasal planda, proletarya partisinin demir disiplinine ve sosyal planda, proleter enternasyonalizminin SSCB'ye getirdiği "azami fedakârlığa" karşı olmak durumundadırlar. Nazi saldırısının sanayi merkezlerinde yoğunlaşmasıyla verilen büyük işçi kayıpları, bu kesimlerden gelen parti üyelerinin ya da bu kesimlerin zihniyetine sahip üyelerin parti içinde çoğunluğu oluşturmasına yol açmıştır ve 20. Kongre'de revizyonizmin partiye egemen olmasının tarihsel temeli de budur.

1953 yılı, genel olarak sosyalist ülkelerin yeni döneminin başlangıcı olarak ele alınabilir. Zaten SBKP içindeki gelişmelerin başlangıcı da 1953'e dayanmaktadır.

1953 yılı sadece Stalin'in ölümüyle SBKP yönetiminde meydana gelen boşlukla ve proleter devlet otoritesinde bir zaaf ortaya çıkarmasıyla nitelenemez. Bu yıl, 1945 sonrasında, doğrudan savaş koşullarına göre biçimlendirilmiş ekonomik ve sosyal yapının yeniden düzenlenmesi ve "olağan" döneme özgü işleyişe yönelmeyle nitelenebilir. Bu, "soğuk savaş"a açılan Kore savaşının yaratmış olduğu ilişkiler içinde biçimlenmiştir. 1953 yılı, bu durumun getirdiği sorunların birikiminin en üst düzeye çıktığı yıldır aynı zamanda.

II. yeniden paylaşım savaşı sonrasında, önce Doğu-Avrupa'da iktidarların Komünist partilerin eline geçmesi ve ardından Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulması, SSCB ekonomisi üzerinde, savaşın getirdiğinden çok daha fazla bir ağırlık yaratmıştır. Kızıl Ordu'nun Doğu-Avrupa'daki KP iktidarlarının temel gücü olarak bulundurulması, SSCB ekonomisi üzerindeki etkisi dışında, gerek savaş nedeniyle, gerekse emperyalist işgal nedeniyle yıkılmış ve geri bir ekonomiye sahip olan yeni halk iktidarlarının ekonomik inşa sorununun, tümüyle SSCB'nin kaynaklarından sağlanan olanaklarla çözülmesini gerektiriyordu. Bu ise, "tek ülkede sosyalizmin inşası" temelinde belirlenmiş bir ekonomik planlamanın, daha geniş ve yeni sorunlarla karşı karşıya kalmasını getirmekteydi.

Öte yandan Doğu-Avrupa ülkelerinde, 1946-50 arasında SSCB' nin ekonomik ve teknik yardımıyla temel sanayi yeniden kurulmuş ve üretim önemli ölçüde geliştirilmiştir. Ancak bu uygulamanın bir yandan SSCB ekonomisi üzerindeki olumsuz etkilerinin ağırlaşması, diğer yandan tek tek ülkelerdeki iç kaynakların kullanımının gecikmesi üzerine, yeni düzenlemeler yapılmıştır. 1950'den itibaren, hemen hemen tüm Doğu-Avrupa ülkelerinde önemli değişiklikler ortaya çıkmasının nedeni budur.

Temeldeki değişiklikler, öncelikle üstyapısal değişikliklerle, özellikle de politik değişikliklerle birlikte ve bu değişikliklere paralel olarak gündeme gelmiştir. Hemen hemen tüm Doğu-Avrupa ülkelerinde **1949 yılı**, 1945-48 arasındaki siyasi ilişkilerin değişmesi yılı olmuştur. Bu yıla kadar "anti-faşist halk cepheleri," yeni iktidarların örgütleri olarak bulunuyordu. Yeni iktidarlar ise, genel çerçevede bir "Halk Cumhuriyeti" olmak durumundaydı. Bulgaristan'da "Vatan Cephesi", Çekoslovakya'da "Ulusal Cephe", Polonya'da "Ulusal Birlik Cephesi", Demokratik Almanya'da "Ulusal Cephe", Romanya'da "Sosyalist Birlik Cephesi", 1949'a kadar bu

ülkelerdeki siyasal iktidarın politik örgütleri olarak bulunuyorlardı. Ancak gelişmeler, bu “Cephe” iktidarlarının, uzun vadeli bir ekonomik ve sosyal düzenleme yapmada önemli bir zaaf taşıdığı görülmüştür. Ayrıca cephelerin sınıfsal bileşimi, kaçınılmaz olarak, emperyalizmin ekonomik ve sosyal müdahalesi için uygun bir zemin oluşturmaktaydı. Komünist Partileri, bu cepheler içinde, Kızıl Ordu’nun fiili varlığı koşullarında, etkin ve yönlendirici unsur olmakla birlikte, Kızıl Ordu’nun geri çekilmesiyle birlikte, bu etkinliğini yitirmesi bekleniyordu. Doğal olarak cephelerin, mevcut konumlarıyla, mevcut güç dengeleriyle ve mevcut yapılanışıyla sosyalizme doğru evrilebilecek bir “halk cumhuriyeti” dönemi için önemli bir engel oluşturacağı belirlenmiştir.

Bu gelişmelerin somutluğu ise, komünist partiler ile sosyal-demokrat partilerin “birleşik” partiler haline dönüştürülmesi ve buna paralel olarak cephelerin, bu “birleşik” partilerin bir çeşit kitle örgütü haline getirilmeleri oldu. Bir başka deyişle, cepheler, siyasal iktidarın siyasal örgütü olmaktan çıkartıldı ve siyasal gücün “birleşik” işçi partisinde toplanması, yasal değişikliklerle gerçekleştirildi.

Konunun biraz daha somutlaşması için, bu dönemdeki bazı gelişmeleri kısaca özetleyelim.

Macaristan’da, Aralık 1944’de Komünist Parti, Sosyal-Demokrat Parti ve Küçük Çiftçi Partisi’nin bir koalisyonu olarak geçici hükümet kurulmuştu. İlk yapılan, toprak reformu oldu. Ekilebilir toprakların 1/3’ ü topraksız köylülere dağıtıldı. Kasım 1945 seçimlerinde Komünist Partisi oyların %17’sini alırken, Sosyal-Demokrat Parti %17’sini ve Küçük Çiftçi Partisi %57’sini almışlardır. İki yıl sonra, 1947’de yapılan seçimlerde ise, Komünist Partisi halk meclisinde 100 üyelik kazanırken, Sosyal-Demokrat Parti 67 ve küçük çiftçi partisi 68 üyelik kazanmıştır. Sosyal-Demokrat Parti ile Komünist Partinin birleşmesi sağlanarak “Macaristan Sosyalist İşçi Partisi” oluşturuldu ve bu parti iktidarı tek başına oluşturmaya başladı. Bu tarihten itibaren, sosyalist ilkelere uygun olarak tarımın kolektifleştirilmesine ve sanayinin devletleştirilmesine başlanıldı. 1949 yazında tüm devletleştirmeler gerçekleştirilerek “Macaristan Halk Cumhuriyeti”nin kurulduğu ilan edildi. Bu andan başlayarak, Macaristan sanayi ve tarımında büyük düşüşler baş göstermeye başladı.

Hemen hemen aynı tür gelişmeler, aynı tarihlerde diğer ülkelerde de ortaya çıkmıştır. Bulgaristan’da 1948 yılında Sosyal-Demokrat Parti

Komünist Partisine katılmıştır. Polonya'da Polonya İşçi Partisi ile Polonya Sosyalist Partisi birleşerek Polonya Birleşik İşçi Partisi adını alırken, Çekoslovakya'da Çek ve Slovak Partileri SBKP türü birliğe kavuşturuldular. Demokratik Almanya'da kısmen daha özgün gelişmeler ortaya çıkmıştır. Komünist Partinin bu ülkede kitleler üzerindeki etkisi daha büyük olduğu için, Sosyal-Demokrat Parti ile birleşme 1946 yılında gerçekleştirilmiş ve Demokratik Almanya Cumhuriyeti 7 Ekim 1949' da kurulmuştur.

Bu siyasal değişikliklerden sonra, her ülkede büyük ölçüde devletleştirmeler ve kolektifleştirmeler başlatılmıştır. İşte 1950 yılından itibaren sanayideki devletleştirmeler ve tarımdaki kolektifleştirmeler, ülkedeki tüm dengelerin köklü bir biçimde değişmesini getirmiştir. Toplumsal tepkilerin alabildiğine yoğunlaştığı bu dönem, Kızıl Ordu'nun anti-faşist askeri savaştaki zaferiyle iktidarların dönüştürülmesinin getirdiği bir özgünlükle nitelenebilir. Bir başka deyişle, iktidarın ele geçirilmesinden önce ortaya çıkan büyük çatışmalar, ayaklanmalar ve iç savaş durumları bu ülkelerde, bizzat Komünist Partilerin her yönden iktidarı ele geçirmesinden sonra ortaya çıkmaya başlamıştır. Komünist Partiler, iktidarın ele geçirilmesinden önce, diğer sınıflarla olduğu kadar burjuvaziyle de, kesin ve nihai bir mücadeleye girişmeksizin iktidar olmaları, bu kesin ve nihai savaşın, bu iktidar koşullarında meydana gelmesini kaçınılmaz kılmıştır. Ve buna bir de tarımın kolektifleştirilmesinin getirdiği küçük-üreticiliğin genel direnişi eklenecek olursa, 1950 sonrasındaki gelişmeleri anlamak daha kolay olacaktır.

1950-53 arasında yeni siyasal iktidarların uygulamaları ve tüm faaliyetleri, esas olarak kitleleri ve diğer sınıfları "ikna" etme ve "uzlaşmaya" varma temelinde yürütülmeye çalışılmıştır. Ancak Komünist Partilerin, bu yöndeki çalışmaları, propaganda ve örgütlenme faaliyetleri gene de yeterli olmamıştır. Devletleştirme ve kolektifleştirmenin ilk yıldaki üretim artışları sağlaması, bir-kaç yıl sonra üretimde büyük düşüşlere dönüşmüştür. Üretimi artırmak için gerekli kaynakların yaratılması sorunu ile üretimdeki düşüşlerin birleşmesi, bu ülkelerin ekonomik inşalarını önemli ölçüde çıkmaza sokmuştur. Bunun üzerine genel ilkeler aynı olmak üzere, her ülkede çeşitli önlemler alınmıştır. Bu çeşitlilik aynı zamanda gelecek on yıllarda, her bir ülkenin farklı sorunlarla karşılaşmasının da temelini oluşturmuştur.

İlk önemli gelişme Demokratik Almanya'da ortaya çıkmıştır. 1952-53 yılları arasında Federal Almanya'ya kaçanların sayısı yarım milyonu bulmaktaydı. Tüketim mallarında büyük bir açık bulunuyordu. Bunun üzerine parti (Sosyalist Birlik Partisi-SED) yeni kararlar aldı. Bu kararlara göre, mevcut üretim kapasitesinin kullanılması amacıyla üretim normlarının %10 yükseltilmesi söz konusu oldu. Yeni yatırım kaynakları için, özel girişimciler, esnaflar ve küçük-tüccarlar daha yüksek oranda vergilendirilmesi kararlaştırıldı. Temel tüketim mallarına %40 zam yapılırken, kolektif çiftliklerin devlete teslim etmekle yükümlü oldukları ürün miktarları arttırıldı. Mayıs 1953'de alınan bu kararlarla birlikte, işçilerin gönüllü olarak üretimi arttırmaya yönelmeleri parti direktifi olarak belirlenmişti. Bu kararların üzerinden bir ay geçmeden, Haziran 1953'de çeşitli fabrikalarda grevler başlamış ve büyük mitingler düzenlenmeye girişilmişti. Parti alınan kararların değiştirileceğini ilan etmesine rağmen, grevler devam etmiş ve yer yer çatışmalar başlamış ve ayaklanma kısmi nitelikte baş göstermişti.

Macaristan'da ise, aynı temel ilkelere bağlı olarak yapılan devletleştirme ve kolektifleştirme hareketi, üretimin savaş öncesi dönemin çok daha altında gerçekleşmesine neden olmuştu. Bu, asıl olarak küçük-burjuvazinin direnişinin ürünüydü. Ancak Macaristan'da 1953 yılında ortaya çıkan sorunlar, Demokratik Almanya'da olduğu gibi, hemen ayaklanma şeklinde gelişmemiştir. Bunun temel nedeni, 1953 yılında Macaristan'da "Yeni Rota" adıyla bir dizi düzenleme kararlarının alınmasıdır. Demokratik Almanya'daki gelişmelerden çıkartılan derslerle planlanan bu "Yeni Rota"nın gerekçesi, *"ağır sanayimizin ve üretim malları sanayimizin gelişmesinin çok hızlı bir biçimde gerçekleştirilmesinde ve planlamada, ülkemizin ekonomik kaynaklarını ve gerçek olanaklarını göz önünde bulundurmak"*tan söz ediliyordu. Böylece *"ağırlığın ağır sanayiden tüketim malları sanayisine kaydırılmasına, halkın yaşam düzeyinin yükseltilmesine, tarımsal üretimin arttırılmasına, demokratikleşme ve parti ile kitleler arasındaki kopukluğun aşılmasına"* karar verilmişti. Bunun somut sonucu ise, tüketim malları üretimi için, üretim malları üretiminden kaynaklar transfer edilmesi sonucu, I. kesimde büyük üretim düşüşlerinin ortaya çıkması ve kolektif çiftliklere katılmış olan küçük köylülerin, bunları büyük ölçüde ve hızla terketmeleri oldu. Bu durum, genel sosyalist ilkelerden temelli bir kopuş anlamına geliyordu. Bunun üzerine parti içinde başlayan

tartışmalar uygulamanın kaldırılmasından yana olanlar ile devamından yana olan İmre Nagy ve çevresi arasındaki mücadele, ikincilerin partiden tasfiyesi ile sonuçlandı. (1955) Böylece, alınan kararların değiştirilmesinin gündeme geldiği aşamada 1956 Macaristan karşı-devrimci ayaklanması başladı.

Polonya'da ise, aynı süreç, 1950 yılında üretim artışı sağlamak amacıyla, üretimin yoğunlaştırılmasını hedefleyen üretim yöntemlerinin fabrikalarda uygulamaya sokulmasıyla başlamıştır. Genel olarak "Taylorizm" diye yorumlanan, ama bu ülkede uygulamaya sokulduğu biçimiyle bundan önemli farklılıklar içeren üretim yöntemi, sanayi işçileri arasında büyük bir direniş ortaya çıkarmıştır. Bu direniş büyük ölçüde işe geç gelmeler şeklinde ortaya çıkıyordu. Bunun üzerine 1952 ortalarında, "sosyalist iş disiplinini" sağlamak amacıyla bir dizi yasa çıkartıldı. Bu yasalar, işe geç gelmeyi ücret kesintisiyle cezalandırılmasını öngörüyordu.[16] Ancak uygulamalardan taviz verilmemesine rağmen direnişler azalmadığı gibi, işe geç gelmelerde azalmamıştır. Ve sonuçta Haziran 1956'da Poznan karşı-devrimci ayaklanması ortaya çıkmıştır.

Çekoslovakya ve Bulgaristan'da, aynı dönemin sorunları, büyük ölçüde "azınlıklar" ya da "ulusal" sorunlar olarak ortaya çıkmıştır. Bulgaristan'daki kolektifleştirmeler sonucunda müslüman azınlıktan önemli sayıda insan Türkiye'ye göç etmiştir.

Doğu Avrupa ülkelerinde görülen bu olaylar, büyük ölçüde ve temel nedenler açısından Ekim Devrimi'nden sonra SSCB'de meydana gelen olaylarla önemli benzerlikler taşımaktadır. Bu bağlamda, iktidarın nasıl ele geçirildiği belirleyici olmamaktadır. Ortaya çıkan gerçek, sosyalist önlemlerin, proletarya iktidarlarında önemli bir direnişle karşılaştığıdır. Ama bunu sadece emperyalizm ve karşı-devrimci iç güçlerin "ekonomik ve siyasal sabotajı" olarak ele almakta yanlış olacaktır.

Lenin, çok açık biçimde, devrime kitlelerin bir bütün olarak bilinçli, yani devrimin niteliğini, amaçlarını ve kazanımlarını açık seçik olarak görüp bilerek katılma durumunda olmadıklarını ortaya koymuştur. Ekim Devrimi'nden sonra karşılaşılan sorunları irdelerken Lenin şöyle yazmaktadır:

> "Bugün Rusya'da kapitalistlerin işçi sınıfı karşısında boyun eğmeleri, temel önem taşıyan belirli koşullar tarafından güvenlik

altına alınmıştır. Ama Rusya'da ulaşılan zaferin önemli etmeni, nüfus içinde işçilerin, proleterlerin mutlak olarak ağır basması ve işçilerin yüksek bir örgütlenme düzeyinde olmaları **değil**, proletaryanın, **yoksul ve hızla sefalete sürüklenmiş olanların desteğini sağlamasıdır.**"[17] (abç)

1921 yılında NEP'i formüle ederken Lenin'in yaptığı bu belirleme, büyük ölçüde II. yeniden paylaşım savaşından sonra Kızıl Ordu'nun varlığına bağlı olarak proletaryanın iktidarı ele geçirdiği Doğu-Avrupa ülkeleri için de geçerlidir.

"Yoksul ve hızla sefalete sürüklenmiş olanlar"ın proletaryayı desteklemiş olması, zaman içinde, yani proletaryanın iktidarının ilk yıllarında "yoksulluk ve sefaletin" azalması ya da hızının kesilmesi koşullarında, daha farklı bir özellik kazanmaktadır. Bir başka deyişle, iktidarın ele geçirilmesi arifesinde ya da ele geçirildiği anlarda, bu kesimlerin desteği, bir süre sonra daha farklı bir temel üzerinde oluşturulabilinmektedir. Bu yeni temeli belirleyen, bu kesimlerin sınıfsal konumları ve **sınıf çıkarları** olmaktadır. Proletarya gibi, üretim sürecinde kazanılmış niteliklere bağlı olarak, uzun vadeli ve evrensel amaçlarla mücadeleye katılma ve sürdürme yeteneği, bu sınıflar için geçerli değildir. Bu sınıfların ya da kesimlerin sosyalist iktidar koşullarında desteklerinin devam etmesinin yolu, kendi özgül sınıf çıkarlarının, bu iktidar tarafından korunup geliştirilmesinden geçmektedir. Ancak böyle bir yola girilmesi, sosyalizmin temel ilkeleriyle de çelişmeksizin olanaksızdır. Böylece bu kesimlerin proletarya iktidarlarına desteklerinin sürmesini sağlamak amacıyla, onların özgül çıkarlarının korunması yönünde yapılacak her uygulama, sosyalist ilkelerden bir uzaklaşma anlamı kazanmaktadır.

Lenin, iktidarın ele geçirilmesinden sonra nüfusun çoğunluğunu küçük-burjuvazinin, küçük-üreticilerin oluşturduğu bir ülkede, yapılması gerekenin, bu unsurların **proleter haline getirilmesi** olduğunu belirtir.

"Sosyalizm sınıfların ortadan kaldırılması demektir... Sınıfları ortadan kaldırmak için ... fabrika işçisi ile köylü arasındaki farklılığı ortadan kaldırmak, **bunların hepsini işçi yapmak** gerekir. Bu birden bire yapılamaz. Bu görev kıyas kabul etmez bir biçimde daha zordur ve zorunlu olarak uzun bir zaman alacaktır."[18]

Ancak Lenin’in belirttiği gibi, bu uzun vadeli ve zorlu bir görevdir. Bu alanda yapılacaklar, kendi içinde değişik ve zıt yönde etkiler yaratan sonuçlar doğurabilmektedir. Ekim Devrimi’nden sonra “yoksul ve hızla sefalete sürüklenmiş”unsurların durumunun önemli ölçüde değiştiğini ve bu değişimin sosyalizmin inşası açısından oldukça farklı sorunlar yarattığını Lenin şöyle belirtmektedir:

> “Ama ekonomik yaşamımızın ana unsurları aynı kalmıştır. Pek çok durumda köylü “yoksullar’ (proleterler ve yarı-proleterler), **orta köylü haline** gelmiştir. Bu, küçük mülk sahibi, küçük-burjuva ‘unsur’da bir artışa yol açmıştır.”[19] (abç)

Görüldüğü gibi, iktidarın ele geçirilmesinden sonra yapılan ilk uygulamalar, kapitalizm koşullarında ortaya çıkan proleterleşme sürecini, mülksüzleştirmeden ayırmaktadır. Üretim araçlarının toplumsal ya da devlet mülkiyeti haline getirilmesiyle, mülksüzleşme sürecindeki köylüler ve kent küçük-burjuvazisi, “yoksulluktan” kurtulmaktadır. Ancak mülksüzleştirilmeksizin proleterleştirilmesinin de yolları bulunmadığı sürece, gelişme “orta köylülüğün” ve “orta burjuvazinin” gelişmesi olarak ortaya çıkmaktadır.

Bunun getireceği sorunun yaşamsal niteliğini Lenin şöyle ortaya koymuştur:

> “Ya bu küçük-burjuvaziyi denetim ve gözetim (yoksulları, yani nüfusun çoğunluğunu ya da yarı-proletaryayı sınıf bilincine varmış proleter öncünün etrafında örgütleyebilirsek bunu yapabiliriz) altına alırız; ya da onlar, devrimin, tıpkı aynı küçük mülkiyet toprağından fışkıran Napolyon’lar ve Cavaignac’lar tarafından devrildiği gibi, kuşkusuz ve kaçınılmaz olarak, bizim işçi iktidarımızı da devireceklerdir. Sorun budur.”[20]

Sovyetler Birliği’nde Lenin ve Stalin dönemindeki sosyalist uygulamaların bu temel belirlemelerden ayrı olarak ele alınması, kaçınılmaz bir biçimde bir dizi yanlış değerlendirme ortaya çıkaracaktır. Doğu-Avrupa ülkelerinde, temel sosyalist ekonomi-politika ilkelerine bağlı olarak sosyalizmin inşasında üretim malları üretiminin geliştirilmesi esas alınmıştır. Ancak bu gelişim için gerekli işçiler, doğrudan eski rejimin ücret düzeyinin çok üstünde bir ücretle buralara çekilmiş köylülerden oluşturulmuştur. Sanayi proletaryasının, kapitalist üretim ilişkileri

çerçevesinde köylülüğün mülksüzleştirilmesiyle oluşması, proletarya iktidarlarında, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetinin gerçekleştirilmesi temelinde meydana gelmektedir. Bu da, proletaryanın evrensel sınıf özelliklerine sahip olmayan bir kitlenin işçi konumuna gelmesini getirmektedir.

İlk bakışta, kapitalist anlamda mülksüzleştirme ile sosyalist anlamda üretim araçlarının toplumsal mülkiyetinin sağlanması, köylülüğün "mülksüzleştirilmesi" olarak aynı nitelikte olduğu görülmektedir. Ancak bunun tam olarak aynı olduğunu söylemek olanaksızdır.

Tarım ve sanayideki çalışmalarda ödenen ücretlerin farklı olmasıyla köylülerin işçileştirilmesi, kesinkes kapitalizm koşullarındaki mülksüzleştirme yoluyla proleterleşmenin aynısı olmamaktadır. Özellikle kapitalizm koşullarında mülksüzleşen köylülerin proleterleşme sürecinde ortaya çıkan özel mülkiyete karşı tutumlar önem kazanmaktadır. Kapitalist ilişkiler içinde köylülük, mülksüzleşerek proleter haline geldiğinde, belirli bir süre eskisi gibi mülk sahibi olma amacına sahip bir küçük-burjuva olarak kalır. Nesnel olarak işçi olmakla birlikte, öznel olarak, zihniyet olarak, hâlâ bir küçük-burjuva durumundadır. Stalin'in "ayakkabıcı" örneğiyle açıkladığı bu durum, proletarya iktidarları koşullarında ortaya çıkan işçileşme açısından özel bir yere sahiptir.

Ancak bunun tam olarak kavranılmaması ya da dikkate alınmaması, kaçınılmaz olarak proletaryanın niceliksel gelişmesine bakarak, proletarya iktidarının sınıf temelinin nüfus içinde arttığı belirlemesine ulaşılmaktadır. Gerçek ve evrensel boyutta proleter haline gelememiş unsurların "proleter" olarak tanımlanması ve giderek de bunların proletarya içinde çoğunluğu oluşturması, proletarya iktidarının içsel dönüşümü için maddi bir temel ortaya çıkarabilmektedir. **Sonuç ise, gerçek sanayi proletaryası olamamış "proleterler"in "proletarya iktidarına karşı mücadelesi"dir.** (Revizyonizmin en önemli maddi temeli de burada bulunmaktadır).

Bu gelişmenin diğer boyutu ise, tarımsal alanlardaki uygulamalarla bağlantılıdır. Sanayide çalışmanın, tarımda çalışmaktan daha yüksek bir gelir düzeyi sağladığının görülmesi, kaçınılmaz olarak kırsal bölgelerden büyük bir kitlenin kentlere ve sanayi merkezlerine akmasını getirmektedir. Bu durum, sosyalist anayasayla güvenceye alınmış olan "herkesin bir işte çalışma hakkı" çerçevesinde, gelen her kişinin bir yerde çalışmasına olanak tanımaktadır. Böylece azalan bir kırsal nüfus ve azalan tarımsal üretim

koşullarında, artan kent nüfusunun yarattığı bir **beslenme sorunu** ülkenin en temel sorunu haline gelmektedir. Kırsal göçün devlet gücüyle engellenmesi, yani kentlere yerleşmenin belirli kurallara ya da kotalara bağlanması, uzun dönemde seyahat özgürlüğünün önemli ölçüde ortadan kalkmasını getirebilmektedir. (Burjuva anlamda SSCB'deki "insan hakları ihlali"nin temeli budur).

Diğer yandan, tarımsal üretim için alınmış tedbirler, kendi içinde yeni sorunlar ve yeni unsurlar ortaya çıkarmaktadır. Geniş ölçekli üretim ile ülkedeki tarım ürünleri gereksinmesinin karşılanamaması, kaçınılmaz olarak küçük-üreticilik sorununda değişik uygulamalara, dönemsel olarak, gidilmesini getirmektedir. Bu değişik uygulamalar, son tahlilde, küçük-üreticilerin ellerine geçen gelirin arttırılması ve buna bağlı olarak yaşam standartlarının yükseltilmesini amaçlamaktadır. Ancak küçük-üreticilerin ellerine geçen geliri arttırmak, aynı zamanda tarım ürünlerinin fiyatlarının da artmasını gerektirmektedir. Bu durumda da, yüksek ücret nedeniyle sanayi işçisi haline gelmiş kesimlerin, ücret artışı talebinde bulunmaları kaçınılmazdır. Ücretlerin artırılması ise, yeni yatırımlar için kaynak sorununu büyük ölçüde ağırlaştırmaktadır. Ama diğer yandan da, küçük-üreticilerin elinde sürekli biriken gelirler, ne sanayi ürünleri alımında, ne de temel tüketim malları alımında kullanılarak dolaşım alanına sokulamamaktadır. Böylece yüksek gelir sağlayan, ama bunları tüketemediği için artan bir birikime sahip olan küçük-üreticiler, tarımsal üretimi daha fazla artırma yönünde çaba göstermekten de uzaklaşmaktadırlar. Ellerindeki birikimlerin yeni yatırımları için kaynak olarak kullanılması "iradi" olarak sağlanamadığı ve tarımsal üretimde de gerekli artışlar gerçekleşmediği koşullarda, bunlara devlet gücüyle el konulması gündeme gelmektedir. Bu ise, ülke çapında bir bunalım patlak vermesini kaçınılmaz kılmaktadır.

Sorunların çözümünde belirleyici olan proletaryanın niteliksel zayıflığı, kaçınılmaz olarak parti ile kitle arasındaki ilişkileri de bozmaktadır. Bunun sonuçları ise, partinin sosyalizmin inşasında devlet zoruna baş vurmaktan başka bir seçeneğe sahip olmaması durumudur.

Diyebiliriz ki, sosyalizmin inşasında karşılaşılan ilk temel sorun, **proletaryanın niceliksel artışı ile niteliksel zayıflığının paralel gelişmesi ve tarımsal üretim artışları ile sanayi yatırımları arasında bağlantı**

kurulamamasıdır. Bunlardan birincisi, ikincinin çözümünde dönemsel olarak belirleyici durumdadır.

İşte bu temel sorun, bugüne kadar ortaya çıkmış çeşitli sorunların çözüme kavuşturulamamasının nedenlerini de açıklamaktadır.

Bilindiği gibi, sosyalizmin inşasında, bir yandan üretim malları üretimine öncelik verilirken, diğer yandan kitlelerin maddi ve manevi gereksinmelerinin azami ölçüde doyumu esas alınır. Bu ikinci kısım doğrudan tüketim malları üretimi alanıdır. Ancak gerek üretim malları üretiminde sürekli gelişme sağlanması için, gerekse tüketim malları üretiminde sağlanan gelişmelerle gereksinmelerin doyumu, yatırımlarım sürekli olarak arttırılmasını gerektirir. Yeni yatırımlar ise, mevcut kaynakların yanında ek kaynakların devreye sokulmasını zorunlu kılar. İşte bu yeni kaynakların sağlanması, kaçınılmaz olarak, birikim sorunudur ve bu birikimlerin kullanılması demektir.

Sosyalizmde temel birikim alanı kırsal bölgeler, yani tarımsal üretimdir. Bu kesimde ise, temel üretici unsur küçük-burjuvazidir. Dolayısıyla bu küçük-üreticilerin ellerindeki birikimin, sanayi ve tarım alanında gerekli kaynak olarak kullanılması gündeme gelmektedir. Ancak bu kesimlerin elindeki birikimlerin, ister sanayi de, ister tarımda kaynak olarak kullanılabilinmesi için “zor” kullanılamaz. Bu nedenle, onların ellerindeki birikimin kaynak haline getirilebilinmesi için, onların sanayi ürünlerine olan taleplerini artırmak gerekmektedir. Ve zaman içinde tıkanan, dolayısıyla gerçekleştirilemeyen de budur.

Küçük-üreticiler, kapitalist toplumdan farklı olarak, sosyalist toplumda, üretimi sürekli artırarak, birikimlerini sürekli geliştirmek durumunda değillerdir. Proletarya diktatörlüğünün belirli bir döneminden sonra, üretim malları üretiminde, özellikle de tarımsal üretim için gerekli makine vb. malların üretiminde ilerlemeler sağlandıktan sonra, küçük-üreticilerin sanayi ürünlerine belli bir talebi ortaya çıkabilmektedir. Ancak ilk dönemde talep ettikleri sanayi ürünlerinin, zaman içinde çeşitlenmemesi, bu talebin giderek azalmasını getirmektedir. Dolayısıyla da bu üreticilerin elinde önemli bir birikim kalmaktadır. İktidarın sosyalist niteliği, sürekli artan birikimin er ya da geç devlet tarafından “zor”la alınması olasılığını ortaya çıkarmaktadır. Böyle bir olasılık karşısında, küçük-üretici, üretimini artırarak birikimini artırma yolunda ilerlememektedir. Öte yandan kapitalist anlamda bir mülksüzleştirme uygulamasına maruz kalmadıkları içinde, bu

birikimlerini yitirmek durumunda bulunmamaktadırlar. Sonuç ise, bu üreticilerin elinde belirli bir birikim sürekli var olmakta ve üretim buna paralel olarak aynı düzeyde kalmaktadır. Oysa toplumun gelişmesi, artan bir tarımsal üretim gerektirmektedir.

İşte bu koşullarda, küçük üreticiliğin sosyalist iktidarlarda, sürekli artan birikimin, er ya da geç, devlet tarafından elinden alınacağı "korkusu" önemli bir yere sahip olmaktadır. Gerek Ekim Devrimi'nden sonra uygulanan "savaş komünizmi", gerekse 1930 kolektifleştirmesi ve II. dünya savaşı koşullarındaki uygulamalar, bu "korkuyu" büyük ölçüde tarihsel bir temele oturtmuştur. Bu "psikolojik" engelin ortadan kaldırılması, partinin propaganda çalışmalarının esas kısmını oluşturmak durumundadır.

Revizyonizmin revizyonunda, bu "korku", asıl olarak sosyalizmin inşasında yapılmış olan "hatalar" dan kaynaklandığı varsayılmış ve "Stalinizm"e karşı açılan kampanyalarla bu görevin başarılmasına karar verilmiştir. Böylece küçük-üreticilerin birikimlerini artırmak amacıyla tarımsal üretimi artırmaları için "uygun zemin" sağlanmak istenmiştir. İkinci olarak da, bu üreticilerin elde ettikleri fazla ürünü "pazar"da "serbestçe" satmaları sağlanarak, üretim artışının maddi bir birikim haline getirilmesi sözkonusu olmuştur. Böylece, pazarda kendi ürününü daha yüksek bir fiyatla satabilen küçük üretici, bu yolla sanayi ürünlerine ek bir talepte bulunacağı varsayılmıştır. Ama uygulamanın hiçbir sonuç vermediği birkaç yıl içinde görülmüştür.

Uygulamanın istenilen sonucu vermemesinin temelinde, küçük-üreticiliğin sosyalist toplumdaki durumu ile toplumun genel durumu arasındaki ilişkinin doğru bir değerlendirilmesinin bulunmamasıdır. Bir başka deyişle, yanlış tahlillerle revizyonist bir kavrayışa ulaşılması, uygulamanın olumsuzluğunun temelini oluşturmaktadır.

Küçük-üreticiliğin (ister kooperatifler ya da kolhozlar içinde örgütlenmiş olsun, ister bağımsız konumda bulunsun), sosyalizm koşullarında üretimi artırma yönünde hareket etmesi, kendisinin gelirleriyle elde ettikleri birikimin devletçe elinden alınması endişesi ("korku"nun mülksüzleşme olarak kapitalist bir geçmişi bulunmaktadır), sosyalizmin inşasının ilk yıllarında yapılmış "hatalar"la ilintili değildir. Bu endişe, küçük üreticinin, genel olarak da küçük-burjuvazinin, ister kapitalizm koşullarında olsun, ister sosyalizm koşullarında olsun, **her zaman devlet müdahalesine** karşı oluşundan kaynaklanır.

Lenin, bu konuya ilişkin olarak 1921 yılında şöyle yazmaktadır:

> "Sosyalizmle savaş halinde olan, devlet kapitalizmi değildir. Hem devlet kapitalizmine, hem de sosyalizme karşı mücadele edenler, küçük-burjuvazi ve özel kapitalizmdir. Küçük-burjuvazi, kapitalist olsun, sosyalist olsun, her türlü devlet müdahalesine, düzenlemesine ve denetimine karşıdır. Bu, gerçekliğin karşı çıkılması mutlak olarak olanaksız olan bir olgusudur ve bunu yanlış anlamanın kaynağında yatan, iktisat biliminde düşülen birçok yanılgıdır."[21]

Dolayısıyla konuyu "Stalin'in uygulamalarına" bağlamak, yapılabilecek en temel hatalardan birisi olmaktadır. Çünkü bu yolla, NEP döneminde büyük çabalarla sağlanmaya çalışılmış olan devlet müdahalesinin benimsetilmesi uygulamalarının etkilerinin kırılmasına yol açmak durumundadır. Lenin'in devlet kapitalizmi yoluyla sosyalist devlet müdahalesinin koşullarını yaratma yönünde başlattığı ve Stalin tarafından kararlılıkla sürdürülen uygulamanın, böylesine etkisizleştirilmesi, gelecekte olduğu kadar, bugün içinde, sorunları içinden çıkılamaz duruma getirecektir ve getirmektedir. Bu aynı zamanda, bir bunalım anında devlet gücünün çözücü olarak kullanılmasını da engelleyecektir.

Sosyalizmin inşasına ilişkin **ikinci temel sorun**, küçük-üreticilerin, küçük üreticiler olarak varlıklarına dayanarak tarımsal üretimin artırılması yönünde çaba gösterilmesi için "pazar" ilişkilerine güvenilmesi sonucu, tarımsal üretim ile sanayi yatırımları arasında bağlantı çabalarının getirdiği başarısızlığa ilişkindir.

Teorik olarak konuşulduğunda, tarımsal üretim yapanların (bunların küçük-üreticiler ya da sovhoz/kolhoz tarafından gerçekleştirilmesi önemli değildir), elde ettikleri gelirle sanayi ürünleri satın alarak, bu ürünleri üretim sürecine geniş çaplı sokarak tarımsal üretimi artırması olanaklıdır. Ancak bu noktada, geri bir tarımsal ekonomiye sahip bir ülkede, tarımın geliştirilmesi ve tarım çalışanlarının gelirlerinin yükseltilmesi gerektiği unutulacak olursa, bu teorik belirlemenin hiçbir değeri kalmadığı görülecektir. Nitekim, teorik olarak ortaya konulan bir sorun, SSCB deneyiminde olduğu gibi, Doğu-Avrupa deneyiminde de, uzun dönemde çözümlenememiştir.

Herşeyden önce, sanayi ürünlerine kırsal alanlardaki nüfusun talebi esas olarak tarım araçları, tarımsal diğer girdiler düzeyinde ele alındığında, üretim malları üreten sektörün, makineleştirilmiş bir tarımsal üretim koşullarında, sürekli bir talep sahibi olacağı açıktır. Ancak tarımsal toprakların niceliksel sınırları ile verili bir toprak parçası üzerinde gerçekleştirilebilecek yatırım miktarının sınırları, bu talebin belirli ölçülerde artmasına rağmen, uzun dönemde aynı oranda gerçekleşmesine olanak tanımaz. Dolayısıyla, genişletilmiş bir üretim koşullarında, üretim malları üreten kesimde sürekli bir artış gerçekleşirken, bunlara olan talebin sınırlı kalması, bir süre sonra, üretimde fazlalık yaratarak, ya üretimin durmasına neden olacaktır ya da önemli ölçüde kaynak israfına yol açacaktır. Bu koşullar altında sosyalist planlama belirleyici durumdadır.

Eğer sosyalist planlamanın belirleyiciliğinden yararlanılamazsa, yapılabilecek tek şey, üretim malları üretimindeki kapasitenin yaratacağı ürünlerin dış "pazar"lara satılmasıdır. Bu durumda ise, dünya kapitalist ticaret ilişkilerinin içine girmekten kaçınmak, hemen hemen olanaksızdır.

Merkezi planlamayla, tarımsal talebin sınırlılığı oranında, buna ilişkin ürünler üreten fabrikaların, başka ürünler üretilmesinde kullanılması olanaklıdır. Böylece, stokların birikiminin getireceği sonuçlardan bu şekilde kurtulunduğu gibi, kapitalist dünya ticaret ilişkilerine girme zorunluluğundan da kurtulunabilinecektir. Ama bunun için de, bu ürünlerin üretildiği birimlerin, kolayca başka ürünler üretmeye dönüştürülebilir olması ve işçilerinde bu dönüşüme uyum sağlayabilecek nitelikte bulunması zorunludur. Bunlardan **ilki, doğrudan fabrika sistemine ve fabrika teknolojisine bağlıyken, ikincisi doğrudan işçilerin çok yönlü eğitimine, yani sosyalist poli-teknik eğitime bağlıdır.**

Gerek SSCB'de, gerekse diğer sosyalist ülkelerde, üretim malları üreten sanayi ile tarımın sanayi ürünleri talebinin eşitsizliği koşullarında ortaya çıkan sorunlar, görüldüğü gibi, merkezi planlamanın gücünden yararlanarak çözümlenmesi olanaklıdır. Fabrikaların teknik donatımının çokyönlü üretime göre düzenlenmesi ve buna uygun olarak poli-teknik eğitimin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. İkinci olarak, yeni tekniklerin kullanımı ile, bilimsel gelişmelerin ışığında, tarımsal üretim artışını sağlayacak yeni makinelerin ve girdilerin üretilmesi sağlanabilinmelidir. Bu durum kaçınılmaz olarak ürünlerde bir çeşitlilik yaratacaktır. Ancak kapitalist anlamda "ürün çeşitliliği" ürünlerin biçimsel değişiklikleriyle

gerçekleştirilmesi sözkonusu değildir. Yine de sosyalist temelde üretimin geliştirilmesi, tüketiciler için “seçme özgürlüğü” sağlayacak boyutlarda çeşitli ürünler ortaya çıkaracaktır.

Bununla birlikte, doğrudan tarımsal üretim için girdi olarak ürün üreten fabrikaların, kendi içlerinde genişlemesi ve üretim artışları sağlaması, araçsız bir tarzda tarım ürünlerinin artırılmasını getirmeyecektir. Bu nedenledir ki, üretim malları üreten sektörlerin, belli tüketim malları üreten kesimler için girdi üretmesinin ötesinde, kendi içinde ürün çeşitliliğini de esas alan bir yönelim içinde bulunması gereklidir. Tarımsal üretimin büyük ölçekli üretim olarak genişletilmesi ve tümüyle bu hale getirilmesi hedefi, kolektifleştirmenin daha ileri boyutlara çıkartılmasını, her aşamada gerektirecektir. Bunun ise, doğrudan küçük-üreticiliğin tasfiyesini getireceği açık bir gerçektir. Bunun “zor” yoluyla gerçekleştirilemeyeceği de, kesin gerçeklerden birisidir ve temel ilkeler olarak vardır.

Bir yandan küçük-üreticilere ve kolhozlara özerklik tanıyarak, kendilerinin üretimi artırmaları yönünde teşvik edilmeleri söz konusu olduğunda, özerkliğin varlığı, bu üretim artışıyla sağlanan ek gelirlerin ulusal üretimin artırılması için kaynak olarak kullanılması konusunda başlı başına bir sorun oluşturmaktadır. Eğer, kentlerde, ki yaşam standartlarına benzer ya da yakın bir düzey kırsal bölgelerde oluşturulamamışsa, bu ek gelirin, ulusal üretimin arttırılması için kullanılması hemen hemen olanaksız olmaktadır. Kentlerdeki tüketimin, önemli ölçüde gıda ürünlerine yönelik olduğu ölçüde, kırsal bölgelerin bu açıdan kentlerdeki tüketim düzeyini tutturamayacakları, önsel olarak açığa çıkmaktadır. Bu durumda da, artan tarım ürünleri koşullarında artan köylü gelirlerinin, belirli bir süre sonra “ikna” yoluyla ulusal üretime kaynak olarak transfer edilemediği sürece, “zor” yoluyla alımı, kaçınılmaz bir çözüm olarak ortaya çıkacağı, bir süre sonra görülmektedir. Dolayısıyla, bu tür özerklik ve maddi teşvik yoluyla üretimin artırılmasının yolu, kendi içinde yeni sorunlar üretmeksizin var olamayan ve zaman içinde mevcut sorunları ağırlaştırmadan edemeyen bir çözüm yolu durumundadır.

Ancak tarım kesiminde çalışanların yaşam düzeylerini, tüm diğer nedenlerden bağımsız olarak, kentlerdeki yaşam standartlarına yakın bir düzeye ulaştırmak, sosyalizmin hedefleri içindedir. Bunun gerçekliği kent ile kır arasındaki çelişkinin ortadan kaldırılmasıdır. Ama SSCB’de uzun zamandır kent-kır çelişkisinin ortadan kaldırılmasına yönelik adımlar

atılmadığı da bir gerçektir. Kırsal alanlardaki yaşam standartlarının yükseltilmesi ya da tümüyle değiştirilmesi, sosyalizmin inşasında belirleyici bir yere sahip olmaktadır. Ancak bu değişikliğin, nihai amaç açısından nasıl yürütüleceği, kesinkes, kırsal alanların pazar ilişkilerine açılmasını dışlamak zorundadır. Aynı şekilde, kolhozların daha fazla özerkleştirilmesiyle kırsal yapıların değiştirilmesi de, uzun dönemde ek sorunlar yaratan bir uygulama durumunda olduğu unutulmamalıdır.

Sorun, kırsal alanlarda **yeni yaşam tarzının** ortaya çıkarılması sorunudur. Aynı şekilde, kentlerdeki yaşam tarzının da mevcut dinamiklerle geliştirilmesi ve sistemleştirilmesi gerekmektedir. Bu kapitalist anlamda bir "tüketim toplumu" yaratmak demek değildir. Bu, sosyalist anlamda, kitlelerin maddi ve manevi gereksinmelerinin azami ölçüde doyumunu sağlayan ve böyle bir temelde gelişen bir yaşam tarzı olmak durumundadır.

Bunların dışında en önemli sorunlardan bir diğeri de, sanayi proletaryasının bir bütün olarak yaşam tarzında meydana gelen dengesizliklerdir.

Özellikle SSCB'de görülen ve zaman içinde diğer sosyalist ülkelerde ortaya çıkan sorunların başında, sanayi proletaryasının **üretim sürecine** ilişkin sorunları gelmektedir. Çalışma koşullarında olağanüstü iyileştirmeler sağlanmasına karşılık, bireylerin tek bir üretim dalında, tek bir ürün üretimine bağlılıkları keskinleşmiştir. Bu durum, işçilerde önemli bir "**yabancılaşma**" olgusu ortaya çıkarmıştır. Bu olgu, işçilerin, işe ve ürüne yabancılaşması yanında, toplumsal mülkiyete de yabancılaşmasını getirmiştir.

SBKP'nin revizyonist teorisyenleri, bu olguyu şöyle dile getirmektedirler:

> "İnsanın rolünün 'vida'ya indirgendiği, onun üretimin gidişine etkide bulunma yeteneğinin oldukça sınırlı olduğu, bilgisini arttırmaya ve emekle ilişkisini iyileştirmeye ilgi duymadığı durumlarda, üretim günümüzde daha çok aksıyor. Bu aksaklık daha belirgin bir biçimde ortaya çıkıyor, çünkü, giderek daha fazla güç tek bir insanın elinde toplanıyor ve bunları o yönetiyor; her kolektif işin başarısı tek bir insan kararına, giderek daha büyük ölçüde bağlı kalıyor."[22]

Sosyalizmin inşasının ilk yıllarından itibaren, özellikle yeni sanayi proletaryası düzeyinde ortaya çıkan bu "yabancılaşma" olgusunun, revizyonist tarzda ele alınışı, kaçınılmaz olarak bu olguyu var ettiği gibi, derinleştirmesine de neden olacaktır. SBKP 20. Kongre'sinde, Kruşçev, bu olgunun doğrudan "Stalin despotizminin ürünü" olarak değerlendirmesi, revizyonizmin sorunu kavramadığını gösteren en önemli olgudur. Bir başka deyişle, 20. Kongre'de, tıpkı günümüzde olduğu gibi, işçilerin "yabancılaşma" olgusu doğrudan bilinçli bir uygulama tarafından ortaya çıkarıldığı varsayılmıştır.

Oysa Lenin, daha 1918 yılında, üretim süreci ve dağıtım alanlarında *"sayım ve denetim"*in önemini açıkça belirtmiştir: Lenin bir yandan, üretim sürecinin kaçınılmaz ve zorunlu özelliklerinden uzaklaşılmasına **karşı** mücadeleyi önerirken, diğer yandan da üretim sürecinin devlet tarafından denetlenmesine karşı direnişe karşı amansız bir mücadele önerir. Ve ancak bu mücadeleyle "üretimin işçilerce düzenlenmesine" geçilebileceğini belirtmiştir.

Bilindiği gibi, kapitalizm koşullarında üretici güçlerin gelişmesine paralel olarak, üretim, artan oranda toplumsallaşmıştır. Büyük ölçekli üretim, sanayi ve tarımda, "birleşik eylem" doğurmuştur.

> "Birleşik eylem, birbirine bağlı olan süreçlerin karmaşıklaşması, her yerde, **bireylerin bağımsız eylemlerinin** yerini almaktadır. Ama birleşik eylemden söz eden, örgütlenmeden söz etmektedir. Otoritesiz örgütlenme diye bir şey olabilir mi?"[23] (abç)

Engels, bir başka yerde, fabrikalardaki üretim sürecinin niteliğini şöyle açıklamaktadır:

> "Bir büyük fabrikanın otomatik mekanizması, işçi çalıştıran küçük kapitalistinkinden çok daha despotiktir. İnsan, iş saatleri konusunda, bu fabrikaların kapılarının üzerine hiç değilse şunları yazabilir: '**Ey buradan içeri giren, her türlü özerkliği ardında bırak**'. Büyük sanayideki otoriteyi ortadan kaldırmayı istemek, sanayinin kendisini ortadan kaldırmayı, gerisin geriye çıkrığa dönmek üzere buharlı çıkrığı yok etmeyi istemekle aynı şeydir."[24] (abç)

Lenin, bu belirlemelerin ışığında, *"emekçi kitlelerin kitle toplantılarında kabarıp coşan ... demokrasi ruhu ile çalışma sırasındaki demirden disiplini ve tek kişinin ... iradesine ... kesin itaati birleştirmeyi"*[25] öğrenmek

gerektiğinden söz eder. Lenin, bu belirlemeleri yaparken, üretim sürecinin kaçınılmaz "otorite"sini esas almaktadır. Dolayısıyla iradi olarak, anti-otoriter ya da "demokratik" bir yönetim üretim sürecinin niteliğini bozacaktır. Bu nedenledir ki, üretim sürecine ilişkin olarak ortaya çıkan "özerklik" anlayışları, genel bir sapma niteliğindedir ve anarşist bir eğilimi ifade eder.

İşte, Lenin'in ortaya koyduğu gibi, üretim sürecinin bizatihi doğasında bulunan "otorite", "disiplin" olgusu, yeni sosyalist proletarya düzeyinde önemli bir aşınmaya uğratılmıştır. Revizyonizmin ideolojik tezleriyle, bu aşınma, giderek gelişmiş ve geldiği noktada "işçilerin yönetime katılması"nın revizyonist terkibine ulaşılmasını sağlamıştır. Bu da, kaçınılmaz olarak, üretim sürecinin zorunlu "otoritesi" ile işçilerin "istemi" ve "politik kararları" arasında bir çatışma doğurmak durumundadır. Bu çatışmanın "iradi" yanının ağır bastığı koşullarda, üretimin aksaması ve giderek durması kaçınılmazdır. İşçilerde ortaya çıkan "isteksizlik", "ilgisizlik", hep bu durumun ürünüdür.

Revizyonizmin "yabancılaşma" tezinin, yeni proletaryanın durumu ile tek üretim dalında tek ürüne bağlı olarak çalışmanın ilişkisi bir yana bırakılmasına dayanır. Dolayısıyla "yabancılaşma" olgusunu güçlendirmekten başka bir işe yaramaz. Üretim sürecinin, proleter devlet ve proletarya tarafından denetimi (yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya) ile üretim sürecinin bizatihi kendisinin işçileri "denetlemesi" ve "disipline etmesi" birbirine karıştırılmamalıdır. Revizyonizm 1956 sonrasında, bu sorunu aşmanın yolunu, proletarya devletinin "halkın devleti" haline dönüştüğünü ilan etmekten geçtiğini sanmıştır. Böylece sorunun yıllar ötesine yayılmasını sağlamıştır. Oysa, bu olgu, "*ancak özel mülkiyet ve bizzat işin kendisi ortadan kalktığı zaman ortadan kaldırılabilir*".[26]

Sanayi proletaryası düzeyinde esas olmak üzere, ortaya çıkan **ikinci sorun**, bilimsel ve teknolojik gelişmeye uygun olarak, işçilerin niteliklerinin yükseltilememesi sonucu, **kalifiye emek** ile **kalifiye olmayan emek** arasında farkların büyümesidir.

Verili bir evrenin gerektirmiş olduğu niteliğe sahip olmayan işçilerin, bilimsel ve teknolojik gelişme sonucu, sanayide meydana gelen gelişmelere göre geri kalmaları, sosyalist ülkelerde yeni tür "kalifiye olmayan emek" ortaya çıkarmıştır. Öte yandan da, bilimsel ve teknolojik gelişmenin üretime

uygulandığı koşullarda, üretim sürecine katılmak durumunda bulunan yeni işçiler ise, daha başlangıçta, bu gelişmenin gerektirdiği niteliğe sahip olarak üretime katılmaktadırlar. Böylece eski-kıdemli işçi ile yeni-deneyimsiz işçi arasında nitel farklılıklar, bilimsel ve teknolojik bilgi aracılığıyla deneyimin geri kalmasına ya da geriye itilmesine neden olmaktadır. Yeni tür “nitelik”, eski-kıdemli işçilerin verimsiz hale gelmesine neden olurken, yeni işçilerin bunlarla uyumsuzluğunu da getirmek durumundadır. Bu ise, üretim sürecinde birlikte var oldukları koşullarda üretim düşüşlerine yol açması kaçınılmazdır. Doğrudan, işçilerin poli-teknik eğitiminin sürekli kılınmasıyla çözümlenebilecek bu sorun, genel toplumsal eğitim sisteminin işleyişiyle çözümlenmeye çalışılmıştır. Oysa, genel eğitim, bir yandan sosyalizmin koşullarına uyum sağlayamaz hale gelmiştir, diğer yandan sadece yeni yetişen işçileri eğitebilmektedir.

Üçüncü sorun, her düzeyde temel tüketim mallarının sabit fiyatları ve konut, sağlık, eğitim vb. alanlarda gereksinmelerin bedelsiz karşılanmasına bağlı olarak,işçilerin ellerine geçen gelirlerini **tüketememelerine** ilişkindir. Doğal olarak, bu durum, işçilerde “gereksiz yere çalıştıkları” şeklinde bir düşüncenin doğmasına neden olmaktadır.

Özellikle kalifiye emek sahibi işçinin gelirlerinin hemen hemen yarıya yakın kısmı (kimi durumlarda bu, ücretinin %70’ine kadar çıkabilmektedir) tüketememektedir. Böylece artan bir birikim ve artan bir tüketim eksikliği ortaya çıkmaktadır. Ekonominin merkezi planla eşit ve uyumlu gelişmesi ile bu fazla gelirin yarattığı yeni tüketim malları talebi arasında bir çelişki ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Bunun sonucu olarak da, temel tüketim malları, işçiler için, devletin karşılamak zorunda olduğu bir “hak” haline gelerek, bireysel tüketim konusu olmaktan çıkmıştır. Bu ise, büyüyen birikim koşullarında, bu ürünlerin aşırı ve gereksiz tüketimine neden olmaktadır. Doğal olarak da, artan bu tüketim karşısında merkezi yönetim, bu ürünlerin üretiminde yetersiz kalmak durumuyla karşı karşıyadır.

Öte yandan, aynı birikim, ya da ücretlerin tüketilememesi, henüz geniş ölçekte üretilemeyen, genellikle yerel düzeyde “özel girişimciler”ce üretilen ürünlere büyük bir talep yaratmaktadır. Büyük ölçekte üretim konusu olmayan ve merkezi planlama açısından böyle bir üretimin yapılmasının eşitsizlik yaratacağı tespit edilmişken, küçük-ölçekli üretimin ürünlerine yönelik bu talep, kaçınılmaz olarak, bu ürünlerin karaborsasına ve spekülasyonuna yol açmaktadır. Bu durumda sosyalist devletin, doğrudan

doğruya pazar ilişkileri içinde belirlenen bir tüketim talebini esas alarak, buna uygun üretim planlaması yapması da olanaksız durumdadır. Çünkü, büyük ölçekli fabrika üretimi, bu türden “pazar” ilişkileri içinde dalgalanan bir talebe bağlı olarak üretimini düzenleme olanağına sahip değildir. Zaten kurulu sanayinin yönetim sistemi de, salt “pazar” açısından değil, genel planlama açısından da esnek bir üretim yapısına sahip değildir. Bu nedenle de, “pazar”da ortaya çıkan talebin karşılanması için, revizyonizm iki yola başvurmuştur. Birinci yol, bu tür tüketim ürünlerinin üreticisi olan küçük-üreticilere, özel girişimcilere ve yerel kooperatiflere “pazar”a daha çok ürün getirmeleri amacıyla “destek” sağlanmasıdır. İkinci yol ise, bu tür ürünlerin, ilk planda diğer sosyalist ülkelerden, daha sonra emperyalist sistemdeki ülkelerden ithal edilmesidir.

Birinci durumda, bir süre sonra küçük-üreticilerin ve özel girişimcilerin ellerinde büyük bir birikim ortaya çıkabilmektedir ve bu birikim koşullara bağlı olarak “sermaye” haline dönüşebilme durumundadır. Ve fiyatların, “pazar”da spekülatif tarzda belirlenmesi, işçi gelirlerinin büyük bir kısmının buralarda tüketilmesini sağlayarak, temel tüketim mallarına olan talebi de düşürmek durumundadır. İkinci durumda ise, ithalat sorununun getirdiği “döviz” sorunu ortaya çıkacaktır. Emperyalist sistemdeki ekonomik buhranların şiddetlenmesine paralel olarak, bu tür bir dış ticaret rejimi, kaçınılmaz bir biçimde “döviz” ticaretine yol açmak durumundadır. Bu da sosyalist ülkelerin ürünlerini, salt böyle bir ithalatı karşılamak için düşük fiyatlarla dünya pazarlarına sürülmesini getirmektedir. Üretim maliyetlerindeki farklılıklar, böyle bir işleyiş içinde, sosyalist ekonomilerin büyük kayıplara uğramasına neden olacağı da açıktır.

Aynı olgu, merkezi planlama üzerinde de, bu tür esnek bir talebe sahip tüketim malları üretimi için yatırımlar yapılması yönünde büyük bir baskı oluşturmak durumundadır. Bunun somutluğu ise, sosyalist planlamanın temel ilkelerinden uzaklaşmaktır. Partinin ve proleter devletin yarattığı ya da sistemli hale getirdiği dinamik bir yaşam tarzıyla yönlendirilebilinecek olan bu tür tüketim eğilimi, eğer “pazar”a tabi kılınırsa ve bu yolla özel girişimciliğin üretimine bağlı hale getirilirse, sonuç, sosyalist ilkelerden tam bir kopuş olmasa bile, bunların büyük ölçüde işe yaramaz hale gelmesi olacaktır.

Yine de meydana gelebilecek sorunlar bunlarla da sınırlı değildir. Bu yol izlendiğinde, kentlerde küçük özel girişimcinin, kırlarda, özellikle sebze ve

meyve üreticisi küçük-köylünün elinde büyük bir “sermaye” birikimi ortaya çıkacak olması, bir dizi yeni sorun yaratmadan edemez.

Dördüncü sorun, sosyal yaşamın yeniden üretilememesinin getirdiği sorunlardır. Genellikle “aile sorunu” olarak revizyonizm tarafından sınırlandırılan bu sorunlar, Ekim Devrimi’nin ilk gününden itibaren, hemen her düzeyde ailenin ekonomik belirlemelerde **birim olarak** alınmaması ile ailenin geleneksel tarzda varlığını sürdürmesi arasındaki çelişkinin çözümlenememesinin ürünüdür. Kapitalizm koşullarında ailenin sürekli çözülmesi ve dağılması olgusunun olumsuzluklarını öne çıkararak sorunun ele alınması, zaman içinde önemli bir toplumsal sorun yaratmıştır. Bu sorun da, asıl olarak, **gençlik sorunudur**.

Kapitalizmin yarattığı koşullardaki aile ilişkisini Engels şöyle tanımlamaktadır:

> “Çocuklar için, çalışabilir duruma gelir gelmez, ücretlerini kendilerinin harcaması, kendi baba evlerine salt bir pansiyon gözüyle bakmaları ve yemek ve yatmak karşılığı ebeveynlerine belli bir miktar ödemede bulunmaları olağan bir uygulamadır.”[27]

Bu olgu, “ailenin çözülmesi” olgusu olmakla birlikte, bunun büyük ölçekte üretimi, doğrudan fabrika sistemi tarafından yaratılmaktadır. Nitekim günümüzde, ABD’de en yaygın ilişki biçimi, böyle bir “aile çözülmesi” üzerinde ortaya çıkmıştır. SSCB’de ise, daha Ekim Devrimi’nin ilk gününden itibaren, tüm ekonomik ilişkilerde ailenin değil, bireylerin, kadın ve erkek üretici bireylerin esas alınmasıyla, böyle bir çözülmenin yaratacağı ve yarattığı koşullara karşı önlemler alınmıştır. Örneğin, büyük kentlerde, doğrudan aileye konut verilmesi yanında, tek tek bireylere oda verilmesi uygulaması, bu konuda en tipik örnek durumundadır. Bu, kendiliğinden ve kaçınılmaz olarak ortaya çıkan bir sürecin bilinçli ve denetimli hale getirilmesinden başka bir şey değildir. Kapitalizm koşullarında, çalışabilir çocukların, kendi öz yaşam sürecinde, kendi kendine ve kendi toplumsal ilişkileriyle ortaya çıkan, dolayısıyla belli bir “doğallık” içeren aile bağlarından kopuş, SSCB’de çocukların belli bir yaştan sonra kaçınılmaz olarak elde etmek durumunda oldukları “yasal haklar”la birlikte ortaya çıkmaktadır. Böylece, ailenin çözülmesi kendiliğindencilikten kurtarılmakta, tekleşmeye gidiş yeni ailelerin

oluşturulmasıyla bütünleştirilmektedir. Bu da, yeni sosyalist yaşam tarzının sürekli ve yeniden üretilmesinin güvenceye alınması demektir.

Kapitalizm koşullarında, sosyalist devrimin nesnel koşulları en olgun hale gelmişken, yeni toplumsal ilişkilerin yaratılamamasının getirdiği bunalım, insanlar arasındaki ilişkilerde "sevgi"nin giderek ortadan kalkmasına, "sevgi" duyusunun yitirilmesine ve insanlar arası ilişkinin "emek" dışı değerlere, parasal değerlere indirgenmesine yol açarak, insani tüm değerlerin yok olmasına yol açmaktadır. Çocuk büyütme, yani insanın kendisini yeniden üretimi, giderek sınırlı bir yaş grubu çocuklara duyulan bir "sevgi" ile yer değiştirmektedir. Böylece, birlikte üretme koşullarında ortaya çıkan çeşitli insani duyuların bulunmadığı bir topluluk ortaya çıkmaktadır. Bu olgu, giderek bireylerin kendilerini, en doğal ve en kaçınılmaz alanda bile, "toplumsal varlık" ve "birlikte üreten insan" olmaktan çıktıkları ya da böyle oldukları şeklinde bir bilincin oluşmasına da yol açmaktadır. Çocuk sahibi olmak, tek tek bireyler için bir amaç olabilmektedir. Çocuk sevgisi, toplumsal insan duyusu olmaktan çıkmaktadır.

SSCB deneyiminde ise, tüm bu gelişmelerin sorunları, tüm toplum tarafından üstlenilmiş durumdadır ve yasalarca güvence altına alınmış koşullarda ele alınmak durumundadır. Yasal güvenceler, bir yerden sonra, aile yaşamının belirli bir evresinden sonra bu "hakların" kullanılmasını zorunlu hale dönüştürerek, süreci istemsel olarak, aile dışına doğru yöneltmektedir. Bir başka deyişle, bireyler, aile içinde yaşadıkları sürecin ürünü değil, belirlenmiş ve tanımlanmış bir ilişki ağı içinde, "dışsal bir güç" aracılığıyla yaşatıldıklarını düşünecekleri bir ortama itilmektedirler. Bu "dışsal güç", "kamu gücü" olarak devlettir, **sosyalist devlettir**. Dolayısıyla, en azından bu alanda, devlet ile bireylerin dışlaşması ortaya çıkabilmektedir. (Bireylerin kendi öz devletlerine yabancılaşması olgusu.)

Sosyalist üretim ilişkileri temelinde, sosyalist toplumsal yaşamın sistemli ve düzenli hale getirilmesi ve de yeniden üretilmesi, bu alanda önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Kapitalizmin kaçınılmaz ürünü olan ailenin çözülmesi koşullarında, iktidarı ele geçiren proletarya, bu kaçınılmazlığı, toplumsal mülkiyet ilişkileri içinde düzenlemek durumundadır. Tıpkı küçük-üreticilerin kapitalizm koşullarında mutlak olarak mülksüzleştirilmesinin, proleter iktidar koşullarında, toplumsal mülkiyet ilişkileri içinde ortadan kaldırılması gibi. Ve bilindiği gibi, küçük-

üreticiliğe ilişkin bu uygulama, bir süre sonra bunların orta-köylü kategorisine yükselmelerini getirebilmektedir. Aynı şekilde, sosyalist önlemler, bir yerden sonra ailenin “çözülmesi” sürecini yavaşlatmıştır. Özellikle kentlerde, işçi ücretlerinin belirlenmesinde “bakmakla yükümlü olduğu aile ferdi sayısı” ölçüt alınması ya da gelirlerin önemli ölçüde bireysel olarak tüketilememesi, üretici niteliği kazanmış çocukların yasal haklarından yararlanmalarını gereksiz hale getirebilmektedir.

Sosyalist ülkelerde, çocuk ve aile ilişkileri, kendi nesnel gerçekliği içinde ele alınmaması sonucunda, önemli bir “gençlik sorunu” ortaya çıkmıştır. *“Batı gençliğinin özgürlüğü ve bunun yarattığı yaratıcılık”* yanılsaması, bu sorunun çözümünde çıkış noktası olarak ortaya çıkmaya başlamıştır.

Kapitalizm koşullarında, çalışan çocuk (genç), ailesiyle ilişkilerini sınırlı-parasal ilişki düzeyinde sürdürebilmekte, kendisi için yeni bir yaşam ilişkisi yaratabilmektedir. Ama sosyalist ülkelerde böyle bir ilişki alanı bulunmadığı için, çocuk (genç), kaçınılmaz olarak toplumsal yapının gözenekleri arasında “yeni” ilişki arayışına gitmektedir. Bu arayış da, kaçınılmaz olarak “batı gençliği”nin yaşam tarzının “dışsal ve görüntüsel” taklidi olmak durumundadır.

Revizyonizm ise bu sorunu sınırlandırılmış bir “aile” sorunu olarak ele almakta ve “ailenin korunması” perspektifiyle çözmeye çalışmaktadır. Bunun hiçbir çözücülüğü olmadığı gibi, toplumsal ilişkilerin gözenekleri içinde oluşan “batı taklidi” ilişkilerin yayılmasına hizmet etmektedir.

Beşinci sorun, siyasal yönetim ve karar almaya ilişkindir. Partinin yapısal olarak revizyonist tarzda biçimlendirilmesi, işçilerin partiden uzaklaşmasına neden olmuştur. Üretim sürecine proletarya iktidarı koşullarında katılan yeni işçilerin niteliği ile kapitalizm koşullarında üretim sürecine katılan işçilerin niteliği arasındaki farkı kabul etmeyen, birincilerini “yeni tip proletarya” diyerek yücelten revizyonizm, burjuva anlamda bir “demokrasi” ile sorunları çözümleyebileceğini varsaymaktadır.

Leninist parti yapılanışı ile sovyet tipi devlet yapılanışı arasında 1920’lerde var olan **uyum**, 1956’dan sonra, hızla bozulmuştur. SSCB’ nin “Birlik Anlaşması”nın içerdiği biçim, açık biçimde sovyetik devlet yapısının parti yapısından, iktidarın ele geçirilmesini hedefleyen bir parti yapısından “adapte” edildiğini düşünmek, yapılan en önemli hatalardan birisi olmaktadır.

Gerçeklikte, Leninist parti yapısı, yüzyıllık bir halk ve proletarya mücadelesinin deneyiminin yoğunlaşmış bir ifadesidir. Toplumsal ilişkilerin olduğu kadar, ekonomik, siyasal, kültürel ilişkilerin ve de askeri ilişkilerin bütünselliğini içeren, bu alanlarda alternatifler üreten ve buna bağlı olarak mücadeleyi yasadışı olarak yürütmeyi başaran bir parti yapısının, sosyalist inşayla ortaya çıkan yapıya uyumlu olmadığını varsaymak, ancak tarih bilincinden ve tarihin materyalist kavranışından uzaklaşmakla olanaklıdır. Bir başka deyişle, revizyonist parti anlayışı, Leninist parti anlayışı yerine ikame edilerek, mevcut sosyalist toplumsal ilişkilere uymadığı ileri sürülmüştür.

Marksist-Leninist partinin "demokratik olmadığı", sosyalist inşanın istemlerine ve yönetime katılmasına elverişli bulunmadığı yönündeki tüm tezler ve bunların yeni revizyonu, gerçeklikte, revizyonist parti anlayışının uyumsuzluğu olarak tanımlanmak zorundadır. Parti içi demokrasi ile sovyet tipi demokrasi arasında hiçbir çelişki bulunmazken, revizyonist parti yapısı, böyle bir çelişki üretmiştir. Leninist parti yapılanışı, devlet örgütlenmesini denetleme ve onu yönlendirme yeteneğine sahipken, kendisini yalın bir biçimde devlet haline dönüştürmeye elverişli değildir. Revizyonist parti anlayışı ise, doğrudan bu dönüşümü sağlamak amacıyla yapılmıştır, dolayısıyla parti üyelerinin nüfus içindeki sayısal azlığı ile orantılı olarak devlet-kitle ilişkisinin bozulmasına yol açmıştır.

Altıncı sorun, gelişen ve toplumsal yaşamın yaygınlaşmasıyla önem kazanan **hizmetler sektörüne** ilişkindir. Genel olarak, bugüne kadar ki sosyalist ekonomik planlama ve hesaplamada (muhasebede) dışta bırakılmış olan hizmetler sektörü, artan gelişimine ve artan insan gücüne sahip olarak temel ekonomik belirlemelerde önemli bir yere sahip olmuştur. Bilimsel ve teknolojik devrimle birlikte, kapitalist ülkelerde büyük bir gelişme gösteren hizmetler sektörü, asıl olarak tüketim ürünlerinin üretimiyle yakından ilgilidir. Ancak tek başına üretim alanıyla sınırlı değildir. Bu ürünlerin dağıtımı ve tüketiciye sunulmasıyla ilgili önemli işlevler yerine getirmektedir. Örneğin, çocuk yuvalarının kurulması nasıl ki, toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçasıysa, bu yuvalarda çalışanların bizzat kendileri de bu yaşamın ayrılmaz bir parçasıdır. Teorik olarak, komünist toplumda bir "iş" olmaktan çıkacak faaliyetlerin, bugün hizmetler sektörü ana başlığı altında toplanması kaçınılmaz olarak ortaya çıkmıştır. Ancak hizmetler sektörünün nitelikli bir emeğe gereksinme göstermemesi, bu işlerin sürekli

işler haline getirilmeleri durumunda, sosyalist inşada bir dizi sorunun ortaya çıkması kaçınılmaz olmaktadır. Toplumsal faaliyetin ve dinamizmin en önemli engeli ve bürokratik işlemlerin yoğunlaşmasının bir etmeni olarak hizmetler sektörünün öne çıkmasının nedeni de budur. En basit düzeyde, üretim sürecinde yer alan işçilerin, değişik faaliyetlerde bulunmalarıyla (kısa aralıklarla) karşılanabilecek bu hizmetler, aynı zamanda, işçilerin belirli bir iş yapmanın "yabancılaştırıcı" etkisinden de uzaklaştıracağı kesindir. Ancak revizyonizm bunu dışlamıştır. Oysa bu, aynı zamanda, yeni yaşam tarzının üretim ve tüketim alanı olarak da işlev görmek durumundadır.

Buraya kadar belli başlılarını saydığımız sorunlar, günümüzdeki sosyalist ülkelerin bunalımlarının nedeni olduğu gibi, aynı zamanda, revizyonizmin "yeni yol" arayışlarının da nedenidir. Özellikle Doğu-Avrupa ülkelerinde (özel olarak Polonya ve Macaristan'da) yapılan hatalar, bugünkü bunalımı içinden çıkılmaz bir hale getirmiştir.

Şubat 1956'da toplanan SBKP 20. Kongresi, bu gerçeklikleri dikkate almaksızın bazı belirlemeler yapmıştır. Stalin'e karşı açılan kampanya ile sosyalist uygulamalara direnen küçük-burjuvaziye "daha çok söz ve karar hakkı" tanınması onaylanmıştır. "Barış içinde birarada yaşama stratejisi", bu unsurların özel çıkarlarının gözönünde tutulduğu ve tutulacağı güvencesini vermektedir. Bunların sonucu ise, 1956 ayaklanmaları ve bu ayaklanmaların Sovyet Kızıl Ordusu tarafından bastırılması olmuştur.

1956-60 arasında, genel olarak tüm Doğu-Avrupa ülkelerinde, eskiden alınmış kararların büyük ölçüde uygulamadan kaldırılması sözkonusu olmadıysa da, bunlar büyük ölçüde kağıt üzerinde kalmıştır. 1960 başından itibaren, revizyonizmin kendine özgü "sosyalist ilkeler"inin uygulanması için koşulların uygun olduğuna karar verilerek, 1950 öncesinde olduğu gibi, önce siyasal düzeyde olmak üzere yeni düzenlemelere gidilmeye başlanılmıştır.

1960 yılında, kimi zaman biçimsel dışa vurumlara sahip olan "sosyalist devlet", "halk cumhuriyetlerinin" yerine geçirilmeye başlanılmıştır. Bir başka deyişle, eski tip "halk cumhuriyeti" yerini yeni tip (revizyonist) "sosyalist cumhuriyet"e bırakmıştır. Örneğin Çekoslovakya'nın adı, 1960 yılında "sosyalist cumhuriyet" olarak değiştirilmiştir.

1960 yılında "sosyalist ilkeler"in yeniden vurgulanması fazlaca bir değişiklik getirmemiştir. Küçük-burjuvazinin sosyalizme direnişi

kırılamadığı gibi, bu kesimlerden gelerek sanayi işçisi olmuş unsurların üretim artışları konusunda isteksizliği de belirgin biçimde ortaya çıkmıştır. Bu da üretimde önemli düşüşler ortaya çıkarmak durumundaydı. Kentler açısından gıda temini sorunu büyürken, sanayi yatırımları için yeni kaynak sorunu artan düzeyde önem kazanıyordu. Bu koşullar altında, yeniden eski dönemin sorunları ele alınarak revizyonlara gidilmeye başlanıldı. Sonuç ise, küçük-burjuvaziye önemli olanaklar sağlanması oldu. Bir başka deyişle, "pazar sosyalizmi" adı verilen revizyonist uygulama başlatıldı.

Şüphesiz bu revizyonlarda, her zaman olduğu gibi, temel çıkış noktası, yani uygulamaların "revizyonist değil, sosyalist" olduğunun kanıtı Lenin'in yapıtları oluyordu. Özellikle Lenin'in "*Aynî Vergi Üzerine*" yazısı, bu konuda, revizyonizmin kendi tezlerini dayandırdığı temel metindi.

Oysa Lenin, sözü edilen yazısında, geri bir tarımsal ve sanayi yapısına sahip bir ülkede, iktidarı ele geçiren proletaryanın ilk dönemlerdeki sorunlarını ele almış ve buna bağlı olarak çözümler üretmiştir. Üstelik "aynî vergi" uygulamasıyla küçük üreticilerin *"vergi dışı ürünlerini" "pazarda"* satabilmelerini önerirken, yani *"yerel ekonomik değişimde ... geri kalan ürünün serbest ticarete konu olmasını"*[28] önerirken, genel sosyalist hedefleri **hiçbir biçimde** dışlamamıştır.

> "Aynî vergi, aşırı kıtlık, yıkıntı ve savaş yüzünden başvurmak zorunda kaldığımız kendine özgü Savaş Komünizminden, ürünlerin sosyalist değişimine düzenli geçişin biçimlerinden birisidir. Buna karşılık, **ürünlerin sosyalist değişimi** ise, nüfusa küçük köylünün egemen olmasının yarattığı kendine özgü koşullarıyla, sosyalizmden komünizme geçişin biçimlerinden birisidir."[29] (abç)

Yine Lenin, genel sosyalist hedefler bağlamında ele aldığı "aynî vergi" olayını, güncel deyişle söylersek, "serbest ticaret ve pazar" konusunu "gıda politikası"yla bağlantılı olarak şöyle somutlaştırır:

> "Bir küçük köylü ülkesinde iktidarda bulunan proletaryanın doğru politikası, köylünün gereksinme duyduğu mamul mallar karşısında köylüden tahıl almaktır. Ancak böyle bir yiyecek politikası proletaryanın görevlerine uygun düşer; ancak böyle bir politika sosyalizmin temellerini kuvvetlendirebilir ve onu tam zafere götürebilir."[30]

Lenin 1921 yılında kaleme aldığı “**Aynî Vergi Üzerine**” adlı yazısında böyle bir politikanın hemen yaşama geçirilemeyeceğini, çünkü *“köylülerden aldığımız tahılın **hepsi** karşılığında, onlara mamul mallar verebilecek durumda”*[31] olunmadığını belirterek, “serbest ticaret”i bir geçiş biçimi olarak önerir. Lenin, bu önerilerinde küçük-burjuvazinin toplumdaki sayısal çokluğunu gözetir. Öyle ki, **bunun başarısı** “**sosyalizmin tam zaferini**” **sağlayacak, başarısızlığı proletaryanın iktidarı yitirmesini getirecektir.**

İşte revizyonizmin sosyalizmin inşasında yaptığı hataların önemi bu sonuç açısından ele alınmak durumundadır. 1920’lerde sanayi üretiminde gerekli artışlar sağlanmamışken, küçük köylünün tüm gereksinmelerini karşılama olanağı bulunmazken, dolayısıyla ürettikleri ürünleri, ya düşük fiyatla ya da zorla almaktan başka bir seçenek ortada gözükmezken, Lenin’in bulduğu çözümü 1960’larda (ya da 1980’lerde) uygulamak, ancak revizyonizmle olanaklıdır.[32]

1960’larda revizyonizm, hemen hemen tüm Doğu-Avrupa ülkelerinde, küçük-burjuva unsurların, kentlerde ve kırlarda daha fazla gelişmesine yol açan “önlemler” almıştır. “Pazar” bu dönemde bir kez daha keşfedilmiştir. Yerel birimlere daha fazla “özerklik” verme adı altında, küçük-burjuvazinin proletarya tarafından “denetim ve gözetim”i unutulmuş ve giderek de, bu unsurların “denetim ve gözetim”e karşı “yasal haklar” kazanmaları gerçekleşmiştir. Sonuç ise, Çekoslovakya’daki “68 Baharı”dır.

1968 Çekoslovakya “bahar”ı, gerek ortaya çıktığında, gerek daha sonraki yıllarda doğru bir biçimde tahlil edilememiştir. Bunun sonucu olarak hareketin “bastırılması” dışında hiçbir önlem alınmamıştır. Bu olay, asıl olarak SBKP’nin, uygulayıcı olarak Çekoslovakya KP’si, sosyalizmin sorunlarını çözemeyen revizyonist bir anlayışa sahip olması ve çoğu durumda proletaryanın uygulamak zorunda olduğu uzlaşmaz tutumları gösterememesi sonucu, küçük mülk sahipleriyle uzlaşmaya gitmesinin ürünüdür. Sosyalizm koşullarında, küçük-burjuvazi, kolektif üretim yönünde harekete sokuldukları için, geçmiş dönemlerle kıyaslanamayacak ölçüde “örgütlü” hale gelmişlerdir. Geçmiş dönemin kırsal nüfusunun “kültürel ve siyasal geri kalmışlığı”, tarih bilincinden uzaklığı sosyalist eğitim ile büyük ölçüde ortadan kaldırıldığı için de, bu kesimlerde, kendi geleceklerini planlı, programlı ve bilinçli olarak saptama olanağına

kavuşmuşlardır. Kooperatiflerin ve kolhozların küçük-burjuvaziye sağladığı "örgütlülük" proletarya karşısında örgütlü bir gücün ortaya çıkmasını sağlamıştır. Devrim öncesinde ve sırasında, "örgütlenme ve bilinç açısından" en ileri konumda bulunan proletaryanın, böyle bir güç karşısında "uzlaşmayı" tercih etmesi yeni sorunların doğmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Ve pratikte de öyle olmuştur.

1956 Macaristan karşı-devrimci ayaklanmasında da, 1968 Çekoslovakya "bahar"ında da, Komünist Parti yöneticilerinin nasıl yetersiz kaldıkları ve çoğu durumda, bu karşı-devrimci hareketleri "denetlemek" adına, onlarla bütünleştiklerini, onların amaçlarının sıradan bir sözcüsü durumuna geldiklerini, proletarya yaşayarak öğrenmiştir. İmre Nagy ve Dubçek, trajik bir biçimde, küçük-burjuvazinin siyasal sözcüleri durumuna gelmişlerdir. Kişisel olarak sosyalizme ve komünizme olan bağlılıkları, pratikte hiçbir şeyi değiştirmemiştir. İmre Nagy' nin ayaklanmanın bastırılmasından kısa bir süre önce "Batı'dan", yani emperyalist ülkelerden kendilerine yardım etmelerini istemesi en tipik olan sonuç durumundadır. Bu olgu, bir bakıma, yıllar önce Engels'in "aşırı parti şefinin" başına gelen beladan söz ederken ki belirlemelerini doğrulamaktadır.

> "Bu şefin elinden gelen şey, iradesine bağlı değildir. Bu olsa olsa çeşitli sınıflar arasında zıtlığın ulaştığı merhaleye ve sınıflar arasındaki çatışmanın gelişme derecesine, sınıf zıtlıklarının gelişme derecesini her an belirleyen maddi geçim şartlarının ve üretim ilişkileriyle değişim ilişkilerinin gelişme derecesine bağlıdır ... Böylelikle o, halledilmesi mümkün olmayan bir muamma (ikilem) karşısında bulunmaktadır. **Elinden gelen şey, geçmişteki bütün eylemine, kendi ilkelerine ve kendi partisinin günlük menfaatlerine zıttır. Yapacağı şey ise, gerçekleşmesi mümkün olmayan şeydir**."[33] (abç)

Şüphesiz 1960'lar dünyasında sosyalist uygulamalar için nesnel koşulların yeterince gelişmemişliğinden söz etmek olanaksızdır. Tersine, bu koşullar artan oranda olgunlaşmaktadır. Ancak tek tek ülkelerdeki gelişmeler, proletaryanın sınıf egemenliğinin gerektirdiği uygulamaları yapmayı sağlayacak maddi temelleri görece zayıflatmıştır. Revizyonizmin katkısıyla ortaya çıkan bu görece zayıflık, gerçek anlamda bir "ikilem" ortaya çıkarmıştır. İmre Nagy'nin ya da Dubçek'in, ne kadar "iyi komünist"

olmaları, burada hiçbir şey ifade etmemektedir. Onlar, nesnel olarak küçük-burjuvazinin çıkarlarına hizmet etmek durumunda kalmışlardır ve bunu görmeyerek, buna karşı bireysel olarak da direnmeyerek, öznel açıdan da onlarla aynı düzeye inmişlerdir. Maddi olarak gerçekleştirilmesi olanaksız olan, ama ideolojik olarak formüle edilebilen "küçük-burjuva sosyalizmi"nin sözcüleri olmuşlardır.

Diyebiliriz ki, 1980'lere gelindiğinde, hemen hemen tüm sosyalist ülkeleri etkileyen ve özellikle SSCB ve Doğu-Avrupa'da görülen bunalımın nedenleri, sosyalizmin kuruluş sorunları değil, sosyalizmin kuruluş sonrası inşa çalışmalarının sürdürülmesinin sorunlarıdır.

Bunları şu şekilde özetleyebiliriz:

Birincisi, sosyalist iktidar koşullarında doğan ve gelişen yeni proletaryanın durumunun dikkate alınmaması, bu proleter unsurların kapitalizm koşullarında doğup gelişen proletaryanın niteliklerine (savaşkanlık, disiplin ve uzun vadeli bir mücadeleye, elle tutulur ve gözle görülür sonuçlar vaat etmeyen bir mücadeleye katılma kararlılığı) kendiliğinden sahip olduğu düşünülerek, bu sorunun dışlanması. "Yeni sosyalist işçi" niteliğinin aşırı abartılması sonucu, gerekli maddi koşullar geliştirilememiş ve ideolojik eğitim ihmal edilmiştir. Bunlara ek olarak, enternasyonalizmin zorunlu kıldığı hedeflerden uzaklaşılmasıyla, bu "yeni sosyalist işçi" "amaçsız ve dünya devrimiyle ilgisiz" bir yığın haline gelmiştir. Böylece de, proletarya partileri güçsüzleşmiş ve sosyalizmin inşasının gerektirdiği kararlılığı ve kalıcı adımların atılabilinmesi için gerekli kitle temeli yitirilmiştir.

İkincisi, sosyalizmin yaratması kaçınılmaz olan ve bugünden pek çok unsurunun büyük ölçüde ortaya çıkmış bulunan "yeni sosyalist yaşam tarzı" sistemleştirilememiştir. Bu nedenle, var olan dinamikler körelmiş ya da etkisini büyük ölçüde yitirmek durumundadır. Kapitalizm koşullarında doğup gelişen **proletaryanın devrimci mücadele sürecinde ve muzaffer olduğu koşullarda** ortaya çıkmış olan, ama üretimin özel mülkiyete dayalı niteliği yüzünden daha fazla gelişemeyen **sosyalist yaşam tarzı**, revizyonist anlayışların egemenliği sonucu, her yönden tahrip edilmiş ve gelişme çabaları engellenilmiştir.

Üçüncüsü, proletarya enternasyonalizminden uzaklaşılmasıyla, sosyalist ülkelerin proletaryası "amaçsız bir yığın" haline gelmiştir.

> “Proleter enternasyonalizmi, herşeyden önce, herhangi bir ülkedeki proleter savaşımın çıkarlarının, dünya ölçüsündeki savaşımın çıkarlarına bağımlı olmasını; ikinci olarak da, burjuvazi üzerinde zafer sağlayan bir ulusun, uluslararası sermayeyi devirmek için daha büyük ulusal özveriler yapabilmesi ve yapmaya istekli olmasını gerektirir.”[34]

Bu bağlamda **biçimlenen** sosyalist yaşam tarzının “SSCB yurttaşlarına çok fazla yük getirdiği” ve “sovyet yurttaşlarının, artık daha iyi yaşam koşulları istedikleri” söylenerek tahrip edilmesi, sosyalist insanın gelecekten hiçbirşey beklememesine, “gününü yaşamasına” neden olmuştur.

Dördüncüsü, proletaryanın sınıf niteliklerine ve sosyalist toplumun yaşam tarzına en uygun siyasal kitle örgütlenmesi olan Leninist parti örgütlenmesi, “aşırı merkeziyetçi” olduğu gerekçesiyle bozulmasıdır. Böylece parti aygıtı ile sovyet tipi devlet arasındaki uyum bozulmuş, devlet aygıtının kendiliğinden biçimlenmesinin getirdiği yapılanma partiye aktarılmıştır. Bu da garip bir tarzda parti ile devletin özdeşleşmesini getirmiştir. Bu düzeyde bir çarpık ilişki içinde, parti üyelerinin devlet aygıtı içinde yer almaları, sovyetler içinde partisiz unsurların etkinlik kurmasını getirmiştir. Bunun sonucu olarak da, kitlelerin siyasal yönetime katılmalarının tarihsel en ileri örneği olan sovyetler etkisizleşmiştir. Bir dönem, partisizlerin sovyetler içindeki çoğunluğunu gören revizyonizm, sovyetlerin çalışmalarını ve yetkisini azaltmışken, bir dönem sonra, tersi bir uygulamayla, bu “sovyetler”in yeniden canlandırılmasından söz etmeye başlanmıştır.

Beşincisi, revizyonist ekonomi-politikadır.

[14] SBKP-MK 19. Kongre Raporu-Ekim 1952.

[15] SBKP-MK 19. Kongre Raporu-Ekim 1952.

[16] Bunun anlamı, bu ülkelerde sanayi işçilerinin büyük ölçüde küçük-köylü özelliklerini yitirmedikleri ve fabrika disipliniyle biçimlenmiş bir sanayi proletaryasından çok, kırsal alanlardan yeni gelmiş ve buradaki özelliklerini üzerinde taşıyan yeni işçiler olduklarıdır.

[17] Lenin, Aynî Vergi Üzerine, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 431.

[18] Lenin, Proletarya Diktatörlüğü Döneminde Ekonomi Politika, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 386.
[19] Lenin, Aynî Vergi Üzerine, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 431.
[20] Lenin, Aynî Vergi Üzerine, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 424.
[21] Lenin, Aynî Vergi Üzerine, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 423.
[22] SBKP-Toplumsal Bilimler Akademisi'nin 1988 Tezleri.
[23] Engels, Otorite Üzerine, *Seçme Yapıtlar*, Cilt: II, s. 449.
[24] Engels, Otorite Üzerine, *Seçme Yapıtlar*, Cilt: II, s. 450.
[25] Lenin, *Sovyet İktidarının Acil Görevleri-1918.*
[26] Marks-Engels, *Alman İdeolojisi.*
[27] Engels, Bir Ekonomi Politik Eleştirisi Denemesi, *1844 Elyazmaları.*
[28] Lenin, Aynî Vergi Üzerine, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 436.
[29] Lenin, Aynî Vergi Üzerine, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 436.
[30] Lenin, Aynî Vergi Üzerine, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 437.
[31] Lenin, Aynî Vergi Üzerine, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 437.
[32] "Marksizmde esas olan lafızlar değil, muhtevadır. Marksizmde değişmeyen tek şey, Lenin'in deyişiyle, onun yaşayan ruhu olan diyalektik metottur. Diyalektiğin en elamenter iki unsuru olan *zaman* ve *mekan* kavramları dikkate alınmazsa, Marks ve Engels'e göre Lenin'in, Lenin ve Stalin'e göre Mao Zedung'un ve Mao'ya göre de emperyalizmin III. bunalım döneminin muzaffer proleter devrimcilerinin revizyonistliklerinden bahsetmek mümkündür.

Oportünizm, her yerde, her zaman bilimsel sosyalizmi tahrifte iki metoda başvurur.

Ya zaman ve mekan kavramlarını dikkate almadan, Marksizmin ustalarının başka tarihi şartlar için ileri sürdükleri ve yaşanılan dönemde eskimiş olan tezlerine dört elle sarılır; ve bu tezleri kendi sapmasına dayanak yapmaya çalışır. Veya Marksizm-Leninizmin her şart altında geçerli tezlerini –zaman ve mekan değişmiştir, o yüzden geçerli değildir' diyerek Marksizmi revize eder." (Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim-I*)
[33] Engels, *Köylüler Savaşı*, s. 127.
[34] Lenin, *Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları*, s. 390-391. (Komintern'in 1920 tarihli kararı)

İKİNCİ BÖLÜM

SBKP-PERESTROYKA-GLASNOST YA DA REVİZYONİZMİN REVİZYONU

1980 yılından itibaren sosyalist iktidarların büyük sorunlarla yüz yüze kalmaları, sorunların yarattığı bunalımın ülkelerin tarihinde eşi benzeri görülmemiş olgulara yol açtığı, hemen herkes tarafından kabul edilmektedir. Gorbaçov'un SBKP Genel Sekreterliği'ne seçilmesinden itibaren yeni bir "yol"un tutulduğu da herkesin kabul ettiği diğer bir gerçektir. "Perestroyka", yani "yeniden yapılanma" ile sosyalist ülkelerin yeni düzenlemeler yapacakları dünya çapında ilan edilmiştir. Özellikle SBKP'nin 27. Kongresi'nde okunan MK-Raporu, gerekse Gorbaçov'un Ekim Devrimi'nin 70. yılında yaptığı konuşmalar ve nihayet "Perestroyka" adlı kitabı, bu konudaki gelişmelerin netleşmesini sağlamıştır.

Ancak "perestroyka" ile birlikte "glastnost" uygulamasının uluslararası önemi ve dünyadan savaş tehlikesinin kaldırılması "amacı", bu noktada yeterli açıklıktan uzak bulunuyordu. "Yeniden yapılanma" nın geniş kapsamı ve böyle bir "yapısal" değişikliğin kendi içinde bir dizi sorun ve karşı çıkışlar, karşı hareketler var olmaksızın var olamayacağı gerçeği, ister istemez uluslararası planda, böyle bir uygulama için gerekli zeminin hazırlanmasını öngerektirmiştir. Uluslararası "barış" ortamı, herhangi bir ülkenin dış tehlikelere karşı önlemler ve bu önlemlerin getirdiği sınırlamalar içinde bulunmaksızın, kendi iç dinamiğiyle bazı yeni uygulamalara yönelebilmesi için **önkoşul** olarak ortaya çıkmıştır. Ancak

konunun uluslararası, yani esas olarak sosyalist ülkelerin iç yaşamında yapılacakların zemini açısından önemi olduğu bilinmektedir. Uluslararası planda, özellikle SSCB'nin yaptıkları ve yapmak durumunda olduklarının devrimci hareketler üzerinde belirli bir etkisi olduğu ve olacağı da yadsınamayacak gerçeklerdendir.

Emperyalizmle, özellikle Amerikan emperyalizmiyle "barış" konusunda, asıl olarak da "nükleer silahlara dayalı savaş stratejileri" konusunda yapılan görüşmeler ve anlaşmalar, kendi başına ve yalın olarak ele alındığında, III. bunalım döneminin ilişki ve çelişkileri açısından "yeni" bir gelişmeden öte, emperyalizmin bu dönemdeki ilişki ve çelişkileriyle uyum içinde olduğu ve bunların sosyalist ülkeler düzeyinde "garantiler" kazandığı bir ortam yaratmaktadır.

Emperyalizmin III. bunalım döneminde emperyalistler arası çelişkilerin keskinleşmesine rağmen, askeri plana yansıma olanağına sahip olmaması ve kendi aralarında zorunlu olarak entegrasyona gitmeleri, uzun süredir bilinen ve açık olgulardan bir başkasıdır. Emperyalizmi, esas olarak da Amerikan emperyalizmini gerileten güç, sosyalist devrimler değil, geri-bıraktırılmış ülkelerdeki halk kurtuluş savaşları olduğu da, Vietnam savaşıyla açık biçimde görülmüştür. Emperyalizmin devrimci savaşlar karşısında başarısızlığa uğraması ve giderek daha çok sayıda pazarını yitirmesi, 1980'lerdeki ekonomik buhranının da ağırlaşmasının nedeni olmuştur. Dünya çapında emperyalist sistemin bütünlüğünde sürekli ortaya çıkan istikrarsızlıklar, birikmiş emperyalist sermayenin yeni alanlarda kullanımını engellemektedir. Böylece, yatırımlardan önce, yatırım yapılacak yerlerin nispî istikrarı ön plana geçmektedir. Bunun anlamı ise, devrimci savaşlara karşı geri-bıraktırılmış ülkelerin siyasal yönetimlerinin askerileştirilmesidir. Ancak bunun ülke içindeki siyasal muhalefetin birleşmesine ve daha büyük istikrarsızlığa neden olması, ister istemez "pazar" sorununun çözümlenemeden kalmasını getirmektedir.

Emperyalizmin bu ortam içinde, "pazarların nispî istikrarı" açısından "global ölçekte" anlaşmalar yapmaktan başka bir seçeneği olmadığı da açıktır. "Açık kapı politikası", bir bakıma yeniden gündeme getirilmektedir. Sosyalist ülkelerin ekonomik sorunlarının ağırlaşması, bu sorunların aşılmasında gerekirse emperyalist ülkelerle "orta vadeli" anlaşmalar yapılabilinmesinin olanaklarının ortaya çıkması, emperyalizmin kendi iç sorunlarını, yani emperyalist sistemin bütünselliğini ilgilendiren ve varlığını

esas alan sorunlarını aşması için uygun bir ortam yaratmaktadır. Geri-bıraktırılmış ülkelerdeki pazarların kısa vadede istikrarı dışında, orta ve uzun vadede yarattığı dev sorunlar, sosyalist ülkelerin orta vadeli istikrarlı bir pazar olanağıyla karşılaştırıldığında, ikincil kalabilmektedir.

Yeni-sömürgecilik yöntemlerinin II. yeniden paylaşım savaşından sonra, özellikle 1945-58 arasında Kıta Avrupa'sında; 1958 sonrasında geri-bıraktırılmış ülkelerde uygulanan bir yöntem olarak, Amerikan emperyalizminin büyük bir avantajlar elde etmesini olanaklı kılmıştır. Bir başka deyişle, bugün revizyonizmin kabul edilebilir gördüğü ekonomik ilişkiler ile yeni-sömürgecilik yöntemleri arasında fazla bir çelişki bulunmamaktadır. Nakit sermaye dışındaki sermaye unsurlarının ihracına dayanan yeni-sömürgecilik, kaçınılmaz olarak, bugün adı "teknoloji transferi" olarak revizyonistlerin kabul edebilecekleri bir duruma gelmiştir.

Yeni-sömürgeciliğin niteliğini, doğrudan "militarizme" ya da "ekonominin askerileştirilmesine" bağlayarak, "militarizmsiz yeni-sömürgecilik olanaklıdır" savını ileri sürmek, bugün SBKP revizyonizminin en önemli sapması olarak ortaya çıkmaktadır.

Bilindiği gibi, yeni-sömürgecilik uygulaması, Amerikan emperyalizminin, içte ekonomisini askerileştirilmesine bağlıdır. Ancak yeni-sömürgecilik, askerileştirilmiş ekonominin "metaları"nın, yani silahların ihracı temelindeki eski-sömürgecilik yöntemi değildir. Hatta esas olarak, bu tür metaların ihracına dayanmaz. Öte yandan yeni-sömürgecilik, emperyalizmin geri-bıraktırılmış ülkelere "askeri mallar üretimi için sermaye ihraç" etmesi de değildir. Bir başka deyişle, yeni-sömürgecilik yöntemleri, **dışsal olarak** askeri yatırımları esas almaz.

> "Yankee emperyalizmi, **özellikle** 1946'dan sonra yeni-sömürgecilik metodunu geliştirdi. Ve yeni-sömürgecilik politikasını Truman-Marshall doktrinleri ve askeri paktlarla, ikili anlaşmalarla tezgahladı.
>
> Bu politikanın esası, daha az masrafla, daha geniş pazar imkanı sağlayan; daha üst seviyeye çıkmış emperyalizmin problemlerini daha fazla tatmin etmeye dayanmaktadır. **En temel metodu sermaye ihraç ve transferlerinin terkibindeki değişikliktir.** Sermayenin beş-altı elemanı arasında yeni bir oran yaratılmıştır. Şöyle ki, savaş öncesi nakit sermaye ihracı, sermayenin isim, patent hakkı, yedek parça, teknik bilgi, teknik eleman vb. gibi

> diğer elemanlarına kıyasla çok fazla yer tutarken, savaş sonrası dönemde, özellikle 1960'dan sonra, bu işleyiş tersine dönmüş, nakit sermaye dışındaki sermayenin yukarda özetlediğimiz elemanları ağırlık kazanmıştır."[35]

İşte bu nitelikteki yeni-sömürgeciliğin revizyonist değerlendirmesi, son tahlilde, bunun "meşrulaştırılması"ndan başka bir anlama gelmemektedir. Hele ki, bunu "artık bağımsızlık kavramı eski önemini yitirmiştir, bunun yerini karşılıklı bağımlılık ilişkisi almıştır" teziyle güçlendirmek, yeni-sömürgeciliğe karşı devrimci mücadeleyi "gereksiz" ilan etmek demektir. Böyle bir tez, aynı zamanda, emperyalizmin III. bunalım döneminde **işgalini gizleme çabasının** sosyalist ülkeler tarafından desteklenmesi anlamına gelmektedir. Bu da, yeni-sömürgecilik koşullarında anti-emperyalist mücadelenin Marksist-Leninistlerin mücadele programından çıkartılmasını istemekle özdeştir.

Revizyonizm, III. bunalım döneminde eski tip anti-emperyalist savaşların, yani ulusal kurtuluş savaşlarının önemini yitirmesi olgusunda yola çıkarak, halk kurtuluş savaşlarının da gereksiz olduğunu, sadece nükleer bir savaş tehlikesini artıran etmen olduğunu ileri sürmektedir.

Ulusal mücadelelerin eski önemini yitirmesi ve proletaryanın öncülüğünde yeni tip bir toplumsal oluşuma (halk) dayanan bir mücadelenin öne çıkması olgusunun "karşılıklı bağımlılık" teziyle anlamsızlaştırılması, asıl olarak, eski toplumsal düzenin yıkılmasının ve yerine yenisinin kurulmasının nesnel koşullarının artan olgunluğu karşısında, eski toplumun içinde ortaya çıkmış yeni toplumun dinamikleri ve önkoşullarının devrimci tarzda değil, evrimci-reformist tarzda ele alınmasının ürünüdür.

Marksist-Leninistler, en gelişmiş emperyalist ülkede, bugün sosyalist devrimin nesnel koşullarının, emperyalizmin ortaya çıkış koşullarıyla kıyaslanamayacak ölçüde olgunlaşması olgusundan hareket ederek, buralarda politik iktidarın devrimci tarzda ele geçirilmesi ve özel mülkiyetin ilgası için mücadelenin yoğunlaştırılması sonucunu çıkarırlarken; aynı olgudan, reviyonistler, *"barışçıl geçişin"*, *"kendiliğinden evrilmenin"* koşulları içinde olanaklı olduğu sonucu çıkarmaktadırlar. Dolayısıyla revizyonistler, bu sonuçtan ilerleyerek, *"karşılıklı bağımlılık ve etkileşim içinde sosyalizmin dünya çapında*

kurulmasının olanaklı"[36] olduğu düşüncesinde ve pratiğinde yoğunlaşmaktadırlar. Onlar, dünyanın büyük bir kesiminde proletaryanın iktidarı ele geçirdiği koşullarda son kapitalist ülkenin dünya sosyalist düzenine entegre olması için geçerli olabilecek bir yöntemi, emperyalizmin büyük ölçüde egemenliğini sürdürdüğü koşullarda ve emperyalistlerle birlikte uygulamaya kalkışmaları, *"global"* ölçekte *"gerçekten uygar ve insancıl ilişkiler çağı"*nın başladığını varsaymalarına dayanmaktadır.[37]

Böyle bir varsayım, söylem ve kavramsal genişlemeleri dışında, 1956 yılındaki SBKP 20. Kongresi'nde kabul edilen tezlerle uyum içindedir. Kruşçev döneminde eski-sömürgecilik yöntemlerinin yerini yeni-sömürgecilik yöntemlerinin alması olgusu, *"sömürgeciliğin ortadan kalkışı"* olarak değerlendirilmiştir. Ve gene aynı dönemde, SBKP, *"ulusal kurtuluş hareketlerinin* ***merkezinde ekonomik görevlerin*** *bulunduğu yeni bir evreye girdiği"*[38] tespitini yaparak, *"bağımsızlığına yeni kavuşan ülkelere ekonomik yardım"*ı *"enternasyonalizm"*in temeli olarak tanımlamıştır.[39] Ve böyle bir enternasyonalizm anlayışıyla küçük-burjuva Arap rejimlerinin desteklenmesi gündeme gelmiştir. Bunun sosyalizme "barışçıl" geçişin yolunu açtığı ileri sürülmüş ve "kapitalist olmayan yol" olarak formüle edilmiştir.

1956 sonrasında SBKP revizyonizmi, bunlara ek olarak, halk kurtuluş savaşlarını "enternasyonalist dayanışma"nın tali bir yönü olarak gördüğünü çeşitli biçimlerde ifade etmiştir. Öyle ki *"tek bir kıvılcım bile bir dünya savaşına yol açabileceğini ve dünya savaşının nükleer bir savaş olmasının kaçınılmazlığı nedeniyle, bunun bütün insanlığın yok oluşuna yol açacağı"*[40] belirtilerek, *"günümüzde 'yerel savaşlar' çok tehlikelidir... savaş alevlerini tutuşturabilecek kıvılcımları söndürmek için elimizden geleni yapacağız"* diyebilmişlerdir.[41]

Aradan otuz yıla yakın bir zaman geçtikten sonra, her yönden eleştirilen ve işe yaramazlığı pratikte kanıtlanan bu revizyonist tezler, birkez daha ifade edilmektedir. Ancak bir farkla; pratikten gerekli dersler çıkarmış bir biçimde. Bu da, bugünkü SBKP revizyonizminin geçmiş revizyonizmin revizyonu olduğunu tanıtlamaktadır.

Revizyonizmin revizyonistlerine göre, *"ulusal devrimci patlamalar sonucu ülkelerin bir sistemden diğerine doğru yer değiştirmeleri insanlığın sosyal yenilenmesinin biçim ve yollarının yalnızca 'özel bir olayı'*

durumuna dönüşüyorlar”.[42] Dolayısıyla, onlara göre, “*toplumsal formasyonların yer değişimi çok çeşitli biçimleriyle ve önceden tahmin edilenden daha geniş bir tarihsel dönemde gerçekleşmekle kalmayacak, aynı zamanda bu süreç, toplumsal yaşamın yeni biçimlerinin üstünlüğünün dünya topluluğunun gözü önünde kanıtlanması yoluyla, uluslararası topluluğun yaşamının her alanındaki bir sıra dönüşümler kanalıyla, global düzeyde de yaşanacaktır”.*[43]

Revizyonizmin anladığı anlamda ulusal kurtuluş savaşlarının yeni politikadaki eski yerini de şöyle tanımlamaktadırlar:

> “Latin-Amerika bölgesindekiler de içinde olmak üzere ulusal kurtuluş hareketlerinin geçmiş deneyimi, **ekonomik sorunların** en büyük engel olduğunu çok açık bir biçimde göstermiştir. Şili’de ve şimdi de Nikaragua’da olduğu gibi devrimler zafer kazandıktan sonra bile ekonomik sorunlara sürükleniyorlar ve ilerlemeleri duraksıyor. Şili’de karşı-devrimci darbeye götüren de bu oldu. Ulusal kurtuluş devrimlerinin karşılaştıkları sorunların çözümünün adil bir uluslararası ekonomik düzen kurulmasına bağlı olduğunu anlatmak istiyorum.”[44] (abç)

Görüldüğü gibi, anti-emperyalist mücadeleler ile halk kurtuluş savaşları konusunda 27. Kongre sonrası SBKP ile 20. Kongre sonrası SBKP arasında bir fark bulunmamaktadır. Sadece 1970 ortalarına kadar “kapitalist olmayan yol” teziyle küçük-burjuva Arap rejimlerinin “ekonomik bakımdan” geliştirilmesini “enternasyonalizm” diye göstererek, halk kurtuluş savaşlarına sırt çeviren SBKP revizyonist yöneticileri, bugün yeni yöneticileriyle bunlardan söz etmemektedirler. Bu küçük-burjuva Arap rejimlerinin yerini, şimdi Şili ya da Nikaragua almış gibi gösterilmeye çalışılıyor. İşte bu, revizyonizmin revizyonunun getirmiş olduğu en önemli “ilerleme”dir!

Ama öz olarak revizyonizm, 1956’dan beri sürdürdüğü anlayışını değiştirmemiştir. Hâlâ halk kurtuluş savaşlarının desteklenmesinden söz edilmemektedir ve hâlâ bu savaşların nükleer savaş tehlikesi yarattığından sözedilmektedir. Üstelik, eski dönemde *“özel bir olay”* olarak halk kurtuluş savaşları zafer kazandığında revizyonizmin *“enternasyonalist dayanışma”* sından “yararlanmaları” durumu da, artık belirsizlik durumundadır. Gorbaçov revizyonizminin sağladığı tek “olumluluk”, artık küçük-burjuva

Arap rejimlerinin desteklenmesinin yavaşlatılmış olması ve ünlü *“kapitalist olmayan yol”* tezinden söz edilmiyor bulunmasıdır.[45]

Revizyonizmin revizyonunun bu “olumlu unsur”u yanında, diğer unsurların varlığını sürdürmesinin diğer açık kanıtı da, Gorbaçov’ un *“bölgesel çatışmaların nükleer savaş tehlikesi yarattığı, dolayısıyla yerel çatışmaların bölgesel çatışmalar haline dönüştürülmemesi gerektiği”*[46] şeklindeki açıklamalarıdır.

Emperyalizm tahlili açısından da, Kruşçev revizyonizmi ile bugünkü revizyonizmin revizyoncuları arasında en küçük farklılık bulunmamaktadır. Bunlara ilişkin birkaç örnek verelim:

> “Sosyal ilerleyiş, uluslararası komünist ve işçi hareketinin gelişmesinde, savaşa ve nükleer silahlanmaya karşı olan hareket de dahil, çağımızın yeni ve demokratik kitle hareketinin gelişip serpilmesinde ifadesini bulur” (Gorbaçov) [47]
>
> “Zamanımız, demokratik hareketlerin büyük önem kazanmasıyla karakterizedir; bu hareketler dünya barışı, dünyada çıkabilecek bir termo nükleer felaketin önlenmesi, ulusal egemenliğin korunması uğruna mücadeleler; faşizmin saldırısına karşı demokrasinin savunulması, tarımsal dönüşümlerin başlatılması için yürütülen hareketler ve kültür ve diğer değerlerin savunulması için yürütülen hümanist hareketlerdir.” (Kruşçev) [48]
>
> “Komünist hareketin ve bu hareketin karşı karşıya kaldığı görevlerin sonsuz çeşitliliği de bir gerçektir ... Bizim hareketimizdeki çeşitliliğin, bölünme ile eşanlamlı olmadığına inanıyorum. Aynı şekilde, birliğin de tek düzelikle, bazı partilerin ötekilerin işlerine karışması, herhangi bir partinin gerçeği tekeline alma çabası ile, hiyerarşi ile hiçbir ilgisi yoktur.” (Gorbaçov) [49]
>
> “Her ülkede sosyalizm için verilecek mücadelenin biçim ve yöntemlerinin son şeklinin saptanması, o ülkenin işçi sınıfının ve onun komünist öncüsünün kendi iç meselesidir. Üye sayısı, deneyimi ve otoritesi ne olursa olsun, hiçbir kardeş parti, başka ülkelerdeki devrimci mücadelelerin taktiklerini, biçim ve yöntemlerini belirleyemez.” (Kruşçev) [50]
>
> “Evrensel barışın yaşatılması ve güçlendirilmesi için nükleer tehdide, silahlanma yarışına karşı mücadele, partinin uluslararası

çalışmasının başlıca yönelimi olarak kalmaktadır.”(Gorbaçov) [51]

“Partimiz 20. ve 22. Kongre kararlarında ... barış mücadelesini, dünyada termonükleer bir faciayı önleme mücadelesini canalıcı ve ivedi bir görev olarak koymuştur... Komünistlerin tarihi görevi, halkların termonükleer bir dünya savaşını önleme mücadelesini örgütlemek ve bu mücadelenin başını çekmektir.” (Kruşçev) [52]

Bu ve benzeri bir dizi temel belirlemenin SBKP’nin 1956 sonrasındaki stratejik belirlemelerinde ve “barış içinde bir arada yaşama stratejisi”nden, bugünkü yönetimin stratejik belirlemeleri ve yönelimleri açısından hiç bir değişikliği içermediği görülmektedir. Dolayısıyla Gorbaçov yönetimindeki SBKP’nin “yeni tezler”i hiç de “yeni” değildir. Sadece uygulamada, bu “tezler”, bazı pratik ilerlemelerin getirdikleriyle düzenlenmiştir. Ancak bu somut-pratik ilerlemelerde, tek başına bugünün ilerlemesi değildir. Küba krizi döneminde Kruşçev-Kennedy arasında yapılan anlaşma ve “kırmızı telefon” uygulaması, ilk önemli “ilerleme”dir.[53] İkinci büyük adım, Brejnev-Nixon arasında ve daha sonra Carter döneminde imzalanan SALT-I ve SALT-II anlaşmalarıdır. Gorbaçov döneminde imzalananlar ise, bu konudaki 25 yıllık görüşmelerin ve tavizlerin sadece bir ürünüdür. Dolayısıyla Gorbaçov’un revizyonizmi bu alanda “revize” etme çabalarının “olumlu” olduğunu söylemek de olanaksızdır. Aynı şekilde Gorbaçov’un, daha önceki revizyonist parti yöneticilerinden daha iyi bir “performans” gösterdiğini söylemekte pek olanaklı değildir. Emperyalist basının verdiği isimle “Gorby”nin imajının, eski yöneticilere göre “daha sempatik” olmasının bir anlamı da yoktur. Geçmiş dönemde Kruşçev’in ABD gezisi sırasında aynı türden bir “imaj” ve “sempati” sahibi olduğunu anımsamak yeterli olacaktır. Aralarındaki tek fark, kitle iletişim araçlarının ulaşmış olduğu seviyeye ilişkindir.

Kısacası, 20. Kongre ile 27. Kongre arasındaki dönemde revizyonist devrim perspektifi ile Gorbaçov’un perspektifi arasında özsel bir fark bulunmamaktadır. Gorbaçov döneminde revizyonizmin, bu alandaki “düzeltmesi” çok sınırlıdır. Ancak bir gerçek daha da belirginleşmiştir: Geri-bıraktırılmış ülke halklarının emperyalizmden kurtuluş için yürüttükleri silahlı mücadelelerin, revizyonizmin sözcükleriyle söylersek, “yerel ve bölgesel savaşlar”ın, “nükleer savaş tehlikesi yarattığı” anlayışı, temel bir anlayış durumundadır. Revizyonizmin revizyonu, bu anlayış

üzerinde daha net ifadeler kullanmaktadır. Onlar, şimdi açık bir biçimde, silahlı kurtuluş savaşını yürüten halklara ve onun devrimci öncülerine oligarşilerle "barış" yapmalarını söylemektedir. Ve bu, onların dilinde "barışçıllık"tır, "ılımlılık"tır.

> "Ne var ki, kimileri ulusal kurtuluş süreçlerinin insanlığın yaşaması görevine bağlı kılınmasını söylüyor ve herhangi bir yerel ve bölgesel sorunun global bir yangını tutuşturmasını önlemek için, devrimci parti ve hareketlere ılımlılık 'öneriyorlar'.
>
> Eğer bu, olası çatışmaları görüşme yoluyla çözme yollarını aramada özetlenen hareket anlamına geliyorsa, o zaman esneklik –Sandinist yönetimin Nikaragua'da ve Orta-Amerika'daki sorunlara yaklaşımında gösterdiği gibi– ya da halkların egemenlik ve kendi kaderlerini belirleme hakları için uzlaşmaya hazırlık –Angola, Küba ve Güney Afrika'nın katılımıyla gerçekleşen Güneybatı Afrika üçlü konferansında olduğu gibi– tümüyle kabul edilebilir. Fakat, **eğer emperyalist saldırıya karşı silahlı eylem de içinde olmak üzere, meşru savunmanın reddedilmesi ya da baskıcı rejimlere karşı silahlı savaşım içindeki yurtsever güçlerin dağıtılması anlamına geliyorsa, ılımlılık kabul edilemez**. Örneğin, El Salvador'da görüşmeler yoluyla bir çözüme varmanın bütün yolları tıkanmıştır.
>
> Kimi zaman, on yıllardır başkaldırılar, ayaklanmalar ya da savaşlar olmaksızın gelişmiş olan ülkelerden söz ediliyor. Bölgemizin sorunları da bu tarzda çözümlenebilseydi, ne kadar da iyi olurdu! **Komünistler şiddet için şiddetin kararlı karşıtlarıdır**. Fakat sömürülen ve ezilen halkları ılımlılığa zorlamak doğru mudur? Onların yerleşik düzenle bağdaşmaları beklenebilir mi? Elbette beklenemez ve tersini düşünmek gerçekçi olmaz."[54]

Revizyonizmin revizyonunun en açık ve yoğun olarak ortaya çıktığı diğer alan ise, sosyalizmin inşasına ilişkindir.

Revizyonizmin yeni düzenlemelerini tam olarak anlayabilmek için sosyalist devrimlerin tarihsel görevlerinin ve sosyalizmin inşasının temel ilke ve hedeflerinin açık biçimde ortaya konması gereklidir. Ancak böyle bir açıklıktan sonradır ki, somut koşulların ortaya çıkardığı sorunların

çözümü düzeyinde ortaya çıkan modern revizyonizmin, giderek nasıl Marksizm-Leninizmi tahrip ettiğini anlamak olanaklıdır.

> "Teorik açıdan hiç kuşku yoktur ki, kapitalizm ile komünizm arasında, bu her iki toplumsal ekonomi biçiminin özelliklerini ve niteliklerini **birleştirmesi gereken** belli bir **geçiş dönemi** uzanır. Bu geçiş dönemi, ölen kapitalizm ile doğan komünizm arasında – ya da bir başka deyişle, yenilmiş ama yok edilmemiş olan kapitalizm ile, doğmuş ama henüz çok zayıf olan komünizm arasında– bir mücadele dönemi olmalıdır."[55] (Lenin (abç)

Lenin, proletarya diktatörlüğü olarak bu geçiş dönemini, en genel tanımlama içinde sosyalizmin inşası olarak belirterek, sosyalizmi şöyle ifade etmiştir:

> "*Sosyalizm, sınıfların ortadan kaldırılması demektir.*
>
> Sınıfların ortadan kaldırılması için, önce toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin ortadan kaldırılması gerekir. Görevimizin bu kısmı başarılmıştır, ama bu, ancak bir kısmıdır, üstelik de en zor kısmı **değildir**. Sınıfları ortadan kaldırmak için ... fabrika işçileri ile köylü arasındaki farklılığı ortadan kaldırmak, **bunların hepsini işçi yapmak** gerekir. Bu birdenbire yapılamaz. Bu görev kıyas kabul etmez bir biçimde daha zordur ve zorunlu olarak **uzun bir zaman** alacaktır. Bu, bir sınıfın altedilmesi ile çözümlenebilecek bir problem değildir. Ancak tüm toplumsal ekonominin örgütsel yeniden kuruluşu ile, bireysel, dağınık, küçük meta üretiminden, büyük toplumsal üretime geçişle çözümlenebilir. Bu geçiş zorunlu olarak son derece uzun sürmelidir. Aceleci ve dikkatsiz idari ve yasal önlemler, onu ancak geciktirir ve karmaşıklaştırır."[56] (abç)

Görüldüğü gibi, Lenin, kapitalizmden komünizme geçiş dönemi olarak proletarya diktatörlüğünde, amaçlara adım adım nasıl ulaşılması gerektiğini, hiç kuşkuya yer bırakmayacak biçimde ortaya koymaktadır. Burada asıl olan **nihai hedefin**, yani sınıfların ortadan kaldırılması amacının belirlenmişliğidir. Aksi halde, "geçiş dönemi"nde yapılanların nihai hedefe ulaşmaya katkıda bulunup bulunmadığını belirlemek olanaksızdır. Bir başka deyişle, sosyalizmin inşasında yapılanların doğru ya da yanlışlığı, uygulamaların nihai hedefe ulaşmaya ne kadar katkıda bulunduğunun nesnel ölçütü, ancak nihai hedefin belirlenmişliğine bağlı olarak

belirlenebilir. Bu nesnel ölçüt, sosyalizmin inşasında, tıpkı bir duvarcının kılavuz ipi gibi, yol gösterici ve sapıtmaların yola getirilmesini sağlayıcı bir işleve sahiptir. Diyebiliriz ki, kapitalizmden komünizme geçiş aşaması olarak proletarya diktatörlüğünün kabul edilmesi, tek başına belirleyici değildir. Bu zorunluluğun, nihai amaç, yani bu diktatörlüğün amacı açısından ortaya çıktığının kabulü de gereklidir. Lenin, bir Marksistin sadece sınıfsız toplumu kabul etmesinin yeterli olmadığını, aynı zamanda buna geçiş biçimi olarak proletarya diktatörlüğünü kabul etmesi gerektiğini söylerken, amaç ile araç arasındaki zorunlu uygunluğu ve bunun diyalektiğini net biçimde ifade etmiştir. Bu diyalektik bütünlük, bugün yeniden önem kazanmıştır.[57]

Marksist hareketin tarihini az çok bilen herkesin gördüğü gibi, ilk dönemde, Marksistler "sınıfsız toplum"u amaçlayan, yani "komünist toplum"u amaçlayan insanlar olarak bir arada bulunuyorlardı. Ütopik sosyalistlerden bu düzeyde farklılaşan Marksistler, ikinci aşamada, aynı amaç açısından "anarşizm"le arasındaki sınır çizgilerini belirginleştirmiştir. Anarşistler, "sınıfsız toplum" amacına, doğrudan ve araçsız olarak ulaşılmasını savunurken, dolayısıyla "egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletarya"ya karşı çıkarlarken, her türlü "otorite"ye, "zor aygıtı"na ya da "devlet"e karşı çıkıyorlardı. Marks ve Engels'in anarşizme karşı yürüttükleri mücadele, kapitalizmden komünizme, birden ve devletin derhal ortadan kaldırılmasıyla gerçekleşmeyeceğini açık biçimde ortaya koymalarını sağlamıştır.

> "... Ve bana gelince, modern toplumdaki sınıfların ya da bunlar arasındaki savaşımın varlığını keşfetmiş olma onuru bana ait değildir. Burjuva tarihçileri bu sınıf savaşımının tarihsel gelişimini, burjuva iktisatçılarda sınıfların ekonomik anatomisini benden çok önce açıklamışlardır. Benim yeni olarak yaptığım: 1) **Sınıfların varlığının ancak üretimin gelişimindeki belirli tarihsel evrelere** bağlı olduğunu; 2) sınıf savaşımının zorunlu olarak **proletarya diktatörlüğüne** vardığını; 3) bu diktatörlüğün kendisinin **bütün sınıfların ortadan kaldırılmasına ve sınıfsız bir topluma** geçişten başka birşey olmadığını tanıtlamak olmuştur."[58]

Marksizmin, anarşizmle arasındaki sınır çizgilerini açık biçimde belirlemesinden sonra, bir başka büyük mücadele başlamıştır. Bu mücadele,

Rusya'daki Bolşevikler ile Alman Sosyal-Demokrat Partisi arasında ortaya çıkmıştır. "Geçiş dönemi"nin bir "proletarya diktatörlüğü" olacağı şeklindeki Marksist tespit, bu mücadele sonucunda, dünya çapında Marksist harekete egemen olmuş ve Marksizmin bütünlüğünün gerçekleşmesini sağlamıştır.

Bunlardan da anlaşılacağı gibi, nihai hedef komünizmdir. Komünizm ise, Marks-Engels'in ortaya koyduğu gibi, dar ulusal sınırlar içinde gerçekleştirilemez. Komünizm, bir dünya komünizmi olarak vardır ve ancak dünya çapında ("global") kapitalizmin tam yenilgisiyle, tüm burjuva iktidarlarının devrildiği koşullarda oluşturulabilinmesi için somut adımların atılabileceği bir amaçtır. Komintern'in 1928 programında açık biçimde ifade edildiği gibi, hedef, *"kapitalist dünya ekonomisinin yerine komünizmin dünya sisteminin geçirilmesi"*dir ve bunun önkoşulu, dünya çapında burjuva iktidarların yıkılması ve proletaryanın iktidarının kurulmasıdır. İşte böyle bir evrede dünya çapında sosyalizmin inşasından sözetmek olanaklıdır.

> "... Proletaryanın bütün dünyada zaferi kazanmasından ve iktidarını sağlamlaştırmasından sonra, sosyalist dünya ekonomisinin kesintisiz bir inşa dönemi başlayacaktır."[59]
>
> "**Dünya proletaryasının diktatörlüğü**, kapitalist dünya ekonomisinden sosyalist dünya ekonomisine geçişin en zorunlu ve belirleyici önkoşuludur. Ancak bu diktatörlük sadece, sosyalizmin tek tek ülkede ya da ülke gruplarındaki zaferiyle gerçekleştirilebilir. O, yeni oluşan proleter cumhuriyetlerin daha önceden var olanlarla birleşmesini, bu federasyonlar ağının –ki bu emperyalist boyunduruğu parçalayan sömürgeleri de içine alır– sürekli büyümesini ve bu federasyonların nihayet insanlığın devlet olarak örgütlenmiş dünya proletaryasının hegemonyası altında biraraya gelmesini gerçekleştirecek olan **Dünya Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri Birliği** haline gelmelerini gerektirir."[60]

Bu, komünist toplumun alt-evresinin dünya çapında inşasıdır. Bu inşanın dünya çapında tamamlanmasıyla sınıfsız topluma geçilebilinecektir. Doğal olarak böyle bir geçiş noktasında, dünya sosyalist ülkelerin birbirleriyle bütünleşmesi çeşitli ve karmaşık sorunların aşılmasıyla olacaktır.

Böyle bir evreye kadar, tek tek ülkelerin ya da ülke gruplarının, proletarya diktatörlüğü altında,nihai amaca uygun olarak sosyalizmin inşasına girişmeleri zorunlu olmaktadır.

> "Proletarya diktatörlüğü, eski toplumun güçlerine ve geleneklerine karşı sert bir savaşımdır, kanlı ve kansız, zoraki ve barışçı, askeri ve ekonomik, eğitsel ve yönetsel bir savaşımdır."[61]

Lenin'in bu belirlemesi de, mücadelenin sadece ekonomik alanla sınırlı olmadığını; ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel alanları kapsayan, barışçıl ya da şiddet yöntemlerini içeren bir mücadeledir. Bu bağlamda, aile, din, dil, sanat, hukuk vb. alt alanları da içeren topyekün bir mücadele gündemdedir. Bir başka deyişle, proletarya diktatörlüğünde, toplumun bir bütün olarak dönüşümünün sağlanması söz konusudur.

Bu belirlemeler, hemen hemen her alanda yapılması gerekenlerin çıkış noktası, amacı ve yöntemleri tanımlar. Ancak 70 yıllık sosyalizmin inşa deneyimi, kimi zaman bu saptamalardan yararlanılmadığını ortaya koymuştur. Çoğu durumda, ortaya çıkan hataların ve sapmaların nedeni de burada yatmaktadır. Buna karşın, "yaşamın çok çeşitliliğini", "değişen dünya"yı vb. gerekçe göstererek, bu saptamaların "genel olarak" ya da "ilkede" doğru olmakla birlikte, belirli tarihsel dönemlerde "geçerli olmadığı" ya da en azından "mevcut sorunların çözümünde yetersiz kaldığı" ileri sürülebilinmektedir. İşte bu yaklaşım tarzı, modern sosyalizmin çıkış ve varış noktasını belirlemektedir.

Modern revizyonizm, hiçbir zaman ve hiçbir biçimde, Marksizm-Leninizmin proletarya diktatörlüğü belirlemesinin nihai amaçla ilişkisini kavrayamamıştır. Dünya devriminin eşitsiz gelişmesi, yani **zamandaş** olmaması, bazı ülkelerin kapitalizm koşullarında ve hatta daha geri toplumsal rejimler altında bulunurken, bazı ülkelerde proletaryanın iktidarda olacağı ve bu durumun görece uzun bir dönemi kapsayacağı belirlemesinden, revizyonistler, temel belirlemelerin "geçersiz olduğu" sonucunu çıkarmaktadırlar. Onlar bu yaklaşımlarıyla, günümüz dünyasının Marks, Engels ve Lenin'in dönemiyle aynı olmadığı, dolayısıyla onların belirlemelerinin günümüzde tam olarak geçerli olamayacağı sonucuna ulaşmaktadırlar.

Revizyonizme göre, tarihsel süreç, Marks-Engels'in tespit ettikleri gibi, artan oranda bir merkezileşmeye doğru değil, "desentralizasyon"a doğru

gitmektedir. Dolayısıyla merkezileşmeyi çıkış noktası alan tezler günümüzde geçerliliğini yitirmiştir. Keza işçi sınıfının zaman içinde nüfusun çoğunluğunu oluşturacağı belirlemesi, günümüzde tam olarak gerçekleşmemiştir. Dolayısıyla, proletaryanın kendisini esas alan tezler de artık geçerli değildir. Marks-Engels'in üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti koşullarında proletaryanın (ya da genel olarak insanın) "yabancılaşması"nın ortadan kalkacağını ileri sürmeleri, revizyonistlere göre, günümüz gerçekleriyle bağdaşmamaktadır. Bu nedenle de, çalışan ile işin tam bir uyumunu esas alan tezler geçerli değildir.

Revizyonizm, işte bu "belirleme"leriyle, temel sosyalist ilkelerden uzaklaşmalarını haklı ve mazur göstermeye çalışmaktadırlar.

Herşeyden önce, iktidarı ele geçirmiş olan proletaryanın, kendi ülke sınırları içinde, görece uzun bir dönem, sosyalizmin inşasının özgün bir biçimlenişini ortaya çıkaracaktır. Bu "özgünlük" sadece, dünya çapında sosyalizmin zaferinin kazanılmamasıyla ilintilidir, dolayısıyla emperyalizmin varlığıyla ve ilişkileriyle belirlenmektedir. Ancak bu, hiçbir zaman, nihai hedefin ve daha sonra devrimlerini gerçekleştirecek ülkelerin proletaryasının yapması gerekenlerin aynı özgünlükte olacağı ve dolayısıyla her birinin ayrı bir yol izleyeceği demek değildir. Farklı gelişim evrelerine sahip ülkelerde proletarya iktidarları, farklı yerlerden başlamak durumunda bulunmaları, süreç olarak farklı yollar izlemeleri olarak ele alınamaz. Aksi bir kavrayış, kaçınılmaz olarak, değişik proletarya iktidarlarının birbirleriyle bütünleşmelerini değil uzaklaşmalarını; merkezileşmelerini değil desentralizasyonunu getirecektir. Ve böyle bir ayrışmanın yaşanması karşısında, bu somutluğu veri olarak ele alıp (çıkış noktası), tarihsel sürecin merkezileşme ve bütünleşme yönünde ilerlemediğini ileri sürmek, insanlığın proletarya iktidarı koşullarında kendi tarihlerini belli oranda kendi bilinçli eylemleriyle yapmalarının başladığının unutulmasıyla özdeştir ve proletaryanın yaratıcı ve değiştirici gücünü, günlük çıkarlar için ve koşullara bağlı olarak kurban etmektir.

> "**Türkiye Halk Kurtuluş Partisi, bu bağlamda, proletaryanın ulusal ya da ülkesel düzeyde iktidarı ele geçirdiği her yerde, kapitalizmin gelişme düzeyi ne olursa olsun, şu temel sorunları çözmek için, belirlenmiş amaçlar doğrultusunda faaliyet gösterilmesinin zorunluluğunu kabul eder:**

1) Sömürenlerin baskı aygıtının parçalanması ve proletarya diktatörlüğünün kurulması,

2) Kır-şehir çelişkisinin çözümlenmesi,

3) Maddi emek ile zihni emek arasındaki çelişkinin çözümlenmesi ve kültür devrimi,

4) Toplumsal yaşamın sosyalist örgütlenmesi,

5) Sosyalist ekonominin inşası."[62]

Modern revizyonizm iktidarı ele geçirmiş proletaryanın ülke sınırlarını aşarak, var olan proleter iktidarlarıyla birleşik faaliyetini belirli bir süre savunmuştur. Uzun bir süre bu konudaki Marksist-Leninist ilkeleri reddedememiştir. Ancak günümüzde revizyonizm kendisini yeniden yapılandırırken, bu türden birliklerin ya da enternasyonalist dayanışmanın, mevcut sosyalist iktidarlara "pahalıya mal olduğu"nu, ileri sosyalist ülkelerin her yeni devrim sonrasında, bu ülkelere yardımda bulunmak zorunda kalarak, gerek kendi yurttaşlarının yaşam düzeyini yükseltemediğini, gerekse kendi ekonomisinin iç dengelerinin bozulmasına yol açtığını ileri sürerek, Marksist-Leninist ilkelere bağlı kalmayı "dogmatizm" olarak ilan edebilmektedir.[63]

Revizyonizmin bugün "her ülkenin devriminin izleyeceği yol ayrıdır" belirlemesini öne çıkararak, "kardeş partiler"in iç işlerine karışılmayacağını daha çok vurgulamasının arkasındaki gerçekler de budur. Daha önce gördüğümüz gibi, bu revizyonist anlayış, Komintern'in 1920 yılında Lenin'in hazırladığı rapora bağlı olarak almış olduğu kararların artık geçerli olmadığını ortaya koymaktadır. Proleter enternasyonalizminden bu kopuşun, enternasyonalist olmaksızın gerçekleştirilemeyecek olan dünya sosyalist toplumunun kurulmasından tek tek ülkeleri ve insanları ne kadar uzaklaştıracağı tam olarak saptanamasa bile, kesin olarak bir uzaklaşma yaratacağı kesindir.

İktidara geçmiş olan proletaryanın bulunduğu ülkelerde, ülkesel olarak sosyalizmin inşasının, yeni devrimlerle zorlaşacağı, sorunlarının ağırlaşacağı ve hatta zaman zaman bu inşa çabalarının engelleneceği önsel olarak reddedilemez olasılıklardır. Ancak, bu olasılık, geçmişte Komintern' in kararlarının oluşturduğu evrede de mevcuttu ve bugünde mevcuttur. Zaten Komintern kararında, bu nedenledir ki, iktidarı ilk ele geçiren ülkenin

proletaryasının “azami özverilerde bulunmaya hazır olması”ndan söz edilmektedir.

Modern revizyonizm, proleter enternasyonalizminden uzaklaştığı için, kendi ülkesel sorunlarının çözümü için, dünyanın diğer yerlerindeki proletaryadan herhangi bir özveride bulunabilecek durumda değildir.[64] Zorunlu olarak, sorunları, nihai amaçtan ve bu amaca yönelik işleyen süreçten ayrı ve yalıtık olarak çözme çabasına yönelmektedir. Bu revizyonist yolun, bazı ülkelerdeki proletarya iktidarlarının bazı sorunlarının çözümlenmesinde geçici katkılarda bulunma olasılığı elbette ki vardır. Ama bu yol, uzun dönemde, zıt yönde etkilerde bulunmak eğilimindedir. Yani bugün ilk sosyalist ülkelerin yeni devrimlerin “yük”ünü kaldırması olayı, bu yol izlenilecek olursa, gelecekteki muzaffer proleter devrimlerine eski sosyalist ülkelerin “yük” olmasını getirecektir. Bir başka deyişle, eski proleter iktidarlarının uzun yıllar ayrı bir yol izlemeleri, onların dünya sosyalist toplumunun kurulma sürecine katılımlarını ve bu süreçle bütünleşmelerini engelleyecek pek çok ulusal ya da ülkesel sorunlar yaratma dinamiği ortaya çıkacaktır. Revizyonizmin dünya sosyalist toplumunun kurulabilinmesi için gerekli koşulların (dünya çapında proleter devrimlerin zaferi) uzun dönemde bile oluşmayacağına “inanmaları”, onu kısa vadeli çıkarlar peşinde koşmaya yöneltecek tipik bir küçük-burjuva demokratının bakış açısına ulaştırmaktadır.

> “Küçük-burjuva demokratları, sınıf mücadelesinden nefretleriyle, ondan kaçınma hayalleriyle, keskin köşeleri ortadan kaldırma, yumuşatma, uzlaştırma girişimleriyle ayırt edilebilirler. Bu yüzden, bu tip demokratlar, **ya kapitalizmden komünizme geçişte tüm bir tarihsel dönemin gerekliliğini kabul etmekten kaçınırlar**, ya da bu güçlerden birinin mücadelesine önderlik etmek yerine, çekişen iki gücü uzlaştırmak için planlar düzenlemeyi iş edinirler.”[65] (Lenin) (abç) [66]

II. yeniden paylaşım savaşı sonrasında Doğu-Avrupa’da iktidarların komünist partiler ile müttefiklerinin eline geçmesi, Çin Devrimi, Kore Devrimi sosyalizmin inşa sorununu “tek ülke” ile sınırlandırmaktan ve bu sınırlandırmanın getirdiği sorunlardan kurtulabilmesi için önemli bir maddi ortam yaratmıştır. Artık birden çok ülkede (“ülkeler grubunda”) sosyalizmin inşası gündemdedir. Ancak bir yanda sosyalizmin inşasında otuz yıla yakın

bir süre devam eden bir süreç (SSCB), diğer yanda, gerek emperyalist hegemonya nedeniyle, gerekse yeniden paylaşım savaşının getirdiği yıkım nedeniyle geri bir ekonomiye sahip olan –ve hatta yarı-feodal üretim ilişkilerinin egemen olduğu– ülkeler bulunmaktadır. Böyle bir ortamda, kaçınılmaz olarak, kapitalist açıdan ileri bir ülkenin proletaryasının iktidarı ele geçirmesi koşullarında, bu ileri ülke ya da ülkeler ile diğer sosyalist ülkelerin birleşmesi amacının yeniden gözden geçirilmesi kaçınılmaz olmuştur. Bu koşullarda, tüm komünist parti iktidarlarının, tek bir merkezi plana bağlı, birleşik ve bütünsel bir ekonomik, sosyal ve siyasal bir topluluk oluşturmalarının hemen başlaması olanaksızdır. Bu nedenle, bu ülkeler arasında sınırlı ve belirli alanları kapsayan bir işbirliğinin oluşturulması, sosyalist ülke grupları düzeyinde sosyalizmin inşasının ilk adımı olarak ele alınmak durumundaydı.

II. yeniden paylaşım savaşı sonrasında Çin ve Kore Devrimi dışında kalan ülkelerde (Doğu-Avrupa ülkeleri) proletarya iktidarlarının kurulması özgün bir yol izlemiştir. Bu ülkelerde, proletarya ve müttefiklerinin devrimci girişimiyle –aşağıdan yukarı–, mevcut politik iktidar parçalanarak ele geçirilmesi söz konusu olmamıştır. Politik iktidar, proletaryanın anti-faşist savaştaki enternasyonalist zaferiyle ele geçirilmiştir. Siyasal düzeyde faşizmin ortadan kaldırılması, yani anti-faşist hedeflere ulaşılması sağlanmıştır. Böylece bu ülkelerde **anti-faşist halk cepheleri** somut iktidar gücü olarak ortaya çıkmıştır. Böyle bir iktidarın ilk görevi, devlet aygıtından tüm faşist unsurların ve sempatizanların temizlenmesi olmakla birlikte, "demokratik bir yönetim kurulması" da gümdemdedir. Bu da, Dimitrov'un tanımlamasıyla, "**halk demokrasisi**"nin kurulması demektir.

SSCB deneyiminden çıkartılmış dersler, siyasal iktidar sorununun yalın bir tarzda ele geçirmenin ötesinde, bu iktidarın yeniden kurulması sorununu içerdiğini göstermiştir. Anti-faşist halk cephelerinin iktidarda olması, bu iktidarların demokratik tarzda oluşturulması ve giderek cephe içindeki partiler arasında anlayış ve işbirliği temelinde geliştirilmesi, zorunlu ve gerekli diğer adımlar olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak halk demokrasileri yoluyla sosyalizme geçiş, o güne kadar yaşanmış bir deneyime dayanmamaktadır, dolayısıyla boş bir alan üzerinde inşa edilmektedir. Sadece sorunu siyasal iktidarın demokratikleştirilmesiyle sınırlamak, siyasal iktidarın üzerinde yükseldiği altyapıyı unutmakla özdeştir. Bu nedenle, bu halk iktidarları, proletaryanın öncülüğünde "devrimin sürekli

kılınması” perspektifi içinde, altyapının sosyalizme geçiş koşullarına uygun hale getirilmesini ya da inşasını esas almak durumundadır. İşte bu inşanın sorunları, en açık biçimde ilk kez 1949-50 yıllarında ortaya çıkmıştır.

Genel olarak emperyalist hegemonya altındaki sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki halk iktidarının görevleri, teorik olarak doğru tanımlanmış bulunmakla birlikte, söz konusu olan Doğu-Avrupa ülkeleri olduğunda tam bir kargaşa ortaya çıkmıştır. Özellikle kapitalizmin egemen olduğu kabul edilen Demokratik Almanya, Polonya, Çekoslovakya, Macaristan, Romanya ve hatta Bulgaristan gibi ülkelerde, siyasal iktidarın “demokratikleştirilmesi”ne paralel olarak sosyalist bir ekonominin kurulabileceği varsayılmıştır. Lenin’in “**Nisan Tezleri**”nde ortaya koyduğu bağlamda bir burjuva demokratik devrimin tamamlanmış olduğu tespit edilmesi bu varsayımın temelini oluşturmuştur.

Oysa sorun *“devrimci-demokrat bir devlet”*in kurulması sorunu olarak *“bütün ayrıcalıkları devrimci bir şekilde ortadan kaldıran ve en tam demokrasiyi devrimci bir şekilde uygulamaktan korkmayan”*[67] bir iktidarın kurulmasıdır. Bu bağlamda halk iktidarları, kendilerini sadece siyasal üst yapının “devrimci-demokrat nitelik” kazandırılmasıyla sınırlandırılmak durumunda olmadığıdır. Bunun açık ifadesi, halk iktidarının her yönden kurulmasıdır.

Burada en önemli teorik belirleme, Lenin’in emperyalist aşamada, sistemin bütününde sosyalist devrimlerin nesnel koşulları mevcutken, geri bir ülkede proletaryanın iktidarı ele geçirme koşulları ortaya çıktığında, iktidarı almakta tereddüt edilemeyeceği tespitidir. Böyle bir ortam sözkonusu olduğunda, proletaryanın, demokratik devrimin tam olarak tamamlanmadığını ileri sürerek, iktidarı ele geçirmekten kaçınmasının yanlışlığını Lenin çeşitli yazılarında defalarca belirtmiştir. Lenin, böyle bir ortamın ortaya çıktığı bir yerde iktidarı ele geçiren proletarya, bir yandan sosyalist inşanın temel sorunlarını çözümlerken, diğer yandan demokratik devrimin tamamlanması için gerekli önlemleri alır. Örneğin toprağın ulusallaştırılması gibi burjuva demokratik önlemler alınırken, tarımda ücretli emeğin özel kişilerce kullanılmasını yasaklayan sosyalist önlemler de alınır. Böylece birincisi ile ikincisi arasında Çin Seddi olmadığı, bunların birbirinin içinde, birbirine bağlı olarak yürütülmesi olanaklı olur, ama proletaryanın iktidarı altında gerçekleştirilir. Lenin’in bu belirlemesi, bu tür

ülkelerde, proletaryanın tüm toplum üzerinde **ideolojik-politik hegemonyasını** öngörür ve proletaryanın kendi sınıf çıkarlarını, evrensel niteliğine dayanarak da olsa, hemen gerçekleştirilmesine yönelmemesiyle, yani acele edilmemesiyle nitelenir.

1949'dan itibaren Doğu-Avrupa ülkelerinde sosyalist inşa, yukarda ortaya koyduğumuz Leninist tespitlere bağlı olarak yürütülmüştür. Ancak kısa bir süre sonra, tek tek ülkelerde küçük-üreticilerin ve kent küçük-burjuvazisinin olağanüstü direnişi ortaya çıkmıştır. İşte bu direnişler, proletaryanın **ikili** görevini içeren uygulamaların tekleştirilmesi yönünde etkide bulunmuştur. Demokratik devrim görevleriyle sosyalist devrim görevlerinin bu ülkelerde birlikte uygulanması, 1956' dan sonra karmakarışık bir tekleşme uygulaması olarak ortaya çıkmıştır.

Leninist kesintisiz devrim perspektifi, ilk aşamada her ülkenin kendi gelişme düzeyini veri olarak ele alırken, revizyonizm bunu sürekli bir zorunluluk olarak dogmalaştırmıştır. Bu dogmalaştırma, demokratik halk devrimlerini siyasal alanla sınırlandırmak ve bu sınırlar içinde proletarya partilerinin kesin ve sürekli egemenliğini kurmak şeklinde tanımlanabilinmektedir. Böylece, daha henüz demokratik halk devrimini tamamlamamış, dolayısıyla sosyalizmin inşası için gerekli maddi temelleri geliştirememiş ülkelerde yapılan kısmi uygulamalardan sonra "sosyalist" aşamaya ulaşıldığının ilan edilmesi söz konusu olmuştur. Sonra da bu tanım veri alınarak, bu ülkeler arasında "sosyalist yardımlaşma"nın yeni bir biçimi olarak COMECON oluşturulmuştur.

Bugün Gorbaçov yönetiminde SBKP, 20. Kongre'den itibaren gerçekleştirilen bu tür uygulamaları, yeniden ele almakta ve bunların getirdiği sorunları, kendi iç mantığının ürünü yollarla "çözme"ye çalışmaktadır. Revizyonist mantığın kendi iç ürünü olan "çözüm"lerle yürütülen faaliyetler, ister istemez, revizyonizmin revizyonundan başka bir şey olmamaktadır.

Bu düzenlemeler, geçmiş dönemde demokratik halk devriminin sınırlandırılmasındaki çerçeveyi esas almaktadır. Ancak bu kez, siyasal alanda "demokratikleşme" ve "çoğulculuk"tan sözedilmektedir. Bir başka deyişle, yapılmak istenen, tarihsel olarak iktidarı tek başına geçirmiş olan proletaryanın ve partisinin, bu iktidarı "tüm halkla paylaşması"nı sağlamaktır. Böylece merkezileştirilmiş proletarya iktidarları, "demokratikleşme" adı altında parçalanmakta ve proletarya iktidarları

“desentralizasyona” tabi tutulmaktadır. Bu bir bakıma **1949’lara dönülerek** “**yeni bir başlangıç yapmak**” anlamına gelmektedir.

Herşeyden önce revizyonizmin revizyonu, sosyalizmin inşası sırasında ortaya çıkmış bazı uygulamaları bir “tarihsel hata” olarak değerlendirmekte, ancak “tarihsel hatalar” konusundaki Leninist perspektifi de reddetmektedir. 1956’dan beri revizyonizmin, bu tür hataları ve bu hataların “belirlediği”ni iddia ettiği ekonomik-sosyal-siyasal yapıyı “Stalinizm” adı altında geniş bir tarihsel döneme mal etmekte ve buna bağlı olarak “hataların düzeltilmesinden” söz etmektedir. Bu “düzeltme” faaliyeti, hiçbir Marksist-Leninist kavrayışa dayanmamaktadır. Onların temel perspektifi, “teorik hümanizm” mantıkiliği içinde mevcut sorunları genel-kitlesel istemler düzeyinde (ki bunlar partisiz kitledir) geçiştirme perspektifidir ve dolayısıyla pragmatizmden öteye geçememektedir.

Lenin, daha 1902 yılında “**Rusya Sosyal-Demokrasisinin Tarım Programı**” yazısında, “tarihsel hatalar” karşısındaki Marksist tutumu, oldukça açık biçimde ortaya koymuş bulunuyordu:

> “İki tür tarihsel haksızlık vardır. Bazıları tarihin temel akışından uzaktırlar, bu akışı durdurmazlar ya da onun gidişini engellemezler ve proletaryanın sınıf mücadelesinin yaygınlaşmasına ve daha derin kökler atmasına engel olmazlar. Bu cinsten tarihsel haksızlıkları düzeltmeye çalışmak elbette akıllıca birşey olmaz.”[68]

Ancak yine Lenin, aynı yazısında sınıf perspektifi konusunda özel uyarılarda da bulunmaktadır:

> “Küçük-üreticilerin **belli** bir kesiminin **belli** çıkarlarını yerine getirecek istemlerden **birisinden** yana olduğunuzu açıkça ilan etmişseniz; **bunun doğal sonucu olarak**, öz görüş açınızı terketmeli ve o kesimin görüş açısını benimsemelisiniz! Böyle bir doğal sonuç yoktur; ancak ‘kuyrukçular’, yani bir sınıfın geniş ölçüde düşünülmüş çıkarlarına uyan bir program yapmak ile o sınıfa boyun eğmeyi birbirine karıştıranlar, böyle uslamlama yapabilirler.”[69]

Revizyonizmin revizyoncuları, bir yandan “tarihsel haksızlıkları” düzeltme adı altında, geçmişten bugüne kadar yapılmış bir dizi uygulamanın getirdiği ilişkileri ve yapıları **yıkmaya** yönelmiştir. Ancak bu yıkma eylemi, doğrudan değil, dolaylı olarak; araçsız değil, araçlı olarak

gerçekleştirilmektedir. Yani mevcut ilişkiler ve yapıların belli unsurları devreden çıkartılarak, bunların kendi kendine başkalaşmaları sağlanmaktadır. Örneğin, COMECON ilişkileri, günümüzde "her ülkenin gelişim yolu"nun farklılığı temelinde, kendi ülkesel sorunlarını kendilerinin çözmeleri, tek başına çözme olarak ortaya çıkmaktadır. Bu revizyon, kendine belli oranda yeterli ekonomiler üzerinde belirli süre olumsuz etkide bulunmasa bile, kısmi "uzmanlaşma"ya yöneltilmiş ve belli alanlarda büyük üretim fazlasına sahip ülkeleri zor durumda bırakacaktır. Bunun sonucu ise, bu ülkeler için, **sistem dışı**, yani emperyalist ülkelerle kredi ve ticari ilişkileri geliştirme zorunluluğudur.

Görüldüğü gibi, revizyonizmin revizyonu, özde hiçbirşeyi eleştirmemekte ve değiştirmemektedir. Yaptığı tüm iş, tahrifatlar ve saptırmalarla, eski revizyonist tezleri bir kez daha, ama daha güçlü olarak vurgulamaktan ibarettir. Tabi **hiçbir biçimsel** değişiklikler olmadığını söylemekte olanaklı değildir. Kruşçev döneminde SSCB-ABD ilişkileri temelinde inşa edilmeye çalışılan stratejiler, bugün emperyalist ülkelerin "üç merkezi" düzeyinde, yani "global" olarak ele alınmaktadır. Askeri ilişkilerde Amerikan emperyalizmi, demokratik-toplumsal ilişkilerde AT ve teknolojik alanda Japonya (ve ABD), revizyonizmin "çok yönlü işbirliği"nin merkezleri durumundadır. Ve revizyonizmin revizyonunun yeni tek politikası da budur.

Onlar, "karşılıklı bağımlılık" kavramının, ancak aynı üretim ilişkileri içinde bulunan, ama üretim araçlarının toplumsal mülkiyetine sahip ülkeler arasında geçerli ve var olabilen bir ilişkiyi ifade ettiğini ve edebileceğini reddetmektedirler. Ve aynı şekilde "tek bir dünya ekonomisinin", ancak sosyalizmin dünya çapında zaferiyle olanaklı olduğunu kabul etmemektedirler. Bu konulardaki komünist perspektifler, sadece emperyalizmle yapılacak "çok yönlü işbirliği"nin "gerçekleşebilirliği"ni kanıtlamak için kullanılmaktadır. ("Avrupa Evi" önerisi gibi.) Onlar, emperyalistlere önerdikleri bu yolu, mevcut ve muzaffer olacak devrimci iktidarlara önerebilecek durumda değillerdir. Bu ise, enternasyonalizmden koparak, kozmopolitizme kaymak ve bu anlayışın sınıflarına boyun eğmek demektir.

> "**Bugün dünyanın pek çok ülkesinde proletarya, değişik yollar izleyerek iktidarı ele geçirmiş bulunmaktadır. Genel olarak 'sosyalist ülkeler' olarak adlandırılan bu ülkelerde**

birbirinden farklı uygulamalar ve farklı gelişme düzeyleri ortaya çıkmıştır. Bu farklılık, giderek her proletarya iktidarlarının kendine özgü bir yol izlemesi gerektiği düşüncesinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

Sosyalist toplumun inşasının yarım yüzyılı aşkın süredeki deneyimi göstermiştir ki, proletarya iktidarı ele geçirdiği her yerde, varolan diğer proleter iktidarlarıyla sıkı bir ortaklığa (elbirliğine) girmek ve geniş bir perspektifle ortak ve birleşik planlamalara yönelmek zorundadır. Aksi halde sosyalist inşa sürecinde bir dizi fiili farklılıklar ortaya çıkacaktır ve çıkmıştır da.

Bu ortak ve birleşik faaliyetin ilk alanı ulusal sınırların ve ulusal ölçütlerin aşılması olmalıdır. Bugün proletaryanın iktidarda olduğu ülkelerin karşı karşıya bulundukları en önemli sorun budur.

Üretimin alabildiğine toplumsallaştığı ve üretim araçlarının toplumsal mülkiyetinin bir zorunluluk olduğunun kapitalistler açısından bile görüldüğü bir dünyada, proletarya iktidarlarının ayrıksı tutumları dünya çapında sosyalizmin zaferi için en önemli engel durumundadır. Emperyalistler arası entegrasyonun ürünü olan ve temelinde artı-değer sömürüsü yatan uluslararası emperyalist kuruluşların örgütlenme düzeyinden çok daha geri konumdaki ‘sosyalist’ girişimler terk edilmelidir. ‘Varşova Paktı’ ve ‘COMECON’un mevcut yapısı, sosyalizmin engeli durumuna gelmektedir. Ve son tahlilde NATO ve AET’nin basit birer taklidi görünümündedir.

Bugünden yarına ülke düzeyinde iktidarı ele geçiren ya da geçirecek olan proletaryanın görevlerinden birisi de, bu durağan ilişkileri aşmak yönünde faaliyet göstermektir. Devrimin eşitsiz gelişimi ile devrim öncesinde ülkelerin eşitsizlikleri, sosyalist ülkeler arasındaki ilişkilerde ağır bir yük ve engel durumuna gelmemesi için, ülke düzeyinde yapılması gerekenlerin hızla yerine getirilmesi yanında, sosyalist ülkeler arasında, coğrafi engelleri de gözeterek, belli bir bütünsel ve birleşik faaliyet yaratılmalıdır. Ulusal düzeydeki gelişmelerin uzun süreli belirleyiciliği terk

edilmelidir. Bu faaliyetler, hiçbir biçimde, belli ülkelerin/ulusların, belli birkaç konuda uzmanlaşmalarıyla karıştırılmamalıdır. Bu amaçla sosyalist ülke insanlarında güçlü bir enternasyonalist bilinç sağlanmalı ve bu bilinçle proletaryanın iktidarda olduğu ülkelerde ulusal dar görüşlülükler ortadan kaldırılmalıdır."[70]

[35] Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim II-III.*

[36] SBKP-MK Toplumsal Bilimler Akademisi'nin 1988 Tezleri.

[37] SBKP-MK Toplumsal Bilimler Akademisi'nin 1988 Tezleri.

[38] SBKP-MK Toplumsal Bilimler Akademisi'nin 1988 Tezleri.

[39] SBKP-MK Toplumsal Bilimler Akademisi'nin 1988 Tezleri.

[40] N. Kruşçev, 1959 SSCB Yüce Sovyetine Rapor ve 1960 Basın Toplantısı.

[41] N. Kruşçev, 1959 SSCB Yüce Sovyetine Rapor ve 1960 Basın Toplantısı.

[42] SBKP-MK Toplumsal Bilimler Akademisi'nin 1988 Tezleri.

[43] SBKP-MK Toplumsal Bilimler Akademisi'nin 1988 Tezleri.

[44] Y. Krasin-SBKP-MK Toplumsal Bilimler Akademisi Rektörü.

[45] Bilindiği gibi, Nasır sonrasında Mısır, hemen her yönden SSCB'den uzaklaşmış ve tüm SSCB uzmanlarını ülkeden çıkartmıştır. Amerikan emperyalizminin uzun yıllar süren çabalarıyla ortaya çıkan bu durum karşısında SBKP revizyonistlerinin hâlâ "kapitalist olmayan yol"dan söz etmeleri ve bu ülkelere "yardım"da bulunmaları beklenemez. Bu nedenle, bu "olumluluk", sadece gerçeğin dayatmasından başka birşey değildir.

[46] Burada revizyonistlerin sözünü ettikleri "yerel çatışmalar", geri-bıraktırılmış ülkelerdeki halk kurtuluş savaşlarıdır. "Bölgesel çatışmalar"dan kastedilen ise, özellikle Küba'nın Latin-Amerika ve Afrika'daki devrimci mücadelelere aktif bir destek vermesi karşısında Amerikan emperyalizminin savaşı genişletmesiyle ortaya çıkan savaşlardır ve geçmiş dönemde Vietnam savaşı sırasında Kamboçya ve Laos'un savaş alanı olması durumunu tanımlamak için kullanılmaktaydı.

[47] Gorbaçov, SBKP 27. Kongre Raporu-1987.

[48] SBKP-MK'nın 30 Mart 1963 tarihli yazısı.

[49] Gorbaçov, SBKP 27. Kongre Raporu-1987.

[50] SBKP-MK'nın 30 Mart 1963 tarihli yazısı.

[51] Gorbaçov, SBKP 27. Kongre Raporu-1987.

[52] SBKP-MK'nın 30 Mart 1963 tarihli yazısı.

[53] Bu dönemde Kennedy'nin, SSCB ile bir anlaşmaya varmak için ortaya koyduğu dört ana koşul oldukça ilginçtir: 1) Demokratik Alman Cumhuriyeti Batı Almanya'ya katılmalıdır; 2) Doğu-Avrupa'daki sosyalist devletler "özgür seçim" yapmalıdırlar; 3) sosyalist devletler, emperyalist sistem içinde süren devrimci mücadeleleri desteklemekten vazgeçmelidirler; 4) Küba'nın varlığına izin verilemez.

[54] A. Diaz-Ruiz, Dünyaya Bakış, Kasım 1989.

[55] Lenin, Proletarya Diktatörlüğü Döneminde Ekonomi Politika, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 381.

[56] Lenin, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 386.

[57] “Yeniden” diyoruz, çünkü, aynı tezler II. Enternasyonal’in oportünist şefleri tarafından yıllar önce ileri sürülmüştür.

[58] Marks, Weydemeyer’e 5 Mart 1852 tarihli mektubu. *Seçme Yapıtlar*, Cilt: I, s. 637.

[59] Komintern 1928 Programı.

[60] Komintern 1928 Programı.

[61] Lenin, *“Sol” Komünizm: Bir Çocukluk Hastalığı*, s. 38.

[62] THKP/HDÖ, Sosyalist Devrim Programı, *Devrim Programları*, s. 63.

[63] Bunun popülist dildeki karşılığı “putları kırmak”tır.

[64] Bu “bulunamaz” ya da “bulunmadığı” demek değildir. Revizyonizmin, bir yandan kendisi için enternasyonalist yükümlülüklerden “yük” gerekçesiyle uzaklaşırken, diğer yandan “biraz da diğer ülkelerin proletaryası özveride bulunsun” diyebilmektedir.

[65] Lenin, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 381.

[66] Gorbaçov’un “Avrupa Evi” böyle bir plan olarak değerlendirilebilir.

[67] Lenin, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 425.

[68] Lenin, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 65.

[69] Lenin, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 67.

[70] THKP/HDÖ, Sosyalist Devrim Programı, *Devrim Programlar*ı, s. 78-79.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYALİZMİN İNŞASINDA REVİZYONİZMİN SİYASAL PERESTROYKASI

Bir bütün olarak tek ülkede sosyalizmin kurulması ya da Stalin'in deyişiyle, *"tek ülkede, üstelik kapitalist bakımından az gelişmiş bir ülkede, sosyalizmin zaferi"*, sosyalist ekonomi biçimlerinin gelişmesini ve proletaryanın kültürel büyümesini sağlayacaktır. Burada ilk temel halka, iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesidir. Bu ele geçirme, eski dönemlerin "iktidarın fethi" olayından farklıdır. Bu ele geçirme, kapitalist devlet aygıtının parçalanması ve onun yerine, herşeyden önce sömürücüleri baskı altında tutan ve burjuvaziyi demokrasiden dışlayan proletarya iktidarının kurulması demektir. İşte bu iktidarın kurulması sorunu, sosyalizmin inşasının ilk ve temel halkasını oluşturmaktadır.

Proletarya diktatörlüğü, her zaman tanımlandığı gibi, çoğunluk için demokrasi, azınlık için (iktidara karşı) bir diktatörlüktür. Daha tam deyişle, proletarya ve müttefikleri için gerçek ve kalıcı bir demokratik işleyişe sahip olan proletarya diktatörlüğü, burjuvaziye karşı bir şiddet uygulamasıdır ve onların baskı altına alınması durumudur.

> "Diktatörlük anlamlı bir sözcüktür. Ve böyle sözler gelişigüzel kullanılmamalıdır. Diktatörlük tunçtan bir iktidardır, devrimci bir yiğitlik iktidarıdır ve sömürücüleri ve kargaşalık çıkaranları yenmek söz konusu olduğunda **işi çabuk bitiren ve acımasız** bir iktidardır."[71] (abç)

Böyle bir iktidarın kaçınılmaz olarak inşası ve pekiştirilmesi, iç ve dış koşullardaki gelişmelerin düzeyine bağlı olarak, çeşitli ara evrelerden geçecektir. Ama her zaman Marksist-Leninist teoride ifadesini bulmuş olan hedeflere yönelmek durumundadır.

Proletarya diktatörlüğü, yalın bir biçimde üstyapının bir kısmının dönüştürülmesi olmadığı gibi, bütün olarak üstyapının dönüşümü de değildir. Siyasal üstyapının, ekonomik ve sosyal yaşam ile olan araçsız ilişkileri yanında, diğer üst yapı unsurları üzerindeki etkileri de gözönüne alınmak durumundadır. Genel olarak devletin, militarizm ve bürokrasiyle, bir bütün olarak egemen sınıf/sınıfların baskı aygıtıdır. Proletarya iktidarı ele geçirdikten sonra, ilk olarak militarizm ve bürokrasi konusunda belli bir çözüme ulaşılması şarttır. Ancak bunu, **emperyalist kuşatma altında** bulunulan bir dönemde, yani böyle bir ilişkiler içinde yapılması zorunlu olanlar olarak tanımlanması zorunludur. Ve gene ancak bu dönemin kendisine bağlı olarak **sosyalist demokrasinin** çeşitli biçimleri ortaya çıkartılmakta ve işletilmektedir.

Genel olarak söylenen bu belirlemeler üzerinde, hemen hemen pek az ayrılık ortaya çıkmaktadır. Sorun her zaman bunların pratik uygulaması düzeyinde ortaya çıkmaktadır. Lenin'in sık sık belirttiği gibi, *"düşük bir kültür düzeyi"* ve *"uzlaşma geleneğinin bulunmaması"* çoğu durumda proletarya iktidarının **her yönden** geliştirilmiş ve gerektiğinde geliştirilmeye hazır bir sosyalist demokrasiyi inşa edilebilinmesini oldukça güçleştirmektedir. Bu güçlük, kaçınılmaz olarak, proletarya diktatörlüğünün her yönden işletilmesinde belirli bir **zamanlama** sorunu ortaya çıkarmaktadır. Öyle ki, böyle bir zamanlama, tarihsel gelişim içinde, yeni proletarya iktidarlarının ortaya çıkmasına paralel olarak meydana gelecek somut-tarihsel olgulara da bağlıdır. Ancak bu koşullama, sadece emperyalizme bağlı, yani onun sosyalizme karşı saldırganlığının evrimine bağlı değildir. Bu, bütünün bir parçasıdır sadece.

Revizyonizmin bugün geldiği aşamada "zamanlama" konusunda "olumlu" bir belirlemenin yapıldığı gözlenmektedir. SBKP'nin yeni revizyonistlerine göre, bugün, sosyalist devlet aygıtının "demokratik" işleyişinin her yönden ortaya çıkartılabilinmesi için koşullar olgunlaşmıştır. Emperyalizmin saldırgan özelliği, büyük ölçüde sınırlandırılabilir durumda olduğu ve emperyalizmin sadece kendi iç gelişmeleriyle "barış"ı bozamayacağı tespiti yapan SBKP revizyonistleri, buradan hareketle,

“zamanlama” konusundaki tespitlerinin belirlediği “ortam”ın doğduğunu ileri sürmektedir.

Revizyonizmin revizyonunda en önemli unsur haline gelmiş olan “dünya barışı”nın, proletarya iktidarlarının iç gelişiminde belirleyici konumda bulunmasının nedeni de budur.

Revizyonizmin *“genel olarak bir savaş tehlikesinin kaynakları nelerdir”* sorusuna verdiği yanıt ikilidir. SBKP revizyonistlerine göre savaş tehlikesinin başlıca kaynağı *“emperyalizmin doğasıyla”* ilintilidir. *“Dış faktörlerin sosyal sistemin doğasını değiştiremeyeceği”* revizyonistlerce de kabul edilen bir *“gerçek”*tir. Ama onlar bu gerçeği, *“dünyanın bugün erişilen gelişme aşamasında karşılıklı bağımlılık ve bütünleşme düzeyinde, emperyalizmin doğasını etkilemek ve onun en tehlikeli boyutlarını engellemek mümkündür”* açısından ele almaktadırlar.[72] Ancak buna rağmen, bunu mümkün kılacak ikili ilişkilerin, çeşitli nesnel olgularca ortadan kaldırılabilineceğini de reddetmemektedirler. Bu noktada iki nesnel olgu revizyonizmi ilgilendirmektedir.[73]

> “Kapitalizm militarizmden kurtulabilir ve ekonomik ortamda sonsuz iş görebilir ve gelişebilir mi? Ekonomiyi sivil üretime doğru değiştirmek için, batıyı dönüştürme programları hazırlamaya ve karşılaştırmaya çağırmak, bizim hesabımıza çılgınca bir aldanma değil mi?”[74]
>
> “Kapitalist sistem, şu anda yaşamını sürdürmesi için gerekli etkenlerden biri olan yeni-sömürgecilik olmadan yapabilir mi?”[75]
>
> “Başka sözcüklerle anlatılacak olursa, sorun, kapitalizmin kendisini nükleer silahlardan arınmış; bir dünyanın koşullarına yeni ve adil bir ekonomik düzenin koşullarına, iki dünya sisteminin entelektüel ve ahlâki değerlerini dürüstçe karşılaştırılacağı koşullara uyup uyduramayacağımızdır. Bunlar yararsız sorular değildir. Tarihin önümüzdeki on yıllarında nasıl bir gelişme göstereceği, bu soruların yanıtlanış biçimine bağlı olacaktır ... Biz işte böyle davranıyoruz. Dış politika faaliyetlerimiz konusunda yeni bir düşünce biçimi geliştirerek, onu uyarlayıp düzenleyerek ve içeriğine gerçek siyasal deneyleri katarak.”[76]

Görüldüğü gibi, revizyonizm kapitalizm ile emperyalizmi, emperyalizm ile yeni-sömürgeciliği birbirine karıştırarak, Marksist-Leninist devlet, devrim ve emperyalizm konusundaki tezlerini ve belirlemelerini dışlamaktadır.

Kapitalizm militarizmsiz olup olamayacağı sorusu, militarizmin devletin iki ana unsurundan birisi olduğu bağlamda, “devletsiz” olup olamayacağı sorunudur. Egemen sınıf olarak örgütlenmemiş bir burjuvazinin kapitalist özel mülkiyeti ne kadar sürdürüp sürdürmeyeceği hiç tartışma götürmez olarak yanıtlanabilecek sorulardandır. Böyle bir şey kesin olarak kapitalizmin ortadan kalkmasıdır. Ama devlet aygıtının en temel unsuru olarak militarizmsiz, bu bağlamda devletsiz bir burjuvazinin bulunduğu koşullarda kapitalizmin varlığını sürdürebileceğini ileri sürmek, kapitalizmin evrensel bir üretim tarzını ileri sürmekle özdeştir. Tekelci kapitalizm koşullarında, yani emperyalist aşamada, kapitalizmin militarizmsiz varlığını sürdürebileceği ise, tam olarak saçmadır.

Yeni-sömürgecilik ise, emperyalizmin yeni sömürü yöntemini tanımlayan ve bu bağlamda ortaya çıkan sistemli sömürünün adıdır. Emperyalizmin yeni-sömürgecilik yöntemlerine başvurmadan var olup olamayacağı sorusu tarihsel olarak yanıtlanmıştır. II. yeniden paylaşım savaşı öncesinde emperyalizmin eski-sömürgecilik yöntemlerini kullandığı açık olgudur. Bu nedenle yeni-sömürgecilik olmadan da yapabilir, ama bu tarihi geri çevirmekten, yeni-sömürgeciliğe karşı eski-sömürgeciliği savunmaktan başka bir şey değildir.

Revizyonizm, kavramsal düzeyde gerçekleştirdiği tahrifat yanında, kendi tezlerini bazı somut olgulara da dayandırmaktadır. (Bir bakıma kavramsal tahrifatını da bu bağlamda yapabilmektedir) Bu somut olgu, emperyalizmin ekonomisini askerileştirmesidir. Onlar, bunun II. yeniden paylaşım savaşından sonra ortaya çıkmasına bakarak “geçici” bir özellik olarak ele almaktadırlar. Şüphesiz, tarihin tüm zamanlarında böyle bir olgu mevcut olmadığı gibi, kapitalizmin tarihinin tüm zamanlarında da böyle bir olgu yoktur. Bu bağlamda “geçici” bir olgudur, yeni bir olgudur. Ama bu başka bir şeydir, revizyonizmin anladığı “geçicilik” başka şeydir.

Bilindiği gibi, emperyalizm, III. bunalım döneminde, I. ve II. bunalım dönemlerine göre, üç temel alanda değişikliğe uğramıştır. **Birinci olarak**, emperyalistler arası ilişki ve çelişkinin durumunda değişiklik ortaya çıkmıştır. Sürekli pazar yitiren emperyalizm, bu dönemde zorunlu olarak

entegrasyona gitmiştir. Kendi aralarındaki uzlaşmaz çelişkinin askeri plana yansıma olanağının olmaması olarak nitelenir. **İkinci olarak**, emperyalist sömürünün sürdürülüş biçimi değişmiştir; eski-sömürgecilik yerini yeni-sömürgeciliğe bırakmıştır. Yeni-sömürgecilik emperyalizmin içte ekonomisinin askerileştirilmesiyle bağlantılıdır. **Üçüncü olarak**, emperyalizm ile alternatif ve potansiyel güçler arasındaki ilişki ve çelişkide değişiklik ortaya çıkmıştır. Emperyalizm bu dönemde pazarlarının 1/3'ünü yitirmiştir ve potansiyel güçler olarak halk kurtuluş savaşları emperyalizmi gerileten esas faktör durumundadır.

İşte revizyonizm, bu biçim değişikliklerinin ortaya çıkardığı olgulardan bazılarını ele almakta ve bunların daha önceki bunalım dönemlerinde olmamasından (ya da belirleyici bir olgu olmamasından) hareketle, iradi olarak ortadan kaldırılabilecek olgular gözüyle bakmaktadır. Bu nedenle, onlar, emperyalizmin ekonomisini askerileştirmesi ve yeni-sömürgecilik olgularını, emperyalizmin sürekli ve genel bunalımının derinleşmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkan **nesnel** olgular olarak değil, emperyalizm tarafından planlanmış ve tasarlanmış bir uygulama olarak ele almaktadırlar. Bir bakıma, emperyalizmin III. bunalım döneminin özelliklerini, Kautsky'nin "ultra-emperyalizmi"nin gerçekliği olarak ele almak eğilimindedirler.

Emperyalizmin bu dönemde ekonomisini askerileştirmesi yalın bir istemsellik ya da burjuva ekonomistlerince icat edilmiş bir uygulama ya da yöntem değildir. Bu olgu, kapitalizmin tarihsel evriminin kaçınılmaz bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Serbest rekabetçi kapitalizmden tekelci kapitalizme doğru evrilen süreç, bu aşamada kendi alternatifinin nesnel koşullarını ortaya çıkartmıştır. Proleter devrimlerin nesnel koşullarının olgun olduğu bir evrede, kapitalizmin artan oranda zora ve şiddete başvurması kaçınılmazdır. Aynı şekilde emperyalistler arası uzlaşmaz çelişkilerin askeri plana yansıma durumları, askeri üretimi olağanüstü önemli kılmıştır. Son olarak da, emperyalizmin pazarlarını korumak için, dünya çapında faaliyet gösterebilecek bir askeri güce gereksinmesi vardır. Aksi halde emperyalizm kendi pazarlarını koruyamayacaktır. Bu da emperyalizmin sonudur.

Emperyalizmin ekonomisini askerileştirmesi (revizyonizmin dilinde "militarizm"), Amerikan emperyalizminin 1929 ekonomik buhranından itibaren, temel sektörlerde devlet müdahalesinin artan bir sonucu olarak

tarihsel bir geçmişe sahiptir. Tekelci kapitalizmin, tekelci **devlet** kapitalizmine dönüşmesi sonucu, devletin ekonomiye müdahalesi açık bir olgu olmuştur. Bu olgu, bu üretim tarzının kendi içinde taşıdığı çelişkilerin bir ürünüdür. Bir başka deyişle, bu üretim tarzının artık tarihsel evrimde aşılması gereken ve aşılmak durumunda bulunan bir üretim tarzı haline gelmesi söz konusudur.

> "Tröstlerde, serbest rekabet tekel durumuna dönüşür, kapitalist toplumun plansız üretimi, yaklaşan sosyalist toplumun planlı üretimi karşısında, teslim bayrağını çeker. İlk anda, kuşkusuz, kapitalist yararına. Ama burada, sömürü öyle elle tutulur bir duruma gelir ki, yıkılması gerekir ... Ne olursa olsun, tröstlerle ya da tröstlersiz, sonunda kapitalist toplumun resmi temsilcisinin, **devletin**, üretimin yönetimini eline alması gerekir."[77] (abç)

İşte, devletin ekonomiye artan müdahalesinin bir sonucu olarak emperyalist ekonomi askerileştirilmiştir. Bu nedenle nesnel bir gelişme durumundadır. Ve anlamı, kapitalizmden sosyalizme geçişin nesnel koşullarının bu ülkelerde tam anlamıyla olgunlaşmış olduğudur. (Her yönden gelişen bir **merkezileşme** olgusu).

Askerileşmiş bir ekonominin varlığı emperyalizm açısından çeşitli sonuçlar doğurmaktadır. Bu sonuçların en önemlisi, ekonomik buhranın şiddetinin azaltılabilinmesidir. Üretim malları üretimine ilişkin olan bu durum, tüketim malları üretiminde meydana gelen aşırı-üretim buhranının, sürekli bir devlet talebi sayesinde üretim malları üreten sektöre yansımasının zamana yayılarak gerçekleştirilmesi sonucunu getirmektedir. Böylece sistemin bütününde sürekli ve genel bunalımın derinleşmesine neden olabilecek ve bu bağlamda sistemden daha fazla kopuşları ortaya çıkarabilecek nesnel koşulların gelişmesinin önü kısmen kesilebilinmektedir.

İkinci olarak, bu olgu, sürekli pazar yitiren emperyalizmin karşılaştığı "pazar sorunu"nun kısmen halledilmesini olanaklı kılmıştır. (Buna uzay çalışmalarının da eklenmesi gerekmektedir)

Üçüncü olarak, halk kurtuluş savaşlarına karşı yerli oligarşilerin daha da güçlendirilmesi ve askeri etkinliklerinin arttırılması için gerekli teknik-askeri olanaklar ortaya çıkmaktadır.

Dördüncü olarak, yeni-sömürgecilik yöntemlerinin uygulanabilinmesi için gerekli sermaye unsurlarının ihracına olanak tanımaktadır.

Görüldüğü gibi, ekonominin askerileştirilmesi, yalın bir biçimde emperyalizmin saldırganlığının öznel olarak arttırılmasının bir ürünü değildir. Emperyalist aşamada üretici güçlerin gelişiminin engellenmesi sermayenin gelişimine, dolayısıyla pazara bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Emperyalist ekonomi, her dönemde askeri araçlar üretimine yönelik sanayiye sahip olmuştur ve bunları artırma yönünde eğilim göstermiştir. Ancak III. bunalım döneminde bu eğilim, kendisini, daralan pazarlar düzeyinde, yeni pazarların sistemin içinde gerçekleştirilmesi açısından ortaya çıkarmak durumundadır.

> "... iç pazar emekçilerin ferdi tüketimini artırmakla mümkündür. Ancak çalışan nüfusun gerçek gelirlerinde esaslı yükselmelerle iç pazar genişleyebilir. Fakat bu kapitalizmin tabiatına aykırıdır. Artan kârlar peşinde koşmak tekellerin öz tabiatıdır. Sermayenin yoğunlaşıp temerküzü, kapitalist toplumda işçi ve emekçi sınıfların gerçek gelirlerinin azalması sonucunu doğurmaktadır. 1952'den itibaren Amerikan proletaryasının gerçek geliri sürekli olarak düşmüştür.
>
> İç pazarın daralması karşısında, talep yetersizliğine Yankee'lerin bulduğu formül ekonominin daha fazla askerileştirilmesi formülüdür. (Bu formülün de kapitalizmi kurtaramayacağını hayat bugün ortaya koymuştur."[78]

Bunların anlamı ise, askerileştirilmiş emperyalist ekonominin, kendi gelişim ritmini sağlayan pazarlara sahip olmadıkça, bunları normal üretime, yani "sivil üretime" dönüştürmesinin olanaksız olduğudur ve gerekli pazarlar ortaya çıktığında da tümüyle ortadan kalkmasının olanaklı olmadığıdır.

Revizyonizm, emperyalist ekonominin "sivilleştirilebilineceği" tezini ileri sürmekle, emperyalizmin "pazar" sorununa "gerçekçi" bir çözüm üretmeyi de önsel olarak kabul etmiş olmaktadır. Bu nedenledir ki, Gorbaçov, "Batıyı" askerileştirilmiş ekonomileri *"sivil üretime dönüştürme programları hazırlamaya"* çağırırken, kendilerinin de **aynı konuda** hazırladıkları programları "karşılaştırmaya" çağırmaktadır. Bir başka deyişle, SBKP revizyonizmi, emperyalist ülkelerle belirlenmiş ve

anlaşmaya varılmış bir temel üzerinde, "global" ölçekte "pazar sorununu" çözümleme teklifinde bulunmaktadır. Emperyalizmin 1917 Ekim'inden beri sürekli yitirdiği pazarların sistemli ve düzenli olarak emperyalizme açılması önerisi yeniden canlandırılmış olmaktadır.

Revizyonizm yeni-sömürgeciliği de *"üçüncü dünya ile adaletsiz ilişkiler"* olarak değerlendirmektedir. Gorbaçov'un şu sözleri bunu çok açık biçimde sergilemektedir:

> "Gelişmekte olan ülkeler, bütün emperyalist devletler tarafından sömürülmektedir; ama Amerikan emperyalizmi bunu kuşkusuz **en ahlâksızca** biçimde yapmaktadır. Dengesiz bir mübadele, eşitsiz ticaret, faiz oranları çevresinde döndürülen dolaplar, keyfilik ve çok uluslu şirketlerin pompalanması, tek ve aynı amaçla sürüp gitmektedir. Bunlar, bazılarının yoksulluğunu ve sefaletini daha derinleştirmekte, bazılarının ise servetine servet katmakta ve kapitalist dünya ekonomisindeki kutuplaşmayı güçlendirmektedir."[79] (abç)

Emperyalist sömürünün yeni-sömürgecilik biçiminin bu "ahlâkî" yorumu, kaçınılmaz olarak *"Asya, Afrika ve Latin-Amerika'daki birçok çatışmanın gerçek nedenleri, başka yerlerden değil, buradan kaynaklanmaktadır"*[80] tespitine ulaşmak zorundadır. Revizyonizm, bugün olduğu gibi, dün de, halkların emperyalist sömürüden kurtulmak için tek yollarının silahlı kurtuluş savaşından geçtiğini ve bu savaşın zaferiyle emperyalist sömürüden kurtulabilineceğini bilmektedir. Ama ona göre, bu mücadeleler, "yerel savaşlar"dır, dolayısıyla "dünya barışı"nı tehlikeye sokmaktadır. Çünkü ekonomisini askerileştirmiş emperyalizm, bu kurtuluş savaşlarının zaferini engellemek için elindeki her türlü silahı kullanmaya ve savaşı genişletmeye hazırdır!

Revizyonizmin üzerinden atladığı, halk kurtuluş savaşlarının "yerel bir savaş" olmadığı ve nedeninin de emperyalizmin "ahlâksızca sömürüsü" değil, bizatihi emperyalist sömürünün kendisi olduğu gerçeğidir. Emperyalizmle kalıcı ve sürekli bir "barış" yapılmasını 1956' dan itibaren sürekli engelleyen olgunun halk kurtuluş savaşları olduğunu gören revizyonizm, bu engeli "ahlâkî" düzeyde ele alıp, "ahlâksız sömürü"nün "ahlâklı" hale getirilmesiyle halledileceğini ummaktadır. Böylece Amerikan emperyalizmi "ahlâksız" sömürüsünü biraz "ahlâklı" hale getirmeyi kabul

ederse, SBKP'de bu sömürüyü "karşılıklı bağımlılık" esprisi içinde, ideolojik olarak haklı ve mazur gösterebileceğini taahhüt etmektedir !

Revizyonizm, kısa vadeli çıkarlar açısından gerekli olan olanaklara ulaşabilmek için, emperyalist sömürü mekanizmasının nesnel niteliğini ve yeni-sömürgeciliğin emperyalizmin pazarlarını yitirmesinin bir ürünü olduğunu "unutturmak" istemektedir. Çeşitli nedenlerle ortaya çıkmış hataların ürünü olabilecek olan sosyalist ülkeler arasındaki "eşitsizliğin" ürünü bir "tek yanlı değer transferi"ni, emperyalist sömürüyle ortaya çıkan çeşitsizlik"le ve "kâr transferi"yle aynı düzeyde ele almak revizyonizmin en temel yanılgılarından birisini teşkil etmektedir. Tıpkı sosyalist ülkeler arasında birleşik ve bütünsel bir ekonomik ve sosyal yapının oluşturulması için gerekli perspektifi, emperyalist ülkelerle birlikte "global ölçekte" yaratılacak bir "yapı" için kullanılmasında ortaya çıkan yanılgı gibi.

> "Savaş sonrası dönem, dünya ekonomisi ve siyasetindeki temel eğilimleri belirlemede kullanılan **çelişmelerin** derin bir **değişimine** tanık olmuştur. Ben, hepsinin ötesinde, savaşlara kapitalist ülkelerin kendi aralarındaki dünya savaşlarına kaçınılmaz olarak yol açan eğilimden söz ediyorum. Bugün durum farklıdır. Kapitalizmi kendi 'iç' çelişmelerini aşırı noktalara götürmekten alıkoyan sadece geçmiş savaşın dersleri değil, aynı zamanda, artık bir dünya sistemi olan sosyalizmin karşısında kendi gücünü yok etme korkusudur. Bu çelişmeler rakiplere karşı teknolojik yarış içinde gelişmeye başladı ve yeni-sömürgeciliğin yardımıyla hafifletildi. Dünyanın bir tür 'modern', 'barışçıl' yeniden paylaşımı başladı."[81] (abç)

Bu bağlamda revizyonizm, neden emperyalist ülkeler ile sosyalist ülkeler arasındaki bir savaş tehlikesini, aynı tür "modern" yollarla kaldırılmasın diye emperyalistlere sormaktadır. Ama onlar, sorunun emperyalizmin bir sistem olarak ortadan kaldırılması olduğunu unutmak istemektedirler.

Tüm bunları revizyonizm, "emperyalist kuşatma altında sosyalizmin inşası"nın getirdiği sorunları "çözmek" amacıyla yapmaktadır. Sosyalist ekonominin çeşitli düzeylerdeki sorunlarında "insan" unsurunun, proletaryanın "etkin ve yaratıcı" faaliyetini zorunlu kıldığını kabul eden revizyonizm, bu unsuru kullanamamaktan şikayetçidir. Onlara göre bunun

temel nedeni, emperyalist kuşatma nedeniyle sosyalizmin inşasına “ilgisiz ve edilgen” kalan “insan” unsurunun “sosyalist demokrasi” (revizyonist anlamda) içinde bulunmamasıdır. Emperyalist kuşatma, devlet aygıtının güçlendirilmesini ve merkezileştirilmesini zorunlu kılarak revizyonizmin istediği bağlamda bir “insan” unsurunu kullanmasını engellemiştir. Daha ileride göreceğimiz gibi, tüm sorunların çözümlenmesinde temel ve çözücü unsur **proletaryanın komünist bilinci ve buna bağlı eylemidir.** Revizyonistler için bu temel ve çözücü unsur, yalın bir “insan” unsurudur ve dolayısıyla bu unsurun proletarya diktatörlüğü olmadığı koşullarda, “demokrasi” içinde ülke ekonomisinin sorunlarının çözümünde etkin ve yaratıcı olarak kullanabileceklerini düşünmektedirler.

Daha önce kısaca değindiğimiz gibi, bugün proletarya iktidarlarında ortaya çıkan sorunların çözümünde “insan” faktörü kullanılamamaktadır. SBKP’nin revizyonist teorisyenlerine göre bunun nedeni ikilidir: Aşırı merkezileştirilmiş proletarya diktatörlüğü ve demokrasi yokluğu. Ama bu teorisyenlere göre, her iki neden tek bir olguyu ortaya çıkarmıştır: “**Yabancılaşma**”. Şüphesiz bu kavram Marksizme yabancı değildir. Marks çeşitli yazılarında, özel mülkiyet koşullarında ve kapitalizmde “yabancılaşma”dan söz etmiştir. Bu bağlamda, bu kavram özel mülkiyete dayalı bir toplum olarak kapitalizmle ilgili olarak kullanılabilinmektedir. Ama SBKP revizyonistleri bu kavramı sosyalist bir ülkedeki “insan” unsuru açısından da kullanmakta hiçbir sakınca görmemektedirler ve dolayısıyla da kendi ülkelerinde olduğunu varsaydıkları bu “olgu”yu kapitalistlerin bulduğu çözümlerle çözmeye çabalamaktadırlar. Öyle ki, kapitalistlerin “yabancılaşma” olgusunu aşabileceklerini ve hatta aştıklarını bile söyleyebilecek durumdadırlar:

> “... büyük sermaye, bazen kendi ayrıcalıklarının bir kısmından bile vazgeçerek, üretimin yönetimine ve kâra katılımı öngören çeşitli sistemler yardımıyla, ücretli emeğe özgü olan yabancılaşma olgusunun üstesinden gelmeye yöneliyorlar.”[82]

Revizyonizmin revizyonistlerine göre, kapitalistlerin yaptıklarını kendileri de yapabilirler –ama kendi önlerinde emperyalizmin yarattığı engeller vardır. Eğer emperyalizmin bu engelleri kaldırılabilinirse, kendileri de “kendi ayrıcalıklarının bir kısmından” vazgeçebileceklerdir! Örneğin Komünist Parti’nin anayasal güvenceye sahip “öncülüğü”nden ya da

proletarya diktatörlüğünden. Tabi bunun için emperyalizmle anlaşmak, uzlaşmak ve onu "evcilleştirmek" gerekmektedir! Oysa aynı olgudan Marksist-Leninistler, emperyalist sistemin tümüyle ve tam olarak **yıkılması** gerektiği sonucunu çıkarmaktadırlar. Bu da devrimci çizgi ile revizyonist çizgi arasındaki temel farkı açık biçimde ortaya çıkarmaktadır.

Bugün olduğu kadar dün de, proletarya iktidarında sosyalizmin inşasının, proletaryanın etkin ve yaratıcı katılımı olmaksızın olanaksız olduğu kesin bir olgudur. Bunun tersi bir olguyu ya da teorik savı Marksizm-Leninizmin ürünlerinde bulmak olanaksızdır. Hemen hemen tüm inşa sorunları, proletaryanın devrimci niteliklerine, sınıf özelliklerine bağlı olarak çözümlenebilir durumdadır ve ancak proletaryanın faaliyeti ile çözümlenebilir. Bu gerçek, Leninist devrim anlayışının en açık belirlemesidir. Yani egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletarya sosyalizmi inşa edebilir. Doğal olarak proletaryanın iktidarının yapılanışı ve onun gerçek anlamda bir **proletarya demokrasisi** olma zorunluluğu, tarihsel olarak revizyonizmin SBKP içindeki egemenliğine kadar özel bir sorun haline gelmemiştir.

Teorik olarak ifade edersek, Leninist anlayış, proletaryanın ele geçirdiği iktidarın yapılanışı düzeyinde, burjuva devlet aygıtının parçalanması, bürokrasinin dağıtılması ve bürokratik işlemlerin en aza indirilmesi, özel paralı silahlı müfrezelerin oluşturduğu militarist aygıtın lağvedilmesi temelinde, proleter devlet aygıtı kurulabilir.

Lenin 1920 yılında bu konuda, yani *"proleter, sosyalist, sovyetik vb."* şeklinde adlandırmaya layık bir devlet örgütünün kurulabilinmesi için kullanılacak güçleri iki düzeyde ele almaktadır: **Proletarya**, yani "***sosyalizm mücadelesine dalmış proletarya***" ve **bilgi, eğitim ve öğretim**. Lenin, proletaryanın böyle bir aygıtı kurabilmesi için *"yeterince eğitimi"*, *"yeterince bilgisi"* ve *"yeterince kültürü"* olması gerektiğini söyler. Ve o dönemde Sovyetler Birliği'nde bunların *"gülünç derecede yetersiz"* olduğunu da saptar.[83]

Bunlardan çıkartılacak sonuçlar ise açıktır:

Bilgili, eğitimli ve kültür düzeyi yüksek bir proletaryanın sosyalizm mücadelesine yoğun bir biçimde girerek, proleter, sosyalist, sovyetik vb. olarak adlandırmaya layık bir devlet aygıtını kurabilir ve kurmak durumundadır. Dolayısıyla sorun bunların yaratılmasıdır.

Lenin'in açık biçimde ortaya koyduğu gibi, proletaryanın devlet aygıtı oluşturması ve bunu geliştirmesi, yalın bir biçimde emperyalist kuşatmayla ilintili değildir. Bu aygıt burjuvazi var olduğu sürece varlığını sürdürecektir ve sosyalizmin inşasının en temel unsurudur. Bu aygıtın kurulmasında, proletaryanın yeri ve eğitilmiş olması, kaçınılmaz olarak, sosyalist eğitim sistemini önemli kılmaktadır. Bu nedenledir ki, sosyalist eğitim sistemi (ki bunun içine aile ilişkileri, toplumsal ilişkiler ve kültürel etkileşim de girmektedir) ile proletarya partisinin ideolojik-politik öncülüğü ana konular haline gelmektedir.

Revizyonizm sorunun bu yanlarını görmezlikten gelerek, doğrudan emperyalizmle olan ilişkiyi öne çıkartmakta ve kalan sorunları da "yönetime katılma" sorunsalı içinde aşmayı savlamaktadır. Böyle bir tutum, bir yandan dünya çapında emperyalizm ile sosyalizm dışında hiçbir gücün kalmadığını öngörmek zorundayken; diğer yandan bilgili, eğitilmiş ve kültür düzeyi yüksek bir proletaryanın varlığını öngörür. Bu bağlamda SBKP'nin çizgisinin de doğruluğu öngörülmektedir. Oysa bunlarda ya yoktur ya da önemli eksiklikleri içermektedir. Revizyonizm, günümüzde proleter iktidarlarının mevcut durumunu ve bu iktidar altındaki işçi sınıfının niteliğini gerçekçi ve doğru bir biçimde tespit edememiştir. Bu olmadığı içinde, temel özellikleri mevcut, ama bazı "yeni" özellikler kazanmaya gereksinme duyulan (teknolojik gelişmeyle ilgili) bir işçi sınıfından söz edilmektedir.

Bu bağlamda, en eski ve en gelişmiş proletarya iktidarının bulunduğu SSCB'ni kısaca irdelemekte yarar vardır.

Bugün revizyonistlerin bile kabul ettiği temel gerçeklerden birisi de, SSCB proletaryasının sosyalizmin inşasına, dünya sorunlarına ve toplumsal mülkiyete karşı **ilgisiz** oluşudur. Öyle ki, "*sosyalizmde toplumsal mülkiyetin egemen biçimi olan devlet mülkiyeti*, '*sahipsiz' bir mülkiyet olarak, önemli ölçüde itibardan da düşmüş bulunuyor.*"[84] Sovyet proletaryası, bilimsel ve teknolojik gelişmelere ve bunların üretim sürecine uygulanmasına karşı ilgisiz olduğu gibi, uygulanma koşullarına uyum sağlayacak durumda da bulunmamaktadır. Enternasyonalist bilinç önemli ölçüde zaafa uğratılmıştır, kendi ulusal sınırlarının ötesindeki gelişmelerle ilgilenmemektedir...

Bu Marks’ın, “***çeşitli işlere yatkın, üretimdeki herhangi bir değişmeyi karşılamaya hazır ve yerine getirdiği çeşitli toplumsal görevleri, kendi doğal ve sonradan kazanılmış yeteneklerine serbestçe uygulama alanı sağlayan birşey olarak benimseyen tam anlamıyla gelişmiş birey***”[85] olarak “yeni insan”, “sosyalist insan” vb. şeklinde nitelenebilinecek bir proletaryanın oluşmadığını göstermektedir.

Bunun nedenleri çeşitlidir. Herşeyden önce SSCB’de işbölümünün artan gelişmesinin yarattığı “yabancılaşma” hesaba katılmaması gündemdedir. Bu kaçınılmaz olarak, geleneksel tarzda, yani kapitalist tarzda bir “uzmanlaşma” yaratmıştır. Uzmanlaşma, işbölümünün kapitalist evredeki ulaşmış olduğu düzeye göre ve bunun etkisiyle oluşturulmuştur. Bilimsel ve teknolojik gelişmenin yarattığı uzmanlaşma olarak yorumlanan bu olgu, zaman içinde, kapitalizmin sahip olduğu mekanizmaların proletarya iktidarlarında da yaratılması istemi (iradesi), buralarda toplumsal üretimden kopuk bir bilimsel ve teknolojik gelişme ve uzmanlar yaratmıştır. En ileri teknolojik bilgi bulunmasına rağmen, bunlar üretim sürecine uygulanamamıştır. Uygulanabilinenler de, büyük ölçüde emperyalist ülkelerdeki ticari ilişkilerde ortaya çıkan nesnelerin basit bir “yinelenmesi”nden başka birşey değildir. Böylece, bir yandan bilimsel araştırmalar yalın bir “bilim” adına gerçekleştiren “saf bilim adamları” olarak yeni bir “uzmanlar” ortaya çıkarken; diğer yandan emperyalist pazara göre biçimlenen teknoloji uygulayıcısı **teknokratlar** oluşmuştur.

Bu gelişme, hemen hemen aynı düzeyde emperyalist ülkelerde de mevcuttur. Revizyonistler bu benzerliği esas alarak, sorunun “global” nitelikte bir sorun olduğunu, dolayısıyla çözümünün her iki sistem içinde bir ve aynı olduğunu ileri sürmek durumundadırlar. Oysa kapitalist toplumda, “saf bilimci” olarak uzmanlar topluluğu, bilimsel araştırmalar için gerekli finansmanı tekelci-burjuvaziden temin etmek zorundadırlar ve buna karşılık olarak da tekelci burjuvazinin,bu araştırmaların idari ve mali yönetimini üstlenmesine karşı çıkamazlar. Özel üniversiteler kadar, özel araştırma kurumları da aynı temelde ortaya çıkmıştır. Bu mekanizma, araştırma sonuçlarının kısmi olarak da olsa “ticari değere” sahip olması gerektiği şeklinde bir bilincin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bir başka deyişle, bu “uzmanlar”, daha başlangıçtan itibaren “pazar normlarını” gözetmek durumundadırlar. Bu normların kabul edilmediği ya da

araştırmalar bu yönde gelişim göstermediği koşullarda, araştırmanın mali ve idari gücünü elinde tutan tekelci-burjuvazi tarafından kesintiye uğratılması kaçınılmazdır. İşte emperyalist ülkelerdeki mekanizmanın işleyişi budur ve bu işleyiş, aynı zamanda emperyalist aşamada üretici güçlerin nasıl "geliştirildiğini" de gösterir.

Bugün SSCB'nin toplumsal üretim sürecine "taklit" yoluyla soktuğu bilimsel ve teknolojik gelişme ürünlerinin bu niteliği, kaçınılmaz olarak proletarya iktidarları için önemli sorunlar doğurmadan edemezdi ve öyle de olmuştur. Aynı tür mekanizmalara sahip olmayan ve olması da olanaksız olan proletarya iktidarlarının, sosyalist üretim ilişkilerinin geldiği düzeye bağlı olarak yeni mekanizmalar yaratması, sorunun çözümü için temel belirleyicidir. Ancak ortada "üretimdeki herhangi bir değişmeyi karşılamaya hazır" proletarya bulunmamaktadır. Bilimsel ve teknolojik buluşların ortaya çıkış hızının olağanüstü arttığı bir çağda, proletaryanın sınıf niteliklerinin geliştirilmesi çok büyük öneme sahiptir. Eski bilimsel ve teknolojik gelişmelerin hızına uyum sağlayabilen bir düzey, bugün artık yeterli olmamaktadır. Proletaryanın sınıfsal niteliği, her zaman bu gelişme hızını karşılayabilecek özelliklere sahip olmasına rağmen "geri" kalması birincil bir sorun olarak ortada bulunmaktadır. Bunun sonucu ise, bugün için, sosyalist ülkelerde mevcut mekanizmanın, proletaryanın sınıf niteliklerinden güç alarak ve bunlara dayanarak kurulmasının olanaksız olduğudur. Diğer yandan, bilimsel araştırma ile teknolojik uygulama arasında **eşgüdüm, yönetim, denetim ve yöneltim aygıtı** olması gereken devlet aygıtı ve parti yapısı bulunmamaktadır. Bir başka deyişle, kapitalizm koşullarında ortaya çıkmış olan ve temelinde üretici güçlerin gelişiminin engellenmesi koşullarının yarattığı ilişki ve çelişkiler bulunan mekanizmanın içinde **tekelci sermayenin** gördüğü "denetim ve yönetim" işlevi, proleter örgütlenmelerce üstlenilememektedir.

Bu konunun önemini ve niteliğini Lenin şöyle ortaya koymuştur:

> "'Devlet yavaş yavaş yok olur' deyimi, çok uygun bir deyimdir. Çünkü aynı zamanda hem sürecin kerteli (tedrici) bir süreç olduğunu, hem de kendiliğinden niteliğini belirtmektedir. Böyle bir sonuca ancak **alışkanlık** getirebilir ve elbette o getirecektir. Çünkü sömürü olmadığı, öfke uyandıran memnuniyetsizlik ve isyana yol açan, baskıyı gerektiren hiçbir şey olmadığı zaman insanlar,

toplum halinde yaşamanın zorunlu kurallarına uymaya ne kadar büyük bir kolaylıkla **alıştıklarını** çevremizde binlerce defa gördük.

... Eğer herkes gerçekte devlet yönetimine katılırsa, kapitalizm artık tutunamaz ve kapitalizmin gelişmesi de 'herkes'in devlet yönetimine gerçekten katılabilmesi için **zorunlu öncülleri** meydana getirir. Bu öncüller içinde, ötekiler arasında en ileri kapitalist ülkelerin birçoğu tarafından daha şimdiden gerçekleştirilmiş bulunan genel eğitimle, sosyalize edilmiş muazzam ve karmaşık posta, demiryolları, büyük fabrikalar, büyük ticaret, bankalar vb. vb. aygıtı tarafından milyonlarca işçinin '**disiplin bakımından eğitimi ve formasyonu**' vardır.

Bu tür ekonomik öncüllerle kapitalistler ve memurlar alaşağı edildikten sonra, üretim ve üleşim denetimi, çalışma ve sürelerinin kaydı vs. bugünden yarına, pekâlâ silahlı halk onların yerine geçirilebilir... Komünist toplumun ilk evresinde, hem 'yoluna konması', hem de düzenli işlemesi için esas olan budur ... En önemli olan şey, herkesin eşit bir çaba göstermesi, çalışma kurallarına tamamen uyması ve eşit bir ücret almasıdır. Bu alandaki kayıt ve denetim işleri en basit gözetim, kayıt ve gerekli makbuzların teslimi işlerine indirgenmiş, her şeyi okur-yazar ve aritmetiğin dört işlemini bilir herhangi birinin yapabileceği bir hale getirmiştir."[86] (abç)

Revizyonizm, bu konuda çözümleri kapitalist normlarda aramaktadır. "Kapitalizmden öğrenilecek çok şeyler vardır" doğru önermesini, kendi sapmasına dayanak yapan revizyonizm, bir bütün olarak toplumsal-siyasal kültürel-teknolojik ve eğitim sistemini sosyalist nitelikte düzenlemek yerine, aşırı uzmanlaşmayı veri alarak üniversiteleri "Batı tipi" üniversiteler haline getirmeyi tasarlayabilmektedir. Diğer taraftan da, devlet ve parti aygıtını, bu alanda "etkin" hale getirmek için, artan oranda "uzman" ve "teknokrat"ı bu işleyişin içine sokmaya çalışmaktadır. Böylece bilimsel araştırma ve teknolojik uygulama arasındaki "yönetim ve denetim" işlevlerinin yerine getirileceği düşünülmektedir. Bunun bir sonucu olarak 1967'den 1987'e kadar, parti içinde "akademisyenler"in sayısı üç kat artmıştır.

Revizyonizmin, eğitim sistemi konusunda salt üniversiteleri ele alarak, bunları yeni ve evrensel bir yapılanışa ulaştıramadığı koşullarda, emperyalist ülkelerdeki yapıları benimsemesi, son tahlilde, “hiçbir şey yapmamaktansa, birşeyler yapmış olmak” zihniyetinden başka bir şey değildir. Ancak buna rağmen, deneyimlerin sonuçlarını doğru bir biçimde tahlil ettiği de söylenemez. Ve aynı şekilde, dünya çapında Marksist-Leninist hareketteki ideolojik-teorik gelişmelerden de yararlanmak için en küçük bir çaba da göstermemektedir. Bu da onları kolayca kapitalist normlara uygun yapıların taklidine sürüklemektedir. Eğitim konusundaki bu yaklaşım, doğal olarak, bir kez daha proleter iktidarlarını, dünyanın geri kalan kısımlarındaki devrimci mücadelelerden ve geleceğin muzaffer proletaryasından koparacak niteliktedir. Bunun ülkemiz somutundaki en açık ifadesi, SSCB’nin üniversite anlayışı ile ülkemizdeki devrimci ve demokratik muhalefetin üniversite anlayışı arasındaki farklılıktır.

Proletaryanın, sosyalist olarak adlandırılabilecek bir devlet aygıtı kurmasını ve geliştirmesini sağlayacak temel gücün eksikliğinin diğer bir nedeni de, **bir bütün olarak toplumsal eğitim sisteminin çarpık niteliğidir.**

Ekim Devrimi’nden sonra, hemen her yönden eğitim sisteminin sosyalist toplumun inşasını sağlayacak nitelikte kurulması için pek çok araştırma, öneri ve teori ortaya konmuştur. Bunların bir kısmı, teorik düzeyde kullanılamaz olduğu saptanmış olmakla birlikte, bir kısmı, o dönemin proletarya diktatörlüğünden beklenen görevlerle belirli bir oranda uyumsuzluğunun ortaya çıkması üzerine terk edilmiştir. Krupskaya, Lunaçarsky gibi parti yöneticilerinin önerdikleri ve kısmen uygulanan “**çocuk merkezli eğitim**” hiç bir yönden geliştirilmemiş ve geliştirilmesi için özel bir çaba ortaya konulmamıştır. Böylece, geçmişten gelen eğitim sistemi üzerinde yapılan “tadilatlar”la, ortaya garip bir eğitim sistemi çıkmıştır.[87] Geleneksel eğitim anlayışının ağır bastığı bu çarpık biçim, bilimsel ve teknolojik gelişmeyi sağlayacak “**kuramsal bilgi**” verici işleve sahip olduğu yanılsamasını (ya da “teorisini”) üretmiştir. Bu yanılsamayı, haklı ve mazur göstermek içinde Batı-Avrupa’nın emperyalist ülkelerinin bu geleneksel eğitim sistemi ile çok sayıda “bilim adamı” yetiştirilmesi ile “çocuk merkezli eğitim” sisteminin uygulandığı Amerika’da böylesine çok sayıda bilim adamının yetişmemesini ve dolayısıyla Avrupa’dan “beyin

göçü” sayesinde bunları temin etmesi kanıt olarak kullanılmıştır. “Birlikte üretim okulları” deneyimi, “teknik ve bilimsel araştırma için bilgi veremediği” gerekçesiyle bir yana itilmesi, kaçınılmaz olarak “yaratıcı, araştırıcı ve geliştirici” insan unsurunun ortaya çıkmasını da engellemiştir. Bir başka deyişle, temelde meydana getirilen çarpıklık, sistemin iç yapısındaki kısmi düzenlemelerle aşılmaya çalışılması revizyonizmin yarattığı çarpıklığı daha da artırmasından başka bir şey getirmediğidir.

Sosyalist devlet aygıtının inşasının gerçekleştirilememesinin en önemli eksikliklerinden birisi de, sosyalizmin inşa sürecinde sanayi üretimine katılan yeni proleter unsurların “doğal” özelliklerinin abartılması ve bunların kapitalizm koşullarındaki savaşkan ve disiplinli proletaryanın özelliklerini “kendiliğinden” kazanmış ve bir üst boyuta çıkarmış olarak kabul edilmesidir.

Lenin’in, sık sık vurguladığı gibi, proletarya iktidarı koşullarında, tüm sınıf ve tabakaların proleterleştirilmesi, yani işçi haline getirilmesi zorunludur. Ancak bunun kapitalist toplumda olduğu gibi, doğrudan mülksüzleştirmeyle birlikte olmadığı ve olmayacağı da açıktır.

İşte bu ve diğer eksiklikler ve hatalar, herşeyden önce proletaryanın “egemen sınıf olarak örgütlenmesi”ni engellemiştir. Böylece proletarya diktatörlüğünde, temel ve belirleyici durumda bulunan sosyalist devlet aygıtı geliştirilememiş, dolayısıyla da sosyalizmin inşasında etkin biçimde kullanılması olanaksız olmuştur.

> “Proletaryanın, sömürücülerin direncini kırmak için olduğu kadar, nüfusun büyük yığını köylüler, küçük-burjuva, yarı-proleterleri ‘sosyalist ekonominin kurulması’ işinde **yönetmek için** de devlet gücünün **merkezi** bir güç örgütüne, bir şiddet örgütüne ihtiyaç vardır.”[88] (abç)

Proletarya devleti, böyle bir güç olarak, sosyalizmin kurulmasında temel ve belirleyici konumda bulunmakla birlikte, burjuva devlet aygıtının parçalanması temelinde oluşturulacağı da açıktır. Böyle bir parçalama eylemi, devletin en büyük “masraf” kaynağı olmasını sağlayan “bürokrasi ve sürekli ordu”yu dağıtmasıyla olanaklıdır. “Ucuz devlet”in bu gerçekliği Paris Komünü ile tanıtlanmıştır. Sürekli ordunun lağvedilmesi, yerine tüm halkın silahlı örgütlenmesinin konulması, kaçınılmaz olarak sosyalist ekonomi üzerindeki “silahlanma” sorunlarını belli oranda azaltacaktır.

Belirli bir dönemde, tek ülkede sosyalizmin kurulması döneminde ve geri bir sanayi koşullarında zorunlu olarak sürdürülen düzenli ordu, revizyonistlerce *"yetkin silah üreticileri daha az yetkin silah üreticilerini yener"* kavrayışını, hemen her düzeyde tek belirleyici olarak ele almışlar ve düzenli orduyu daha da geliştirmişlerdir. Revizyonizme göre, bu ordunun yeniden düzenlenmesi, sadece dünya çapında emperyalistler ile bir "barış" ortamı kurulmasıyla olanaklıdır!

Proletaryanın, burjuva sürekli ordunun yerine, tüm halkın istemsel silahlanmasına dayanan bir örgütlenmeyi geçirebilmesi, doğrudan doğruya onun sınıf nitelikleriyle, komünizm davasına bağlılığıyla ilintili olarak gerçekleştirilebilir. Aksi halde, "barış" dönemlerinde de büyük bir silahlı güç hazır tutulmak zorunlu olacaktır ve bu da herkesin bir kez daha yaşayarak öğrendiği gibi, *"tuzluya oturmaktadır"*.

Bürokrasinin lağvedilmesi ve basitleştirilmiş bir muhasebe sistemi ile sosyalist inşa sorunlarının bazılarının çözümlenmesi, aynı zamanda önemli bir "masraf" kapısını kapatarak, ekonomiye yeni ve büyük bir kaynak sağlamak durumundadır. Ve aynı zamanda, tüm proleterlerin kendi devletlerini yönetebilmesi olanaklı olarak, sözcüğün sosyalist anlamında "yönetime katılma" ve "sosyalist demokrasi" gerçekleşecektir.

> "**Burjuva devlet aygıtının proletarya tarafından parçalanarak ele geçirilmesi, bürokrasi ve militarizmin köklü bir biçimde dönüşümünün gerçekleştirilmesi demektir.**
>
> **İlkin burjuvazinin özel silahlı adamlarına dayalı militarist aygıt lağvedilerek, yerine proletaryanın özerk silahlı örgütlenmesi geçirilecektir** (...)
>
> **İktidarı ele geçiren proletaryanın diğer temel görevi de, bürokrasiyi dağıtmak olacaktır.**
>
> **Bu görev, ilk andan itibaren bürokratik işlemlerin basitleştirilmesi eylemi ile, bu göreve getirileceklerin seçim yoluyla belirlenmesi şeklinde maddeleşecektir. Siyasal yönetim ile diğer toplumsal yönetim faaliyetlerinin kitleselleştirilmesi söz konusu olacağından, bu basitleştirme eylemi büyük öneme sahiptir. Bürokratik işlemlerin basitleştirilmesi, her düzeyde yönetimin kitleselleştirilmesi için bir önkoşuldu**r."[89]

Pek çok durumda proletaryanın “egemen sınıf olarak örgütlenmiş” gücü olarak devlet aygıtının, yukarda ortaya koyduğumuz tarzda örgütlenmesinin sosyalizmin inşasında nasıl bir etkide bulunacağı kavranılamadığı da ortaya çıkan diğer bir gerçektir. Oysa, salt sürekli ordunun yeni bir düzenlenişi ve bürokratik işlemlerin azaltılması bile, başlı başına büyük bir ekonomik ve toplumsal gücün serbest kalmasına yol açacaktır. Bundan öte, sosyalist üretim ilişkilerinin kapitalist toplumun bağrında doğup gelişerek egemen olmasına bağlı olarak bir sosyalist devrim (siyasal devrim olarak) yapılması söz konusu olmaması, kaçınılmaz ve zorunlu olarak, sosyalizmin inşasının **yukardan aşağıya**, merkezi güç aracılığıyla, yani proleter devlet gücüyle yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu anlamda “egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletarya”nın devlet örgütlenmesi temel ve belirleyici konumdadır. Onun niteliğinin proletarya diktatörlüğü olarak belirlenmesi de, bu gücün kullanılmasının gerçekliğidir. Bu gücün, herhangi bir durumda zaaf içinde bulunması, gerek eski sömürücüleri baskı altında tutmayı, gerekse köylüleri, küçük-burjuvaziyi ve yarı-proleter unsurları “sosyalist ekonominin kurulması” işinde yönetme görevini yerine getirememesine yol açar. Nitekim 1987’den itibaren SSCB’nin karar ve uygulamaları, özellikle de emperyalist ülkelerle silahsızlanma alanında yaptığı anlaşmalar, proletarya diktatörlüğünün “dışsal ve görüntüsel” olarak bile olsa zayıfladığı kanısını yarattığı andan itibaren, tüm proleter iktidarlarında küçük-burjuva unsurların yığınsal hareketi ortaya çıkmıştır. Bu da kaçınılmaz olarak, bu gücün, yani proletaryanın diktatörlük aygıtının belirli bir noktadan sonra kullanılmasını zorunlu kılmak durumundadır.

Devlet aygıtının sosyalist, sovyetik vb. adlarla tanımlamaya layık düzeye getirilmesi, bunların yanında, “yeni sosyalist proletarya”nın niteliğinin belirginleştirilmesi açısından da bir zorunluluktur. Kapitalizm koşullarında mülksüzleştirilerek proleterleşme sürecine giren kent ve kır küçük-burjuvazisinin, kendiliğinden ulaştığı sendikal bilincin ötesine götürülmesi, yani sosyalist siyasal bilince ulaştırılması eylemi, hemen her zaman onun üretim sürecinde kazanmış olduğu niteliklere göre ve bu niteliklerinin geliştirilmesine yönelir. Proletaryanın iktidarı ele geçirdiği koşullarda ise, proleterleşme süreci, kesin ve mutlak bir yoksulluğa bağlı mülksüzleştirmeye dayanmaz. Üretim araçlarının özel mülkiyeti kaldırıldığından, toplumda genel olarak bir “mülksüzleşme” söz konusudur. Ancak hiçbir biçimde kapitalist mülksüzleştirme durumuyla ilintili değildir

ve öyle bir sürecin kaçınılmaz sonucu olarak ortaya çıkmamıştır. Dolayısıyla "yeni proleter" unsurların niteliği, farklı bir zeminde ve farklı bir gelişme düzeyinde ortaya çıkmaktadır. Onların sosyalist siyasal bilince erişmeleri, genel toplumsal eğitim ile partinin bilinçlendirme çalışmalarının bütünselliğine bağlı olduğu kadar, ekonomik ve sosyal ilişkilerin maddeleştirilmesiyle de bağlantılıdır.

Revizyonizmin revizyonu, bu konuda farklı çıkış noktasına sahiptir. Onlara göre, sosyalist ülkelerde proletaryanın, ya da kendi genişletilmiş tanımlamalarıyla "halkın", sosyalizmin inşasında etkin bir rol oynamaktan uzak durmaları, üretimin geliştirilmesine (nicelik ve nitelik olarak) ve kendi devletlerine "yabancılaşması", sadece ve sadece "Stalinizmin" bir ürünüdür ve temelinde "sosyalist demokrasinin" bulunmaması ve yönetime katılma kanallarının kapalı olmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle de onlar, sorunun siyasal yönetim kısmını öne çıkarmaktadırlar.

Sosyalist demokrasinin Marksist-Leninist kavranışı bir yana bırakılarak, sıradan bir tarzda *"çeşitli görüşlerin ve düşüncelerin ortaya konulduğu bir platform eksikliği"* düzeyinde sağlanacak bir "demokrasi" den söz edilmektedir. Böylece "**çoğulcu**" bir demokrasi gündeme gelmektedir. Bunu yaparken bir yandan Leninist parti ilkelerine sıkı sıkıya bir bağlılık durumu ortaya çıkarken, diğer yandan "çoğulcu demokrasi" bağlamında küçük-burjuva demokrasi anlayışı ortaya çıkmaktadır.[90] SBKP düzeyinde "hiziplerin varlığını" yasaklayan maddesine dokunamayan revizyonizm, bu alanda sağlayamadığı "çoğulcu"luğu devlet düzeyinde sağlamaya çaba göstermektedir.[91] "Çok partili sosyalist demokrasi" olarak kendisini en geniş biçimde tanımlayan bu kavrayış, herşeyden önce, böyle bir biçimin işlemesini sağlayıcı mekanizmaları da kurmak durumundadır. Bu da "**sürekli parlamento**" olarak kendisini ortaya koymuştur. Doğrudan proletaryaya dayanarak ve sadece proletaryanın eylemiyle sosyalizmin sorunlarını çözme ve aşma durumunda bulunamayan revizyonizmin "çoğulculuk" temelinde diğer sınıf ve tabakaları sorunların çözümüne katılmalarını sağlamaya çalışması doğaldır. Ama bunların katılımıyla çözümlenecek sorunlar, sosyalizmin inşasının sorunları değil,sıradan ekonomik sorunlar olacağı da açıktır. Sıradan ekonomik sorunlar ise, eğer sosyalist inşanın sorunları değilse, kapitalist ekonominin sorunları olarak ortaya çıkacağı da açıktır.

Revizyonizmin revizyonu, “sürekli parlamento” bağlamında tek bir meclis sistemine yönelmesi, açık biçimde ortaya konulmamıştır. Sadece sıradan bir düzenleme operasyonu söz konusuymuşcasına konu ele alınmaktadır. Bu nedenle, bunun **merkezileştirme** için bir araç olup olamayacağı belirsizdir ve sadece pratik tarafından, pratikteki mücadele tarafından belirlenecektir. (Revizyonizmin revizyonunun dar deneyci ve kendiliğindenci anlayışının getirdiği belirsizliktir bu.)

Revizyonizmin revizyonunun asıl açılım yeri Doğu-Avrupa ülkelerinde bulunmaktadır. Bu nedenle sorunu SSCB ile sınırlı olarak ele almak ve sadece buradaki gelişmelere bağlı kalarak tahlillerde bulunmak yanıltıcı olabilmektedir. Doğu-Avrupa’daki proletarya iktidarlarında ortaya çıkanlar, aynı zamanda revizyonizmin revizyonunun tüm mantıkî sonuçlarını göstermesi açısından da önemlidir.

Doğu-Avrupa ülkelerinde “çok partili demokrasi” ile “sürekli parlamento” bir bütün olarak tasarlanmış görünmektedir. Öyle ki, Leninizmden vazgeçmeksizin proletarya partilerinin kendi içlerinde çeşitli gruplara ya da hiziplere bölünmesi ve buna tüzüksel olarak olanak tanınması olanaksızdır. Bunun yerine, partileri sürekli olarak alttan sıkıştıran ve dolayısıyla üye olarak parti saflarına giren “proleter olmayan unsurlar”ı, komünist partilerinden uzak tutmak için “her düşüncenin bir partisi olsun” tezini ileri sürmek pekala mümkündür. Ama revizyonizmin bunu değil, doğrudan proletarya dışındaki sınıf ve tabakaları devleti korumak, ekonomiyi güçlendirmek için siyasal söz sahibi kılınmasını amaçlamıştır. SSCB’de “tüm halk” olarak tanımlanan “tüm çalışanlar”ın varlığı, yani tüm yurttaşların proleter olmaları sözkonusu edilmekteyken, diğer sosyalist ülkelerde halkın çoğunluğunun küçük-burjuvaziden oluştuğu bilinmektedir. Bu bağlamda, revizyonizmin anladığı anlamda “sorunlar”ın çözümü için bu unsurların etkin olması istenmektedir. Tek koşulla: Varşova Paktı’ndan, aksi söylenmediği sürece, çıkmamak. Bu da bir tür emperyalist sistem kavrayışı demektir. Nasıl ki burjuvazi, emperyalist ülkelerde düzenin temelleri ortadan kaldırılmadığı sürece her türlü düşünceye söz ve örgütlenme “hakkı” tanımıştır, revizyonizmde aynısını yapmak durumundadır. Ama onlar, emperyalist-kapitalist ülkelerdeki düşünce ve örgütlenme hakkının nasıl elde edildiğini ve düzen sınırları içinde kalmanın ne anlama geldiğini bilmemektedirler. Devrimden vazgeçmiş komünist partilerine örgütlenme ve hatta iktidar ortağı olma olanağı tanınmasına

değer biçmek için, oldukça ilginç kavrayışlar olması gerekir. Ve böyle bir kavrayışladır ki, sosyalist ülkelerde de, karşı-devrimcilikten vazgeçmiş karşı-devrimcilerin siyasal örgütlenme hakkından sözedilebilir. Ama bu düpedüz proletarya diktatörlüğü ile çelişir.

Hangi mantıkla ele alınmış olursa olsun, böyle bir düzenleme, kendi içinde “güçler ayrımı”nı yaratmak zorundadır. Yani yasama gücü ile yürütme gücü arasında bir ayrım yapılmak zorundadır ve bu da mevcut güç ilişkisine göre orantılandırılmak durumundadır. Ve bu ayrım, ya yürütmenin yasama organına karşı sorumlu olan hükümet düzeyinden, ya da sistemin bütününe karşı sorumlu olan bir devlet başkanı düzeyinin ortaya çıkmasıyla tamamlanmak zorundadır. Ama gene de böyle bir dengenin uzun süre varlığını sürdürebilmesi de olanaksızdır. Kaçınılmaz olarak bu süreç, ya “başkanlık sistemi”ni getirecektir, ya da devlet başkanlarının yetkilerinin kısılmasıyla sonuçlanacaktır. SSCB’deki gelişmeler birinci yönde olmakla birlikte, kesin bir belirleme yapmak için, ne teorik bir açıklık, ne de pratik bir gelişme ortaya çıkmamıştır.

> “**Proletaryanın ve diğer emekçi kitlelerin bulunduğu her yerde oluşturulan komiteler, proletarya iktidarının yönetim gücünü oluşturur. Güçler ayrımı doktrininin yadsınmasına dayanan doğrudan yönetimin gerçekleşmesine olanak tanıyacak sayıda nüfusun bulunduğu yerlerde oluşturulan yerel birimler, proletarya iktidarının gerçek alanı olacaktır.** (...)
>
> **Yerel yönetim komiteleri, bölge düzeyinde konseyler oluşturarak, birimlerde alınmış kararların ve önerilerin, bölgesel olarak bütünleştirilmesini, gerçekleştirirler. Bölge Konseyleri de, dünya sosyalist toplumu kurulana dek ülke düzeyinde Genel Konsey (Genel İşçi Sovyeti) oluştururlar. Genel İşçi Sovyeti, Bölge Konseyleri üyeleri arasından, bölgelerde yapılacak doğrudan seçimlerle oluşturulur. Ancak bu seçimlerde Bölge Konseyleri’nde yer almamış yurttaşların da aday olmalarını sağlayacak düzenlemeler yapılır**
>
> **Genel İşçi Sovyeti, yasama ve yürütme gücü olarak, ülkenin bütününe ilişkin bir organ niteliğinde olacaktır. Sürekli çalışma durumunda bulunan Genel İşçi Sovyeti’nde ele alınacak her öneri, ilkin yerel birimlerde ve Bölge**

Konseyleri'nde görüşülür. Genel İşçi Sovyeti bu görüşmeler sonucunda ortaya çıkan kararların birleştirildiği bir platform görevini de yerine getirir."[92]

[71] Lenin, *Sovyet İktidarının İvedi Görevleri*, Pravda, No: 28, 2 Haziran 1918.

[72] Gorbaçov, Ekim Devriminin 70. Yıl Kutlama Raporu.

[73] Burada üçüncü bir nesnel olgu bulunmakla birlikte, revizyonistler için "öznel" olarak değerlendirilebilinecek bir olgudur. Bu olgu, halk kurtuluş savaşları olarak devrimci mücadelelerdir. Bu savaşların devrimciler tarafından örgütlenmesi, revizyonistlerin bunu "nesnel" olmayan bir olgu olarak ele almasını olanaklı kılmaktadır. Böylece onlar, bu savaşların ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve tarihsel maddi temellerini reddetmektedirler.

[74] Gorbaçov, Ekim Devriminin 70. Yıl Kutlama Raporu.

[75] Gorbaçov, Ekim Devriminin 70. Yıl Kutlama Raporu.

[76] Gorbaçov, Ekim Devriminin 70. Yıl Kutlama Raporu.

[77] Engels, *Anti-Dühring*, s. 439-40.

[78] Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim II-III*.

[79] Gorbaçov, SBKP-MK'nın 27. Kongre Raporu.

[80] Gorbaçov, SBKP-MK'nın 27. Kongre Raporu.

[81] Gorbaçov, Ekim Devrimi'nin 70. Yıl Kutlama Raporu.

[82] SBKP-MK Toplumsal Bilimler Akademisi'nin 1988 Tezleri.

[83] Lenin, Az Olsun Temiz Olsun, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 505.

[84] SBKP-MK Toplumsal Bilimler Akademisi'nin 1988 Tezleri.

[85] Marks, *Kapital*, Cilt: I, s. 498.

[86] Lenin, *Devlet ve Devrim*, s. 119 ve 132-133.

[87] Bu konuda revizyonizmin açmazlarını ortaya koymaktadır. "Çocuk merkezli eğitim"in kısa bir süre uygulanmasından sonra, dönemin gerekleri yüzünden (öncelikle yetişkin nüfusun eğitilmesi gereksinmesi), belli bir süre ertelenmesi, büyük ölçüde Stalin'in Genel Sekreterliği dönemini de kapsamaktadır. Ama revizyonizm, bütün anti-Stalinist niteliğine rağmen, o dönemdeki eğitim sistemini esas almışlardır. Ancak Stalin dönemindeki eğitim sisteminin, süreç olarak biçimlendirildiğini ve yeni biçimlere dönüşebilir özellikte temellere sahip olduğu görmezlikten gelinmiştir. Böylece dönemsel olarak yapılan "reformlar"la, eğitim sistemi geleneksel eğitim sistemine daha çok yaklaştırılmıştır. Böylece "uzman personel" için gerekli bilgi (teorik) veren, ama "pratik işçi"yi dışlayan bir sistem ortaya çıkmıştır. SSCB'de bugün bilimsel ve teknolojik gelişmenin üretim sürecine uygulanamamasının nedeni de burada aranmalıdır.

[88] Lenin, *Devlet ve Devrim*, s. 39.

[89] THKP/HDÖ, Sosyalist Devrim Programı, *Devrim Programları*, s. 64-65.

[90] Bu garip paradoks "devlet güvenlik örgütü" düzeyinde de ortaya çıkmıştır. Sürekli olarak "şiddetten arınmış dünya"dan, "açıklıktan", "barıştan" söz eden revizyonizm, "Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelere karşı emperyalizmin özel servislerinin artan yıkıcı faaliyetleri çerçevesinde

devlet güvenlik organlarına daha büyük sorumluluk verilmelidir” Gorbaçov, SBKP 27. Kongresi’ne Rapor] diyebilmektedir.

[91] Bunun tersinin doğru olduğunu, yani “çoğulculuğun” parti içinde sağlanması gerektiğini söyleyenler, hizipçiliğin serbest bırakılmasını istemektedirler. SBKP revizyonizmi henüz böyle bir şeyi kabul etmiş değildir.

[92] THKP/HDÖ, Sosyalist Devrim Programı, *Devrim Programlar*ı, s. 67-68.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SOSYALİZMİN İNŞASINDA REVİZYONİZMİN EKONOMİK PERESTROYKASI

Bugün, özellikle SSCB ekonomisinin, teorik olarak sosyalist üretim ilişkilerinin ulaşması gereken düzeye ulaşmamış bulunduğu, hemen hemen açık bir olgu durumundadır. **Bir bütün olarak** sosyalist ekonominin inşası sorunu olarak genelleştirebileceğimiz bir sorun, bugün kendisini her yönden açığa vurmaktadır. Ancak buna rağmen, revizyonizmin revizyoncuları, sorunu bir bütün olarak ele almak yerine, eski revizyonist anlayışların getirdiği sorunları çözmekle yetinmek durumundadır. Dolayısıyla içinden çıkılmaz bir "ikilemler"le yüzyüze kalmaktadır ve hiçbir biçimde de bunlardan çıkış noktası bulamamıştır.[93] Mevcut koşullar altında, 1956 yılından bu yana biriken, çözülmesi gereken ve revizyonist anlayışla bir kez daha çözümsüzlüğe itilen sosyalizmin ekonomik sorunlarını ele almadan önce, bu "ikilemler" konusuna kısaca değinmekte yarar vardır.

Tarihin değişik evrelerinde, insanlığın önüne değişik sorunlar çıkmıştır. Kimi zaman bu sorunların çözümü için maddi koşullar ortaya çıkmış bulunurken, kimi zaman bu koşullar ya ortaya çıkmamıştır, ya da çözüm için yeterince gelişmemiştir. İşte "ikilem" sorunu da bu noktada ortaya çıkmaktadır.

> "... insanlık kendi önüne, ancak çözüme bağlayabileceği sorunları koyar, çünkü yakından bakıldığında, her zaman görülecektir ki, sorunun kendisi, ancak onu çözüme bağlayacak

> olan maddi koşulların mevcut olduğu ya da gelişmekte bulunduğu yerde ortaya çıkar."[94]

Ancak bu insanların, hiçbir biçimde kendi önlerine çözemeyecekleri sorunları koymazlar anlamında değildir. Kimi zaman, somuttan kopuk tezler ileri sürülebilinmektedir. Bir sorunun çözümü için gerekli maddi koşullar ortaya çıkmamışken ya da yeterince gelişmemişken, teorik olarak diğer sorunların yanına ve hatta önüne konulabilinmektedir. Bu durumda ortaya ikilem çıkmakta ve çözümde "ehveni şer" mantığıyla üretilebilinmektedir.

Sosyalizmin inşasının çeşitli evrelerinde, çeşitli nesnel zorunlulukların kendi içinde belli bir "ikilem" yarattığı da bilinmektedir. Bu konuda Ekim Devrimi'nden sonra yaşanan ekonomik sorunlarda ortaya çıkan "ikilemler" ile bunların Lenin tarafından çözümlenmesi oldukça eğiticidir.

Lenin 1920'lerde verili bir ekonomik alanda sosyalist proletaryanın nasıl bir ekonomi-politika izlemesi gerektiğini ortaya attığında, görüntüsel olarak tam bir "çıkmaz", yani "ikilemler" bulunmaktaydı. Ülkede "meta değişimi" varlığını sürdürmekte, yaygın bir küçük-meta üretimi bulunmakta ve bunların ürünü olarak, kaçınılmaz bir biçimde kapitalizm varlığını sürdürmekteydi. Bu koşullar altında yapılması gereken tek "doğru" politika, *"tahıl ve hammadde karşılığında, küçük köylüye, büyük çapta sosyalist sanayinin ürettiği mallardan **bütün** istediklerini"* vermek olarak gözüküyordu.[95] Ama sosyalist sanayi, henüz böyle bir talebi karşılayacak bir gelişme durumunda değildi. Böylece tek doğru politika hiç bir işe yaramıyordu. Bu durumda ya kapitalizmin gelişmesine göz yumulacak ve sonuçta bunların proletarya iktidarını devirecek güce ulaşmalarına olanak tanınacaktı; ya da devlet gücüyle tüm kapitalist ilişkiler yasaklanacaktı ve sonuçta proletarya kendi ölüm fermanını imzalamış olacaktı. Bir başka ifadeyle, doğru sosyalist politikayı uygulamak için gerekli maddi temeller yeterince gelişmemişken ortaya çıkan ikilem, ya kapitalizmin yasaklanması, ya da kapitalizmin serbest bırakılması olarak belirginleşiyordu.

İşte Lenin, bu ikilemin dar sınırları içinde bir "ehveni şer" tercih durumuyla karşı karşıya kalmaktan çıkış yolunu bulmuştur:

> "Kapitalizmin gelişmesine kilit vurulmamalı, onu yasaklamaya çalışmamalı, bunun yerine onu, **devlet kapitalizmi** kanalına yöneltmeye çalışılmalıdır."[96]

Lenin, aynı türden ikilemlerle daha önceleri de karşılaşmış ve her seferinde şaşmaz bir doğrulukla bunları aşmanın yollarını bulmuştur. Bu bağlamda Marksizmi geliştirmiştir.

Bilindiği gibi, Ekim Devrimi öncesinde, partinin en önemli sorunu geri bir ekonomiye sahip ve demokratik devrimin her açıdan tamamlanmadığı bir ülke olan Rusya'da proletaryanın politikasını belirlemekti. Bu soruna menşeviklerin ve II. Enternasyonal döneklerinin verdiği cevap, iktidarın burjuvazinin elinde kalmasını sağlamak ve bu yolla demokratik devrimin her yönden tamamlanması ve ileri bir sanayinin ortaya çıkmasıyla, sosyalizmi inşa etmek için gerekli maddi koşulların olgunlaştırılmasıydı. Aynı soruya Troçki'nin yanıtı ise, proletaryanın iktidarı tek başına ele geçirerek doğrudan sosyalist ekonominin inşasına girişmesi ve bu amaçla devlet gücünün kullanılması gerektiği şeklindeydi.

Lenin, menşeviklerin ve Troçki'nin içine sıkıştıkları "ikilem" karşısında çıkış noktasını bulmuştu. Lenin'in çözümü ise, iktidarı ele geçirmenin olanaklı olduğu bir evrede, proletaryanın bundan kaçınamayacağı ve kaçınmasının bir cinayet olacağı tespitine dayanıyordu. Dolayısıyla Lenin'e göre proletarya iktidarı ele geçirmeliydi, ama böyle bir iktidar yalın sosyalist hedeflere ulaşmak için kullanılmak durumunda olamazdı. Bu iktidar koşullarında, demokratik devrimin her yönden tamamlanması için gerekli önlemler alınırken, diğer yandan sosyalizmin inşasına ilişkin uygulamalar yapılmak durumundadır. Böylece, toprağın millileştirilmesine gidilerek burjuva demokratik bir önlem alınırken, sanayide sosyalist büyük ölçekli üretim için gerekli önlemler alınmıştır.

Revizyonizmin "ikilemler" karşısındaki çaresizliği, aynı zamanda ikilemler yaratıcısı olmasından da kaynaklanmaktadır. Çokluk 1956' ya kadar uygulanan ekonomi-politika ile 1956'daki 20. Kongre'de alınan kararlar yeni bir "ikilem" yaratmıştır. Bu ikilem, revizyonizmin "Stalinizm" adını verdiği uygulamalar ile sürekli bunalımlar üreten kendi uygulamaları arasında sıkışıp kalma şeklinde ortaya çıkmıştır. Son tahlilde revizyonizmin her eleştirisinin Stalin uygulamalarını "savunmak" şekline dönüşmesinin nedeni de budur. Ancak revizyonizmin yıllar boyu bu ikilemle karşı karşıya kaldığını da söylemek doğru değildir. Zaman içinde revizyonist uygulamalar kendi **iç sürecinin** yarattığı ikilemlerle karşılaşmış ve bunların getirdiği açmazları yaşamıştır.

Ekonomi-politika alanında revizyonizmin kendi uygulamalarının yarattığı iç ikilemler ile eski dönemin ekonomi-politikalarıyla zıtlığının getirdiği ikilem karşısında, revizyonizmin revizyoncularının bulduğu “çözüm”, üçüncü bir seçenek olarak emperyalist-kapitalist ekonomi-politikaların uygulanmasıdır. Böylece “Stalinizm” adını verdikleri uygulamaların sosyalist niteliği ile revizyonizmin uygulamalarının buna karşıt konumu durumunda, kapitalist yol “üçüncü yol” olmuştur, ama bu dünya çapındaki iki sistemin mevcudiyetinin dışlanmasından başka bir şey olmadığı gibi, diyalektik çelişki yasasının da öznel olarak yadsınması demektir. Kapitalizm ile sosyalizm arasında orta bir yolun bulunmama gerçeği, geçmiş dönemlerde revizyonizmi oldukça zor durumlara soktuğu da bilinmektedir. Özellikle bunalım anlarında net biçimde ortaya çıkan bu çelişki (“kutupsal zıtlık”) üzerinden atlamak, artık olanaksız hale gelmiştir.

Revizyonizmin kendi içinde ve kendi kendine yarattığı ikilemlere bir örnek de “savaş-barış” ikilemidir.

Revizyonizme göre, II. yeniden paylaşım savaşından itibaren, dünya, “bir nükleer savaşla yok olma tehdidi altında” bulunmaktadır. Böyle bir tehlike karşısında, ya nükleer savaşları önlemek için emperyalist ülkelerle anlaşmaya varılacaktır ve gerekirse bu amaçla çeşitli tavizler verilecektir; ya da bir nükleer savaşla dünyanın yok edilmesine “göz yumulacak”tır. Onlar için sorun böylesine açık bir ikilem durumundadır ve bunun başka bir alternatifi de bulunmamaktadır!

Oysa bir nükleer savaş tehlikesi, emperyalizmin topyekün olarak sosyalist ülkeleri yok etmek istediği koşullarda ortaya çıkmaktadır. Böyle bir tehlike, nükleer silahların emperyalizm tarafından “sınırlı” bir alanda, yani sosyalist ülkeler üzerinde kullanılması tehlikesi olarak vardır. Bu durum karşısında, sosyalist ülkelerin ellerindeki nükleer silahları kullanıp kullanmayacağı, sadece kendisinin yok edilmesini önlemek için değil, dünyanın geri kalan kısımlarında emperyalizmin en acımasız bir diktasının kurulmasını önlemek için de söz konusudur. Ve emperyalizmin yitirdiği pazarları yeniden ele geçirmek için değil, yeni pazarlar yitirmesinde sosyalist ülkelerin devrimci mücadelelere katkılarını sona erdirmek için böyle bir nükleer silah kullanımına yönelebileceği, yani böyle bir olasılık vardır. Bunu önlemenin tek yolu, emperyalizmle uzlaşma değil, böyle bir savaş başlatılması durumunda, kesin bir kararlılık gösterileceğinin ilan

edilmesiyle olanaklıdır. Bu bağlamda, emperyalistler kendi sonlarını kabul etmeksizin böyle bir savaşa başlayamayacaklardır.

Revizyonizm, bu gerçekler yerine, kendi kavrayışı içinde yeni bir ikilem yaratmayı tercih etmek durumundadır. Onlara göre, nükleer savaş tehlikesiyle insanlığın yok olma olasılığı, *“ya emperyalizmin pazar yitirmesine belli bir sınırlama getiririz; ya da dünyanın yok edilmesini kabul ederiz”* şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu ise, açık bir biçimde Amerikan emperyalizminin “nükleer şantajına” boyun eğmekten başka bir çözümü içermemektedir.

Aynı konuda emperyalizm için herhangi bir “ikilem” bulunmamaktadır. Onlar, “taktik nükleer silahlar”, “kısa menzilli ve orta menzilli nükleer silahlar”, “nükleer mayınlar” vb. silahlar üreterek, kendilerinin “global” bir nükleer savaştan uzak kalmalarını sağlamaktadırlar. Ama bunlar, aynı zamanda kendilerinin stratejik amaçlarına ulaşmalarını sağlan araçlar durumundadır. Emperyalizm, devrimlerin eşitsiz gelişmesini tespit ederek, pazarlarını parça parça yitirmeyi engellemeyi amaçlayan bir nükleer silah stratejisi geliştirmiştir. “Sınırlı nükleer savaş”ı da içeren bu strateji, “taktik nükleer silahların” pazarların korunması amacıyla kullanılmasına dayanmaktadır. Bu da yeni Hiroşima ve Nagazakilerin tekrarlanacağı tehdididir. Böylece, emperyalizm belli bir ülkedeki devrimcilerin ve devrimci halkın **topyekün** yok edilmesini gündemde tutmaktadır. Ancak böylesine yerel kullanımın SSCB tarafından genel bir nükleer savaş başlangıcı olarak kabul edilmesi, uzun süredir bunun gerçekleşmesini engellemiştir.

Revizyonizmin revizyoncuları, işte tam bu noktada “yeni” düzenlemelere gitmek istemişlerdir. Onlara göre, geçmiş dönemdeki bu SSCB politikası, yerel savaşların nükleer savaşa dönüşmesine neden olabilecek bir politikadır. Onlar bundan kurtulmak istemektedirler. Asıl olarak 1962 Küba krizi sırasında etkin olmuş olan bu politikadan kurtulmak için, açık bir tutum yerine, bir yandan emperyalizmle anlaşma yaparken, diğer yandan yerel savaşların (devrimci savaşlar) desteklenmeyeceği mesajları verilmek suretiyle, silahlı devrimci mücadelelerin başlatılmamasını sağlamak, başlamış olanlarının da “cüretini” durdurmak istemektedirler.

İşte revizyonizmin sürekli “ikilem” yaratması ve bu ikilemleri çözememesi, ekonomik alanda, kendini sürekli birbirini dışlayan

etmenlerden birisini tercih etmek sorunu olarak ortaya çıkarmaktadır. Oysa tüm sorunlara yakından bakıldığında, kendi çözümünü kendi içinde taşıdığı görülebilinmektedir.

Bugün SSCB’de görülen en önemli ekonomik sorun, mevcut sanayi kuruluşlarının **teknolojik** gelişmeye uygun olmaması ve bu gelişmeye uyum sağlayacak bir esnekliğe sahip olmamasıdır. SSCB’de ortaya çıkan bu sorun, diğer sosyalist ülkeleri de etkileyen bir dizi sorun yaratmaktadır.

Bu sorun, öncelikle, teknolojik olarak geri ekonomik kuruluşların eski tarzda üretimlerini büyük oranda sürdürmeleri ve bu ürünlerin olağanüstü sayıda üretilmiş olması sorunu yaratmıştır. Geri teknolojiye dayalı ürünlerin varlığı, maliyetlerin dünya çapındaki maliyetlere göre çok daha fazla olmasını getirmekte, böylece daha çok kaynak tüketmek durumu yaratmaktadır. İkinci olarak, üretim malları üretimindeki eski teknoloji ürünleri, tüketim malları üretiminin de eski teknoloji kullanmasını zorunlu kılmaktadır. Üçüncü olarak, diğer sosyalist ülkeler, bu ürünleri satın alarak, bir yandan SSCB üretim sürecindeki sorunları kendi iç yapılarına transfer etmektedirler; diğer yandan da, bu ürünlere daha yüksek bir toplumsal maliyetle sahip olmak durumunda kalmaktadırlar. “Sosyalist ekonomik işbirliği”nin ve “sosyalist standartlaşma”nın revizyonist uygulamasının bu geriletici durumu, kaçınılmaz olarak proletarya iktidarlarını başka “alternatifler” aramaya itmektedir. Bu alternatif de, emperyalist ülkelerle ticareti geliştirmekten başka birşey değildir. Ama aynı zamanda bu ticarette, bir yandan emperyalizme değer transferi yaratırken, diğer yandan ülkedeki tüm üretim bütünselliğini bozmak durumundadır. (Bu durumun getirdiği döviz sorunu ve dış ticaret açığına daha önce değindiğimiz için, bir kez daha yinelemek istemiyoruz.)

İkinci olarak, teknolojik gelişmeye uyumlu bir yapıya sahip olmayan sanayi kuruluşları, toplumsal gereksinmelerin nicelik ve niteliğindeki değişmelere uygun bir üretim artışına ve ürün çeşitliliğine yönelememektedir.

Bu durum, bir yandan sosyalist toplumdaki insanın yeni gereksinmelerinin karşılanmasını engellediği gibi, diğer yandan ellerindeki gelirleri tüketmelerini de engellemektedir. Böylece bireylerin elinde büyük bir tüketilememiş gelir fazlası bulunmaktadır.[97] Bu büyük toplumsal birikim, yatırımlar için kaynak olarak kullanılamamaktadır. Bunun sonucu

olarak, kentlerde, temel tüketim maddelerinin tüketiminde büyük bir artış ortaya çıkmakta; kırlarda, tarımsal üretimin artmamasını getirmektedir. Böylece, gıda **talebinde** nüfus artışının ötesinde bir artış ortaya çıkarken, gıda **üretiminde** nüfus artışını bile karşılamaktan uzak bir durum ortaya çıkmaktadır.

Üçüncü olarak, gerek ikincinin bir sonucu olarak, gerekse ekonomik dengelerin bozulmasının bir sonucu olarak, temel sanayi kollarından başlayarak, tüm sanayinin ileri teknolojiye geçmesi ve gelecekteki teknolojik gelişmelere uyum gösterebilecek esneklikte düzenlenmesi için **gerekli kaynaklar** bulunmamaktadır. Böylece revizyonizm yeni bir ikilemle karşı karşıya kalmaktadır: Ya toplumda ortaya çıkan gelir fazlasını zor yoluyla ekonomiye kaynak olarak aktaracaklardır; ya da ekonomi dışı kaynaklara başvuracaklardır. Bunlardan ilkinin yapılamayacağı koşullarda, ikincisi kaçınılmaz olmaktadır. Ama bu ikincisi, sosyalist nitelikteki bir ekonomi dışı kaynaklar durumundadır, dolayısıyla nükleer silah üretimi ile uzay çalışmalarında kullanılan kaynaklardır. Diğer sosyalist ekonomi dışı kaynaklar ise, emperyalist finans kuruluşlarıdır. Böylece, tüm kaynaklar emperyalizmle ilintili olarak var olabilmektedir.

Dördüncü olarak, sanayinin yeniden yapılanmasına uygun emek-gücü niteliği bulunmamaktadır ve bunun sürekli sağlayıcısı olan bir **eğitim sistemi** yoktur. Revizyonizmin kendi sözcükleriyle söylersek, *"gerçekte el emeği, 'bilimsel teknik devrim öncesi' emek, az kalifiye olan emek, üretimden uzaklaşıyor. Giderek daha çok zihinsel bir karakter kazanan emeğin, bilimsel-teknik emeğin, yaratıcı, doğa ve üretim süreçlerini dönüştürücü, zorunlu toplumsal değerler yaratan emeğin rolü artıyor."*[98] Ama gerek SSCB'de, gerek diğer sosyalist ülkelerde bu tür emek sınırlı durumdadır ve bunu yaratacak bir eğitim sistemi bulunmamaktadır.

Beşinci olarak, teknolojik gerilik ve kuruluşlar arasında uyumsuzluk emeğin verimliliğini sürekli olarak düşürmekte, ürünlerin toplumsal maliyetini sürekli artırmaktadır.

Revizyonizmin revizyonistlerinin bu temel soruna ve buna bağlı olarak ortaya çıkan sorunlara bulduğu çözümler, tam anlamıyla "geçici" niteliktedir ve daha büyük çelişkiler yaratma potansiyelindedir.

Revizyonizmin bu konudaki ekonomi-politikası, herşeyden önce merkezi planlamanın gücünü giderek **azaltmak** ve "tek tek sanayi

kuruluşlarının insiyatifini, özerkliğini" artırmak temelinde oluşturulmuştur. Bu politika, diğer proletarya iktidarlarının, sosyalist ülkeler arası merkezi ekonomik kuruluşlarından "özerkleşme"leri, "sosyalist standartlar"dan ayrılmaları ve kendi finans kaynaklarını kendilerinin bulmaları şeklinde temel "çözümler" içermektedir. Özelde ise, *"grupların ve işletmelerin özerklik sınırlarını kesinlikle genişletmek, en yüksek nihai sonuçların alınmasında bunların sorumluluklarını artırmak"*[99] yoluyla, **her bir** sanayi kuruluşunun teknolojik dönüşümlerini **kendisinin** sağlaması hedeflenmektedir.[100]

Böylece revizyonizm, merkezi planlama çerçevesinde, sanayinin bir bütün olarak yönetilerek dönüştürülmesini terk etmekte, kısmi uygulamalarla, parçadan bütüne gitmeyi tasarlamaktadır. Bu ise, kesinkes sosyalist planlama ilkelerine terstir, anti-Leninist niteliktedir.

> "Komünizm, bütün ülkede büyük sanayinin en güçlü bir biçimde **merkezileştirilmesini gerekli görür ve varsayar**. Onun için bütün Rusya'nın yönetici merkezine, hiç duraksamadan, belli bir daldaki işletmelerin hepsini araçsız olarak yönetme hakkını vermek gerekir."[101] (Lenin) (abç)

Lenin, aynı yerde, *"Rus merkezinden tüm ülkedeki belli bir daldaki bütün işletmelerin araçsız yönetme hakkını **geri almak** (...) bölgesel anarko-sendikalizm olur, yoksa komünizm değil"*[102] derken, revizyonist anlayışın ne anlama geldiğini de ortaya koymuş bulunmaktadır.[103]

Tüm bunlara rağmen ve bunlar bilinirken, revizyonist anlayışla ve onun ürünü yöntemlerde ısrar edilmemek zorundadır. Ancak bu ayrı birşeydir, revizyonizmin uygulaması ayrı birşeydir. Revizyonizm kendi mantığı çerçevesinde ve kendi yöntemlerini kullanırken bile, kendi içinde şu üç ana sorunu çözmek zorundadır:

Birinci sorun, işletmeler arası dengesiz gelişmedir. İkinci ana sorun, teknolojik gelişmenin üretime uygulanmasıyla ortaya çıkacak işsizlik sorunudur; ve nihayet, üçüncü olarak, belirli bir süre kaçınılmaz olan üretim düşüşleri sorunudur. Bu yeni ve ek sorunların her biri, önemli toplumsal sorunlar olarak ortaya çıkarlar.

Revizyonizmin bu sorunlara çözümü, asıl olarak "küçük-ölçekli üretim" üzerinde yükselmektedir.

> “Deneyimin de ortaya koyduğu gibi, **teknik** bakımdan iyi donatılmış küçük-ölçekli işletmelerin **çoğu zaman** bir takım **avantajları** vardır. Bu işletmeler, **teknolojik yenileştirmelere ve talep değişikliklerine** daha hızlı ve daha esnek biçimde **uyabilmekte**, küçük seri mallara ya da ayrı kalemlere duyulan ihtiyaçları daha hızlı karşılayabilmekte, özellikle küçük kasabalardaki mevcut **işgücünden** daha iyi yararlanabilmektedirler.”[104] (abç)

Revizyonizmin “küçük-ölçekli işletmeleri teşvik” yoluyla sözünü ettikleri “avantajlar”dan yararlanmayı tasarlamaktadır. Böylece teknolojik yenileşme yaygınlaşacak, yeni tüketim gereksinmeleri “hızla” karşılanabilecek, teknolojik gelişmeye uygun emek niteliği yaratılacak, temel sanayi kollarındaki “özerkliğin” getireceği boşluklar doldurulacak, sanayi ürünleri üretimindeki dengesizlik çözümlenecek, ürün fazlası ortaya çıkmayacaktır. Hatta revizyonistlere göre, “küçük-ölçekli üretim”in teşvik edilmesiyle, “özellikle küçük kasabalarda” işgücünün verimli bir tarzda kullanımı sağlanarak, önemli bir istihdam olanağı da ortaya çıkacaktır !

Görünüşte, her yönden düşünülmüş ve tasarlanılmış bir ekonomik belirlemeyle karşı karşıya olunduğu hissi veren bu plan, sadece görüntüsel olgulara dayanmaktadır. Bu nedenledir ki, pratikte, yani uygulamada, sözü edilen “avantajlar”ın hiçbir işe yaramadığı ortaya çıkacaktır. Revizyonizmin bu revizyonu, kısa bir süre için işe yarasa bile, orta ve uzun vadede tüm sorunları bir üst boyuta çıkartarak yeniden üretecektir.

Herşeyden önce sanayinin tarihinin tanıtladığı bir gibi, küçük ölçekli üretim, her zaman ve her yerde, büyük-ölçekli üretime göre, üretimi ilerletici özelliklere sahip değildir. Bir başka deyişle, küçük-ölçekli üretim, büyük-ölçekli üretim karşısında her zaman büyük dezavantajlara sahiptir. Revizyonizmin savladığının tersine, ne teknolojik yenileşmeye uyum sağlayabilme özelliğine sahiptir, ne de talep değişikliklerine uyum sağlama esnekliğine. Oysa *“büyük sanayi, mevcut üretim sürecindi hiçbir zaman son ve değişmez bir biçim olarak görmez ve ele almaz. Bunun içindir ki, büyük sanayinin teknik temeli devrimcidir ... Büyük sanayi niteliği gereği ... emekte değişmeyi, görevde akılcılığı, işçide genel bir hareketliliği zorunlu kılar.”*[105]

Hiç kuşkusuz revizyonistler de, Marks'ın ortaya koyduğu gerçekleri bilmektedirler. Ancak onlar, dünyada yeni gelişmelerin ortaya çıktığını, SSCB ve ABD'deki gelişmelerin küçük-ölçekli üretim yönünde bazı avantajlar yarattığını ileri sürerek, Marks'ın belirlemelerini "yetersiz" ilan etmektedirler. Gerçekten Marks'ın yıllar önce büyük-ölçekli üretim için ortaya koydukları "yetersiz" midir? Daha tam deyişle, günümüzdeki gelişmeler küçük-ölçekli üretimin görece avantajlı konuma ulaşmasını mı sağlamıştır?

Elbette ki hayır. Revizyonizm bilimsel ve teknolojik devrimin ürünü olan bazı olguları, üretimin niteliğini değiştiren olgular olarak ele almak durumundadır.

Bilimsel ve teknolojik gelişmeler sonucu, *"**ürün ve üretim süreçlerinin faktör içeriklere göre parçalara ayrılması**"* olanaklı olmuştur. Bu da, her bir parçanın **tek bir ürünmüşcesine** ya da tek bir üretim süreciymişcesine ele alınmasını ve farklı üretim birimlerinde gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. "Üretimin çokuluslaşması"nı getiren de bu olgudur. Bu olgu büyük çaplı üretimin eskisi kadar önemli olmadığı, küçük-ölçekli üretimin önem kazandığı şeklinde yorumlanamaz.

"Ürün ve üretim sürecinin faktör içeriklere göre parçalara ayrılması", küçük-ölçekli üretimin değil, büyük-ölçekli üretimin, yani büyük sanayinin gerçekliğidir. Böylece insanların belirli sanayi merkezlerinde toplanmasının, "işe gitmesi"nin maddi koşulları eskisi kadar büyük bir yere sahip bulunmamaktadır. Bir başka deyişle, bu ilerleme, "işin insana gitmesi"nin gelişiminin bir ürünüdür. **Ancak artık insanların çalışmak için belirli sanayi merkezlerinde toplaşmaları gerekmemektedir. Bu bağlamda, kent ile kır arasındaki çelişkinin olduğu kadar, sanayi ile tarım üretimi arasındaki ayrımların da ortadan kaldırılabilinmesi için maddi koşullar olgunlaşmıştır. Bunun sosyalist toplum açısından anlamı ise, insanların büyük kentlerdeki sanayi merkezlerinde toplanmalarının sona erdirilebilir olduğu ve sanayi üretimi ile tarımsal üretimin mekansal olarak birbirine yakınlaştırılabilineceğidir.**

Bu gelişme büyük sanayinin, ülkenin ve dünyanın her yerindeki üretim birimlerini daha geniş ölçüde kendisine bağlaması ve küçük-ölçekli kuruluşları daha çok kendisi için üretim yapmaya yöneltebilmesini olanaklı kılmaktadır. Böylece küçük-ölçekli üretimin görece bağımsızlık konumu hızla sona ermekte, büyük sanayinin basit bir uzantısından başka bir şey

olmamaktadır. Bugün dünyanın çeşitli yerlerinde yapılan üretimlerin bu nitelikleri açıktır.[106]

Sosyalizmin inşasının maddi koşullarının 1950'lerden sonra olağanüstü olgunlaşmasını görmezlikten gelen revizyonizmin bu yeni revizyonunun en önemli sonucu, tarımdaki kolektivizasyonun ve büyük-çaplı üretimin dağılmasıyla ortaya çıkacaktır. Yıllar boyu küçük-üreticilerin zor yoluyla değil, büyük-çaplı üretimin üstünlüklerinin pratikte gösterilmesiyle sosyalist ekonomiye entegre edilmesini savunan bir partinin, şimdi "küçük-ölçekli üretimin avantajlarını" keşfetmesi, sadece sanayi ile sınırlı kalmayacak ve hatta başlıca sonuçlarını tarımsal üretimde verecektir. 1929-30 yıllarındaki uygulamaların gösterdiği gibi, 1956 ve 1965 uygulamalarının da kanıtladığı gibi, sonuç, sadece küçük-üreticilerin **kolektif çiftliklerini hızla terketmesi** olacaktır.[107]

Oysa ki, tüm bu bilimsel ve teknolojik gelişmeler, gerçekte sosyalist bir ekonominin gelişim dinamikleri olarak tanımlanan ve dolayısıyla sorunları kolayca çözen bir ortam yaratmaktadır. Sosyalist ekonominin inşası, herşeyden önce, üretimi sürekli olarak artırırken, proletaryanın üretim sürecinde geçen zamanını sürekli azaltmak amacını güder. Bu da **işgününün zaman içinde ve sistemli olarak kısaltılması** demektir. Böylece proletarya, her yönden kendisini geliştirme, üretim dışı alanlarda yeteneklerini kullanma ve geliştirme olanaklarına sahip olur.[108]

İşgününün üretici güçlerin gelişmesiyle kısaltılması amacı, aynı zamanda, proletaryanın daha büyük oranda tarımsal üretime katılabilmesini de olanaklı kılar. Hatta "ürün ve üretim süreçlerinin faktör içeriklere göre parçalara ayrılması"nın getirdiği yeni koşullarda, bu olanağı, evrensel boyutlara ulaştırması olanaklıdır. Bu da tarımsal üretim artışı için gerekli emeğin, **bireyin çok yönlülüğü çerçevesinde sağlanması** demektir.

İşgününün kısalması, sosyalist toplumsal yaşam tarzının daha geniş ölçekte ve hızla gerçekleştirilmesini sağlar. Özellikle "hizmetler sektörü"nün olağanüstü gelişmesini zorunlu kılarak, toplumun her kesiminin üretim birimleri dışında birbirleriyle ilişki içinde bulunmasını gerçekleştirir ve bu alandaki çalışmayı sosyalist– toplumsal elbirliği haline getirir.

Aynı şekilde, işgününün kısalması, proletaryanın siyasal sorunlarla daha yoğun ve daha çok ilgilenmesi için gerekli zamanı sağlar. Devlet aygıtına

daha yoğun katılabilme koşullarında, sosyalist devleti kurmada etkin bir güç haline gelirler ve böylece kendi kendilerini yönetme yönünde büyük ilerlemeler gerçekleşir. Böylece sosyalist demokrasi gerçek bir zemin üzerinde kurulup işlerken, ideolojik-politik konularda entelektüel üretim, sadece bireyleşmiş bireylerin faaliyetleriyle sınırlı olmaktan çıkar.

Bu ve benzeri bir dizi gelişmenin temel dinamiği üretici güçlerin her yönden geliştirilmesinde bulunmaktadır. Günümüz diliyle söylersek, bilimsel ve teknolojik devrimin üretime uygulanması, yukarda ortaya koyduğumuz sorunları olduğu kadar, revizyonist ya da hatalı uygulamaların ortaya çıkaracağı sorunları da önemli ölçüde çözecektir. Böylece temel görev, bir bütün olarak sosyalist sanayi üretimini, merkezi planlar çerçevesinde, teknolojik gelişmenin getirdiği yeniliklerle bağlantılı olarak dönüştürmek olarak ortaya çıkmaktadır.

> “**Tarımsal üretimin kolektivizasyonu, kolektif çiftliklerden tarım komünlerine doğru gelişim süreci olarak ele alınacaktır. Bu bağlamda, küçük-üreticilik sorunu, doğrudan tarım komünlerinin oluşturulması ve giderek kent ile kır arasındaki çelişkinin aşılmasıyla orantılı olarak çözümlenecektir. Ancak, yalın olarak komünlerin tarımsal nitelikte kalmaları, giderek küçük-meta üretiminin daha geniş ölçekte üretilmesine yol açarak sosyalist inşada bozulmalara yol açacağı göz önüne alınacaktır. Bu nedenle, tarım komünleri ile sanayi komünlerinin birleştirilmesi hedefine bağlı olarak, öncelikle tarım ve sanayi kolektiflerinin düzenli bir ilişkisi geliştirilmek zorundadır**...
>
> **Özellikle nüfus artışı gözönüne alınarak, bu artışı aşan düzeyde ve kişi başına düşen miktarı zaman içinde artıran ve de bunun sürekliliğini güvence altına alan bir üretim artışı sağlanmasında, bilimsel ve teknik araştırmalara daha yoğun olanak ve katılım sağlanacaktır. Bunun için bilimsel ve teknik araştırmaların kurumlaştırılmasıyla, buralardan bireylerin yararlanmaları ve katılımlarını sağlamak için gerçekçi düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Araştırma ve geliştirme faaliyetlerinden sağlanan her yeni gelişme, üretim malları üretiminde olduğu kadar tüketim malları üretiminde de uygulanacaktır.**

Her yeni biçim değişikliğini (nicelik ve nitelik olarak) yansıtacak biçimde tüketim ürünlerinin yaratılması ve bunların tüketilmeleri ile, eski ürünlerin süreç dışı kalmaları arasındaki çelişki aşılacaktır. Bu da, standartlaşmanın dinamik ölçülere kavuşturulması ile olanaklıdır. Bir ya da daha fazla sayıda beş yıllık kalkınma planları kapsamında sabit kalan tüketim standartları anlayışına sapılmayacaktır. Her türlü tüketim ürünlerinde, nicel ve nitel değişiklikler, ürünün verimliliğini, kullanımını ve kullanım istemini artırıcı olduğu oranda gerçekleştirilmesi esas alınacaktır.

Toplumsal ve kültürel alanlarda, özellikle sağlık, eğitim ve konut üretiminde mevcut kaynakların ve emek-gücünün yoğun kullanımından, gelişmiş teknoloji kullanımına geçilecektir."[109]

Proletaryanın iktidarda bulunduğu ülkelerdeki **ikinci temel sorun, tarımsal üretimin geliştirilememesi ve kırsal yapının değiştirilememesidir**. (Bu sorun Doğu-Avrupa ülkeleri için olduğu kadar, SSCB için de önemli temel sorunlardan birisidir.)

Genel olarak ele alındığında, bu sorun, tarımsal kolektivizasyonun istenilen **nitelikte** olmamasından ve büyük-çaplı tarımsal üretimin **yeterli ölçüde** artırılamamasından kaynaklanmaktadır. Yani sorunun temelinde, tarımda küçük-üreticiliğin etkin olması yatmaktadır. SSCB'de bu olgu, revizyonizmin dilinde *"tarımın yüksek bir mesleki uzmanlık ve yenileşme ruhuyla, aktif olarak kendisini çalışmaya hazırlamış insan"*[110] unsurunun gerekliliği ile bu insanın bulunmayışı arasındaki çelişki olara ifade edilmektedir.

Bu soruna revizyonizmin bulduğu "çözüm" ise, "pazar sosyalizmi" ya da "ticaret özgürlüğü"ne dayanmaktadır. Lenin'in "**Aynî Vergi Üzerine**" yazısına dayanılarak savunulan bir "çözüm"ü Gorbaçov şöyle anlatmaktadır:

"Aslında söz konusu olan, bugünkü koşullar göz önüne alınarak, yaratıcı bir anlayışla Lenin'in aynî vergi düşüncesini uygulamaya koymaktır.

Kolhozlarda ve sovhozlarda, beş yıllık dönem üzerinden yıllara göre kademelendirilmiş, belirli ve değişmez ürün artış planları saptanmak istenmektedir. Aynı zamanda, bunlar, planlananlardan

> fazla elde edilecek herşey ile, patates, meyve ve başka sebzeler açısından da, planlanmış üretimin önemli bir kısmını istedikleri gibi kullanma imkânına kavuşmaktadırlar. İşletmeler, bu ürünü devlete ek olarak satabilecekleri gibi, işlenmiş ya da işlenmemiş olarak, kolhoz pazarında ya da kooperatif ticareti aracılığıyla da bunu satabilirler, yahut da özellikle kişisel ek gelir getiren işletmelerin ihtiyaçları da içinde, başka ihtiyaçlar içinde kullanılabilecektir."[111]

Daha önce de gördüğümüz gibi, revizyonizmin revizyonuyla ortaya çıkan bu uygulama, kesinkes Lenin'in "aynî vergi" planıyla ilintili değildir. Lenin'in planının sadece biçimi alınmıştır ve iki temel noktada ondan farklılaşır.

Birincisi, bunun sadece küçük-üreticiler bağlamında değil, aynı zamanda **kolhoz** ve **sovhozlar** açısından da ele alınmasıdır. İkincisi ise, tarımsal üreticilerin talep edeceği tüm sanayi ürünlerini, bugün SSCB sosyalist sanayisi sağlayacak durumdadır. Dolayısıyla ortada Lenin'in planından farklı bir plan bulunmaktadır. Bu farklılığı "günümüz sorunları" ve "günümüzün koşulları" diyerek sıradanlaştırmak, sapmanın sonuçlarının görülmesini de engelleyecektir.

Revizyonizmin tarımsal revizyonu, herşeyden önce, küçük-üreticilik ile kolhoz ve sovhozlara, uzun vadeli olarak ve merkezi beş yılık plan güvencesi altında "ticari özgürlük" vermektedir. Böylece tarımsal üreticilerin "proletarya diktatörlüğünde", kaçınılmaz olarak, belirli bir süre sonra ellerinde biriken servete el konulmasından korunmuş olmaktadırlar. Böylece de, onların elde ettikleri "kişisel ek gelir"lerini tarım üretimini artırmak için bir çeşit "sermaye" olarak kullanmaları, devletçe güvenceye alınmaktadır. Bunun anlamı ise, küçük-üreticilerin üretimi artırmak amacıyla toprağa yapacakları ve kendi gelirlerinin fazlasıyla sağlayacakları finansmana dayalı yatırımlarının "merkezi plan" dışına çıkartılmasıdır ve bu da bir çeşit, küçük köylüye, toprağı uzun süre kullanma ve gelecekte bir başkasına devretme hakkının tanınması demektir. Bu toprağın alım-satımının özgün bir durumu olacağı gibi, "miras hakkı"nın da özgün bir durumunu yaratmaktadır. Ancak bunların sadece uygulamanın bir sonucu olarak ortaya çıkacağı sanılmamalıdır. Bunlar, revizyonizmin revizyonuyla tam olarak tasarlanmış durumdadır.[112]

Küçük-üreticilere, kolhozlara ve sovhozlara, “uzun süreli toprak kiralama hakkı”nın tanınması, böylece revizyonist anlayışla tarımsal üretimin artırılmasının yolu olarak benimsenmektedir. Oysa bu hakkın tanınması, yani mülkiyet ilişkilerinin belli oranda değiştirilmesiyle üretim artışının sağlanamayacağı deneyimlerle sabittir. Ama revizyonizm, her zaman bir “Stalinizm” kuruntusu taşıdığı için, böyle bir deneyimi kabul etmemektedir. Çünkü o, “Stalinist uygulama”nın yarattığı ve zora dayanan yöntemlerin kullanıldığı bir deneyimdir!

1917-40 yılları arasında tarımın kolektifleştirilmesi deneyimi, açık biçimde, küçük üretimin büyük-üretim karşısında geriletilmesinin **kendiliğinden** olamayacağını göstermiştir. Büyük-ölçekli tarımsal üretimin üstünlüklerinin küçük-üreticilere gösterilmesi yoluyla, sosyalist ekonomiye entegrasyonu belirli ölçüde sağlanabilmektedir. Sorunun nihai çözümünün gerçekleştirilememesi, kaçınılmaz olarak, nüfus artışına paralel bir biçimde küçük-üreticiliğin artmasını ve yaygınlaşmasını getirmektedir. Küçük-köylü zihniyetinin de yaygınlaşmasına yol açan bu olgu, proletarya ideolojisinin, bu alanlarda maddi bir güç haline gelmesini de engellemektedir. Çayanov’un *“tarımsal üretimin birleştirilerek büyütmeye doğal bir sınır koyduğu”* savının gerçekliği de burada yatmaktadır. Bir başka deyişle, Çayanov’un iddia ettiği “doğal sınır”, bizzat tarımsal üretimden değil, tarımsal üretimdeki küçük-köylülükten ve küçük-ölçekli üretimden gelen bir sınırdır. Eğer tarımsal üretimde bu unsurların varlığı ortadan kaldırılabilinirse, kaçınılmaz olarak ortada bir sınır bulunmayacaktır.

Deneyimler göstermiştir ki, küçük-ölçekli üretimin tam olarak sosyalist ekonomiyle bütünleşememelerinin en önemli engeli, bu üretim içinde bulunanların “toprak istemi”nde somutlaşan mülkiyet sorunudur. Üretim aracı olarak toprağın toplumsal mülkiyeti (devlet mülkiyeti olarak), bu üretim tarzının, toplumsal üretimle bütünleşmesini engellemektedir. Bu gerçek karşısında, mülkiyet ilişkilerinin, sadece bu düzeyde ve sadece bu unsurlar için, biçimsel olarak değiştirilmesi, sosyalist ekonomiyle bütünleşmelerini yaratacağı düşüncesi de doğru değildir. Kişisel emeğe dayanan bir üretim tarzının, özel mülkiyet koşullarında, egemen üretim ilişkilerine “eklemlenmesi” olanaklı olmakla birlikte, toplumsal mülkiyete dayanan üretim ilişkilerine eklemlenmesi olanaklı değildir. Bu nedenle sorunun çözümü burada bulunmamaktadır.

Çözümün ana halkası, tarımsal üretimin, her ürün düzeyinde büyük-çaplı üretim haline dönüştürülmesi temelinde kırsal yapının değiştirilmesinde bulunmaktadır. Bu düzeyde büyük çaplı tarımsal üretim birimlerinin yaratılmaması, yalın bir biçimde, küçük-köylülerin kooperatif düzeyinden kolhoz düzeyine ve oradan tarım komünleri düzeyine geçiş süreci olarak sınırlandırılmaması gerekmektedir. Özellikle **sovhozlar** bu konuda önem kazanmaktadır. Ancak sovhozların ilk andan itibaren oluşturulmuş biçimiyle yetinilmemesi gerekmektedir. Küçük-köylülerin kolektif bir tarımsal üretim içinde birleştirilmelerine benzer bir planlama sovhozlar içinde yapılması gerekmektedir. Bu nedenledir ki, küçük-üreticilerin ve diğer tarımsal ücretlilerin gelir düzeylerinin yükseltilmesi şeklinde bir düzenlemeyle, ne kırsal yapı değiştirilebilir, ne de büyük-ölçekli üretim geliştirilebilir.

Sosyalizmin inşasında tarım sorununun bu temel sorunu dışında, bugün, sosyalist ülkelerde bir başka sorun bulunmaktadır. Bu da, bu ülkelerdeki küçük-köylülerin toprak istemidir ve bu topraktan elde ettikleri geliri tüketmek istemeleridir. Yani tarımdan elde edilen gelirlerin üretim artışı amacıyla ek yatırımlarda kullanılmasının yasal bir mülkiyet güvencesine kavuşturulması istenmektedir. Bu istem, mevcut durumun yarattığı sorunların küçük-köylülük tarafından geleneksel anlayışla çözümlenmesi istemi olarak ortaya çıkmaktadır. Yani yalın bir “mülkiyet hırsı”nın ürünü değildir. Bu nedenle kapitalist ilişkiler içindeki küçük-köylülükten ayrılmaktadır. Elindeki geliri tüketemeyen küçük-köylü, bunları uzun süre tasarruf edebileceği toprak ve eklentilerine yatırma eğilimindedir. Onun bu geleneksel eğilimi, ancak onların ellerine geçen geliri artırmak dışında (gerektiğinde artırma koşullarında), onların kendi gereksinmelerini karşılamak amacıyla kullanmalarını sağlamakla, mülkiyet dışı alana yöneltilmesi olanaklıdır.

SSCB’de eskiden küçük-köylüler, gelirlerini sanayi ürünleri satın alma yoluyla belli ölçüde tüketmeleri ve bu yolla üretimi artırmaları, bugün, artık “hangi sanayi ürünleri” sorusunun yanıtlanmasını gerektirecek kadar önemli bir gelişme göstermiştir. Lenin’in “**Aynî Vergi**” yazısında belirttiği düzeyde, küçük-köylü sanayi ürünlerine yönelik bütün talepleri, asıl olarak tarımsal girdiler (traktör, harman makinası, kimyasal girdiler vb.) olarak belirginleşmekteydi. Bugün ise, tüm bu talepler, sosyalist sanayi tarafından ve tarım makineleri istasyonları tarafından büyük ölçüde sağlanmaktadır.

Üstelik, bu girdiler, ucuz olduğu kadar, dayanıklı ürünler durumundadır. Hemen hemen tüm küçük-köylü, kooperatifler ve kolhozlar aracılığıyla bu sanayi ürünlerini almaktadırlar. Ama buna rağmen ellerinde önemli miktarda bir gelir fazlası bulunmaya devam etmekte ve bunları tüketememektedir. Onların, ne zaman ve nasıl tüketeceklerini bilmedikleri bir **gelir fazlasını** artırmak için üretimi artırmalarını beklemek de olanaksızdır. Mülkiyet hakkının ve miras hakkının genişletilmesi, işte bu bağlamda, bir itici güç olarak ele alınmaktadır.

Bugün proletaryanın iktidarda bulunduğu ülkelerin çoğunda, aynı tür gelir fazlası kentlerdeki nüfus için de vardır. Ancak kırsal alandaki gelir fazlası, kentlerdeki süreçten daha farklı olarak ortaya çıkmıştır. Küçük-köylü, çoğu durumda, elde ettiği gelirin bir kısmıyla gıda ürünleri satın almak durumunda değildir. Bu nedenle elindeki gelirin artış hızı, kentlere göre çok daha fazladır. Bu koşullarda, mülkiyet ilişkilerinde belli bir değişiklik yapılarak, tarımsal üretimin artırılması olanaksızdır. Çünkü sorun, mülkiyet sorunu değil, bizzat küçük-köylü üretimi sorunudur.

> "Küçük toprak mülkiyeti, nüfusun büyük çoğunluğunun kırsal olmasını, toplumsal değil, tecrit olmuş emeğin egemenliğini öngörür ve bu nedenle de, bu koşullar altında zenginlik ve yeniden üretimin **gelişmesi,** bunun hem maddi, hem de manevi önkoşulları ve dolayısıyla ayrıca da rasyonel ekimin önkoşulları söz konusu olamaz."[113] (abç)

Marks'ın bu belirlemesi de, mülkiyet sorunuyla, tarım sorunun sosyalist bir tarzda çözümlenmesinin olanaksız olduğunu tanıtlamaktadır.

Yapılması gereken, kırsal yapının bütünsel olarak geliştirilmesiyle yeni gereksinmelerin ortaya çıkmasının sağlanması ve bunların karşılanmasına paralel olarak küçük-köylülerin üretimi artırmaya yöneltilmesidir. Bu uygulama, büyük çaplı tarımsal üretimin hemen her ürün düzeyinde geliştirilmesiyle ve egemen kılınmasıyla desteklenmesi gerekmektedir. Bu gelişmeyle, büyük çaplı üretimin üstünlüklerini tanıtlamak da olanaklı olabilecektir. Şüphesiz böyle bir gelişme sağlanabilmesi için, Gorbaçov'un sözünü ettiği gibi, "tarımda yüksek bir mesleki uzmanlık ve yenileme ruhuyla" donanmış yeni bir üretici kitleye gereksinme bulunmaktadır. Bu üretici kesim, **tarım proletaryası**ndan başkası değildir.

Burada iki sapmadan uzak durulması gerekmektedir. Birinci sapma, kırsal nüfusun elindeki “artığı” almak için kapitalist tüketim normlarını kullanarak “yapay” tüketim yaratmak; ikincisi ise, “fiyat makası” politikasını uygulamaktır. Bu iki yolda, sosyalist ekonominin inşasında geriletici sonuçlar doğuracağı gibi, sosyal huzursuzluğu da artırmaktadır. (Bu konuda 1970 sonrası Macaristan ve Polonya açık örnek durumundadır.)

Macaristan’da kapitalist tüketimi artırıcı yöntemlerin etkisiyle ya da doğrudan bu yöntemlerin ülke içinde kullanılmasıyla, kentlerdeki fazla gelirler eritilmek istenmiştir. Emperyalizmin son otuz yılda hemen hemen her yönden geliştirdiği “pazar açma” yöntemlerinin birisi olan “biçim ya da marka değişikliği yoluyla tüketim artırma”, Macaristan’da dışsal olarak kullanılmıştır. Öyle ki, neredeyse emperyalist ülkelerde ticarete konu olabilen her türlü kişisel tüketim malları, ülkeye ithal edilerek satışa sunulmuştur. Macaristan bu ilişkiler ile “sosyalist bloğun serbest pazarı” olarak tanımlanır olmuştur. Temelinde her cinsten “kişisel” tüketim malları ticareti yatmaktadır. İlk yıllarda bu uygulama “fiyat makası” yoluyla belli bir olumluluk yaratmışsa da, gerek ithalatın artan büyümesi, gerekse elde edilen “kâr”ların üretken alanlarda kullanılamaması sonucu dış ticaret açığı büyümüştür. Bu açığı kapatmak amacıyla yapılan her düzenleme, açığı büyütmekten başka bir sonuç vermemiştir.

“Kişisel” tüketim mallarının “iç pazar”da geniş ölçüde bulunması, ücretlerin büyük bir kısmının bu ürünlerin alımında tüketilmesini getirmiştir. Çoğu durumda, kitlelerin yapay olarak yönlendirildikleri tüketim mallarının karşılanması için, ücretlerin mevcut düzeyi yetersiz kalmaya başlamıştır. Bu da ücretlerin, **üretim artışına bağlı olmaksızın** yükseltilmesi talebini ortaya çıkarmış ve bu talep etrafında önemli bir toplumsal hareketlilik başlamıştır. Bu ilişkilerin, uzun dönemde sosyalist ilkelerle bağdaşmayacağını düşünen kesimlerde **geldikleri düzeyi koruma** amacıyla “bağımsızlık” isteminde bulunmaya yönelmişlerdir. (Macar milliyetçiliğinin mevcut gelişimi bu istemle ilintilidir.) Revizyonist bir partinin bu koşullar altında yapabileceği tek şey, “gerçeği kabul etmek” ve gelinen düzeyi esas alarak kendini buna uydurmak, yani “değiştirmek”tir. (Macaristan Sosyalist İşçi Partisi’nin kendisini feshetmesinin nedeni de burada yatmaktadır.)

Polonya’da ise, genel olarak “fiyat makası” politikasından esinlenilerek, sanayi ürünlerin yüksek fiyattan satarken, tarım ürünlerinin düşük fiyattan

satın alınmasına gidilmiştir. Bunun bir sonucu olarak kırsal nüfusun gelir düzeyi hızla düşmüş ve kentlere önemli bir göç başlamıştır. Göç yoluyla ortaya çıkan kitle hareketliliği ülke çapında etkin olmaya başlamıştır. Kentlere yeni göç eden kesimlerin, anayasal hakları olan "çalışma hakkı"nı kullanmaları, hemen hepsinin fabrikalarda işçi olarak çalışmalarını getirmiştir. Böylece gelişen kitle hareketliliğinin "öncü"lüğünü "işçiler" yapmaya başlamışlardır. Ancak bunun kaynağı ve temel gücü, her zaman köylüler olmuştur. 1977 yılında kabul edilen emeklilik yasasıyla küçük-köylünün prim ödemeleri artırılmış ve emeklilik maaşı düşürülmüştür. Bunun üzerine ilk büyük köylü hareketi Lublin bölgesinde, süt boykotu ile başlamıştır. 1980 başında küçük-köylülük, çıkartılmış olan yasanın "miras ve özel mülkiyet haklarını kısıtlayan maddelerinin iptal edilmesi" istemini ileri sürerek, hareketi bir adım ileriye götürmüşlerdir. Ve Polonya tarihinin ilk büyük genel grevi, 16 Haziran 1980'de Lublin'de başlamıştır. Bundan tam bir ay sonra Gdansk'daki Lenin Tersanesi'nin işgali ile eylemler doruk noktasına ulaşmıştır. (Gdansk Tersanesi, bilindiği gibi, "Dayanışma" Sendikasının (!) merkezi durumundadır.)

Bu iki olay, revizyonizmin kendi içinde taşıdığı bunalımları ortaya koyması bakımından da önemlidir.

Proletarya iktidarının tarımsal üretimi artırmak amacı yanında, üretimden tüketime kadar uzanan işlemlerde olağanüstü düzeyde ortaya çıkan "ürün kaybı" sorunu da bulunmaktadır. Hasat, taşıma, depolama ve işleme evrelerinde meydana gelen kayıplar SBKP raporlarına göre %20 ile %40 arasında değişmektedir. Bu, SSCB'nin yıllık 185 milyon ton olan tahıl üretiminin 40 milyon tonunun bu evrelerde kaybolması anlamına gelmektedir. (Bu miktar Polonya'nın yıllık tahıl üretiminin yaklaşık iki mislidir.) Revizyonizm, bu sorunun çözümünün *"çalışmayı özendirmeyi daha etkin ve yetkin kılmak, örgütlü ve disiplin ruhunu güçlendirmek, savsaklamayı önlemek"*le çözümleneceğini söylemekle birlikte, bunu yapabilecek durumda değildir. Çünkü bunlar, ancak sosyalist bilince sahip proletarya tarafından verilebilir niteliklerdir. Bir bütün olarak "yeni sosyalist insan"ın çözümleyebileceği sorunlar dizisinden olan bu sorunu revizyonizmin çözme yeteneğine sahip olamaması, bu gücün ortaya çıkmasını sağlayamamasında aramak gerekir.

Bugün proletaryanın iktidarda bulunduğu ülkelerde ekonomiye ilişkin **üçüncü temel sorun, revizyonist planlama ve bunun terk edilme**

gerekliliğidir.

Revizyonist planlamanın en önemli özelliği, sosyalizmin inşasında, bireylerin ve topluluğun yeni gereksinmelerinin ortaya çıkmasının kaçınılmazlığını ve bu bağlamda, bu gereksinmelerin karşılanmasının zorunluluğunu **kabul etmemek** ya da kapitalist normlara göre değerlendirmektir. Revizyonistler, "tüketim toplumu" olarak tanımlanan emperyalist-kapitalist ülkelerdeki ekonomik ve sosyal ilişkiyi, sosyalizmin inşasındaki gelişmelerle ortaya çıkan yeni gereksinmelerle karıştırmaktadırlar. Bu karıştırma, kimi zaman kapitalist normların tümüyle yadsınması şeklinde merkezi bir plan ortaya çıkarırken, kimi zaman (ki çoğu durumda ilk yönelimin başarısızlığı görüldüğünde ortaya çıkmaktadır) kapitalist normları kullanarak merkezi plan oluşturmaktadırlar.

Sosyalizmin inşa sürecinde bireylerin ve toplumun yeni gereksinmelerinin ortaya çıkması, kapitalist kâr amacıyla "üretilmiş" tüketim ürünlerine gereksinme yaratılmasıyla karıştırılamayacağı gibi, proletarya enternasyonalizminin getirdiği fedakârlıklarla ertelenmesi, dolayısıyla bir çeşit baskı altına alınması söz konusu olan gereksinmeler de değildir. Bu konuda konut sorunu bir örnek olarak ele alınabilir.

Sosyalist ekonominin merkezi planlara göre inşa edilmesi ve bunun kitleler tarafından tam olarak bilinmesi koşullarında, konut sorununun ilk ve yakın amaçları ile zaman içinde elde edilecek amaçlar arasında belli bir bütünlük oluşturarak çözümlenmesi söz konusu olacaktır. Ancak her durumda *"konut sorunu, ancak, toplum en aşırı noktasına günümüz kapitalist toplumu tarafından getirilmiş olan kent ve kır arasındaki karşıtlığın ortadan kaldırılmasına* ***doğru bir başlangıç için yeterince değiştirilebildiği*** *zaman çözümlenebilir"*[114] bir sorun olduğu unutulamaz. Nüfusun, ülke çapında mümkün olduğu kadar eşit ve dengeli dağılımı, sanayi ve tarım üretimi arasındaki yakın ilişki nedeniyle kaçınılmaz hale gelmiş ve ulaşım araçlarının gelişimi ile yeni gelişme olanaklarına kavuşmuştur. Bu koşullarda, konut sorunu, kendisini, proletarya iktidarının ilk yıllarında ortaya koyduğu gibi, acil ve hızlı bir çözümünü gerektirmemektedir. Çözümün tam olarak sosyalist amaçlara göre üretilmesi ve bu amaçlara doğru ilerlemenin bir parçası olması gerekmektedir. Bunun somutluğu ise, konutların, sadece barınma gereksinmesi açısından ele alınmasının yetersiz olduğu ve proletaryanın

kent ya da kırda, ülkenin her yerinde, aynı koşullara sahip bir konut bulması konusunun ortaya çıktığıdır. Bu aynı zamanda işçilerin kendi konutlarına sahip olmaları türünden bir çözümün getirdiği “bağımlılık” ilişkisinin de ortadan kaldırılmasını içermektedir. Böylece, kent ve kırda, ülkenin her yerinde, tüm konutların üretici güçlerin gelmiş olduğu seviyeye bağlı olarak ve bunun olağan evrimi çerçevesinde planlanması ve üretilmesi gerekmektedir. Otomotiv sanayinde meydana gelen gelişmeler, kitle ulaşım araçlarındaki büyük atılımlar, her düzeyde proletaryanın kendi konutuna bağlı kalmasını gereksiz hale getirmektedir. Daha bugünden kapitalizm koşullarında bu gereksizlik ortaya çıkmıştır. Ancak sosyalist toplumda, ilerleme, sadece genel nitelikte olmayıp, aynı zamanda özel nitelikte de ilerlemedir. Bunun somutluğu ise, konutların iç donanımının kent ya da kırda olmasına bakılmaksızın birbirine yakın bir düzeyde olması gerektiğidir. bu iç donanım, bir yandan evişini en aza indirirken, diğer yandan kamu-işi haline getirilen evişinin uyumluluğu sağlanacaktır.

İşte revizyonizmin üzerinde fazlaca durmadığı ya da önemsemediği noktalar, konut sorunu örneğinde görüldüğü gibi, gelişmenin ortaya çıkardığı sorunlarla ilintilidir. Ama revizyonizmin revizyoncuları için sorunlar belli bir biçim altında vardır. Dolayısıyla sorunların çözümünde sürekli yanılgılar üretmek durumundadırlar.

> “**Sosyalist toplumda, bireylerin tek ve sürekli belli bir üretim dalında, tek bir işle sınırlı faaliyetine olanak verilmeyecektir. Bir başka deyişle, bireylerin işbölümünün yabancılaştırıcı etkisinden kurtarılması yanında, böyle bir yabancılaşmanın yeniden üretimine de olanak tanınmayacaktır. Bu nedenle poli-teknik eğitimden geçmiş bireylerin, değişik üretim alanlarında ve dallarında çalışmaları sağlanacaktır. Bunun yolu ise, genel üretimin bir bütün olarak toplum tarafından planlanmasından geçer**.”[115]

[93] Aynı türden ikilemler dünya Marksist-Leninist hareketi açısından da ortaya çıkabilmektedir. Bu da “revizyonist SSCB yönetiminin mevcut günlük sorunlarını çözmek için mi politika

üretmelidir; yoksa sosyalizmin inşasının gerçek sorunları için mi politika üretmelidir" şeklinde genel bir görünüme sahiptir.

[94] Marks, *Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı*, Önsöz, s. 26.

[95] Lenin, Aynî Vergi Üzerine, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 438.

[96] Lenin, Aynî Vergi Üzerine, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 439.

[97] Bu gelir fazlası,bugün, SSCB'de ulusal gelirin %40'ını oluşturmaktadır.

[98] SBKP-MK Toplumsal Bilimler Akademisi'nin 1988 Tezleri.

[99] Gorbaçov, SBKP-MK'nın 27. Kongre Raporu.

[100] Revizyonizmin teknolojik gelişmeyi kısmi uygulamalarla üretime uydurma anlayışı, önemli bir işsizlik sorunu da yaratacaktır. Genel toplumsal istihdam sorunu, "yeni kaynaklar"ın askeri alanda yapılacak değişmelerle sağlanması, kaçınılmaz olarak, silahlı kuvvetlerde belli bir indirimi ortaya çıkaracağı için, işsizliğin daha da büyümesi söz konusu olabilecektir.

[101] Lenin, *Anarşizm ve Anarko-Sendikalizm*, s. 359-2 Haziran 1918.

[102] Lenin, *Anarşizm ve Anarko-Sendikalizm*, s. 359.

[103] Buradaki "anarko-sendikalizm" belirlemesi oldukça önemlidir. Merkezi planlamanın ve merkezi yönetimin zayıflaması sonucu, anarşist faaliyetlerin ortaya çıkması hemen hemen kesin gibidir. 1989 sonlarında SSCB'de meydana gelen kimi olaylar bunu açıkça gösterir niteliktedir.

[104] Gorbaçov, SBKP-MK'nın 27. Kongre Raporu.

[105] Marks, *Kapital*, Cilt: I, s. 497.

[106] Tarihsel olarak bu olgunun kökeni, fordizm ve taylorizmde bulunduğu söylenebilir. Ancak günümüzdeki gelişmenin asıl dinamiği yeni-sömürgecilikten kaynaklanmıştır. 1960 sonrasında geri-bıraktırılmış ülkelerde ortaya çıkan "montaj sanayi" bu olgunun temeli olmaktadır.

[107] Son olarak 1989 Kasım ayında Yüksek Sovyet "kooperatifler" üzerine bazı yeni kararlar almıştır. Yüksek Sovyet, son zamanlarda giderek artan biçimde kâr amacına dayalı alım-satım işlerine ağırlık veren kooperatif sayısının büyüdüğünü tespit etmiştir. "Küçük-ölçekli işletme" teşviki bağlamında ortaya çıkan yeni işletmeler, "özel girişimci" kategorisinde bulunan kooperatiflerin yalın bir biçimde ticaretle uğraştıklarını ve hatta spekülatif kazançlar sağladıkları görülmüştür. Yüksek Sovyet, "üretime dönük faaliyet göstermeyen ve sadece kamu sektörünün ürünlerinin alım-satımıyla kâr sağlayan işletmelerin" üç ay içinde kapatılmasına karar vermiştir. Revizyonizmin nasıl kısa sürede tıkandığı burada görülebilir.

[108] Bunun devletin sönmediği koşullarda, proletarya devletinin silahlı güçlerinin güçlendirilmesinin yeni bir yolunu da açtığını belirtmek gerekir. Üretim zamanının kısalması, proletaryanın askeri görevlerle daha çok ilgilenmelerini olanaklı kılacaktır. Proleter savaş anlayışı da ancak böyle olanaklı olabilir.

[109] THKP/HDÖ, Sosyalist Devrim Programı, *Devrim Programları*, s. 75-77.

[110] Gorbaçov, SBKP MK'nin 27. Konre Raporu.

[111] Gorbaçov, SBKP MK'nin 27. Konre Raporu.

[112] 1989 sonlarında A. Sakhorov'un sürekli olarak Yüksek Sovyet'in mülkiyet sistemindeki değişiklikleri bir an önce yapmasından söz etmesinin nedeni de, revizyonizmin buna karşı olmamasından kaynaklanmaktadır. Aradaki tek sorun "zamanlama" ve "nasıl biçimleneceği" sorunudur.

[113] Marks, *Kapital*, Cilt: I, s. 851.

[114] Engels, Konut Sorunu, *Seçme Yapıtlar*, Cilt: II, s. 397.

[115] THKP/HDÖ, Sosyalist Devrim Programı-*Devrim Programları*, s. 74-75.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SOSYALİST TOPLUMSAL YAŞAM VE REVİZYONİZMİN REVİZYONU

Sosyalist toplumun bir bütün olarak inşasının, siyasal iktidarın proletarya tarafından –parçalanarak– ele geçirilmesi temelinde egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın yukardan aşağıya eylemiyle gerçekleştirilmesi hiçbir tartışmaya yer vermeyecek kadar açıktır. Ancak SSCB'de 70 yıllık gelişmelerin gelmiş olduğu düzey ve Doğu-Avrupa ülkelerindeki 40 yıllık iktidar koşulları, bu belirlemenin revizyonizm tarafından geçersiz ilan edilmesinin gerekçesi olarak kullanılmaktadır. Böylece, temel bir Marksist-Leninist tez daha tartışma konusu haline gelmektedir. Revizyonizm için bunun anlamı, "yenileşme"dir, "dogmatizmden kurtulma"dır vs. Ama ne taraftan bakılırsa bakılsın, genel Marksist-Leninist ilkelerden ve tezlerden bir kopuşun olduğu açıktır.

"Sosyalizme geçişin bir biçimi olarak proletarya diktatörlüğü" kavrayışı, çoğu durumda, geçişin bütünsel, yani ekonomik-sosyal-siyasal ve kültürel olduğunun unutulmasını getirmiştir. Lenin ve Stalin'in sık sık vurguladıkları gibi, toplumun bir bütün olarak değiştirilmesi (devrimci tarzda) eylemi, **kaçınılmaz olarak, gerçekleşmesi olanaksız olanların yapılmasını değil, gerçekleştirilmesi olanaklı olanların gerçekleşmesinin koşullarının yaratılmasını birincil sorun haline getirir.**

Bir bütün olarak sosyalist bir toplumsal örgütlenmenin oluşturulması, iki ana düzeyde değişiklikler gerektirmiştir ve hâlâ da gerektirmektedir.

Bunlardan birincisi, **proletarya diktatörlüğüdür; ikincisi, ekonominin sosyalist ilkelere göre inşa edilmesidir.**

Ekim Devrimi'nden bugüne kadar, bu iki düzeyde önemli gelişmeler ortaya çıkmıştır. Ancak bu gelişmelerin kendisini bütünsel olarak toplumun sosyalist örgütlenmesi halinde ortaya koyamadığı da görülmüştür. Ekonomik ve siyasal düzeyde kesin ve açık bir üstünlük kurmuş olan sosyalizm, aynı üstünlüğünü toplumun diğer alanlarında, özellikle de sosyal alanda gerçekleştirememesinin nedeni de burada yatmaktadır. Bugün dünya çapında, emperyalist kapitalizmin sosyal alan düzeyinde hegemonyasından söz etmek pek yanlış olmayacaktı. Ama bu sosyalizmin, böyle bir hegemonyayı yıkmak ve kendi hegemonyasını kurmak için gerekli maddi ve manevi önkoşullara sahip olmadığı ve bunun dinamiklerinin bulunmadığı demek değildir. Tersine sosyalizm, bu önkoşullara sahiptir ve pek çok düzeyde bunları görmek olanaklıdır. Ancak bütünsel, düzenli ve sistematik bir ilişki olarak var olamamıştır.

Sosyal yaşam alanında emperyalist-kapitalizmin yaratmış olduğu gelişmeler (ki son yıllarda ortaya çıkan hegemonya bunla ilintilidir), tümüyle III. bunalım döneminin ilişki ve çelişkilerine göre ve nedeniyle olmuştur. Emperyalizmin pazarlarının üçte birini yitirmesi durumunda karşılaştığı "talep yetersizliği" (aşırı-üretim sorunu), kaçınılmaz olarak, iç ve dış pazarların dikey olarak geliştirilmesini gerektirmiştir. Böylece emperyalist ülkelerdeki iç pazarların genişlemesi temelinde yeni ilişkiler ortaya çıkmıştır. Bu yeni ilişkiler, sadece tekelci-kapitalizmin kârını azamileştirmesi tarafından belirlenmemiştir; bu ilişkiler, aynı zamanda, emperyalist ekonomiye karşı kitlelerin tepkileri tarafından da belirlenmiştir.

Kapitalizmin kaçınılmaz olarak sosyalizme dönüşeceği gerçeği, artık her açıdan olgunlaşmış koşullara sahiptir. Bu olgunluk, kendisini en açık biçimde en gelişmiş emperyalist ülke düzeyinde ortaya koyar. Bu, I. bunalım döneminde İngiltere iken; II. ve III. bunalım döneminde ABD'dir. Bu açıdan, bugün için en gelişmiş emperyalist-kapitalist ülke olarak ABD'yi ele almak ve burada ortaya çıkan sosyalist toplum dinamiklerini irdelemek, aynı zamanda, sosyalist ülkelerin çeşitli sorunlarının çözümü açısından da önem taşımaktadır. ("Kapitalizmden öğrenmek"in Marksist anlamı da budur.)

Bu değerlendirmenin önemini belirtmek ve belli açılımlar sağlamak için 1920-25 arasında SBKP ve Komintern düzeyinde ortaya çıkan

“**Bolşevizmin Amerikanlaştırılması**” tartışmalarını anımsatmakta yarar vardır.

> “Bizim, Marksist eğitim alanında, olayların geniş bakış açısına ve geniş teorik tahlilinde eski Rus aydınlarının iyi özelliklerini içeren ve Amerikan pratik damgasını taşıyan bir psikolojik tipe gereksinmemiz var ... Bizim ihtiyacımız, Marksizm ‘Amerikanizm’ dir.”[116] (Buharin)
>
> “Biz Rus halkının yaşayan en iyi özellikleri ile Amerikanizmin en iyi özelliklerini birleştirmeliyiz.”[117] (Zinovyev)
>
> “Amerikanlaştırılmış Bolşevizm, emperyalist Amerikanizmi fethedecektir.”[118] (Troçki)
>
> “Leninizm, özel tipte parti ve devlet militanları yetiştiren, çalışmada özel bir tarzı, Leninist tarzı yaratan teorik ve pratik bir okuldur. Bu tarzın ayırt edici çizgileri nelerdir? Özellikleri nelerdir?
>
> Bu özellikler ikilidir: a) Rus devrimci atılımı ve b) Amerikan pratiği anlayışı.
>
> (...) Ama Amerikan pratiği anlayışı, Rus devrimci atılımıyla birleşmezse, yozlaşır, dar ve ilkesiz işgüzarlık derekesine düşebilir (...) Rus devrimci atılımıyla Amerikan pratiği anlayışının birleştirilmesi, işte parti içinde ve devlet aygıtında çalışmada Leninizmin özü budur. Ancak bu ikisinin birleştirilmesi, bize, tam Leninist militan tipini ve çalışmada Leninist tarzı verir.”[119] (Stalin)

1924 yılında, hemen hemen tüm Bolşevik parti yöneticileri tarafından benimsenen “Bolşevizm ve Amerikanizm” birlikteliği, Stalin’de olduğu gibi, kadroların niteliği ve sorunları çözmede kullanacakları yöntem uygulaması olarak belirginleşmektedir. Buharin’in eğitim alanında “Amerikanizm” in gerekliliğini vurgulaması, aynı yıllarda Sovyet eğitim sisteminin nasıl olması gerektiği konusundaki tartışmalarla ilintilidir. Böylece “Amerikanizm”, kendisini “yeni sosyalist insan” düzeyinde, Marksizm-Leninizmle birlikte tanımlanmış bir nitelik olarak ortaya koymaktadır.

“Amerikanizm”in ABD’de gerçekleştirilecek bir sosyalist devrimle kazanılması sorunu, yani “Amerikanın Bolşevikleştirilmesi” sorunu, sosyalizmin dünya ölçeğinde kurulması açısından öneminin kabul edilmesi

oldukça önemlidir. Geciken Avrupa devrimi ve dünya devrimi, kaçınılmaz olarak "tek ülkede sosyalizm" sorununu ortaya çıkarmıştır. Bu sorunun, aynı zamanda evrensel ölçekte bir sosyalizmin inşasının bir parçası olarak ele alınmasını gerektirmektedir. Bu da, "Amerikanizm" konusunun öne çıkmasını gerektirdiği gibi, tezlerin "*tarihin arşivinde farelerin kemirici eleştirisine terkedilmesi*"ni de getirmiştir.

III. bunalım döneminde Amerikan emperyalizminin mutlak hegemonyasının oluşması ve buna bağlı olarak toplumun yeniden biçimlenmesi, bu konuyu oldukça ikincil konular arasına itmiştir. Ama Vietnam savaşıyla birlikte başlayan ve giderek yaygınlaşan "yeni kuşak" ve onların "yeni ilişkileri" bir kez daha bu konunun gündeme gelmesine yol açmıştır. Genel olarak "**Amerikan tipi yaşam**", dünya çapında basın-yayın araçları ve sinema-tv aracılığıyla sunulmuştur. Genellikle burjuva ideologlarının ortaya koydukları ilkelere bağlı olarak belirlenen bu yaşam tarzı, ilk andan itibaren, işçi aristokrasisinin Amerikan biçimlenişinden başka bir şey değildi. Ancak Vietnam savaşı sürecinde bu yaşam tarzı tümüyle çökmüştür. Böylece ortaya önemli bir sosyal ilişki boşluğu çıkmıştır. Bu alan, 1970'den itibaren, büyük ölçüde anti-militarist kitle hareketi tarafından doldurulmaya başlanılmıştır. Böylece de, bireylerin toplum ve üretimle olan ilişkilerinden başlayarak cinsler arası ilişkiler, aile ilişkileri tam anlamıyla bir değişim sürecine girmiştir. Ekonominin askerileştirilmesinin ürünü olarak birikim hızı daha da artan tekelci sermayenin, artan oranda tüketim malları üretimi alanlarına yatırım yapmaları ve tekeller oluşturmaları, yeni ilişkilerin yayılmasında önemli etkiler sağlamıştır. 1950 sonlarından başlayarak fiilen 1975'lere kadar süren bir "kargaşa" dönemi tüm Amerikan toplumunu etkilemiştir. Bu etkileme, anti-militarist hareketlerin yarattığı "yaşam tarzı" ile, yani sürekli protesto faaliyetinde bulunan bir kitle hareketi koşullarında, giderek toplumsal ilişkileri dönüştürmeye başlamıştır. Bu noktada Amerikan pragmatizmi, "yok edemiyorsan, sen onlara katıl" kavrayışı içinde, ortaya çıkan hareketi özümsemeye yönelmiştir. Böylece kapitalizmin ekonomik ve siyasal ilişkileri alanında yeni bir toplumsal ilişki ortaya çıkmaya başlamıştır.

Proletaryanın tarih sahnesine çıktığı andan itibaren, kendisiyle birlikte üretim sürecinde ortaya çıkan ilişkiler yeni bir "toplumsal ilişkiler" alanı ortaya çıkarmıştır. Burjuva ilişkilerinin dışında ve sadece işçilerin yaşadıkları yerlerde ortaya çıkan bu toplumsal ilişkiler, işçi sınıfının

gelişmesine ve emperyalist koşullarda aristokratlaşmasına paralel olarak tüm toplum kesimlerine yayılmıştır. Bu yayılmayla, işçi aristokrasisi ile küçük-burjuvazinin ilişkilerinin birleşmesiyle önemli ölçüde bozulmuş ve proleter karakterini önemli ölçüde yitirmiş ya da silikleşmiştir.

İşte 1950 sonlarında ortaya çıkan ve 1975'lerde en üst boyutuna çıkan yeni toplumsal ilişkiler, bu temel üzerinde gelişmiştir ve bu proleter karakterinin silikleşmesi oranında, düzenle uyumlandırılmıştır. Bu noktada Amerikan "pratikliği", bir kez daha devreye girmiş ve tüm sosyal-siyasal yapıyı tehdit etme potansiyeline sahip hareketi dağıtmış ve düzenle entegrasyonunu sağlamıştır. Böylece kendisine yeni bir "meşruiyet" sağlayan yeni ilişkiler, "yeni Amerikan yaşam tarzı" olarak, ikinci kez dünya çapında yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu yaygınlaştırma kendisini en etkin bir biçimde Batı-Avrupa kapitalist ülkelerinde ortaya çıkarmıştır. İngiltere ve Fransa'nın uzun süre direnen geleneksel yapısı ve bunu destekleyen siyasal durumu bir yana bırakılacak olursa, bu etki kendisini 1980 sonrasında büyük ölçüde açığa vurmuştur. Bu yaşam tarzı, otomotiv sanayindeki gelişmeyle birleşerek geniş bir toplumsal "hareketlilik" ortaya çıkarmıştır. Bunun sonucu olarak tekelci burjuvazinin bilimsel ve teknolojik gelişmeyle ortaya çıkan yeni tip personel temini de olanaklı olmuştur. (Teknokratlar-"yuppiler" esprisi)[120]

1974 "petrol şoku" ile ABD'de önemli bir gerileme ortaya çıkmakla birlikte, "yeni toplumsal ilişkiler" sistemle bütünleşmesini sürdürecek koşullara sahip olmuştur. Bu bütünleşme, bir yandan toplumdaki hareketliliği belli oranda sınırlarken, diğer yandan insanların **belli bir yere ve konuta** bağlanması ortadan kalkmıştır. Ailenin burjuva anlamda **dağılması** (çözülme) kısmen gerçekleşmiştir. Bu gelişme, aynı zamanda eğitim sistemi üzerinde etkide bulunmuştur.

Böyle bir toplumsal ilişki genişlemesi, bir süre sonra, siyasal planda yeni dengeler oluşturmuştur. Bu hareketin ilerletici öğelerinin bu son kullanımıyla, ABD'de yasama organı, yürütme karşısında kısmi güç kazanmıştır.

Simgesel olarak 1956'larda "rock'n roll"la başlayan, 1965'lerde "hippy" hareketi ile kitleselleşen ve 1970'lerde anti-militarist bir demokratik kitle hareketine dönüşen bu "yeni toplumsal ilişki" süreci, küçük-burjuva anlamda ve düzeyde, "birey-devlet" ilişkisini en geniş ölçüde tartışma

konusu yapmıştır. Devletin özüne ve sınıfsal niteliğine bakılmaksızın, devlet karşısında bireyin haklarının yüceltilmesine yönelik bu tartışmalar, “soyut devlet”, “soyut birey” ve “soyut demokrasi” anlayışının yeni bir güçlenmesini getirmiştir. Öte yandan da, belli bir yere, konuta ve işe sürekli bağlılığı dışlayan bu sosyal hareketlilik, tekelci-burjuvazinin, özellikle tüketim malları üretiminde sürekli teknolojik araçlar kullanmasını da zorunlu kılmıştır. Böylece temel sanayi kollarında **sürekli** çalışan ve tarihsel olarak proletaryayı oluşturan nüfus **düşerken**, tüketim sektörü ile hizmetler sektöründe çalışan nüfus sürekli olarak artmıştır. Sürekli olarak azalan proletarya niceliği, aynı zamanda sendikal örgütlenmenin giderek güçsüzleşmesini getirmiştir. Bu da sendikalı işçi sayısındaki azalmaya paralel olarak, sendikaların toplumsal ilişkiler alanındaki etkileri azalmıştır. Böylece yeni ilişkilerin getirmiş olduğu yeni toplumsal örgütlenmelerin sendikal bir açılımı ortaya çıkamamıştır. Bir başka deyişle, işçi sendikaları yeni ilişkilerin yarattığı toplumsal örgütlenmelerin dışında kalmıştır.[121] Diğer emperyalist ülkelerin bir kısmında Komünist Partiler bulunmasına rağmen, aynı durum onlar içinde ortaya çıkmıştır. (Tabi bunda bu partilerin revizyonist nitelikleri de belirleyici durumdadır)

Hizmetler sektöründe meydana gelen büyük genişlemelere paralel olarak “gönüllü sosyal hizmetler”, bir yandan siyasal ilişkilerin dışında gelişirken, diğer yandan ekonomik faaliyet dışında kalmışlardır. Bu durum, gerek tekelci-burjuvazinin, gerekse kilisenin etkisine açık bir konum yaratmıştır. (Ekonomik kaynaklara sahip olmama esprisi).

ABD’de toplam hane halkı sayısının %58’i evli olup, aile oluşturmayan hane sayısı %23.7’dir. Çalışan nüfusun %62.4’ü, yani 61 milyon kişi hizmetler sektöründe çalışmaktadır. Bunların beşte biri, gıda pazarları, genel mağazalar, giyim mağazaları, lokanta, büfe, motel, otel, sinema vb. yerlerde çalışmaktadırlar.

Amerikan toplumsal ve siyasal yapısı, 1965-75 arasında büyük bir ekonomik ve sosyal sorunlarla yüzyüzeyken, 1980 sonrasında bunları içselleştirerek önemli ölçüde çözmüştür. Özellikle “gönüllü sosyal kuruluşlar”a belirli bir yasallık tanınarak, bunların çeşitli sorunların çatışma doğurmasını önleyici mekanizmalar haline getirilmesi sağlanmıştır.[122]

Emperyalist-kapitalist ülkelerde, üretici güçlerin gelişiminin engellenmesinin ürünü olan sosyal hareketlilik ve bu hareketliliğin ortaya

çıkardığı toplumsal ilişkilerin "sistem içi" entegrasyonu (evcilleştirilmesi) 1980 ortalarından itibaren büyük ölçüde tamamlanmıştır. "Amerikan tipi yaşam tarzı"nın bu yeni çehresi, sosyalist üretim ilişkileriyle belli bir uyum sağlayabilme özelliğine sahip olmasıyla, hemen hemen tüm gelişmiş ülkelerde içselleştirilebilinme özelliğine sahiptir.

Sosyalizmin inşasında, özellikle ekonomik alanda büyük ilerlemeler sağlamış olan SSCB'de yükselen reel ücretler, bir yandan kitlelerin satın alma gücünü artırırken; diğer yandan ellerinde biriken "gelir fazlası"nı artırmaktadır. Hemen hemen ulusal gelirin üçte birini oluşturan bir düzeye yükselmiştir. Öte yandan, işçilerin üretim sürecinde geçen zamanları sürekli azalmış, "boş zamanlar" sürekli olarak artmıştır. Yıllık 253 güne düşen çalışma süresi, kaçınılmaz olarak "boş zamanlar"ın önemini artırmıştır. Ayrıca SSCB'nin ekonomik yapısı ve potansiyelleri, daha bu günden Batı-Avrupa işçilerinin kapitalizm koşullarında ileri sürdükleri "35 saat" çalışma süresini gerçekleştirebilecek niteliktedir. Yani "boş zamanlar" sorunu, kısa sürede daha büyük bir önem kazanma eğilimindedir.

Bu durum, gerek mevcut gelişmesiyle, gerekse potansiyel gelişme dinamikleriyle, bireylerin tüm günlük yaşantısını değiştirecektir. Üretimde geçen zamanın azalmasıyla artan diğer zamanların kullanımı, kaçınılmaz olarak yeni biçimler ortaya çıkaracağı gibi, **yeni gereksinmeler** ve buna bağlı **yeni talepler** ortaya çıkaracaktır. Bu gereksinmelerin, yeni toplumsal ilişki biçimleri altında karşılanması, üretimde artışlar gerektirdiği gibi, kitlelerin elindeki "fazla gelir"i, bu üretim için kaynak olarak kullanma olanağını da yaratacaktır. Ama bu gereksinmeler, mevcut ürünlerin önemli ölçüde genişlemesini, yani değişik tüketim malları üretimini zorunlu kılacaktır. Bu ise, "hizmetler sektörü"nde önemli bir gelişmeye denk düşer. Bu alanlardaki faaliyetler, ekonomik ve siyasal faaliyetler gibi kararlı unsurları daha az gerektirir. Bunların "değişken" özelliği, kaçınılmaz olarak sanayi üretimindeki **merkezileşme, planlama ve çalışma disiplini** ile belli oranda karşıtlıklar ortaya çıkabilecektir. Böylece, bir yanda yoğun bir merkezileşme, planlama ve çalışma disiplinine bağlı sanayi üretimi ve yönetimi bulunurken; diğer yanda bunlarla belli bir karşıtlık içinde bulunan toplumsal ve kültürel ilişkiler alanı ortaya çıkmaktadır. Birincisinde (ki buna siyasal yönetim de dahil edilebilir) toplumsal ve kolektif faaliyet söz konusuyken, ikincisinde bireyler ve bireysel aileler söz konusu olmaktadır.

Bu “karşıt” durum, gerçekte temel ile üstyapı ilişkilerinde, birincinin belirlediği ilişkiler olarak kendisini biçimlendirememesinin ürünüdür. Yani gerçek bir karşıtlık bulunmamaktadır. Sanayinin getirmiş bulunduğu merkezileşme, planlama ve çalışma disiplini ile şekillenmiş bir toplumsal ilişkiler alanından söz etmek daha doğru olmaktadır. Ama revizyonizm, bu düzeyde, sosyal ve kültürel alandaki gelişmeleri kendisine çıkış noktası olarak aldığı için, temel ve siyasal alanları buna bağlı olarak ve bunun paralelinde düzenlemeyi tasarlamaktadır. Bu ise, onların, “Stalinizm” diyerek suçladıkları ve olumsuzladıkları bir dönemin sosyal ve kültürel alanda merkezileşme, planlama ve disiplin uygulamalarının başarısızlığı (!) olarak bir temele yerleştirmek istemelerini getirmiştir. Onlara göre, bilimsel ve teknolojik devrim, “yeni bir emek türü” yaratarak “yeni bir işçi sınıfı” doğurmakta ve bu da mevcut sosyal ve kültürel gelişmelere **uygun** ekonomik ve siyasal düzenlemeleri olanaklı kılmaktadır.

Oysa bilimsel ve teknolojik devrimin getirdiği yeni emek türü, her şeyden önce işçilerin kendi içlerinde kalifiye düzeyine göre ayrılmasını sona erdirmek durumundadır. Öte yandan ise, işçi sınıfının sosyalist eğitiminin daha da yükseltilmesini gerektirmektedir. Ama bunlarla bağlantılı olarak, bilimsel ve teknolojik devrim, üretim sürecinde daha geniş ölçekte bir merkezileşmeyi, merkezi yönetimi zorunlu kılarken, planlamayı ve çalışma disiplinini **daha üst boyutlarda** yeniden üretmektir.

Buna bilimsel çalışmaların kendi iç işleyişi yeterince kanıt vermektedir. Örneğin, pratik uygulamasıyla birlikte bilimsel bir faaliyet olan uzay çalışmaları, hemen her düzeyde onlarca yılı kapsayan bir planlamaya dayanmaksızın gerçekleşmemektedir. Bu planlama, genel olarak uzay çalışmalarının nasıl sürdürüleceğine ilişkin planlamadan çok, bu çalışmaların her bir faaliyetinin düzenlenmesi düzeyinde iç planlamada ortaya çıkmaktadır. Her hangi bir gezegene ulaşması 10-15 yıl (kimi zaman daha da fazla) zamanı gerektiren bir uzay aracının fırlatılması, gerek hazırlıklar açısından, gerekse atıldıktan sonra geçecek zaman açısından uzun yılları kapsayan bir iç planlamayı zorunlu kılmaktadır. Ve bu zaman süresince, bu projede çalışan tüm personelin, tüm faaliyeti saniye saniye izlemeleri, denetlemeleri, düzenlemeleri vb. gerekmektedir. Bu ise, çalışma disiplininin en üst boyutta üretimi demektir. Ayrıca dünyanın çeşitli yerlerinde bulunan uzay çalışma istasyonları, dinleme istasyonları, uydu sistemleri, elde edilen bilgilerin izlenmesi, kontrolü ve yönetilmesini

merkezileştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Aynı durum için genetik mühendisliğini, mikro cerrahiyi, bilgisayar tasarım ve üretimini, nükleer santralleri örnek olarak verebiliriz. Tüm bunlar, insanların gittikçe ayrıntılaşan çalışma konuları ortaya çıktıkça ve çıktığı ölçüde, bu parçaların bütünle ilişkisine ilişkin bilgiye sahip olmayı daha çok gerektirmektedir. Bu da eğitim sisteminin artan oranda poli-teknik eğitim olmasını getirmektedir.

Bu nedenledir ki, ekonomik düzeyde sanayinin temel nitelikleri ve bununla biçimlenen proletaryanın sınıf nitelikleri değişmemekte, tersine daha da güçlenmektedir. Doğal olarak böyle bir güçlenmiş sınıf niteliklerine sahip proletaryanın yarattığı ve geliştirdiği toplumsal ilişkiler farklı olacaktır. İnsanlık tarihinde tüm bireylerin, topluluk olarak birlikte ve toplumsal bir alışkanlıkla üretme olanakları ile birey olarak yaşayabilme olanakları son derece gelişmiş durumdadır. Bireyin çıkarları (özel çıkar) ile toplumun çıkarı (genel –evrensel– çıkar) arasındaki çelişkinin gerçek aşılması için koşullar artan oranda olgunlaşmaktadır. Özel çıkar ile toplumsal çıkar, bireyin çıkarı ile genel çıkar arasındaki yeni bir biçimleniş, ancak ekonomik temeldeki özelliklerin diğer alanlarda kendisini biçimlendirmesiyle olanaklı olduğu açık biçimde ortaya çıkmıştır. Üretim sürecinde elde ettiği disiplin, alışkanlık ve buna göre biçimlenmiş bilinç sahibi olarak, kendi bireysel faaliyeti ile toplumun genel faaliyeti arasında zorunlu ilişkiyi yaşama geçiren bir proletaryanın gerçek bir komünist toplum yaratabileceği, bugün açık biçimde ortaya çıkmıştır. Proletaryanın bu bilinci ve alışkanlığıdır ki, onların kendi tarihlerini kendileri tarafından bilinçli olarak yapmalarını olanaklı kılar.

Böyle bir tarihsel evrim içinde proletaryanın iktidarda bulunduğu ülkelerde pek çok gelişmenin olması kaçınılmazdır. Bu gelişmelerin gerçekleşmediği koşullarda bir dizi sorunun ortaya çıkması kaçınılmazdır. Bu sorunlar kendisini sosyal ilişkiler alanında en etkin biçimde ortaya koymaktadır ve kendi önünü açmanın kural-dışı yollarını yaratmaktadır. Bu sorunlar, sosyal hizmetlerin yeni biçimleri alanında, eğitim alanında, aile alanında, gençlik alanında ortaya çıkmaktadır.

Bunlar içinde en önemli sorun, eğitim sorunu olarak belirginleşmektedir. Gerek bilimsel ve teknolojik gelişmenin gerektirdiği bilgiye sahip olan bir proletaryanın oluşması açısından, gerekse sosyal ilişkilerin yeniden biçimlenmesi için, eğitim, birincil bir konu durumundadır.

Bugün SSCB’de, ilk ve orta öğretimden yüksek öğretime geçiş oranı %14 civarındadır. Bu oran ABD’de %30 düzeyinde bulunmaktadır. SSCB’ de bir öğretmene düşen öğrenci sayısı 15 düzeyinde bulunmaktadır. ABD’ de bu sayı 30 civarındadır. Bu da SSCB’de eğitimin niteliğinin yüksek olması ve daha da yükseltilebilinmesi için gerekli koşulların varlığını ortaya koymaktadır. Ancak SSCB eğitim sistemi bundan yararlanabilecek özelliklere sahip bulunmamaktadır. Bir başka deyişle, SSCB’de (ve diğer proletarya iktidarlarında uygulanan) eğitim sistemi, gerek sosyalist bir ekonominin gelişmesinin, gerekse bilimsel ve teknolojik gelişmenin gerisinde kalmıştır. Bu gerilik, geri bir kapitalist ülkede iktidarın ele geçirilmesi koşullarında, ilk amaç olarak toplumun genel eğitim düzeyinin hızla yükseltilmesi temelinde oluşturulmuş bir eğitim sisteminin, zaman içinde geliştirilmesi ve değiştirilmesi gereken yanlarının yapılmamasıyla ortaya çıkmıştır. 1945 öncesinde uygulanan eğitim sisteminin yeni bileşimi, revizyonizmin elinde küçük “reformlar” yoluyla çarpık bir sistem haline dönüşmüştür. Dolayısıyla kendi içinde gelişme dinamiklerine sahip bir sistem, bu dinamiklerini kullanamayacak hale gelmiştir. Bu ise, eğitim sisteminin, bugün, topyekün değiştirilmesi gibi, büyük bir sorun yaratarak, değişmenin en güç konusunu yaratmıştır.

Bugün özellikle SSCB’deki eğitim sistemi, okulun yaşamdan daha da soyutlanmasını getirmiştir. Krupskaya, Lunaçarski gibi eski Bolşeviklerin üzerinde çalıştıkları ve dönemin gerekleri nedeniyle geniş ölçüde uygulanamayan “birlikte sosyalist üretim okulları” sistemi kuramsal olarak geliştirilmediği gibi pratik olarak hiçbir değere sahip olamamaktadır. “Çocuk merkezli eğitim”in en yetkin biçimi olarak tasarlanmış olan “birlikte sosyalist üretim okulları” her yönden geliştirilip uygulanması, bugün değiştirilecek eğitim sisteminin yeni yönelimini ortaya çıkarmaktadır. Mevcut SSCB eğitim sistemi “öğretmen merkezli” olup, sınırlandırılmış bir poli-teknik eğitim hedefleriyle sürdürülmeye çalışılmaktadır. Kitlelerin, toplumsal-kolektif mülkiyet karşısındaki konumları (ilgisizlikleri), eğitim sistemiyle bu mülkiyetin içleştirilmesi ve kendiliğindenmişcesine benimsenmesinin sağlanamamasının ürünüdür. Yaşamda karşılarına çıkacak olan tüm ilişki ve kurumların gerekliliğini (ama sosyalist açıdan gerekliliğini) öğrenmesi gereken bir öğrencinin, yaşamdan soyutlanmış bir eğitim içinde bulunması, kaçınılmaz olarak ekonomik-sosyal-siyasal konulara “ilgisiz bir toplum”un oluşmasını

getirecektir. Sosyalist eğitim sisteminin pek çok öğesi, gerek Ekim Devrimi'nden sonra, gerekse günümüzdeki devrimci mücadeleler içinde büyük ölçüde ortaya çıkmıştır. Sorun, bu verilerin toplanması, düzenlenmesi ve sistematik hale getirilmesidir. Bu da, iktidara geçmiş proletaryanın, kendi dar ulusal deneyimleriyle sosyalist eğitim sistemini tek başına oluşturamayacağının da açık kanıtıdır. Bu sorun bile, tek tek proletarya iktidarlarının, kendi sorunlarını enternasyonalist bir temel olmadığı sürece, kendi başlarına çözemiyeceklerini gösterir.

> "**Proletarya iktidarı ele geçirdiği andan itibaren el emeği ile kafa emeği arasındaki ayrımın ifadesi olan uygulamalara son vermeye girişmek zorundadır. Doğrudan üreticilerin üretim araçlarından ve ürünlerinden ayrılması ve üretim sürecinin dışsal olarak bölünmesi nedeniyle, işin sıradanlaşması ve ürünün yabancılaşmasının önüne geçilecektir. Bu amaçla, tüm bireylerin, bütün üretim sürecine ilişkin bir eğitimden geçirilmesi ve bunun bilgisine sahip kılınmaları amacıyla poli-teknik eğitim gerçekleştirilecektir.**
>
> **Diğer yandan, entelektüel üretim ve kültür üzerindeki özel mülkiyet tekeli yıkılarak, bu alanlarda tüm bireylerin faaliyette bulunmaları sağlanacaktır. Her bireyin kendi yeteneklerini geliştirmesi için gerekli koşullar sağlanacak, bireylerin zihni faaliyetleri için gerekli her türlü araçtan yararlanmaları gerçekleştirilecektir. Bugünden ortaya çıkmış olan iletişim araçlarındaki gelişmeler, insanlığın tarihsel birikiminin ürünü olan her türlü bilgiye ulaşmalarına olanak sağlayacak durumdadır.** (...)
>
> **Yüzyıllar boyunca çalışan sınıfların her türlü entelektüel üretim faaliyetlerinden sürekli olarak dışlanmışlıkları, ezilen sınıfların evrensel ölçekte kalıcı bir kültürün oluşumuna yönelik çok az veri biriktirmelerini getirmiştir. Proletarya iktidarında, insanlığın tarih-öncesi olarak tanımlanan bu geçmişin getirdiği kültürün özel sınıfsal niteliğini ortadan kaldırarak, evrensel bir insanlık kültürünün yaratılması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Bu evrensel kültürün temeli ise, kendisini sınıf olarak ortadan kaldıracak olan bir sınıfın, yani devrimci proletaryanın kültürel birikimidir.**

Öz olarak ‘kültür devrimi’ olarak adlandırdığımız bir toplumsal eylemle evrensel kültürün oluşması ve sömürücü sınıfların biçimlendirdiği kültürel yozluktan kurtulunması için gerekli maddi ve entelektüel faaliyetler organize edilecektir. Burada ulusal kültür öğelerinin kalıcı ve insani yanlarının, proletaryanın evrensel nitelikleriyle biçimlendirilmesi esastır. Özellikle proletaryanın kapitalist üretim ilişkileri içinde, yalıtık ilişkiler içine sokulduğu koşullarda geliştirmeye çalıştığı toplumsal yaşam unsurlarının özel bir değeri olduğu göz önüne alınacaktır.”[123]

Proletaryanın iktidarda olduğu ülkelere ilişkin diğer önemli bir toplumsal sorun da, aile-kadın ve gençlik sorunu olarak ortaya çıkmaktadır.

Daha önce gördüğümüz gibi, kapitalizm hemen her yönden eski geleneksel aile yapısını dağıtmaktadır. Ailenin kaçınılmaz çözülüşü SSCB’de yeni yeni belirginleşmektedir. SSCB’deki aile yapıları ile ABD ve diğer emperyalist ülkelerdeki yapıların belli bir farklılaşması ortaya çıkmıştır.

	SSCB	ABD	F. Almanya
Tek kişiden oluşan hane oranı	%11.5	%23.7	%31.3
2 kişiden oluşan aile oranı	%26.3	%31.6	%28.7
3 kişiden oluşan aile oranı	%25.5	%17.8	%17.6
4 kişiden oluşan aile oranı	%20.3	%15.8	%14.4
5 kişiden oluşan aile oranı	%8.4	%7.0	%8.0
6 kişiden oluşan aile oranı	%3.6	%2.6	—
7+ kişiden oluşan aile oranı	%4.4	%1.5	—
Ortalama hane halkı sayısı	%3.5	%2.7	%2.4

Bu verilerden SSCB’deki aile yapısının önemli bir dönüşüm geçirmek üzere olduğu görülmektedir. Ancak emperyalist ülkelerde kapitalizmin yarattığı aile dağılmasına kıyasla, oldukça geri durumda bulunulduğu da açıktır. Bu durum, proletarya iktidarlarında, kapitalizmin ekonomik ilişkileriyle sağladığı dağıtma eyleminin, düzenli bir gelişmeyle süreç olarak gerçekleştirilmesi şeklinde yorumlanabilir. Daha dengeli, önemli toplumsal sorunlar yaratmaksızın ve süreç içinde ailenin kaçınılmaz çözülmesinin sağlanması, sonuç açısından, kapitalizmin tarihsel eğiliminin sonuçlarıyla aynı olmak durumundadır. Proletarya iktidarlarında böyle düzenli bir “çözülme” sağlanması, aynı zamanda çözülme koşullarında yeni ilişkilerin yaratılması için gerekli zaman ve olanakların yaratılmasını da

sağlayacaktır. Öte yandan kapitalizm koşullarında ailenin dağılmasının 1960 sonrasındaki olağanüstü gelişimi, **yalın** biçimde kapitalizmin "olumsuzluğu" olarak kavranılması, kesinkes küçük-burjuva bir anlayışın ürünüdür. İnsanlığın tarihsel evriminin aile yapılarını önemli ölçüde değiştirmesi ve giderek "dar aile" tiplerinin ortaya çıkmasını sağlaması, bir ilerleme öğesi olarak ele alınması gerekmektedir. Bu aynı zamanda, ailenin ekonomik bir birim olmaktan çıkması demektir.

SSCB'deki aile çözülmesinin, giderek yeni sosyal ilişkilerin temeli haline gelmesi yeni sorunlar yaratan açık olgu durumundadır. Ancak ailenin bu çözülmesi aynı zamanda önemli bir konut sorunu da doğurmak durumundadır. Yani, insanlar yeni ilişkiler geliştirdikleri için, bunlara denk düşen maddi koşullarda ortaya çıkması zorunludur ve çıkmadığı koşullarda sorunlar ortaya çıkar. Ailenin sosyalist iktidar koşullarında düzenli ve dengeli çözülmesi süreci, aynı zamanda çözülen aile bireylerinin barınma koşullarının da yaratılmasını gerektirir. Bunlar arasındaki uyum, sosyalist merkezi planlamanın en önemli unsurlarından birisini teşkil eder.

Öte yandan ailenin çözülmesiyle ortaya çıkan durum, kendisi için gerekli ve yeni sosyal ilişkiler yaratabilmesi için, uygun mekanlar ve araçlar bulmak zorundadır. Bu açıdan konut sorunu, bir yandan bireylerin barınma sorunu olmakla birlikte, diğer yandan bireylerin yeni toplumsal ilişkilerini sürdürmeleri ve yeniden üretmeleri için gerekli mekanların sağlanması olarak da vardır.

Bu sorunun diğer boyutu ise, **kadının** durumuna ilişkindir. Dünya çapında ortaya çıkan bir olgu da, kadınların artan nüfusu ve artan yaşam süreleriyle, kamu işlerinde daha çok yer almalarıdır. Bu olgu, sosyalist bir toplumda, kadının **bilinçli ve istemsel** olarak evişinden ayrılması ve kamu içinde çalışmaya yöneltilmesi şeklinde belirginleşir. Bu da geleneksel aile yapısının dağılmasını öngerektirdiği gibi, dağılmasını ortaya çıkarır. Dolayısıyla kadının toplum içindeki yerinin sürekli değişmesi ve gelişmesi, kendini yeniden üreten ilişkileri ve bunun maddi olanaklarını gerektirmektedir. Burada sorun, yalın bir biçimde kadınların ekonomik yönetim ile siyasal yönetime daha fazla katılmaları ve söz sahibi kılınmaları değildir. Kaçınılmaz gelişmeler, kadınların, artan oranda üretim sürecinde ve toplumsal ilişkilerde, birey olarak yer almasıyla bağlantılı olarak ekonomik ve siyasal yönetimde daha çok sayıda yer almalarını getirecektir. Bunun bazı yasal düzenlemelerle sınırlandırılması kapitalizm koşullarında

ortaya çıkmıştır. Emperyalist ülkelerde "sınırlandırılmış" ve bu bağlamda "yasal" güvenceye alınmış kadın katılımı, gerçek bir katılım olarak ortaya çıkmamaktadır. Proletarya iktidarlarında ise böyle bir "düzenlemeye" gereksinme bulunmaz. Proletarya iktidarlarında kadınların kamu yönetimine katılımını sağlayan her türlü yasal güvence bulunduğundan, sorun, bunun toplumsal ilişkiler alanında yeniden üretiminin sağlanması ve bunun için gerekli maddi koşulların oluşturulması sorunudur.

Kadının toplumsal alandaki etkinliğinin artması, kaçınılmaz olarak, konut sorununu genişletmektedir. Özellikle konutların iç yapıları ve donanımı artan oranda ön plana geçmek durumundadır. Bir yandan ev işi doğrudan kamu işi haline getirilirken ve bu bağlamda geniş ölçekli faaliyetler ortaya çıkartılırken; diğer yandan, ev işinin günlük yaşam içinde en az süreyi alan bir duruma getirilmesi de gereklidir. Konutların boyutları ile iç donanımın belirlenmesi, bu gelişmelere bağlı olarak biçimlenecektir.

> "**İnsanların toplumsal ilişkilerinin başlangıcı olan kadın-erkek ilişkisi, toplumun sosyalist örgütlenmesinde her türlü ekonomik çıkardan ve baskıdan arındırılacaktır.**
>
> **Karı-koca ailesini toplumun ekonomik birimi olarak tutan özel mülkiyetin kaldırılmasıyla, kadın, toplumdaki gerçek yerini alacaktır. Cinsler arasındaki toplumsal farklılıklar ortadan kaldırılacaktır. Bunun için her şeyden önce ev işi kamu sanayi haline getirilecektir. Bu da yerel birimlerde özel ev işi konusu olan faaliyetlerin kamu faaliyetleri halinde düzenlenmesi demektir.**
>
> **Sosyalist üretim ilişkileriyle hızla gelişecek olan üretici güçlerin yaratacağı yeni olanaklarla barınma, beslenme, vb. işlerin kamu kuruluşlarınca yerine getirilmesi, kadının ev işlerine kölece bağlılığını sona erdirecektir. Buna bağlı olarak aile reisliği kavrayışı, kavrayış olarak ortadan kalkacaktır**."[124]

Ancak revizyonistler için sorun *"ailenin güçlendirilmesi"* sorunudur.[125] Bu bağlamda, bugün revizyonistler "ailenin bir bunalımda" olduğunu ve bu bunalımdan kurtarmak için çeşitli tedbirlerin alınmasını öngörmektedirler. Bu bağlamda aileyi korumak için *"gençliğin evlilik yaşantısına hazırlanması"* gerektiğini düşünmektedirler.[126] *"Emekçi aileleri geniş ölçüde yüceltmek, güzel aile geleneklerine özendirmek, gençleri, yaşlı*

kuşakların deneyimlerine dayanarak eğitmek”[127] revizyonizmin temel politikası olmaktadır.

> “**Sosyalizmde, yeni bir kuşak yetişince, yaşamlarında bir kadını asla parayla ya da başka bir toplumsal güç aracılığıyla satın almamış olacak bir yeni erkekler kuşağı; kendini gerçek aşktan başka hiçbir nedenle bir erkeğe vermeyecek ya da bunun iktisadi sonuçlarından korkarak kendini sevdiği kişiye vermekten vazgeçmeyecek olan yeni bir kadınlar kuşağı ortaya çıkacaktır. İşte bu insanlar dünyaya geldiği zaman, bugün onlara nasıl davranmaları gerektiği üzerine düşünülen şeylere hiç kulak asmayacaklardır; kendi pratiklerini ve herkesin davranışlarını yargılayacakları kamuoyunu kendileri yaratacaklardır**.”[128]

Bu bağlamda gençlik sorunu da kendi içinde çözümü ortaya çıkarmak durumundadır. Burada proletarya iktidarının yapacağı tüm iş, bu gelişmeler için gerekli düzenlemeleri yapmak, gerekli maddi olanakların üretilmesini planlamak, gerekli mekanların kullanılmasını sağlamakla sınırlı olacaktır.

Ancak tüm bunların belirli ölçüde gerçekleştirilmesi, toplumsal alandaki değişik sorunların ortadan kalkacağı demek değildir. Bu konuda özellikle Demokratik Almanya deneyimi oldukça önemli ipuçları ortaya çıkarmıştır. Demokratik Almanya’daki sosyal yaşam ilişkilerini bir parti yöneticisi şöyle anlatmaktadır:

> “Ulusal cephe komiteleri, özellikle halkın yaşama ve çalışma koşullarının daha iyileştirilmesine, kültürel ve entelektüel düzeyin yükseltilmesine katılımdaki gönüllü yaratıcılığın gerçekliğe dönüşmesi koşullarını sağlamayı amaçlıyorlar.
>
> Kent ve kasabaları güzelleştirmeyi amaçlayan bir **yığın hareketi,** yıllardan bu yana faaliyet gösteriyorlar. **Çalışma saatlerinden sonra** gerçekleştirilen toplumsal amaçlı gönüllü çalışmalar, cumhuriyetin ekonomik ve sosyal gelişmesine esaslı bir katkı yapıyor (...) Konut inşaatı toplumsal politikamızın temelinde bulunuyor (...) Burada, kentlerdeki apartmanların korunmasına etkin biçimde yardım etmek ve bu konutların konforunun artırılmasına ağırlık veriliyor. Bu konutlarda oturanlar da kendi paylarına çok şey yapıyorlar: Kapı ve çerçevelerdeki ufak tefek

tamiratları ve boyama işlerini yapıyorlar, balkonları ve merdivenleri temiz tutuyorlar, buraları kendi zevklerine göre dekore ediyorlar. Konutların çevresindeki yeşil alanların bakımını üstleniyorlar ve bahçelerini güzelleştiriyorlar. Bu konut bakımı merkezleri ağı, isteyene mesleki bilgi, tavsiye ile gerekli araç ve gereçleri sağlıyor. Bu sayede, konutlarda oturanlar, küçük tamiratların yaklaşık dörtte birini kendileri yapıyorlar.

Yaşlıların ilgi ve bakım görmesi, toplum açısından temel bir insanlık görevidir. Yurttaşlık girişimi programının sürekli yönlerinden birini de komşuların yardımıyla, yaşlıların konutlarının yıldan yıla bakımı ve tamiri oluşturuyor.

Çok sayıda gönüllü, kentsel ve kırsal alanlarda eğitim, sağlık ve toplumsal kuruluşların binalarının, kültür ve eğlence merkezlerinin, kafeteryaların temizlenmesi, bakılması ve tamir edilmesine yardımcı oluyor. Yurttaşlık bilincine sahip kadın ve erkekler, okullarda, çocuk yuvalarında ve bakım evlerinde, oyun sahalarında, spor, dinlence ve eğlence komplekslerinde gönüllü olarak yardımda bulunuyorlar.

Ulusal Cephenin aktivistleri, yerel halk konseyleri ve vekilleriyle ve aynı zamanda da, kamu ve devlete ait olan, artık malzeme toplama işletmeleri ile yakın işbirliği içindedir. Düzenli olarak kullanılmış metal, kağıt, plastik ve cam toplamasında ve bu çalışmaların kolaylaştırılması için toplanma merkezleri ağının genişletilmesinde yakın işbirliği yapıyorlar (...) Bir başka önemli yurttaşlık girişimi de, tarımsal üretimde verimi artırmak amacıyla yerel halk meclisleri, tarım kooperatifleri ve halk çiftlikleriyle gerçekleştirilen işbirliği oluşturuyor. Kırsal yerleşim birimlerinin iyileştirilmesi ve buralardaki çalışma ve yaşama koşullarının yükseltilmesi sürekli dikkat merkezindedir. Gerektiği durumlarda, Ulusal Cephe ekin ve hasat zamanı çalışacak ek işgücü bulunmasına da yardımcı oluyor.

Kent ve kasabalarda yaşama ve çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik yurttaşlık girişimi, Ulusal Cephe’nin ülkede gelişmiş bir sosyalist toplumun kurulmasına yaptığı özgün katkıyı oluşturuyor. Barışı ve herkes için refahı amaçlayan doğru politikanın desteklenmesi bakımından bu harekette söz ile edim

birbirleriyle uyumlandırılmıştır. Halkın yaşam koşullarını ve kültürel düzeyini halkla birlikte yükselten yurttaşlık girişimi **sosyalist demokrasinin** milyonların demokrasisi olduğunu gösteriyor."[129] (abç)

Görüldüğü gibi Demokratik Almanya'da toplumsal yaşama ilişkin kolektif faaliyetler, teorik tespitlere oldukça yakın bir biçimde ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır. Ancak buna rağmen 1989 sonlarına doğru Federal Almanya'ya yüzbini aşkın yurttaşın gitmesi, herşeyin bunlarla sınırlı olmadığını göstermektedir. "Perestroyka"ya karşı üç yıl sürdürdükleri itirazlarda, Demokratik Almanya'nın SSCB, Polonya ve Macaristan gibi sorunları olmadığını sık sık dile getirmelerine rağmen, 1989 sonlarında partinin tüm üst yönetimi değiştirilmiştir.[130] Bunlar herşeyin dıştan görüldüğü gibi olmadığını, kendi içinde çeşitli sorunlar içerdiğini göstermesi yanında, revizyonist biçimde "reform" için belli bir karşı dinamiğin de bulunduğunu göstermektedir.

Bugün emperyalist Almanya'ya geçen nüfusun ekonomik ve sınıfsal bileşimini tam olarak bilmediğimiz için, kesin bir yargıya varmak durumunda bulunmuyoruz. Ancak bunların genel istemlerinin "bireysel özgürlük" ve "tüketim ve çalışma çeşitliliği" olduğu açıktır. İşte proletarya iktidarlarında "yeni tip işçi" sorunu da bu noktada devreye girmektedir. Yukarda gördüğümüz gibi Demokratik Almanya'da "çalışma saatleri dışında" kalan zamanlarda gönüllü toplumsal faaliyetlerin çok yoğun olduğu açıktır. Bunun üretim sürecinde ve bu sürecin kendi iç işleyişiyle, dıştan bir zorlayıcı güç olmaksızın ortaya çıkan, yani *"açlık korkusuna dayalı"*[131] olmayan, ama teknik bakımdan üst düzeyde gelişmiş üretim biçimlerinin koşulları içerisinde oluşturulmuş ortak çalışmaya dayalı bir **disipline** sahip olmayan bireyler için ne denli sorun olacağı, "özgürlüğün" kısıtlanması anlamı taşıyacağı anlaşılabilir birşeydir. Diyebiliriz ki, bugün hemen hemen tüm proletarya iktidarlarında sorunların temelinde "insan" sorunu yatmaktadır ve çözümlerde bu "insan"ın niteliğine ilişkin belirlemelere göre ortaya atılmaktadır.

Bu konunun önemi ve niteliğini Lenin şöyle ifade etmiştir:

> "Toplumun tümü, çalışma ve ücret eşitliğiyle, artık tek bir büro, bir tek fabrikadan başka bir şey olmayacaktır (...) Ama proletaryanın kapitalistleri yenip sömürücüleri alaşağı ettikten

> sonra, toplumun tümüne yayacağı bir 'fabrika disiplini' bizim için asla ne ülkü, ne de son erektir; bu sadece toplumu kapitalist sömürünün bayağılık ve alçaklıklarından tamamen kurtarmak ve ileriye doğru sürekli gidişi sağlamak için zorunlu bir basamaktır (...)
>
> Gerçekten herkesin toplumsal üretimi yönetmeyi öğreneceği ve fiilen yöneteceği zaman, kesin kayıt-kuyut işine ve asalakların, haramzadelerin, üç kağıtçıların ve başka kapitalizm gelenekleri koruyucuların denetimine bizzat gireceği zaman, bütün halk tarafından uygulanan bu kayıt ve denetimden paçayı kurtarmak, herhalde öylesine inanılmaz bir güçlükle ve öylesine ender bir istisna halinde olacaktır ki, bu kayıt ve denetimden kurtulma öyle çabuk ve öyle bir sert ceza görecektir ki (silahlı işçiler pratik bir yaşam anlayışına sahiptirler, onlar duygusal küçük entelektüeller değildirler ve kendileriyle alay edilmesine asla izin vermeyeceklerdir), tüm insan toplumunun basit, fakat esaslı kurallarına uymak zorunluluğu çok çabuk bir alışkanlık haline gelecektir."[132]

Demokratik Almanya'da 1989 sonlarında yaşanan göçler, kaçışlar ve hareketlilik, bu ülkenin toplumsal yaşamının örgütlenmesinin olağanüstü görkemi ile meydana gelen olaylar arasındaki zıtlık, sosyalizmin inşasının değişik evrelerindeki sorunların çözümlenmesinin, o evrenin aşılabilinmesi için kesin bir gereklilik olduğunu göstermektedir. Bunu da ancak devrimci bir tarzda yapmak olanaklıdır.

Burada iki düzey açığa çıkmaktadır:

Birinci düzey, üretim süreci dışındaki toplumsal ilişkilerin düzenlenmesinde **toplumsal insiyatif, parti öncülüğü ve proleter devlet güvencesi** arasında doğru bir ilişkinin kurulma gerekliliğidir. bu ilişki, belirli bir dönemin koşullarına uygun olarak doğru kurulmuş olsa bile, bir başka dönemde yetersiz kalabilmektedir. bu nedenle sürekli gelişen ve ilerleyen bir süreç olarak (devrimin sürekli kılınması) toplumsal ilişkilerin ele alınması gerekmektedir. Diğer taraftan ise, "gönüllü" çalışmanın çalışma saatleri dışındaki zamanın açık ve net bir tanımlamaya sahip hizmetlerin yerine getirilmesinde kullanılmasını getirecek "zorunlu görev" olarak gösterilmemesi ve gösterilmeyecek tarzda örgütlenmesi gereklidir.

Toplumsal insiyatif ile partinin ortaya koyduğu amaç ve görevlerin birbirleriyle çatışması, doğrudan bu tür faaliyetlerin siyasal bir örgütlenme düzeyinde **kurumsallaştırılmasıyla** ortaya çıkabildiği hesaba katılması gerekmektedir. Bu durum, proletarya partisi olmayan yurttaşlar için özellikle önem taşıyan bir sorun oluşturmaktadır. Parti üyeleri açısından, bu tür "gönüllü faaliyetler", bir **parti üyesinin görevi** olarak değil, **parti üyesi olabilmenin koşulu olarak** ele alınması gerekmektedir.

Bu "kurumsallaştırmama", kesinkes revizyonist dildeki "desentralizasyon"la aynı şey değildir. "Kurumsallaştırmama", doğrudan toplumsal yaşamın sosyalist örgütlenmesi açısından, gelişmenin ortaya çıkardığı toplumsal dinamizmin, partinin ideolojik-politik öncülüğü altında ve proleter devletin maddi ve yasal güvenceleriyle güçlendirilmesi ve yönlendirilmesinin bir yoludur. Parti, bu tür toplumsal faaliyetlerin gönüllü olarak gerçekleşmesini sağlamak amacıyla, bu faaliyetlerin niteliğini ve yönelimini kendi üyelerinin niteliğiyle belirlerken, proleter devlet, bu nitelik ve yönelime bağlı olarak maddi ve yasal güvenceleri toplumsal insiyatife vermesi esastır. Böylece sosyalizmin inşasına ilişkin "gönüllü faaliyetler" her yönden desteklenirken, **farklı yönelime** sahip olanlar **dışlanmamış olacaklardır**. Şüphesiz böyle bir yolun izlenebilinmesi için, ekonomik gelişmenin, bireylerin hareketliliğini sağlayacak ve bunun getireceği gereksinmeleri karşılayabilecek bir düzeye ulaşmış olması şarttır.

Demokratik Almanya'da nüfusun ülke çapında belli bir dağılımı sağlanmış ve bu yolla, kırdan kente göç düzenli ve sistemli bir ilişki haline getirilmeye çalışılmıştır. Kırsal nüfusun, kapitalist mülksüzleşme veya kentlerin çekim odakları olması sonucu, kapitalist toplumlarda ortaya çıkan düzensiz ve hızlı bir göçle azalması ve kentlerde önemli bir konut ve beslenme sorununun ortaya çıkması, bu yolla engellenilmiş olmaktadır. Bu bağlamda, ülke içi serbest yerleşim sınırlandırılmış olmaktadır. Bireylerin ülke içi hareketliliklerinin bu tarz sınırlandırılması, pek çok sosyalist ülkede ortaya çıkmıştır. Küçük-köylülerin ve orta köylülerin mülksüzleştirilmesine dayanmaksızın sosyalizmin inşasına girildiği ülkelerde, bu uygulamalar kaçınılmaz olmaktadır. Ancak zaman içinde bu sınırlandırmalara başvurmaksızın, toplumsal hareketliliğin "göç"e dönüşmeksizin sağlanması olanakları ortaya çıkmıştır. Kırsal alanlardan kentlere ya da kentler arası günlük hareketlerin (bunun hangi nedenden olduğu önemli değildir) otomotiv sanayi ve kitle ulaşım araçlarının iç düzenlenmesiyle

sağlanabilme koşulları mevcuttur. Planlı bir ekonominin bunları maddi koşullar ortaya çıkar çıkmaz belirleyebilmesi ve buna göre plan hedeflerini düzenlemesi olanaklı şeylerdir. Ama bugün sosyalist ülkelerde bunların hiçbiri gerçekleşmemiştir. Böylece merkezi planlama, toplumsal gelişmenin engeli durumuna geldiği gibi, üretici güçlerinde gelişmesinin engeli haline gelmiştir. Bunun net ifadesi ise, kendini geliştirebilen ve yenileyebilen kapitalizm (!) ile kendini geliştiremeyen ve yenileyemeyen "sosyalizm" görüntüsünün propagandaya egemen olmasıdır.

Son on yılda ABD'de başlayan ve Batı-Avrupa'nın emperyalist ülkelerinde yaygınlık kazanan "yeni yaşam tarzı"na dayalı emperyalist propaganda, proletarya partileri üzerinde büyük bir baskı yaratmıştır. "Emperyalist kültür" olarak popüler dilde devriklenen yeni emperyalist ideolojik saldırı, klâsik Marksist-Leninist propaganda kalıpları içinde etkisizleştirilememektedir. Okulsal eğitim olarak uygulanan bir Marksist-Leninist eğitimin hiçbir etkinliği olamayacağı da bu dönemde görülmüştür. Bu saldırı karşısında "çaresiz" kalınmasının temel nedeni, revizyonizmin, emperyalizmi her yönden ve tarihsel evrimi içinde **teşhir** edebilme durumunda olmamasıdır. Geçmiş dönemde bu teşhir, bir çeşit kendiliğinden bir tarzda, yani emperyalizmin halk kurtuluş savaşlarına müdahalesinin gerçekliği karşısında kendi kendini teşhir etmesiyle ortaya çıkmış olması, uzun süre revizyonizmin bu konudaki yetersizliğini gizlemeyi olanaklı kılmıştır.

Emperyalizmin her yönden ve özellikle 1980 sonrasındaki "yeni yaşam tarzı" propagandasının etkisizleştirilmesinin yolu, bunun **tam** ve gerçekçi bir biçimde açıklanması zorunlu olmaktadır. Ama revizyonizmin böyle bir açıklama eylemini gerçekleştirebilecek **doğru bir emperyalizm tahlili** bulunmamaktadır.

Son dönemde emperyalizmin yeni ideolojik saldırıları ("yeni sağ ideolojisi" olarak), sistem içinde sosyal-demokratları olduğu kadar revizyonist komünist partilerini de etkisiz kılmıştır. Özellikle Batı-Avrupa'nın emperyalist ülkelerinde geniş bir kitle temeline sahip olan, dolayısıyla dünya çapında etkinlik kurabilecek olan KP'leri "Avrupa Komünizmi" ya da modern revizyonist perspektifleri nedeniyle tam bir açmaza düşmüşlerdir. Mevcut düzen içinde, düzenin kendi iç mantığı ile sorunlarını çözmeye yönelmiş bir KP'nin adından başka bir komünist niteliğe sahip olmaması burada önemli olmamaktadır. Çünkü emperyalist

propagandanın hedeflerinden birisi de bu partileri tümüyle etkisizleştirmektir. Özellikle 1980 dünya kapitalist ekonomik buhranı döneminde bu partilerin herhangi bir "alternatif" gösterememeleri, emperyalist propagandanın en temel konusu olmuştur. **Gerçek ve tek alternatifin proletarya devrimi olduğu** ve böyle bir devrimin, bu tür ekonomik sorunları ortadan kaldıracağı şeklindeki genel propaganda, mevcut sosyalist ülkelerin içinde bulundukları ekonomik sorunlar darboğazı karşısında etkisizleşmiştir. (Zaten bu revizyonist-pasifist partilerin "devrim" diye bir sorunları bulunmamaktadır.)

Kimi zaman "yeni sağ" olarak tanımlanan emperyalist ideolojik saldırı, öylesine güçlü etkiler yaratmıştır ki, evişinin kapitalist tekellerin faaliyetleri içinde büyük sanayi üretimine konu olması karşısında Batı-Avrupa'nın emperyalist ülkeleri bile uzun süre direnememişlerdir. Örnek olarak hazır yiyecek konusunda Fransa'nın uzun yıllar süren karşı direnişi gösterilebilir. Ama 80'lerin ortalarında tüm toplumsal yapının artan oranda "Amerikanlaşması" karşısında "Fransız milliyetçiliği" direnemez hale gelmiştir. Aynı durum Federal Almanya'da da ortaya çıkmıştır. Bu da, bu ülkelerde "aşırı milliyetçiler"in güçlenmesini getirmiştir.[133]

"Yeni" bir yaşam tarzı olarak dünya çapında etkinlik kuran emperyalist propaganda olguları karşısında, proletaryanın toplumsal yaşam tarzının çıkartılamaması, ideolojik düzeyde en önemli konu olmaktadır. Kapitalist toplumsal ilişkilerin bir üst düzeyde aşılması olarak sosyalist toplumsal yaşam tarzı, uzun süreden beri çeşitli nitelikleriyle belirginleşmiş bulunmaktadır. Özellikle devrimci mücadelenin sürdürüldüğü ülkelerde, bu yaşam tarzının önemli öğeleri belirgin olarak gözlenmektedir. Bu ülkelerde ancak iktidarın ele geçirilmesinden sonra sistemli hale getirilebilecek olgular ve nitelikler, mevcut proletarya iktidarlarındaki potansiyellerle birleşerek evrensel bir sosyalist yaşam tarzını ortaya çıkarma olanağına sahiptir. Bu nedenle sorun, doğru bir emperyalizm tahliliyle birlikte, bu proleter yaşam tarzının sistemleştirilmesi ve genelleştirilmesidir.

Demokratik Almanya deneyiminin gösterdiği diğer olgu da, ideolojik mücadelenin yeni araçlarının etkin olarak kullanılmasının ne denli önemli olduğudur. Bu araçlar, asıl olarak kitle iletişim araçlarıdır ve özel olarak da televizyon yayınları olarak somutlaşmaktadır. Proletarya iktidarları, her türlü ulusal sınırları aşabilen teknolojiyle, bu araçları kullanma konusunda

yetersiz kalmışlardır. Gerekli teknoloji bulunmasına rağmen, ideolojik mücadelenin gelmiş olduğu boyutlara uygun olarak kullanılması mümkün olmamıştır.

Böylece emperyalizmin ideoloji yayma araçları dünya çapında tekel kurmuştur. Bu tekel dünya çapında bilgi alış-verişinde belirleyici konumdadır. Bu sayede burjuvazi tarihsel olarak Ekim Devrimi'yle yıkılan entelektüel üretim ve yönetim tekelini, bir başka boyutta yeniden ele geçirmiştir. Geçmiş dönemlerde yazılı basım araçlarının özel mülkiyetinin burjuvazinin elinde olmasıyla sağlanan tekel, bugün, bu alanda tam olarak dağıtılmıştır. Ancak teknolojik gelişme, dünya çapında kitlelere ulaşmanın yeni araçlarını ortaya çıkarması, bir basımevine (matbaa) göre muazzam bir kaynağı gerektirmektedir.

Proletarya iktidarları 1930'larda radyo yayınlarının başlamasıyla birlikte emperyalist burjuvaziye bu alanda tekel kurma olanağı tanımamış ve radyoyu çok iyi bir biçimde kullanarak, emperyalist propagandaya karşı yeni mevziler elde edilmesini sağlamıştır. Ancak yeni araçlar, özellikle televizyon yayınları karşısında, bu yeni ideoloji yayma araçlarının emperyalist kullanımının etkisizleştirilebilinmesi için, emperyalist sistem içindeki ülkelerin devrimci güçlerinin yeni yollar bulmaları ya olanaksızdır, ya da bu alanda demokratik bazı hakların elde edilmesiyle kısmi olarak olanaklıdır. Ama proletarya iktidarları, gerek kendi toplumsal yapıları açısından, gerekse dünya çapındaki emperyalist tekeli kırmak açısından bu olanakları kullanabilecek durumdadırlar. Ama revizyonist anlayış bunu olanaklı kılmamaktadır. Çünkü bunun gerçekleşebilmesi için, bu araçların proleter enternasyonalist bir kavrayışla ve yönelimle, insanlığın evrensel özelliklerini işleyen bir kullanmayla ilintilidir. Bunlarda revizyonizmin sahip olmadığı şeylerdir.

Revizyonizmin sosyalist yaşam tarzı konusundaki tüm yanılgıları, revizyonizmin revizyonuyla daha da netleşmiştir. "Yeni sosyalist işçi" yaratılması, onların dilinde "işçi sınıfının değişmesi" olarak farklı bir boyut kazanmıştır. SBKP-MK Toplumsal Bilimler Akademisi'nin teorisyenleri 88 tezlerinde şöyle yazmaktadırlar:

> "Gerçekte el emeği, 'bilimsel teknik devrim' öncesi emek, az kalifiye emek üretimden uzaklaşıyor. Giderek daha çok zihinsel bir karakter kazanan emeğin, bilimsel-teknik emeğin, yaratıcı, doğa ve üretim süreçlerini dönüştürücü, zorunlu toplumsal değerleri

> yaratan emeğin rolü artıyor. İşçi sınıfı yok olmuyor. Yalnızca değişiyor. Yalnız mühendis ve teknikerlerin değil, aynı zamanda bilim adamlarının, çok çeşitli faaliyet alanları temsilcilerinin ve bu arada 'üretici olmayan alan'a geleneksel olarak dahil edilen kişilerin de, bugün 'bütünsel işçi' kavramına girmesiyle, bu kavramın kendisi genişlemiyor mu?"[134]

Bu değerlendirmenin kısmi bazı olgulara dayandığından söz etmek olanaklı olmakla birlikte, asıl olarak, 1956 sonrasındaki Kruşçev revizyonist tezlerinin yeni bir düzenlenmesinin ürünüdür. Eski dönemin "halkın devleti" anlayışının "glastnost" ortamında dile getirilişinden başka bir şey değildir. Geçmişte revizyonizm, "halk" diyerek proletarya iktidarlarında sınıf mücadelesinin sona erdiğini ilan ederken, bu söylemi işçi kavramının "emekçi halk" kavramı düzeyinde genişlemesinden söz ederek ileri sürüyordu. Şimdi ise, küçük-üreticiler dışında kalan herkesin "işçi sınıfı" içine alınması söz konusudur. Böylece olguların çarptırılması ile ulaşılmış bir tanımlama ortaya çıkmaktadır. Bu durum, aynı zamanda, *"partisizler kitlesine oynamak ya da bu kitleyle flört etmek"*tir ve Lenin'in ortaya koyduğu gibi, bu da, "*Marksizmden temelden uzaklaşmak"*tır.[135]

1956 sonrasında ortaya çıkan revizyonistler gibi, revizyonizmin revizyonistleri de, kendi tezleriyle, proletarya diktatörlüğü ve sosyalizmin inşasına ilişkin Marksist-Leninist evrensel tezlerin önemli ölçüde geçersiz olduğunu ilan edebilmek durumuna gelmişlerdir. Proletarya diktatörlüğü altında sosyalizmin inşasının, asıl olarak proletaryanın evrensel çıkara göre gerçekleştirilmesi, SSCB'de "diğer dost sınıflar"ın niceliksel olarak nüfus içinde çoğunluk oluşturmaları revizyonizmin çözüm üretemeyeceği boyutta sorunlar doğurmuştur. Proletarya kavramı üzerinde ister "halk" şeklinde bir genişlemeyle, ister yeni tezlerin ifade ettiği gibi "kavramın kendisinin genişlememsiyle" olsun, yapılacak her değişiklik, Marksist-Leninist evrensel tezlerin değiştirilmesini getirecektir. Marksist-Leninist belirlemelere göre yeni bir toplumun (sosyalist) inşasının revizyonistlerce gerçekleştirilememesi, onları, kaçınılmaz olarak, mevcut durumu esas almaya itmiştir. "Çok partililik", "çoğulculuk" hep bu esasın ürünleri durumundadır.

Revizyonizmin revizyonu, kendi dillerinde "Stalinizm" olarak yorumladıkları Marksist-Leninist anlayışın, sosyalizmde insanın "rolünü"

bir “vidaya” indirgediğini, dolayısıyla bu insanların topluma “yabancılaşması”na neden olduğunu ileri sürerken de, aynı kavrayış içindedirler. Onlar, proletarya iktidarları altında ve yetmiş yıllık geçmişe rağmen, *“toplumsal mülkiyetin egemen biçimi olan devlet mülkiyeti”*nin *“sahipsiz bir mülkiyet olarak önemli ölçüde değerden düşmesi”*[136] tespitinden hareket ederek, Stalin tarafından “dogmalaştırılmış” Marksist-Leninist tezlerin terk edilmesinin zorunlu olduğunu söylemektedirler. Sosyalist yaşam tarzını geliştirme ve düzenleme yeteneğine sahip olamayan revizyonizm, bunun getirdiği sorunları, bir yandan Marksist-Leninist evrensel tezlerin baskısından kurtularak kurtulmak isterken, diğer yandan kapitalist bazı normları kullanarak çözmek istemektedir. Onlara göre, *“büyük sermaye, bazen kendi ayrıcalıklarının bir kısmından bile vazgeçerek, üretimin yönetimine ve kâra katılımı öngören çeşitli sistemler yardımıyla, ücretli emeğe özgü olan yabancılaşma olgusunun üstesinden gelmeye yöneliyor.”*[137] Öyleyse kendileri de, bu düzeyde çözümler üreterek, *“kişisel mülkiyeti yeniden tesis etmek”* adı altında “sosyalist ülke yurttaşının” devlet mülkiyeti altındaki üretim araçlarına “sahiplenmelerini” sağlamaya yönelebilirler![138]

Bu “sahiplenme” eylemi, bir yandan küçük-köylülerin, desteklenmesi ve yasal güvencelere kavuşturulmasıyla, diğer yandan “yerel özerkliklerin sınırlarını genişleterek” her üretim birimini “bağımsız birim” haline dönüştürerek, bu birimlerde çalışanların üretimden daha çok pay almalarını sağlayarak gerçekleştirilmek istenmektedir. Böylece sosyalist kavrayışın en temel belirlemelerinden olan “genel toplumsal üretimin ve refahın artırılmasına paralel olarak tek tek bireylerin refahlarını yükseltmek”ten vazgeçilmektedir.

Revizyonizmin revizyoncuları, emperyalizm koşullarında tekelci-burjuvazinin uyguladığını iddia ettiği yöntemlerden yola çıkarak “refahı tabana yayma”ya karar vermiştir. Kolhoz ve sovhoz üyelerinin “özerklik” adı altında, merkezi planlamanın belirlemiş olduğu kotaların üzerindeki her üretim fazlasını “özgürce” kullanma ve elde edilen geliri, birim düzeyinde bölüşerek “yabancılaşma”nın ortadan kalkacağını varsaymaktadırlar. Onlar toplumsal mülkiyeti *“parçasal toplumsal mülkiyet”*[139] haline dönüştürmek istemektedirler ve bunu haklı çıkarabilmek içinde, dünya çapında sürecin “desentralizasyon”a doğru geliştiğini ileri sürmektedirler:

“Gelişmiş çağdaş toplumlarda çeşitli biçimlerde ve farklı sosyal temellerde de olsa, desentralizasyon (merkezileşmeme), mülkiyetin bir ‘dağılımı’ süreci gelişiyor.”[140]

Böyle bir süreç varsa ve söylendiği gibi gelişiyorsa, üstelik bu olgu “farklı sosyal temeller”i önemsiz kılabilecek duruma getiriyorsa, yani böylesine genel ve “global” ise, emperyalist-kapitalizmin kullandığı yöntemleri, sosyalizm adına kullanmanın hiçbir “teorik ve ahlâki” engeli olamaz ve de böyle bir engel ileri sürülemez! Ama böyle bir iddiada bulunmak, Marksizm-Leninizmin tarihsel kazanımlarını yok saymak ve onu değerden, “itibardan” düşürmek demek olduğu revizyonistleri, hiç ama hiç ilgilendirmemektedir.

Bilindiği gibi “yabancılaşma” kavramı Hegel tarafından işlenmiş ve belli bir süre Marks-Engels tarafından da kullanılmış bir kavramdır. Marks, “yabancılaşma” olgusunun kapitalizmin bir ürünü ve olgusu olduğunu söyleyerek, bunun aşılmasının yolunun sosyalizmden geçtiğini açık biçimde ortaya koymuştur. Öyle ki, bu olguyu ortaya çıkaran bizatihi kapitalist üretim ilişkileridir, dolayısıyla kapitalizm bunu ortadan kaldıramayacağı gibi, yavaşlatılmasını da sağlayamaz, çünkü o, üretim araçlarının özel mülkiyetine dayanan bir üretim tarzıdır.

“Kapitalizm etkinliğini ilkel gereksinmelerinin karşılanmasına bağımlı kılarak, insanı kendine, kendi gerçek varlığına da yabancı kılar. Bunu sonucu, onun evrensel bir etkinlikte bulunmasını sağlayan türsel niteliklerini yitiren insan, kendi gerçek eğilimine karşıt olarak, yalıtık ve bencil bir birey durumuna gelir.

İnsanı kendi öz doğası ile uyuşmazlık içinde koyup, onu insanlığından yoksun bırakarak, özel mülkiyet rejimi onu öteki insanlarla da karşıtlık ve çatışma içine sokar.

Ona yabancılaşıp düşmanlaşan öteki insanlardan ayrıldıktan sonra birey, insani topluluktan soyutlanmıştır. Bundan ötürü, hep birlikte özgürce yapılmış emekte doyum ve sevinçlerini bulacak yerde, insanlar karşıt kategoriler biçiminde bölünürler.

İnsanların bu karşıt kategoriler durumundaki bölünüşü, en gelişmiş biçimini, kapitalist rejimde, proletaryayı burjuvazinin karşısına diken sınıf savaşımında bulur.”[141]

Marks tarafından tam olarak geliştirilmemiş ve bir süre sonra terk edilmiş bir konuyu, kesin belirlemelere sahipmişçesine ele alan revizyonizm, bu yaklaşımıyla, Marks'ın "yabancılaşma" kavramının aşılmasına yönelen "insanın üretken ve yaratıcı faaliyeti" konusundaki belirlemelerini, "elde olmayan sebeplerle" bir yana bırakmak durumundadır. Marks'ın kapitalizm koşullarında aşılamayacağını belirttiği "yabancılaşma"nın emperyalist aşamada kapitalistlerce "üstesinden gelmeye" yönelindiğinden sözeden revizyonistler, böylece tüm Marksist yöntemi ve felsefeyi altüst etmektedirler.

Yine aynı konuyla ilintili olarak "*insanlar, gerçek komünizmde, bencil erekler izlemekten vazgeçeceklerinden, kişisel mülkiyet isteği ve onunla birlikte bireyler arasındaki karşıtlık da yok olacağı*" belirlemesi, revizyonizmin dilinde "belirsiz bir geleceğin sorunu" olmaktadır. Dolayısıyla "kişisel mülkiyeti" yeniden tesis etme yönündeki faaliyetleri hiçbir teorik ve bilimsel engelle karşılaşmaksızın yürütülecektir!

Revizyonizm, böylece sosyalist yaşam tarzının örgütlenmesi konusundaki tutumu, bu hedefin evrensel yanlarını dışlamak ve emperyalist ülkelerle yapılacak bir anlaşmayla sağlanmış garantiler altında belli oranda gerçekleştirmek şeklindedir. Bunu yaparken "kapitalizmden öğrenmek" adı altında emperyalist aşamanın özellikleri bir yana itilmektedir. Oysa emperyalist ülkeler, "bazen kendi ayrıcalıklarının bir kısmından" **vazgeçmeksizin**, emperyalist sömürü yoluyla elde ettiği kârların bir kısmıyla ülkesinde "işçi aristokrasisi" yaratmakta ve bunların bir kısmının zaman içinde yönetime sınırlı oranda katılımı olanaklı hale gelmektedir. Revizyonizm bu olguyu görmezlikten gelerek, "ayrıcalıkların" bazıları olarak gördüğü Komünist Partisi'nin öncü rolünün anayasal güvencesinden "vazgeçmek"ten başka yapacağı birşey kalmadığını anlayamamıştır. Böylece emperyalizmin dünya çapında "yeni yaşam tarzı" olarak sunduğu ilişkileri bir çeşit "özümseme", "Amerikan yaşam tarzı"nın propagandif öğelerinin "içselleştirilmesi" ortaya çıkmaktadır. Bu da "yeni sosyalist işçi"nin oluşmasına bağlı olarak ortaya çıkan "yeni sosyalist yaşam tarzı"nın örgütlenmesi ve geliştirilmesinin kesinkes dışlanmasını getirmektedir.

Revizyonizm, mevcut durumda "yeni sosyalist işçi"nin tam olarak yaratılamadığını kavramadıkça, kendi "işçi" kavrayışının kendiliğindenci bir anlayışın yansıması olduğunu görmedikçe, "Bolşevizmin

Amerikanlaştırılması” tezlerini derinliğine irdelemedikçe, kapitalizm koşullarında olduğu kadar proletarya iktidarlarında da, devrimci mücadele sürecinde de ortaya çıkmış olan sosyalist yaşam tarzının temel öğelerini evrensel boyutta ele almadıkça, sosyalist bir toplumun inşasının içsel sorunlarını çözme yeteneğini gösteremeyecektir. Böyle bir tutum ise, revizyonizmin revizyonizm olarak ortadan kalkmasından başka bir şey değildir.

> “**Dünya çapında proletarya iktidarlarının gerçekleştiği koşullarda nihai çözüme ulaşacak olan kır şehir çelişkisi, proletaryanın iktidarı ele geçirdiği her yerde ve ele geçirdiği andan itibaren çözümüne yöneleceği sorunların başında gelir. Bu faaliyette, nihai çözüme bağlı olarak, dünya-tarihsel çözüm faaliyetleri öne geçecektir.**
>
> **Kapitalist sanayileşmenin şehirlerde merkezileşmesi ve şehir çevresinde yoğunlaşması, herşeyden önce önemli bir konut ve çevre sorunu yaratmıştır. Haberleşme ve ulaşım araçlarının az gelişmişliğinin ve üretim tekniğinin geri düzeyine denk düşen kapitalist sanayileşme, sağlıksız konutlar ve çevre kirlenmesi olarak belirginleşen sorunları, tarih sahnesine çıktığı andan itibaren güncelleştirmiştir. Doğanın insanileştirilmesinin en önemli engeli olan kapitalist mülkiyet, burada doğanın özel tahrip edilmesiyle daha ağır sorunlar üretmektedir.**
>
> **Çeşitli burjuva unsurlarca ileri sürülen çözümler bir yana bırakılarak, gerçek yaşam olgularından yola çıkılarak bu sorunların bilinçli bir çözümüne yönelinecektir. Ulaşımda meydana gelen gelişmeler, insanların üretim merkezlerinde yerleşik olarak bulunmalarını gereksiz kıldığı gibi, üretim tekniğindeki gelişmeler üretimin belli merkezlerde toplanmasını da gereksiz hale, daha bugünden getirmiştir. Bugünün teknolojisiyle bile, ulaşım araçlarının toplumsal mülkiyet altında bedelsiz olarak kullanılmasıyla, bireylerin üretim alanlarına istediği ve istenilen zamanda ulaşması mümkündür. Öte yandan ürün ve üretim süreçlerinin faktör içeriklere göre parçalara ayrılması ve her bir parçanın tek bir ürünmüşcesine, farklı üretim yerlerinde gerçekleştirilebilecek ölçüde gelişmesiyle, insanın işe gitmesi yerine işin insana**

gelmesi coğrafi olarak mümkün hale gelmiştir. Tüm bunların gerçekleştirilir, maddeleşebilir olması için üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin kaldırılması zorunludur. Aksi halde, bu parçalanma işin daha da bölünmesini getirerek, toplumun içsel olarak çöküşüne yol açacaktır.

Sanayinin bazı dallarında üretim sürecinin bölünmezliği söz konusu olduğu oranda, bu üretim dalları belirli bir merkez olmayı sürdüreceklerdir. Ancak ulaşım araçlarındaki gelişme, bu üretim alanlarında belli bireylerin faaliyetlerinin yerleşik ve sürekli kılınmasının önüne geçecek olanakları sağlamıştır. (...)

Yine özel mülkiyet konusu olan toprağın kamu mülkiyeti haline getirilmesiyle, insanların sağlıklı konutlarda yaşamaları önündeki engeller tümüyle kaldırılacaktır. Böylece konut sorunu, sonal olarak çözümlenme koşulları içinde bulunacaktır. Kır ve kentin ayrılmasına dayanan kentleşme ve kent mimarisi, sosyalist toplumda insanların toplu yaşama gereksinmeleri ile bireysel yaşam alanları arasındaki uyumla yer değiştirecektir. İnsanların kendi üretimleriyle yaşam birimlerinin yeniden düzenlenmesi, mevcut kentleri giderek gereksiz hale getirecek ve sözcüğün tam anlamıyla, bu kentleri birer tarih müzesine ve sanat kültür merkezleri haline dönüştürecektir."[142]

Hiç şüphe yok ki, sosyalist toplumsal yapının düzenli ve sistemli işleyişi kadar, kuruluşu da şu iki temele bağlıdır: Devrimci proletaryanın komünizme bağlılığı ve sosyalist ekonominin sağlamlığı. Her durumda doğru devrimci düşüncelerin, kitlelerce benimsendiğinde maddi bir güç olacağı gerçeği göz önünde tutulması gereklidir.

[116] Buharin, Proletarya Devrimi ve Kültür-1924.
[117] Zinovyev, 1924 Konuşmaları.
[118] Troçki, Avrupa ve Amerika-1924.
[119] Stalin, *Leninizmin İlkeleri*, s. 113-115.

[120] Yeni yaşam tarzının kendisi, bir süre sonra "üretilmiş"tir. Genellikle küçük-burjuva aydınları tarafından üretilmiş olarak, Amerikan proletaryasının gerçek yaşam öğelerinden sürekli olarak uzaklaşmayı getirmiştir. Bir başka deyişle, bu "yeni yaşam tarzı", Amerikan proletaryasının gerçek yaşam tarzına denk düşmemektedir. Bu nedenle de, bu kesimlerde geniş bir alan bulamamıştır.

[121] Bu örgütlenmeler, çevre koruması, kadının aile içi baskıya karşı korunması, çocukların ebeveynlerin kötü davranışlarına karşı korunması gibi, sosyal görevler alanını içeren "gönüllü" örgütlenmelerdir.

[122] "Kamu hizmeti" yaptığını kanıtlayan ve belirli bir katılımcıya sahip olan her örgütlenme, tek tek, yasal güvencelere sahip olmasına ilişkin yasalar çıkartılmıştır. Böylece "gönüllü sosyal kuruluşlar" çalışmalarını bu hükümlere göre yapma yönünde itilmekteler ve buna bağlı olarak faaliyetleri için devletten mali destek alabilmektedirler.

[123] THKP/HDÖ Sosyalist Devrim Programı, *Devrim Programları*, s. 71-72.

[124] THKP/HDÖ Sosyalist Devrim Programı, *Devrim Programları*, s. 73.

[125] Gorbaçov, SBKP-MK'nin 27. Kongre Raporu.

[126] Gorbaçov, SBKP-MK'nin 27. Kongre Raporu.

[127] Gorbaçov, SBKP-MK'nin 27. Kongre Raporu.

[128] THKP/HDÖ Sosyalist Devrim Programı, *Devrim Programları*, s. 73-74.

[129] W. Kirchhoff-ADC Ulusal Cephe Konsey Başkan Yrd., Dünyaya Bakış, Aralık 1988.

[130] Demokratik Almanya'nın görece farklılıkları oldukça açık bir gerçektir. Perestroykayı destekleyen Şili Komünist Partisi'nin 15. Kongresi'nde alınan şu karar bir örnek olarak verilebilir: "15. Kongre'ye sunulan MK Raporu, yenilenme sürecine sürekli katkıda bulunmanın her devrimcinin ödevi olduğunu belirtir. Bu süreç çeşitli ülkelerde özgül niteliklere sahiptir. Onların tümünün ekonomik durağanlık ile başı dertte değil ve her biri farklı sorunlarla karşı karşıya. Örneğin ADC sosyalizmin günümüzün sorunlarına yanıt verme, iyi yaşam standardı sağlama, yüksek teknolojiye sahip olma ve çeşitli etkinlik alanlarında başarılar elde etme yeteneğini sergiler." Mayıs 1989 [Dünyaya Bakış, Kasım 1989]

[131] Lenin, *Bir Adım İleri, İki Adım Geri*, s. 239.

[132] Lenin, *Devlet ve Devrim*, s. 134-135.

[133] Şüphesiz "aşırı milliyetçilik" olayı, salt bu açıdan değerlendirilemez. Geleneksel sağ partiler düzeyinde ortaya çıkan parçalanmalar, çokuluslu şirketler ile ulusal pazar için üretim yapan kapitalistler arasındaki çelişkinin bir ürünüdür. Kapitalizmin tarihsel eğiliminin ulusal sınırları parçalama ve dünya pazarı yaratma özelliği, kendi içinde karşı bir hareket doğurmadan var olan bir eğilim değildir. Ayrıca temel sanayi kollarındaki çokuluslu şirketlerin, zaman içinde yoğunlaşan sermayelerini, kâr oranlarını düşürmemek için kendi üretim alanlarında kullanmamaları, dolayısıyla başka alanlara, özellikle de tüketim malları üretimi alanlarında yatırımlara yönelmeleri, bu alanda faaliyet gösteren kapitalistlerle aralarındaki çelişkiyi keskinleştirmiştir. "Aşırı milliyetçilik" de bu kesimin ideolojik silahı durumundadır.

[134] SBKP-MK Toplumsal Bilimler Akademisi'nin 88 Tezleri.

[135] Lenin, *Collected Works*, Cilt: 32, s. 257.

[136] SBKP-MK Toplumsal Bilimler Akademisi'nin 88 Tezleri.

[137] SBKP-MK Toplumsal Bilimler Akademisi'nin 88 Tezleri.

[138] SBKP-MK Toplumsal Bilimler Akademisi'nin 88 Tezleri.

[139] SBKP-MK Toplumsal Bilimler Akademisi'nin 88 Tezleri.

[140] SBKP-MK Toplumsal Bilimler Akademisi'nin 88 Tezleri.

[141] A. Cornu, *1844 Elyazmaları*, s. 313-14.

[142] THKP/HDÖ, Sosyalist Devrim Programı, *Devrim Programları*, s. 69-70.

ALTINCI BÖLÜM

MARKSİZM-LENİNİZM VE REVİZYONİZMİN REVİZYONU

Revizyonizmin revizyonu 12 Eylül sonrasında, örgütsel konumlarını hızla yitirmiş ve yakın bir zamanda devrim beklentisinin düş kırıklığı içinde bulunan insanların, artan oranda "bireyleştiği" bir dönemde, ülkemiz solunda önemli ideolojik sorunlar yaratması kaçınılmazdı ve öylede oldu. Özellikle 1980 öncesi siyasal örgütler içinde bulunan, ama askeri darbenin etkin olmasıyla birlikte eski ilişkilerine yabancılaşan ve onun etki alanından çıkışı bir "çözüm" olarak gören pek çok sol unsur, yeni bir "örgüt" arayışı içindeyken, revizyonizmin revizyonundan etkilenmeye açık bir durumda bulunuyorlardı. Bir proleter siyasal örgütlenmenin, sadece günlük ya da kısa vadeli amaçlar için oluşturulan "güç ve eylem birliği"nden öte bir değer taşımayacağını gören bu unsurlar, "daha kalıcı", "daha kitlesel", "daha ideolojik" örgütlenme arayışına girmişlerdir. Kimi zaman TBKP türü oluşumlarda çıkış noktası bulmaya yönelirken, kimi zaman "legal kitle partisi" anlayışları bir çözüm gibi ortaya çıkabilmiştir.

Böyle bir arayışın "örgüt"lenmesinin, kaçınılmaz olarak asgari program düzeyinde bir yapılanmadan çok, azami program düzeyinde bir yapılanma olması, revizyonizmin uygulamalarının ve belirlemelerinin daha fazla önemsenmesini kaçınılmaz kılmaktadır. Azami programın, proletarya diktatörlüğünden komünizmin kurulmasına kadar uzanan bir tarihsel dönemi kapsama özelliği, SSCB deneyiminin göz önünde tutulmasını, tahlil edilmesini gerektirmekte oluşu, ister istemez revizyonizmin revizyonunu da ele almayı gerektirmektedir. Böylece, pratikte arayışçıların "örgüt"lenme

sorunu, bunun programının oluşturulması ve devrim teorisi, parti anlayışı ve çalışma tarzı konularının bir bütün olarak ve tek tek çözümlenmesi ve belirginleştirilmesi bağlamında geniş bir kapsama ulaşmaktadır.

“Nasıl bir sosyalizm” sorusunun yanıtı, aynı zamanda iktidar mücadelesi yürütmesi tasarlanan örgütün niteliğini belirlediği gibi, biçimini ve iç ilişkilerini de biçimlendireceği, hemen herkes tarafından kabul edilmektedir. Ancak Marksizm-Leninizmin bu konulardaki teorik ve pratik çözümleri, 70 yıllık “deneyim”in ortaya çıkardığı “gerçekler”le önemli eksiklikleri içerdiği, dolayısıyla pek fazla “güvenilir” olmadığı revizyonizmin revizyonuyla yaygınlık kazanmıştır. Kimilerinin “bilimsel kuşkuculuk” adı altında, kimilerinin “Stalinizm” karşıtlığı içinde, kimilerinin “reel sosyalizmin” gerçekleri kılıfı altında, Marksizm-Leninizmin tarihsel teorik ve pratik birikiminden kopuşları, Marksist-Leninist ilkelerin bir kez daha ortaya konulmasını ve tartışılmasını kaçınılmaz kılmıştır. Öyle ki, dünya çapında revizyonizmin revizyonu, pratik uygulamaları ve sosyalizmin inşasına ilişkin hatalar ve sorunlar karşısındaki kısmi tutumları ortalıkta kol gezerken, genel (“global”) ölçekte Marksizm-Leninizm konusunda yeni bir şeyler söyleyememesi, bu alanlardaki “birey”sel “ideoloji üreticisi”nin, yani küçük-burjuva aydınlarının etkin olması içinde uygun bir zemin sağlamıştır. Artık herhangi bir disipline bağlı olmaksızın ve üretim sürecinden elde edilmiş herhangi bir disiplin sahibi olunmaksızın, “saf” bilimsellik adına küçük-burjuva aydınlarının entelektüel üretimleri, proletarya ideolojisine karşı burjuva ideolojisinin teorik geri kalmışlığını giderici rol üstlenmeye başlamıştır. Böylece herhangi bir disipline, dolayısıyla örgütlenmeye bağlı olmayan, herhangi bir devrimci hedef ya da politik iktidarın ele geçirilmesini hedeflemeyen, sadece ve sadece bireyleşmiş bireylerin dünya sorunlarına karşı duyarlılığı ve buna bağlı olarak bireysel bakış açılarının ürünü tezler ileri sürmek etkin bir olgu durumuna gelme olanakları kazanmıştır. Yıllar önce Marksizm-Leninizmin ustalarının çeşitli polemiklerle ya da eleştirilerle ortaya koydukları ve tarihsel olarak doğruluğu kanıtlanmış tezleri, bu yolla tartışma konusu yapılmıştır. Üstelik bunlar, kendilerini sadece revizyonizmin revizyonistlerinin kendi uygulamalarını haklı göstermek amacıyla ortaya koydukları ve büyük ölçüde tahrif edilmiş gerçeklere dayandırılan gerekçelerinden başka dayanağa sahip bulunmamaktadır.

İşte böyle bir ortamda ve dönemde, 80 öncesinin ideolojik seviyesi düşük bireylerin ve kısmen örgütlerin, teorik bilgilerini geliştirmek için “istikrarlı bir ortam”a gereksinme duymaları, revizyonizmin revizyonistlerinin “global” ölçekte “istikrar” istemleriyle çakışmıştır.

Daha önce gördüğümüz gibi, revizyonizmin revizyonistleri, son kırk yılda, özellikle SSCB’de ortaya çıkan sorunları “global” düzeyde tekil olgular olarak ele almaktadır. Bu bağlamda, yıllar boyu süre gelen revizyonizm eleştirileri, kendilerini **tarihsel olarak** doğrulamış bulunmaktadır. SBKP revizyonizminin genel olarak eleştirisinin böylesine tarihsel bir doğruluğa sahip olması, bugünkü revizyonistlerin niteliklerini sergilemekte yeterli olduğunu söylemek de olanaksızdır. Çünkü bu yeni revizyon eylemi, yalın bir biçimde “Stalinizm”in “revizyonu” değil, aynı zamanda eski revizyonist uygulamalarında revizyonu durumundadır. Dolayısıyla 1956 sonrası revizyonizme yöneltilen eleştirilerin bir kısmını benimser görünmektedir. Bu da yeni ideolojik sorunlar ortaya çıkarmıştır. Revizyonizmin revizyonunun, pratik uygulamalara sahip olması (iktidar partisi durumunda bulunmasının kaçınılmaz sonucudur), kaçınılmaz bir biçimde eleştirilerin, mevcut olduğu söylenen **sorunlara** “pratik” çözümler de getirmeleri gerektiği şeklinde bir kavrayışın doğmasını getirmiştir. Bunun olmadığı koşullarda, eleştirilerin “gerçekleri” kavramamakla, “dogmatizmle” suçlanarak etkisizleştirilmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

Bilindiği gibi, SBKP’nin 20. Kongresi’nde kabul edilen “barış içinde birarada yaşama stratejisi” temelinde ortaya çıkan revizyonizmin **devrim, devlet, proletarya diktatörlüğü, proletarya enternasyonalizmi** konularında temel Marksist-Leninist tezleri tahrif etmesi ve bir kısmının geçersizliğini ilan etmesi, revizyonizmin eleştirilmesinde temel oluşturmuştur. Yani SBKP revizyonizmine yönelik eleştirinin temelinde Marksist-Leninist tespitler ve revizyonizmin bu tespitlere ters ve hatta zıt teori ve pratiğe sahip olması olgusu bulunmaktadır. Bu bağlamda, modern revizyonizmin eleştirisinin **olumlu içeriği**, eleştirinin kendisinde değil, dayandığı Marksist-Leninist teori ve pratikte bulunmaktadır. Ancak bu eleştiriler, revizyonizmin her somut uygulamasını ayrıca ele alarak eleştiriyi de kapsamıştır. Özellikle proleter enternasyonalizminden sapmaya denk düşen uygulama ve kararlar ile devrim teorisine ilişkin olarak “kardeş partiler” düzeyinde ortaya atılan sapmalara karşı yönelen eleştiriler, bu

niteliktedir. Dolayısıyla bu eleştiriler, aynı zamanda karşı tezi ya da politikayı somutlaştırmış olmaktaydı.

Ancak zaman içinde bütünsel eleştirinin, artan oranda modern revizyonizmin pratik politikalarına ve bunların sonuçlarına yönelmesi, bütünün gözden kaçırılması tehlikesini de doğurmuştur. Tek tek olguların ele alınması ve eleştirilmesi, zaman içinde, bunların tek tek düzeltilmesi durumunda revizyonizmin ortadan kalkacağı "inancı"nı doğurduğu da gözlenmiştir. Böylece modern revizyonizmin eleştirisi, kimi durumlarda diyalektik yöntemin süreçlere ilişkin kullanımı yerine, "şeylerin" tekil olarak ele alınmasına yönelik bir "yöntem," bir mantık ortaya çıkmasını da getirmiştir. Genel olarak "olguculuk"un yaygınlaşması olarak değerlendirilebilir bu sapma, revizyonizmin revizyonuyla kendisini dışa vurmuştur. Yeni SBKP yönetiminin kısmi eleştirilerine bakılarak, bu yönetimin "geçmişten ders aldığı", "revizyonist sapmaları düzelteceği" umudunun doğmasını getirmesinin nedeni de burada aranmalıdır. Oysa gerek bu "umut"un dayandığı mantık, gerekse revizyonizmin revizyonunun dayandığı mantık, diyalektik mantığı büyük oranda dışlayan ve artan oranda soyut akıl yürütmelere dayanan bir mantık durumundadır.[143]

Revizyonizmin revizyonu, sadece proletaryanın iktidarda bulunduğu ülkelerde ortaya çıkan ya da iktidarı ele geçirdiği zaman gündeme gelecek bir "yeniden yapılanma" sorunu gibi ele alınması ve bu bağlamda olumlanması, onun "glastnost"unun proletarya enternasyonalizmi düzeyinde tek tek ülkelerdeki devrimci mücadeleler ve örgütler açısından ortaya çıkaracağı zorunlu ve mantıkî "görevler"in görülmesini engellemiş ve bireyleşmiş bireylerin yaklaşımlarının "masum" ve "iyi niyetli" ifadeleriyle gizlenmiştir. Ülkemizde TBKP'nin "reformizm"i olarak özelleştirilen bu yan, pek çok durumda "kardeş KP" lerin geleneksel pasifizm ve teslimiyetçiliği yüzünden önemsenmemiştir. Oysa revizyonizmin revizyonunun getirdiği politikalar, 20. Kongre'nin "barış içinde birarada yaşama stratejisi"nin bir devamıdır ve aynı temellere sahiptir. Bir başka deyişle, "glastnost", revizyonist dünya ve emperyalizm tahliline dayanarak üretilmiş devrim dışı yolları içermektedir ve bu nedenle Leninizmin "şiddete dayanan devrim" tezinin geçersizliğinin "açıklıkla" ilan edilmesidir.

Kapitalizmin iç dinamikle geliştiği, milli krizin kesikli olduğu, dolayısıyla devrimci mücadelenin evrim ve devrim aşamaları olarak birbirinden kesin çizgilerle ayrıldığı ülkelerde "uzun süren bir evrim aşaması"nın taktiği olarak değil, tüm ülkeler için geçerli tek bir yol olarak sunulan "yeni çizgi", revizyonizmin niteliğini sergilemesi açısından oldukça önemlidir.

Bizim gibi kapitalizmin iç dinamikle gelişmediği, emperyalist hegemonya altında bulunan ülkeler için, revizyonizmin revizyoncuları, yerli tekelci-işbirlikçi burjuvaziyle "uzlaşma" sağlayarak "toplumsal ilerleme" ve "demokrasinin sınırlarının genişletilmesi" amacıyla mücadele edilmesini önermektedirler. Bu öneri yapılırken, bizim gibi ülkelerdeki oligarşik yönetim ve sömürge tipi faşizm olguları, toplumun iç dinamiğinin çarptırılmasının bir ürünü olarak değil, "istemsel bir olgu" ya da "suni" bir uygulama ürünü olarak sunulmaktadır. Onlara göre, eğer emperyalizm ve işbirlikçi burjuvazi "isterlerse", geri-bıraktırılmış ülkelerde "faşizm" de, "askeri yönetimler" de olmayacaktır!

> "Genel olarak geri-bıraktırılmış ülkeler ve özel olarak da ülkemiz toplumu, siyasal zor ile dengesini bulmaktadır. Toplumumuzdaki siyasal zoru ortaya çıkaran, oligarşinin 'subjektif' niyeti (keyfiyet durumu) değil, emperyalist-kapitalist üretim ilişkilerinin ülkemiz üretici güçleriyle çelişmesidir. Oligarşinin üstlendiği siyasal zor, üretim ilişkilerinin ona 'zorla' uygulattığı bir zordur."[144]

Revizyonizmin ortaya koyduğu "tahliller" ve "saptamalar", kesinkes yanlışta olsa SBKP tarafından ileri sürüldüğü için, gülüp geçilecek, ciddiye alınmayacak şeyler olarak değerlendirilemez. Bunların, tarihsel olarak SBKP revizyonizminin mantıkî sonuçları olduğu ve genel olarak dünyanın revizyonist tahliliyle ilintili olduğu açıkça ortaya konulması gerekmektedir.

Bilindiği gibi SBKP revizyonizmi 1956 yılından itibaren emperyalizmin III. bunalım döneminin ilişki ve çelişkilerini tahlil ederken, sürekli olarak, olguları emperyalizmin niteliklerinin değişmesinin bir yansısı olarak ele almıştır. Bu ele alış, giderek SBKP tarafından **emperyalizmin özünün değiştiği** şeklinde bir kavrayışın **yerleşmesini** getirmiştir. Özellikle yeni-sömürgecilik olgusu, eski-sömürgecilik sisteminin tasfiyesi olgusuna bakarak, emperyalizmin özünün değiştiği tespitine ulaşılması için temel

oluşturmuştur. Ne de olsa, emperyalizm, 1900 yılından beri bir "sömürgecilik sistemi" ya da "imparatorluğu" olarak tanımlanmıştır ve şimdi artık gerçek bir imparatorluk bulunmamaktadır!

Oysa ne emperyalizm yalın bir biçimde "imparatorluk"tur, ne de değişen özdür. Söz konusu olan emperyalizmin sömürü yöntemlerinin belli bir değişime maruz kalmasıdır. Eski-sömürgecilik yöntemleri yerini büyük ölçüde yeni, sömürgecilik yöntemlerine bırakmıştır. İçte ekonomisini askerileştiren Amerikan emperyalizmi, dışta yeni-sömürgecilik yöntemlerine baş vurması, onun "özünü" değiştirdiği tezi kesin bir gerçek dışılığa sahiptir. Bu bağlamda, emperyalist dönemin Marksizmi olan Leninizmin evrensel tezleri geçerliliğini korumaktadır. Bunun en temel unsuru olan "şiddete dayanan devrim" tezi, revizyonizmin niteliğini gösteren en önemli konu olmaktadır.

Emperyalizmin, özellikle Amerikan emperyalizminin, ne içte ekonomisini askerileştirmesi, ne de dışta yeni-sömürgecilik yöntemlerine başvurması, kendisinin istemlerine bağlı değildir. Bu bir yandan sermayenin artan merkezileşmesi ve yoğunlaşmasının ürünüyken; diğer yandan emperyalizm, proleter devrimler ve kurtuluş savaşlarıyla sürekli olarak pazar yitirmesinin ürünüdür. Emperyalist burjuvazinin ve ideologlarının yaptıkları tek şey, nesnel koşulların dayattığı biçim değişikliklerini kabul etmek, ve buna hızla uyum sağlamak olmuştur. Bu da, pragmatizmin ülkesi olan Amerikanın, emperyalist sistem içindeki hegemonyası koşullarında gerçekleştirilebilinmiştir. Gerek emperyalist sömürünün sürdürülüş biçiminin değişmesi, gerekse emperyalistler arası entegrasyonun gerçekleşmesi, emperyalistlerin istemsel ve bilinçli olarak gerçekleştirdikleri şeyler değildir. Dolayısıyla bu olgular Kautsky'nin "ultra-emperyalizm"inin gerçekliği de olmamaktadır.

Ama revizyonizm, emperyalizmin III. bunalım dönemi ilişki ve çelişkilerini, onların bilinçli bir uygulamasının **ağırlıkta** olduğu bir nesnel değişiklik olarak ele almaktadır. Bir bakıma, modern revizyonizm, III. bunalım döneminin olgularını, bazı nesnel zorunluluklar olmakla birlikte, esas olarak "insanların" bilinçli eylemiyle bağlantılı bir nesnel zorunluluk ürünü olarak kabul etmektedir. Bu kavrayış, Marksizm-Leninizmin temel ile üst yapı arasındaki diyalektik ilişki kavrayışının terk edilmesinden başka bir anlama gelmemektedir. Ama revizyonizm, kendi tezlerini, gene de Marksizm-Leninizmin bu belirlemeleriyle "doğru"lamaya çalışmaktadır.

Marksizm-Leninizm, temel-üstyapı ilişkisini, temelin belirleyiciliği düzeyinde ele alır. Temel *“koskocaman üst yapıyı” “genel olarak”* belirler. Ancak üstyapıda edilgen değildir. Bir kez temel tarafından belirlendi miydi, kendisini olduğunca “bağımsız” hareket etmeye yöneltir ve temel üzerinde de etkide bulunur.

> “Materyalist tarih anlayışına göre, tarihteki belirleyici etken, **son kertede**, gerçek yaşamın üretimi ve yeniden üretimidir. Daha çoğunu hiçbir zaman, ne Marks ileri sürdü, ne de ben. Eğer biri bu görüşü iktisadi etken tek başına belirleyicidir anlamında bozarsa, böylece onu boş, soyut, saçma bir söze dönüştürmüş olur. İktisadi durum temeldir, ama üst yapının çeşitli öğeleri: Sınıf mücadelesinin siyasal biçimleri ve sonuçları –savaş bir kez muzaffer sınıf tarafından kazanılınca yapılan anayasalar vb– hukuksal biçimler ve hatta bütün bu gerçek savaşımların, bu savaşımlara katılanların kafasındaki yansımaları, siyasal, hukuksal, felsefi teoriler, dinsel görüşler ve bunların dogmatik sistemler olarak daha sonraki gelişmeleri de, tarihsel savaşımların gidişi üzerinde etkilerini gösterir ve birçok durumda, **onların biçimini** baskın bir tarzda belirler.”[145] (abç)

Bugün revizyonizmin revizyonistleri, eski revizyonizmin “üretici güçler teorisi”nin tek yanlılığını, bu Marksist-Leninist belirlemeler üzerinde yaptığı küçük ve “masum” vurgularla ortadan kaldırmaya çalışmaktadır. Üstyapının “son kertede”de temel tarafından belirlenmesiyle eski tezleri savunurken, “edilgen” olmamasına vurgu yaparak kendilerinin bugünkü politikalarını haklı ve mazur göstermeye çalışmaktadırlar. Bunun sonucu olarak III. bunalım döneminde emperyalizmin yeni-sömürgecilik yöntemlerini bilinçli olarak seçtiğini ve ulusal ve halk kurtuluş savaşlarına müdahalelerinin temelin baskısıyla değil, emperyalizmin siyasal ideolojisinin ve ideologlarının “baskısıyla” gerçekleştiğini ileri sürebilmektedir. Bu anlayışını, “Stalin’in Leninizmi” (“Stalin’in mekanik materyalizmi”) sözleriyle, olumlu anlamda değil, olumsuz anlamda Leninizmin evrensel tezlerinin biçimlenişindeki farklılıkları benimsetmeye çalışmaktadır.

Emperyalizmin ekonomisini askerileştirmesini “öznel bir tercih” olarak değerlendiren ve bu bağlamda bunun “sivilleştirilebilineceği”ni düşünen

bugünün SBKP revizyonistleri, dün, yeni-sömürgeciliği uygarlaşmış ya da uygarlaşmaya yönelmiş bir emperyalizmden sözeden revizyonizmin bir devamı durumundadır. “Uygarlık”tan, niteliği bilinmeyen bir “insanlık”tan söz eden revizyonizmin revizyonistleri, bu tür tümel tanımlarla kendilerini haklı göstermeye çalışmaktadırlar.

Bugün için olduğu kadar, geçmiş tarih için de “uygarlık” verili bir evredeki üretici güçlerin ulaşmış olduğu seviyeyi ifade etmekten öte Marksist bir anlamı ve içeriği yoktur. Bu tür tümel kavramlar, dünyayı bir bütün olarak, sınıfsız ve ayrımsız olarak ele alır, yani onların ele aldığı ilişkiler “global”dir. Dolayısıyla **sınıfları ve sınıflı toplumların** varlığını, genel olarak dışlar. Bu nedenle kullanıldığı koşullarda, “global” düzeyde egemen olan sınıfın belirlediği sosyal ve ekonomik düzeyi esas alır ve egemen sınıfın “özel çıkarları”nın yalanlaştırılmış bir ideolojiyle “genel çıkar” olarak sunulmuş hayalini gerçek olarak kabul eder. Bu da günümüzde sınıfları ve sınıf ilişkilerini dışlayan sosyoloji anlayışının hareket noktası, alanı ve yönteminin belirlediği bir düzeydir.[146]

SBKP revizyonizminin dünya tahlillerinde sınıf perspektifinden uzaklaşması ya da sınıflar üstü kavramlar kullanması, 1956 sonrasında özellikle “nükleer silahlar” düzeyinde ortaya çıkan “savaş” kavrayışında sık sık görülmüştür. O dönemde “nükleer silahlar sınıf ayrımı yapmaz” deyişiyle “barış” için emperyalizmle uzlaşılmasını haklı göstermeye çalışmışlardır.

Revizyonizmin revizyonistleri, eskiden olduğu gibi, geçici ve konjektürel olanı kalıcı ve sürekli öğe; sürekli ve kalıcı olanı geçici ve konjonktürel öğe olarak tanımlamaktadırlar. Onların tüm tezlerinin arkasındaki tümellik ile sürekli ve kalıcı öğelerin “gerileyen ve etkisi giderek azalan” öğeler olarak tanımlaması yatmaktadır. Bu konuda en tipik örnek emperyalist-kapitalist ülkelerde ortaya çıkan “barış hareketi” ile “yeşiller” örgütlenmesidir.

SBKP’ye göre, bu hareketler ve örgütlenmeler, emperyalist sistemin içinde ortaya çıkmış unsurların içinde en ileri ve en sürekliliği olanlarıdır ve onların dinamikleri genel olarak “insanlık” değerinden gelen dinamiklerdir. Bunların kalıcılığına ilişkin kanıtları ise, bu hareketlerin öneminin 1956 yılındaki 20. Kongre’de karar altına alınmış olmasıdır. Onlara göre, aradan geçen 30 yıla rağmen hâlâ var olabildiklerine göre, sürekli ve kalıcı öğe

olmak durumundadırlar. Ama aynı şeyi komünist hareket ve örgütlenme için söylemek olanaksızdır!

Bugün, genellikle Batı-Avrupa'nın emperyalist ülkelerinde ortaya çıkan "demokratik" hareketler, 1956 sonrasında Vietnam savaşıyla birlikte ortaya çıkan "anti-militarist" hareketlerin bir devamı olarak ilan edilmekte, özellikle "68 kuşağı"nın bilinçli hareketleri olarak tanımlanmaktadır. Ancak 1980 sonrasında ortaya çıkan "barış", "çevre" temalarına ağırlık veren hareketlerin böylesine tarihsel bir sürekliliğe sahip olmaları ilan edilmeden önce, anti-militarist hareketin doğuşu ve 1975 sonrasında yok oluşu tahlil edilmek zorundadır. Batı-Avrupa'nın emperyalist ülkelerindeki son hareketlerin kalıcı olamayacağına ilişkin oldukça çok sayıda veri bulunmaktadır.

Revizyonizmin revizyonistlerinin Marksizm-Leninizmin evrensel tezlerinden bazılarını geçersiz ilan edebilmek amacıyla ele aldıkları diğer bir olgu da "**desentralizasyon**"dur. Konuyla yakından ilgilenmeyen ve bazı ekonomik-teknik bilgilere sahip olmayan bireyler için "global" ölçekte ortaya çıkan kimi olgular bunun bir kanıtı olarak sunulabilmektedir.

Bilindiği gibi, "desentralizasyon", merkezileşmenin dağılması, bozulması, merkezileşmeden uzaklaşma vb. anlamlara sahiptir. "Sentralizasyon" yani merkezileşme, tarihsel olarak sermayenin bir eğilimini ifade eder. Sermaye artan oranda üretim aracını elinde toplar ve merkezileştirir. Bu merkezileşme, tekelci-kapitalizmin ortaya çıkışının da temel dinamiğidir. III. bunalım döneminde emperyalistlerin kendi aralarında **sürekli ve resmi olarak örgütlenmeleri**, yani zorunlu olarak **entegrasyona** gitmeleri merkezileşmenin boyutlarını göstermesi bakımından önemlidir. Revizyonizmin revizyonistleri, 1980 öncesinde "bütünleşme-çelişki" diyalektik bütünlüğünde bütünleşme ağır basarken, 80 sonrasında çelişkinin "özel bir görünümü"nün ağır bastığını iddia etmektedirler. Bu iddialarının kanıtı olarak da "üç merkezli kapitalizm" tezlerini göstermektedirler. ABD-AET-Japonya olarak "üç merkez"in varlığı, kaçınılmaz olarak ayrışmanın öne geçtiğinin göstergesi olmaktadır. Oysa, emperyalistler arası entegrasyon, kendisini toprak olarak birleşme-bütünleşme olarak çok az ortaya koymaktadır. Zaten sözkonusu olan emperyalist ülkelerin toprak olarak birleşmeleri değildir.

Kapitalizmin genel eğilimi, sermayenin merkezileşmesi ve yoğunlaşmasıdır. Bu eğilim, aynı zamanda, üretim araçlarının toplumsal

mülkiyetinin neden kaçınılmaz olduğunu ve neden uygulanabilir olduğunu da ifade eder. Hiçbir zaman “üç merkezli kapitalizm”in varlığı bu temel eğilimi ve onun kaçınılmaz sonuçlarını ortadan kaldıramaz. Zaten nasıl ki sermayenin merkezileşmesi ve yoğunlaşması sonucu tekellerin ortaya çıkması, her üretim dalında tek bir tekelin varlığı anlamına gelmiyorsa, merkezileşme de, emperyalist ülkelerin tek bir emperyalist ülke haline gelmesi anlamına gelmez. “Üç merkez” olgusunun **bugünkü** varlığı tek bir gerçeği ifade eder: Emperyalist sistem içinde **ABD emperyalizminin mutlak hegemonyasının yıkıldığı.** Ama bu olgu da 1971’den beri açık olan bir olgudur.[147]

Revizyonizmin yukarda ortaya koyduğumuz mantığı, bu olguların gözden kaçırılmasını getirmektedir. Onlar soyut muhakemelerle tezler üretmektedirler.[148]

Ancak emperyalistler arası entegrasyon, hiçbir biçimde kendi aralarındaki uzlaşmaz çelişkilerin ortadan kalktığı anlamına gelmez. Bu açıdan entegrasyon, uzlaşmaz çelişkilerin varlığı koşullarında ortaya çıkan ve çeşitli emperyalist ülkeler arasındaki bu çelişkilerin askeri plana yansımasının olanaksız olduğu bir ortamda, **bir bütün olarak emperyalist sistemin korunması, pazarların bir bütün olarak elde tutulmasının bir gerçekliğidir**. İşte revizyonizmin kavrayamadığı da bu gerçekliktir.

Aynı şekilde entegrasyon olgusu, emperyalistlerin tek bir emperyalizm haline gelmesinin gerçekliği de değildir. Bu nedenledir ki, Kautsky’nin “ultra-emperyalizm”inin gerçekliği de değildir. Ama revizyonizmin doğru bir emperyalizm tahliline sahip olmaması, kendilerine yöneltilen eleştirileri dışsal olarak ele almalarını getirmiş ve eleştirilerin dayandığı doğru emperyalizm tahlillerine değil, kendilerinin olgucu anlayışlarıyla dünyayı yorumlamakla yetinmişlerdir. Bu da, revizyonizmin revizyoncularının, 1956’dan beri revizyonizme karşı yöneltilen eleştirileri salt biçim açısından ele aldıklarını göstermektedir.

“Desentralizasyon” tezi revizyonizm için, özellikle SSCB açısından oldukça önemlidir ve var olup olmaması da önemli değildir. Çünkü böyle bir tez (olgu değil) sayesinde SSCB proleter enternasyonalizminden doğan yükümlülüklerini yerine getirmeyebilecektir ve dolayısıyla bu konuda herhangi bir eleştiriye de muhatap olması sözkonusu olmayacaktır. Ama proletarya enternasyonalizmi, koşullara bağlı bir saptama ya da ilişki biçimi

değildir. Proleter enternasyonalizmi, insanlığın gerçek kurtuluşu koşullarında tam olarak ortaya çıkacak olan evrensel insan ilişkisidir, dolayısıyla “koşullara bağlı olarak uygulanır” ya da “uygulanmaz” denilebilecek bir ilke değildir.

Proletarya enternasyonalizminden “kurtuluş”, artık dünyanın buna gereksinmesinin kalmadığını ortaya koymakla olanaklıdır. Revizyonizmin yaptığı da budur. Proleter enternasyonalizminden “kurtulacak” SBKP, enternasyonalizm adına “sağa sola” savrulmuş olanakları kendi ekonomik ve sosyal gelişmesi için kullanabilecektir. Bu, aynı zamanda, emperyalizmle yapılan anlaşmalardaki en büyük “koz”u durumundadır. Emperyalizm silahsızlanma koşullarında SSCB’nin kendisine ek kaynak yaratacağını bilmektedir ve dolayısıyla taviz üzerine taviz istemektedir. SBKP revizyonistleri bunun karşısına enternasyonalizmin getirdiği yükümlülükleri bırakacağını getirerek, bir taşla iki kuş vurmaktadır. Bir yandan emperyalizme, gerekli ek kaynaklar açısından tek olanağın nükleer silah anlaşması olmadığını, bu düzeyden de kaynak sağlayabileceğini söyleyerek istenen tavizlerin bir kısmını geri çektirirken; diğer yandan emperyalizmin silahsızlanma görüşmeleri için ileri sürdüğü devrimci mücadeleleri desteklemekten vazgeçme tutumu da ortaya konulmuş olunmaktadır. Üstelik bu düzeyden elde edeceği kaynaklar kendi **özkaynakları** durumundadır. Ama emperyalizm, özellikle Amerikan emperyalizmi “pratik”tir, söze değil, pratiğe bakar.[149]

Revizyonizmin revizyonuyla ortaya çıkan diğer bir ideolojik konu da, **bireyselleşmiş bireylerin**, yani küçük-burjuva aydınların çeşitli **ekonomik, sosyal ve siyasal konulardaki tahlil ve belirlemelerinin** Marksist-Leninistler için “**önemli**” olduğu açıklamalarıyla ilintilidir.

İlk bakışta insanların yaratıcı faaliyetinin, zihinsel üreticiliğinin önüne burjuvazi gibi (!) engeller konulamayacağı ya da “Stalinistler” gibi, bunlara “despotça” davranılamayacağı şeklinde “demokratik” ve “hümanist” bir anlayışla karşı karşıya olunduğu sanılmaktadır. Ama her insani faaliyetin bir başka insanla ilişkisini getirdiği ve bunun da örgütlenmelerin temelini oluşturduğu gerçeği unutulmazsa (ya da göz önünde tutulursa), bu “demokratik” ve “hümanist” yaklaşımın, **doğrudan doğruya proletarya partileri düzeyinde** “yeni” bir anlayışa denk düştüğü kolayca anlaşılabilir. Nitekim revizyonizmin revizyonunu izleyen “kardeş KP’ler”, bunu bu

şekilde ele alarak, parti örgütlenmesi açısından uygulamaya sokmuşlardır. Ama bunun Leninist parti anlayışıyla çelişmesi, tam anlamıyla ifade edilmemiştir.[150]

Leninist parti örgütlenmesinin en elementer unsurlarından birisi de proletaryanın sınıfsal özelliği olan **üretimden elde edilmiş disipline** dayanmasıdır. Bu proleter disiplin, politik iktidarın ele geçirilmesi ve bu iktidar aracılığıyla yeni toplumun kurulması açısından nasıl bir belirleyiciliğe sahip olduğunu Lenin çeşitli biçimlerde ortaya koymuştur. Bu proleter disiplin, şu ya da bu yönü değil, iktidar mücadelesine ilişkin her konu ve her alanı kapsayan bir disiplindir. Dolayısıyla partinin ideolojik düzeyinin belirlenmesi ve geliştirilmesinden, politik tahlillere ve kararlara kadar her düzeyde kendisini ortaya koyar ve zorunlu kılar. Bu bağlamda, Leninist parti örgütlenmesiyle her çeşit "sol" örgütlenme arasındaki temel fark, küçük-burjuva aydınlarına karşı tutumda da kendini netleştirir. Bu, aynı zamanda, **kolektif irade** karşısında **bireysel iradenin** konumunu içeren bir tutumdur.

RSDİP'nin 1903'deki II. Kongresi'nde tüzük konusunda ortaya çıkan ayrışmanın "**parti üyesinin tanımı**" maddesinde belirginleşmesi bir rastlantı değildir. Lenin, üyelik tanımının üzerinde ısrar edilecek bir konu olmadığını, ama geleceği belirleyen bir "nüans" durumunda olduğunu söylerken, menşeviklerin tüm ideolojik-politik görüşlerini bu tanım üzerinde ortaya koymalarının altını da çizmiştir. Böylece olağanüstü önem taşıyan bir konu olmuş ve Bolşevik-Menşevik ayrımını ortaya çıkarmıştır.

Lenin'e göre, kendisini parti üyesi gibi gören herkesin partiye alınamayacağını ve bunların kendilerini parti üyesi gibi tanımlamalarının kabul edilemeyeceğini özellikle vurgulamıştır. Bu açından partinin merkezi disiplinine tabi olmayan ve merkezi disiplinin kararlarına uymayan ya da uyup uymayacakları önsel olarak bilinmeyen bireylerin parti üyesi kabul edilmesi ya da parti üyesi kabul edilmek zorunda kalınması yanlıştır, anti-Leninisttir. Partiye "kendi kendine giren" bireylerin, gelecekte parti faaliyetleri dışında "sorumsuz" ve parti kararlarına "aykırı" davranışlarda bulunması karşısında, proletarya partisinin o kişinin üyeliğini dışlayarak, kendisini sorumsuz ilan etmesi olanaksızdır.

Bolşevik-Menşevik ayrılığına yol açan parti anlayışı farklılığı, bir süre sonra küçük-burjuva aydınlarının proletarya disiplinine tabi olup

olmayacakları sorusunu ortaya çıkarmıştır. Küçük-burjuva aydınlarının istediklerinde girdikleri, istediklerinde çıktıkları bir örgütlenme olarak proletarya partisinin tasarlanılabilinmesi olanaksızdır. Böylesine bir keyfiyet taşıyan partinin profesyonel devrimciler örgütüne de sahip olması olanaksızdır. Profesyonel devrimciler örgütüne sahip olmayan bir proletarya partisinin ise, devrim için proletaryayı yönetebilmesi ve güçleri bir araya toplayabilmesi olanaksızdır. Ancak buna rağmen, bu tür unsurların devrime ve partiye belli katkıları olabileceği de dışlanamaz. Bunların partiyle ilişkileri doğrudan partinin belirlediği tarzda ve belirlediği alanlarda ortaya çıkacaktır.

İktidar mücadelesi yapan proletarya partisinin **merkezi** faaliyet alanının dışına çıkartılan küçük-burjuva aydınları, parti faaliyetlerinin organik bir parçası olarak da faaliyette bulunmaktan gittikçe uzaklaştıkları da bir gerçektir. Bu uzaklaşma, aynı zamanda, parti karşıtı bir akımın ortaya çıkmasına, merkeziyetçilikle özdeşleşen illegal parti aygıtının tasfiyesini isteyenlerin türemesine de yol açmıştır ya da bu tür anlayışların güçlenmesine katkıda bulunmuştur. Bu olgular da Leninist parti anlayışının içerdiği küçük-burjuva aydınlarına karşı belli bir koşullamalarının doğruluğunu tanıtlamıştır.

Ancak daha sonraki yıllarda, Leninist parti anlayışı, küçük-burjuva aydınlarının proletaryanın ideolojik hegemonyası altında devrimci mücadeleye kanalize edilememesinin temel nedeni olarak eleştirilmiştir. Özellikle Komintern düzeyinde üyelik koşullarının kesin ve açık hükümleri eleştirilerin somutluğunu teşkil etmiştir. Özellikle 1925'den sonra, yani Stalin'in Genel Sekreter olarak bulunduğu dönemde bu ilkelere kesinkes bağlı kalınması en çok ele alınan olgular olmaktadır. Oysa, küçük-burjuva aydınlarına karşı proletaryanın sınıf niteliklerine dayanılarak belirli bir koşullama getirilmesi, proletaryanın ideolojik hegemonyasının kurulmasında olduğu kadar, küçük-burjuva aydınlarının Leninist parti anlayışının gereklerini **kabul etmelerinde** de önemli bir yere sahiptir. Proletaryanın dünya çapındaki hegemonyası, Marksizmin üstünlüğünün her alanda ortaya çıkmasıyla somutlaşmıştır. Bu ideolojik hegemonya, salt küçük-burjuva aydınlarını değil, bütün burjuva aydınlarını (Gramsci'nin deyişiyle "büyük aydınları") ve bilim adamlarını da etkisi altına almıştır. Bu da Leninist parti anlayışının doğruluğunu tanıtlayan bir olgudur.

Özellikle 1936-39 arasında Avrupa'da küçük-burjuva aydınları proletarya partilerinden önemli ölçüde uzaklaşmaları ortaya çıkmıştır. Çokluk sanat ve edebiyat çevrelerinde belirginleşen bu uzaklaşma, kendisini iki "gerekçe"ye dayandırmıştır: **Moskova duruşmaları ve Hitler Almanyası ile SSCB'nin saldırmazlık anlaşması imzalaması.**

Ancak II. yeniden paylaşım savaşı içinde SSCB proletaryası ve SBKP bu sorunu aşmanın koşullarını yaratmıştır. Tam bu evrede Amerikan emperyalizminin gelişmesine paralel olarak gelişen yeni bir burjuva ideolojik şekillenmesi, artan oranda "insan hakları" sorununu öne çıkarmaya başlamıştır. Kesinkes sınıf perspektifini dışlayarak sunulan bu sorun, küçük-burjuva aydınları tarafından geniş ölçekte üretilmeye başlanmıştır. Daha düne kadar insanlığın evrensel çıkarıyla özdeşliği tartışma konusu olmayan proletaryanın sınıf çıkarları, soyut ve belirsiz bir "insan" unsuruyla ikincil plana indirilmiştir. Bu da "hümanizm olarak hümanizm"in küçük-burjuva aydınları tarafından yeniden keşfedilmesi ve kitle iletişim araçlarının yayılmasına paralel olarak dünya çapında yaygınlaşmasını getirmiştir. Bu anlayış çerçevesinde Moskova Duruşmaları ve Hitler Almanyasıyla yapılan anlaşma yeniden değerlendirilir ve yargılanırken (!), emperyalist ülkelerin, özellikle de Amerikan emperyalizminin uzun süre Nazi Almanyası ile yaptığı gizli görüşmeler, ticari faaliyetler bir yana bırakılmış, İngiltere ve Fransa'nın, Nazilere, Çekoslovakya ve Polonya'nın kapılarını açmaları, yöneticilerin "basiretsizliği" ile geçiştirilmiştir. Böylece Marksist-Leninistlere her zaman ve her koşulda bağlı kalmak durumunda olacakları "soyut ilkeler ve haklar" dayatılmış ve bu bağlamda birer "idealist" olarak görünmeleri istenmiştir. Aksi halde "yargılanacakları" ilan edilmiştir. Küçük-burjuva aydınının kendi çıkmazını Marksist-Leninistlere böylesine devredebilmesi, revizyonizmin etkinliği ölçüsünde kolaylaşmıştır. Varoluşçuluktan günümüze kadar küçük-burjuva aydınlarının Amerikan emperyalizminin iletişim araçları sayesinde Marksizm-Leninizme karşı başlattıkları ve gittikçe yaygınlaşan ideolojik saldırıları karşısında SBKP revizyonizminin tek yaptığı şey "günü gelince" "hataları kabul etmek" ten başka birşey olmamıştır. Böylece onlar, tarih önünde, proletarya adına küçük-burjuvaziden özür dilemek durumuna gelmişlerdir. Ve bugün dünya çapında tüm küçük-burjuva aydınları arasında tam bir bayram havası esmesinin nedeni de budur.

Revizyonizm, proletarya partisi saflarında yer alabilecek kararlılığa sahip olmayan küçük-burjuva aydınlarının her türlü ideolojik saldırısı karşısında içine düştükleri **çaresizlik**, Marksizmin "**bunalımı**" olarak ilan etmiştir. 1965-75 Vietnam Savaşı ve 1979 Nikaragua Devrimi bu konudaki gelişmelerin tam olarak görünmesini geciktirmiştir. Emperyalist propaganda bu savaşlar düzeyinde etkili olamamıştır.[151]

Daha önce gördüğümüz gibi, Amerikan emperyalizminin "yeni yaşam tarzı" temelindeki propagandası ile küçük-burjuva aydınlarının Marksizme yönelttikleri ideolojik saldırılar zamandaşlık kazanmasına karşın, SBKP revizyonizmi buna karşı hiçbir şey yapmamıştır. 1985'lere kadar süren bekleyiş revizyonizmin revizyonuyla birlikte "çözüm"e ulaşarak sona ermiştir. Bu "çözüm", küçük-burjuva aydınlarının 1903 yılından beri süre gelen "aşağılanması"nın sona erdirilmesi, onlara "itibar"larının geri verilmesi olarak düşünülmüştür.

Oysa bu "çözüm" değil, sorunu geçiştirmek ya da hedefini saptırmaktan başka bir anlama gelmeyen bir oportünistliktir. Sorunun gerçek çözümünün bu ideolojik saldırıya karşı durmak, onun niteliğini sergilemek ve Marksist-Leninist kavrayışı daha gelişkin bir düzeyde yeniden ortaya koymaktan geçtiği açıktır. Ama revizyonizmin revizyonistleri bunun yerine ikame ettikleri "pratik" çözümleriyle, proletarya hareketinin dıştan ve örgütsüz olarak etkilenmesi için uygun bir zemin oluşturmuştur. Bunun somutluğu ise, proletaryanın sınıf çıkarlarının yerine, küçük-burjuva aydınlarının tabaka çıkarı anlamına gelen "hümanist" çıkarların ikame edilmesi, hümanizmin Marksizm-Leninizme yamanmasıdır. "Soyut" ve "teorik" hümanizmle Marksizmin ilişkisi açık olmakla birlikte, bu konuda tam bir ideolojik yetersizlik ve teslimiyet sergilenmiştir.

Günümüzde artan oranda "hümanizm"in proletarya hareketi **dışından** "**içselleştirilmesi**" revizyonizmin revizyonuyla gerçekleşmiştir. Bu durum revizyonizm düzeyinde " insanların mutlu, refah içinde ve barış ortamında" yaşamasının ideal konumunun **bugün gerçekleşebileceği** teziyle **içselleşmiş** olarak ortaya çıkmıştır. Burada revizyonizmin "insanlık" kavramının içeriği **mevcut** insanlıktır ve bunun hangi sistemde gerçekleştiği hiçbir öneme sahip değildir.[152] Bu da revizyonizmin revizyonunun Marksist felsefe ile olan farklılıklarının odak noktasını oluşturmaktadır. Onlar için, artık "sınıfların ortadan kalkması", "sömürüsüz

bir dünya” ve “insanın insana bağımlılığının sona erdirilmesi” olarak ifade edilebilecek proletaryanın evrensel hedeflerinin somut ve gerçek bir içeriği bulunmamaktadır.

“Ulusal bağımsızlığın eskisi kadar önemli olmadığı”, “karşılıklı bağımlılık” olgusunun güçlendiği bir dünya belirlemesiyle revizyonizm, Marksizmin Hegelcilikten ayrıldığı temel konuları ve bu bağlamda ortaya koyduğu temel-evrensel çözümleri bir yana itmiştir. Üstelik bir yana bırakılan temel-evrensel Marksist tezlerin yerine, Hegelci anlayışla yeni felsefi tezler çıkartılmıştır.

Hegel’in “**bütün insanlar burjuva olacaktır**” tezine karşılık, Marksizmin “**bütün insanlar proleter olacaktır**” tezinin ileri sürmesi en temel farklılık olmuştur. Ancak revizyonizmin revizyoncuları, Hegelci “tez-anti tez-sentez” kavrayışıyla, bu iki tezin yeni bir “sentezi”ni oluşturmak durumundadırlar. Bugün için “aşırı perestroykacılar” ya da SSCB’deki *“radikal reformcular”* tarafından dile getirilmekle birlikte SBKP revizyonistlerince açık biçimde formüle edilmemiş olan “sentez”, “**bütün insanlar küçük-burjuva olacaktır**” şeklinde belirginleşmektedir. Küçük-burjuvazinin itibarının “iadesi” bunun bir belirtisi olarak görülmektedir.

Bu durum, sosyalist ülkelerde yurttaşlarını gerçek anlamda bir proleterleşme durumuna getirememiş revizyonizm için “pratik” değere sahiptir. Sosyalist ülkelerde, özellikle de SSCB’de proleter olan-olmayan ayrımının (sınıf ayrımı) önemini yitirdiğini varsayarak ileri sürülmüş olan “halkın devleti” tezi, bu konuda tarihsel bir temel işlevi görmektedir. Revizyonizmin somut gerçeklerine rağmen, sosyalist ülkelerde proletaryanın “yabancılaşması”dan söz etmeleri hiçbir gerçekliğe dayanmamaktadır. Çünkü ortada, gerçek anlamda büyük ölçüde proleterleşmiş bir toplumsal yapı bulunmamaktadır.

> “**Tek tek bireyler ancak başka bir sınıfa karşı ortak bir mücadele yürütmek zorunda oldukça bir sınıf meydana getirirler**; bunun **dışında** rekabet içinde birbirlerine düşmandırlar. Bundan başka, **sınıfın kendisi de, bireylere karşı bağımsız hale gelir**, öyle ki, bireyler kendi yaşam koşullarını **önceden** hazırlanmış olarak bulurlar, yaşamdaki durumlarını ve bunun yanında kendi kişisel geçimlerini, tüm yazılmış çizilmiş olarak kendi sınıflarından alırlar; kendi sınıflarına bağımlıdırlar.”[153] (abç)

İktidardaki proletaryayı, ülke düzeyinde olmanın ötesinde, enternasyonalist düzeyde kendi sınıf düşmanına karşı mücadeleden uzaklaştıran revizyonizm, onların bireyler düzeyindeki sorunlarıyla yüz yüze kalmış ve bunların gerçek ve nihai çözümü için dünya çapında maddi koşulların olgunlaşmadığı bir tarihsel dönemde bunları çözmeye yönelmenin çaresizliğiyle Marksizmden uzaklaşmak zorunda kalmıştır. Bu bağlamda tanımlanabilecek "**yabancılaşma**" olgusu, Marks ve Engels'in ortaya koyduğu gibi, "***ancak özel mülkiyet ve bizzat işin kendisi ortadan kaldırıldığı takdirde ortadan kaldırılabilir***"[154] olması karşısında çaresiz kalmaya devam etmektedirler. Revizyonizm, Ekim Devrimi'yle özel mülkiyetin genel olarak ortadan kaldırılması koşullarında yönelecekleri ikinci hedefe, gerek teorik olarak, gerekse pratik olarak yönelebilecek durumda değillerdir. Üretici güçler teorisiyle, teknolojik gelişmeleri Marks-Engels'in ortaya koyduğu düzeyde kullanmak durumunda olamamışlardır. Bunun ürünü olarak, işin daha da bölünmesi ve yoğunlaşmasına yol açan bir "uzmanlaşma"nın pratik engelleriyle yüz yüze bulunmaktadırlar. Böylece sosyalizmin inşasının ana unsuru olan insan unsuru kullanılamamaktadır.

Bu koşullar altında revizyonizmin, genel olarak ("global") "bağımsızlığın eskisi kadar önemli olmadığı" tezini işleyerek, bireylerin ve ulusal-toplulukların "edilgen"liğini aşmayı denemişlerdir. Ama bunun "hümanizm"le bütünleştirmeden bir işe yaramayacağını kısa sürede görmüşlerdir. (Pragmatizm eğiliminin kaçınılmaz ürünü)

Bu noktada revizyonizmin revizyonu "uygarlık" tümel kavramına dayanarak ve mevcut "global" ilişkilerin bütünselliğini varsayarak ("karşılıklı bağımlılık"ı gerçek bir olgu olarak ele aldıklarından), yeni bir "**evrensel çıkar**" tanımlamasına ulaşmak istemektedir. Gerek emperyalist-kapitalist ülkelerde, gerekse proletaryanın iktidarda olduğu ülkelerde bir bütün olarak ilişkilerin biçimlendiğini ve biçimlendirilebilineceğini öngörerek ulaşılan "insanlığın çıkarı" ile özdeşleştirilen yeni "evrensel çıkar", Marksizm-Leninizmdeki evrensel çıkarla, yani proletaryanın sınıf çıkarı ile özdeşleşen ve bu çıkarla hiçbir çatışkı içermeyen "evrensel çıkar"ın yerine ikame edilmektedir. Bu ikame edişte revizyonizm, Marksist-Leninist tespitlerin içeriğini boşaltmakta ve buralara "hümanizm olarak hümanizm"i koymaktadır.

Marksizm-Leninizme göre, tarihte, eski egemen sınıfın yerini alan her yeni sınıf, *“kendi amaçlarına ulaşmak için de olsa, çıkarlarını, toplumun bütün üyelerinin ortak çıkarı olarak göstermek zorundadır, ya da şeyleri fikir planında açıklamak istersek, bu sınıf, kendi düşüncelerine* ***evrensellik*** *biçimini vermek ve onları, tek mantıklı, evrensel olarak tek geçerli düşünceler olarak göstermek zorundadır.”*[155] Ancak proletaryanın “kendi çıkarını” (sınıfsal çıkarlarını), toplumun bütününün çıkarları olarak “göstermesi”nin gerçekliği ile özel mülkiyet toplumlarının egemen sınıflarının kendi “özel çıkarlar”ını aynı tarzda göstermesi arasında temel ve evrensel bir karşıtlık vardır. Proletaryanın sınıf çıkarı, **özsel olarak**, “evrensel çıkar” düzeyinde **tüm insanlığın çıkarı** durumundadır ve bunun gerçekliğini ifade eder. Ancak burada ortaya çıkan “insanlık”, ne burjuva ideologlarının iddia ettiği gibi “burjuva insanlar”ın oluşturduğu “insanlık”tır; ne de hümanizmin iddia ettiği gibi “soyut insanlar”ın oluşturduğu “insanlık”tır. Proletaryanın sınıf çıkarıyla evrensel ölçekte çakışan insanlığın çıkarının içerdiği “insanlık”, doğrudan, **sınıfların ortadan kalktığı ve tüm insanların çalışan insanlar, emek sahibi insanlar, yani proleter oldukları bir toplumda belirginleşen, insanlığın gerçek niteliklerinin her yönden geliştiği bir dönemin insanlığıdır**. Böyle bir insanlık, doğrudan “tüm insanların proleter olmaları” düzeyidir ve bu nedenledir ki proletaryanın kendi sınıf çıkarını “genel çıkar” ya da “evrensel çıkar” olarak “gösterme” zorunluluğu bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir “**gösterme**”**nin aracı olan yalanlaştırıcı bir ideolojiye** gereksinmesi bulunmamaktadır.

> “Bundan çıkan sonuç şudur: yeni yönetici sınıfa karşı yürütülmesi söz konusu olan savaşın da, bu kez, egemenliği ele geçirmiş olan daha önceki bütün sınıfların yapabildiklerinden daha kesin ve daha köklü bir şekilde eski toplumsal koşulları yıkmak gibi bir amacı vardır.
>
> Genel olarak sınıf egemenliği, toplumsal rejimin biçimi olmaktan çıktığı anda, yani özel bir çıkarı genel bir çıkar olarak ya da ‘evrensel’i egemen olarak göstermek zorunlu olmadığı anda, belirli bir sınıfın egemenliğinin yalnız ve yalnız bazı fikirlerin egemenliğinin olduğuna inanmaktan ibaret olan bütün yanılsamalar da, doğaldır ki, kendiliğinden son bulur.”[156]

Proletarya açısından “kendi öz çıkarı”nı (sınıfsal çıkarını) herkesin çıkarı olarak (“genel” ya da “evrensel” çıkar olarak) ortaya koymasının gerçekliği, kendi çıkarlarının **evrensel** niteliğiyle belirlenmektedir. Bu nedenledir ki, proletaryanın kendi sınıf çıkarı düzeyinde iktidarı ele geçirmesi, bugüne kadarki toplumlarda ortaya çıkmış olan “özel çıkar” ile “evrensel” ya da “genel” çıkar arasındaki karşıtlığın ortadan kaldırılması için de gereklidir. Bu bağlamda, proletarya kendi sınıf iktidarını kurarak, bu iktidarda biçimlenen “evrensel çıkar”ın, yani devletin, özel çıkar ile genel çıkar arasındaki pratikteki kavgaya pratik müdahalesini ve bu yolla ortadan kaldırılmasını sağlar. Bu düzeyde proletarya kendi sınıf çıkarını “evrensel çıkar” olarak mevcut işbölümüne bağlı olarak **tanımlamaz ve tanımlayamaz**. Aksi halde tarihte en son görülen haliyle burjuvazinin kendi özel çıkarını “genel çıkar” olarak sunduğunda kullandığı “yalanlaştırıcı ideoloji” gündeme gelir ki, bu da Marksizm-Leninizmin tüm olarak terk edilmesini öngörür. Marks ve Engels’in belirttiği gibi, evrenselliğin içerdiği çeşitli düzeyler olarak düzene karşı sınıfa, rekabete, dünya ticaretine, egemen sınıfın büyük çoğunluğuna, çıkarların ortaklığı yanılsamasına ve ideologların aldatmalarına ve de işbölümüne karşılık gelen durum, proletarya için sözkonusu değildir. Onun sınıf çıkarı, bütün sınıfların ortadan kaldırılmasını ve işbölümünün yadsınmasını içerir.

Revizyonizmin revizyonu “uygarlık krizi” bağlamında ve sınıfların varlığına, yani işbölümünün varlığına dayanan bir “evrensel çıkar”ı “insanlık çıkarı” olarak ortaya koymaya çabaladıkça **proletaryanın sınıf çıkarlarının evrensel özelliklerini dışlamak ve reddetmek** durumuna gelmektedir. Doğal olarak proletaryanın sınıf çıkarlarının içermediği bir düzeyde “evrensel”i bulmak zorundadır. Bu da, “teorik hümanizm” olarak küçük-burjuva aydınlarının dünya görüşünden türetilmek durumundadır. Bu düzeyde proletarya iktidarlarının varlığı, revizyonizm açısından, bu ülke insanlarının “özel çıkarı” olarak tanımlanmaktadır. Bunun da emperyalizmle yapılan anlaşmalarla güvenceye alınması sözkonusu olmaktadır. Çünkü proletarya iktidarının varlığının bu şekilde ortaya konuluşu, “evrensel çıkar”ı tanımlayan “teorik hümanizm” tarafından sürekli olarak dışlanmak ve kendine tabi kılınmak durumundadır. Bu nedenle emperyalizmin güvencesi özel bir yere sahiptir.[157]

Revizyonizmin revizyonunun Marksizm-Leninizm düzeyinde ortaya koyduğu diğer bir değişiklik de örgütlenme alanında ortaya çıkmaktadır. En geniş anlamıyla örgütlenme konusu, proletarya partisi ve proletarya devleti olarak iki ana bölüme sahiptir. Bu alanlarda SBKP' nin 20. Kongresi'nde önemli sapmalar ortaya çıktığı bilinmektedir. Ancak revizyonizmin revizyonunda, sadece Leninist örgütlenme anlayışının revizyonist tahrifatı ve buna bağlı bir uzaklaşma değil, aynı zamanda bunun yerine başka bir şeyi ikame etme olgusu gözlenmektedir.

Burada Leninist örgütlenme anlayışının ne olduğu önemli olmamaktadır. Çünkü revizyonizm, sorunu belli bir ilke düzeyinde ele alarak yeniden düzenlemeye yönelmemiştir. Revizyonizm, somut sorunları, çevresinden ve geçmişinden yalıtarak ele almakta ve buna bağlı olarak çözümler üretmektedir. Bu açıdan çözümün hangi kavrayışa denk düştüğü ve hangi anlayışla ele alındığı değil, çözümün uygulanması öne geçmektedir. Dolayısıyla yapılanların mevcut bir teorik-ideolojik temeli ortaya konulmadığı gibi, gelecekte nasıl ortaya konulacağı ve Marksist-Leninist teoriyle nasıl ilintilendirileceği belirsizdir. Bu yüzden revizyonizmin örgütlenme sorunlarının çözümünü de çıkış noktası Marksizm-Leninizm değil, **kendi uygulamalarının iç evrimi ve ulaştığı somutluktur.** Bu nedenle Marksizm-Leninizmden ne kadar uzaklaşıldığı sorusu kadar, bizzat bu uzaklaşmanın somutluğu da buna göre belirlenmek durumundadır. Yani revizyonizmin kendi gerçeklik alanıdır.[158]

SBKP'nin çıkış noktası, bu nedenden dolayı, kendi somut geçmişlerinden gelen ve buna göre belirledikleri **bazı olgulardır**. Buna göre, parti, toplumsal sorunları **zamanında** ve **önceden** tespit edememiş, dolayısıyla sorunlara çözüm üretmekte geri kalmış olması olgusu ilk veridir. Bu ise, sorunların birikmesine ve topyekün bir değişim olmaksızın tek tek çözümlenmesinin olanaksız olduğu bir aşamaya ulaşıldığı demektir. Doğal olarak bunlar SBKP yönetiminin ve kadrolarının sorumluluk düzeyini açığa çıkarmaktadır. Tüm sorunların birikmesinin nedeni, çeşitli düzeylerdeki hatalar ya da hatalı anlayışlar tarafından biçimlendirilmiş "atalet" olduğu bir kez saptandı mı, bunların düzeltilmesi revizyonizmin revizyonunu kaçınılmaz olarak olumlamaktadır.

SBKP'nin mevcut yönetimine göre, partinin toplumsal sorunlar karşısında bir bütün olarak çaresiz kalmasının ilk nedeni "**aşırı**

merkeziyetçilik”tir. Stalin konusu tümüyle bu bağlam içinde ele alınmaktadır ve son tahlilde bu neden Stalin döneminin tarihsel olarak bugünkü yönetime devrettiği sorunların temelinde bulunmaktadır!

İkinci neden, parti aygıtı ile devlet aygıtının iç içe geçmesidir. Bu durum parti kadrolarının devlet memuru gibi davranmalarına, devlet memurlarının da parti kadrolarının sorunlarını çözeceklerini bekleyerek kendi görevlerini yerine getirmemelerini getirdiği düşünülmektedir.

Üçüncü neden, SBKP’nin öncülüğünün anayasal güvenceye sahip olmasıdır. Böyle bir anayasal güvencenin bulunması, partinin dinamik ölçülerde öncülüğü sürekli elde tutabilmek için faaliyet göstermesini gereksiz hale getirmiş ve parti topluma öncülük görevini yerine getirmekten uzaklaşmıştır.

Dördüncü neden ise, parti içi ya da parti dışı siyasal bir muhalefetin (eleştiri odakları) bulunmamasıdır. Bu partinin yeni politikalar üretememesini getirmiş ve sorunları daha kapsamlı olarak ele almasını engellemiştir.

İşte bu dört ana nedenle sorunları ve olguları açıklayan SBKP revizyonist yönetimi, bu nedenlere bağlı olarak sorunları çözmeye yönelmektedir. Onlara göre, partinin ve kadrolarının hareketsizliğinin, partinin öncülüğü elinde bulundurma ve pekiştirme için mücadele etmesinin, yeni politikalar üretmekten uzaklaşmasının, zihinsel tembelliğin egemen olmasının ve kadroların sorumluluk almaktan kaçınmalarının nedenleri bunlardır. Revizyonizmin revizyoncularına göre, bu nedenler ortadan kaldırıldığı takdirde, sorunlar ve olgular da ortadan kalkacaktır. Bunlar da revizyonizmin revizyonunun örgütlenme alanındaki uygulamalarının temelini teşkil etmektedir.

Revizyonizmin bu düzeyde ürettiği “çözümler” tek bir çizgi oluşturmamaktadır. Kendi içlerinde üç ayrı görüş ortaya çıkmıştır.

Birinci görüşe göre, demokratik merkeziyetçilik ilkesi korunarak, yerel parti örgütlerine ve kadrolara daha fazla sorumluluk verilmelidir. Bu amaçla yapılacak tüzük değişiklikleri, yerel kadroların ve birimlerin insiyatifini artırıcı nitelikte olmalıdır. Bu görüş sahibi revizyonistler, belirlenen nedenlerin bir kısmının partiyle ilgili düzenlemeler yoluyla değil, toplumsal, özellikle de siyasal yönetime ilişkin bazı düzenlemelerle ortadan kaldırılmasının daha doğru olacağını ileri sürmektedir.

İkinci görüş ise, yine demokratik merkeziyetçilik temelinde, parti içinde çok sesliliğin yaratılmasının çözücü olacağını savlamaktadır. Bunlara göre, Stalin'in ilke haline getirdiği proletarya partilerinde hizipçiliğin yasaklanması anlayışı terk edilmelidir. Parti içinde çeşitli görüşler etrafında çalışma yapılmasına olanak sağlanmalı ve böylece parti-içi muhalefet ortaya çıkartılmalıdır.

Üçüncü görüş ise, demokratik merkeziyetçilik ilkesinin tümüyle terk edilmesine dayanmaktadır. Bunlara göre, "demokratik merkeziyetçilik"in "parti içi en geniş demokrasi" ile yer değiştirmesiyle "yeni tip" bir parti anlayışı ortaya konulmalıdır.

Bu üç farklı revizyonist görüş, popüler dilde "muhafazakârlar", "ılımlı perestroykacılar" ve "radikal reformcular" olarak tanımlanmaktadırlar. Son iki görüş sahiplerinin pek çok ortak noktaları olmasına rağmen, ayrıldıkları bir nokta bulunmaktadır. Bir taraf mevcut partinin **korunarak** parti içinde çok sesliliğin oluşturulmasını savunurken, diğeri partinin tümüyle tasfiye edilmesini savunmaktadır. Ancak her iki görüş de, ortaya çıkacak "yeni tip" parti konusunda aynı şeyleri düşünmektedirler ve bu partinin "sosyal-demokratik" tipe yakın olacağını kabul etmektedirler.

Sonuç olarak bu üç farklı revizyonist görüş değişik ülkelerde uygulamaya sokulmuştur. Böylece her anlayış pratikte denenmiş olacaktır. (Revizyonizmin revizyonunun içerdiği pragmatizm ve ampirizm.) Ancak bu üç görüş, yukarda özetlediğimiz gerekçeler-nedenler üzerinde belli bir ortaklığa sahip bulunmaktadırlar. Her üç görüş sahibi revizyonistler Komünist Partisi'nin öncülüğünü güvenceye alan anayasa maddelerinin kaldırılmasında birleşmektedirler. İkinci olarak, parti aygıtı ile devlet aygıtının birbirinden ayrılmasını savunmaktadırlar ve bu bağlamda devlet kurumlarındaki parti bürolarının kapatılmasını savunmaktadırlar. Üçüncü olarak da, parti-dışı siyasal muhalefetin örgütlenmesine ve bu amaçla çok-partili bir siyasal yapının işletilmesinde birleşmektedirler.

Tüm bu uygulamalardan revizyonizmin beklentisi iki ana düzeyde yoğunlaşmaktadır. Birinci düzey, partinin üst yönetiminin (MK ve Politbüro), çeşitli sorunlara ilişkin olarak sürekli politikalar üretilmesini güvenceye almasıdır. Çok yönlülük içinde ve zamanında sorunların ele alınması ve çözümlerin üretilmesi için parti-içi ya da parti-dışı muhalefetin varlığının kendilerini ilerletici olacağını varsaymaktadırlar. SBKP yönetimi, yeni politikalar üretememelerinin nedenini kendi revizyonist anlayışında

değil de, kendi alanlarında (siyasal) elle tutulur bir muhalefetin bulunmamasında aramaları, bu "çözüm"ün temelini oluşturmaktadır. Onlar teorik eleştirilerin, polemiklerin, aynı zamanda Marksizmin gelişmesine katkıda bulunduğu gerçeğinden yola çıkarak, böyle bir muhalefet ortamında daha ileri teorik katkıların olacağını varsaymışlardır. Neredeyse tüm sorunların temelinde bir "psikolojik" etken olduğunu düşünen revizyonistler, bu tür bir muhalefetin varlığının parti üzerinde harekete geçirici etkide bulunacağını düşünmektedirler. Bu nedenle *"gerçeğin tekeli kimsenin elinde değildir"* tezini işlemektedirler.

Marksizm-Leninizm, bilimsel yöntemlerle dünyanın tahlilini içeren bir dünya görüşüdür. Bu dünya görüşünün kendi içinde gelişmesi, kendisine karşıt bir gücün ya da görüşün varlığını değil, devrimci bir sınıfın, yani proletaryanın varlığını ve pratiğin getirdiği zenginliğini esas alır. Marksizm-Leninizm yaşamın yeni gerçekleri karşısında sürekli olarak gelişip zenginleşen, kendi kendini aşan bir dünya görüşüdür. Onun temellerinde insanlığın tarihsel olarak ortaya çıkarmış olduğu **tüm** bilgi birikimi yatar. Marksizm-Leninizmin ortaya koyduğu soyutlamaların, teorik tespitlerin, ilkelerin ve tezlerin **gerçek eleştirmeni pratiktir**, uygulamadır. Alınan kararların her türlü sorumluluğunu taşımaya hazır ve kararları uygulamaya kararlı bir proletarya partisi, pratiğin eleştirisiyle tespitlerini yeniden gözden geçirir, onları geliştirir ve hatalı olanlarını düzeltir. Marksist-Leninist hareket, aynı zamanda **uluslararası bir harekettir.** Onun uluslararası düzeyde üretkenliği ve sapmalara karşı mücadelesi bir yana bırakılarak, yapay bir muhalefet yaratılması düşünülemez. Burjuva ideolojisinin dünya çapında sosyalizme karşı mücadeleyi sürdürdüğü bir dönemde, "gelişme" adına somut bir muhalefet beklentisi içinde bulunmak, emperyalist-kapitalizmin uluslararası düzeydeki muhalefetini, direnmesini bir yana bırakmaksızın olanaksızdır. Bu ancak emperyalizm olgusunu görmezlikten gelen revizyonistlere özgü bir beklentiden başka birşey olarak değerlendirilemez.

Bu bağlamda "çoğulcu" bir sosyalist siyasal yapı ya da "çok partili" bir sosyalizm kavrayışlarının, emperyalizmin varlığını sürdürdüğü koşullarda ve burjuva hukukunun dar ufukları aşılmadığı bir dönemde tek bir anlama sahiptir: Burjuvazinin çıkarlarının savunucusu siyasal partilerin proletarya diktatörlüğü altında faaliyette bulunmaları. Ancak "**burjuvazinin demokrasiden dışlanması**" olarak proletarya diktatörlüğünün bir

niteliğinden vazgeçmeksizin, bunun nasıl gerçekleştirilebileceği sadece pratik bir sorun değil, aynı zamanda ideolojik-teorik bir sorundur da. Kapitalistlerin ve toprağın büyük ölçekli mülkiyetine sahip olanların (büyük toprak sahipleri) iktidardan indirildiği, ellerindeki her türlü ekonomik gücün ve potansiyelin alındığı bir ortamda, burjuva çıkarların savunucusu bir partinin nasıl biçimleneceği de aynı türden bir sorun durumundadır. Bu sorun, ancak otuz yılı aşkın süredir sürdürülen revizyonist politikaların bir ürünü olarak geniş ölçüde varlığını sürdüren ve genişleten küçük-üreticilik düzeyinde kendisini ifade etmek durumundadır. Bu bağlamda "çoğulculuk"un sosyalist mülkiyet üzerindeki sonuçlarına karşı proletarya iktidarı güvenceye alınmaksızın soyut ilkelerden söz etmek birşeye yaramayacaktır.

Sosyalist demokrasi, emperyalist-kapitalizmin önemli ölçüde geriletildiği koşullarda, proletarya iktidarlarında ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanlarda insanlığın sınıfsız topluma doğru gidişi yolu üzerinde bulunarak, bu yolun çeşitli yöntemlerinin ele alınmasının, farklı proleter iktidarlarının tarihten getirdikleri özgünlüklerinin belli bir çözüme ulaşılmasının örgütlenmesinin sağlanması olarak en geniş bir biçimde uygulanabilirliği bulunmaktadır. Sosyalist demokrasi, yalın bir "düşünce açıklama özgürlüğü" değil, aynı zamanda bu düşünceler etrafında örgütlenme ve düşüncelerini uygulama hakkını da içerir. Bu örgütlenme ve uygulama hakkı, ancak ortaya konulan koşullarda ve komünist toplum yolu üzerinde kullanılabilen ve tanımlanabilen bir haktır. Bu bağlamda burjuva demokratik haklarından farklıdır ve amaç yönünden ondan kesinkes ayrılır. Toplumun bütünü açısından sosyalist demokrasi, proletarya partisine aykırı görüşlerin ileri sürülemeyeceği bir yönetim biçimi değil, sosyalizm ve komünizm hedefine aykırı görüşlerin propagandasının yapılamayacağı bir yönetim biçimidir. Böyle bir demokrasi, bugünden yarına, hemen ve mevcut iktidar koşullarında gerçekleştirilebilir değildir ve bunu gerçekleştirebilecek olan da sadece ve sadece proletaryadır.

Burjuvazinin entelektüel üretim tekelinin yıkıldığı koşullarda proletarya, sosyalist demokrasiyi kurabilmek için gerekli bilgi ve düşünceye sahiptir. Ancak günümüzde bu alandaki gelişmeler, revizyonizm tarafından önemli ölçüde geriletilmiştir.

Revizyonizmin revizyonistlerinin birleştikleri diğer bir ortak nokta olarak, proletarya partilerinin öncülüğünün anayasal güvenceye alınması

uygulamasının sona erdirilmesine yönelik belirlemelerdir, dedik. Bugün SSCB dışındaki Doğu-Avrupa ülkelerinde bunun pratik uygulaması gerçekleşmiş bulunmaktadır. Böylece parti üyelerinin “yaratıcı ve mücadeleci” olacakları beklenmektedir ! Revizyonizmin bu konudaki temel tezi, insanların oluşumuna ve sonuçlandırılmasına katıldıkları kararları daha kolay benimsedikleri ve uyguladıklarıdır. Ama öte yandan bu anayasal güvencenin kaldırılması burjuva hukuku açısından da, “çok partili siyasal yapı” açısından da bir “gereklilik” durumundadır.

Revizyonizmin revizyonunun her yönden düşünüldüğü ve değerlendirildiği izlenimi uyandıran bu tespit ve uygulamaları, pek çok açıdan gerçeklere denk düşmemektedir. İnsanların oluşmasına ve alınmasına katıldıkları kararların, sonuçta nasıl olduğuna bakmaksızın benimsediklerini ileri sürebilmek için, ne tarihsel, ne teorik bir kesinlik mevcuttur. Bu tür beklenen sonucun, çoğu durumda, beklentilere ya da gereksinmelerin karşılanmasına denk düştüğü, ya da kendileri tarafından istenilenle çakıştığı durumlarda belli bir “benimseme” durumunun olması söz konusudur. Ama kendilerinin azınlıkta kaldıkları, kendi gereksinmelerini karşılamadığını düşündükleri koşullarda, aynı durumun ortaya çıkabileceği sadece bir “istem” olarak vardır. Yani insanların böyle olmalarını istemekle ilintili olarak olasıdır. Sınıfların ortadan kalktığı koşullarda siyasal yönetimin sona ereceği göz önüne alınırsa, bu belirlemenin ya da “istem”in günümüz için somut bir içeriği, sadece burjuva bağlamda bulunabilinmektedir. Yani burjuva hukukunun çerçevesi içinde çoğunluğun kararlarına azınlığın uyması durumu olarak somut bir içeriği bulunmaktadır.

Proletarya partilerinin öncülüğünün anayasal güvenceye kavuşturulması, ilk bakışta, bir çelişki gibi görünmektedir. Çünkü anayasal güvence asıl olarak proletarya diktatörlüğünün siyasal biçiminin güvenceye alınmasının hukuki ifadesidir. Dolayısıyla partinin öncülüğünün değil, proletaryanın öncülüğünün ve iktidarının anayasal-hukuki güvencesinden söz edilebilir. Bu bağlamda proletarya partisinin öncülüğünün anayasal bir güvenceye kavuşturulması “gereksiz” gibi görünmektedir. Ancak burjuva hukukunun dar ufuklarının aşılmadığı, emperyalizmin varlığını sürdürdüğü bir tarihsel dönemde çeşitli siyasal partilerin varlığı ile proletarya partisinin sınıfı ile olan ilişkisi açısından bu anayasal güvence ele alınmak zorundadır. Bu güvence, son tahlilde, değişik siyasal düşüncelerin proletarya

diktatörlüğünü, pratikte tehlikeye sokmasının önlenmesine ilişkin bir güvence olarak tasarlanmış olduğu unutulmamalıdır. Aynı tür güvence, parti düzeyinde, partinin tüzüğü ile merkez organların yetkilerinin belirlenmesinde bulunduğu da bir gerçektir.

Revizyonizmin sık sık dile getirdiği bağlamda “hukukun üstünlüğünü” sağlama ya da “sosyalist yasallık” tezleri ele alınacak olursa, partinin öncülüğünün anayasal güvenceye alınması daha da zorunlu olmaktadır. Proletarya diktatörlüğünde, proletarya partilerinin, herhangi bir başka siyasal parti ile eşit haklara sahip olması gerektiğini ileri sürmek, burjuva anlamda **eşitlik** düzeyinde kalmayı istemekle özdeştir. Siyasal partilerin birden çok kurulup kurulamayacağı ile siyasal alanda burjuva hukukunun ulaşmış olduğu düzeyde varlığına izin verilip verilemeyeceği birbirine karıştırılmamalıdır. Bu ikinci konu kesinkes koşullara bağlı değildir. Siyasal partilerin, genel olarak belirli bir sınıf ya da sınıfların yahut tabakaların çıkarlarını savunmak amacıyla oluşturulmuş örgütlü ve bilinçli unsurların oluşumu olduğu dışlanarak, soyut düzeyde sorunu ele almak, ütopyaya düşmeksizin olanaksızdır. Böyle bir durum da küçük-burjuva anlayışın benimsenmesinden başka bir sonuç vermeyecektir.

Eğer burjuva hukuk kuralları, siyasal yönetim ve siyasal partilerin faaliyetleri düzeyinde geçerliliğini koruması öngörülmüşse, bu durumda komünist partilerin proletaryanın öncü müfrezesi olarak ve devrimin öncülüğünü yapan, sistemi kuran ve geliştiren bir örgüt olarak, hukuki düzeyde çeşitli güvencelere sahip olması şarttır. Burjuva hukukunun tamamen değil, kısmen, sadece ekonomik devrimin, sadece üretim araçlarıyla ilgili devrimin yapılmış bulunduğu ölçüde yürürlükten kaldırılmışlığı söz konusuysa, ortada, Marks’ın da belirttiği “bir sakınca” bulunacaktır. Bu sakınca görülmeksizin ve dikkate alınmaksızın, hukukla oynamak, eğer kendine aşırı güvenin bir ürünü değilse, komünist partilerin tarihsel sorumluluklarını, ister burjuva anlamda, ister küçük-burjuva anlamda, isterse belirlenmiş bir proleter devlet hukuku anlamında olsun, her durumda “hukuk” dışı yollarla yerine getirilmesini istemekle özdeştir.

“Hukuk tekabül ettiği ekonomik durum ve uygarlık derecesinden asla daha yüksek bir düzeyde olamaz.” (Marks) Bu nedenledir ki, komünist partilerinin sosyalist toplumdaki yeri ve yetkileri, hukuk düzeyinde de tanımlanmak zorundadır. Buna sadece ve sadece küçük-burjuva sosyalistleri

ile emperyalist burjuvazi karşı çıkacaktır. Bu da onların “saf demokrasi” ütopyalarının bir ifadesi olmaktan öte bir değere sahip değildir.

> “... **saf demokrasi, devrimin bir anında, kısa bir süre için geçici bir önem kazanacaktır, tüm burjuva ekonomisinin, hatta feodal ekonominin son umudu olarak.** Böyle öyle, 1848’de, tüm feodal bürokratik yığın, Mart’tan Eylül’e kadar olan sürede, devrimci yığınları itaat altında tutabilmek için liberalleri destekledi ... Her durumda, bunalım sırasında ve onun ertesinde, **biricik hasmımız, saf demokrasinin çevresinde toplanan gerici yığınların tümüdür; ve bu hal, kanımca, hiçbir koşul altında ihmale gelmez**.”[159] (abç)

Burjuvazinin “**tüm sınıf ayrıcalıklarının kaldırılması**” istemi, feodalizme karşı mücadelede ortaya attığı bir slogandır ve sonuçta burjuvazinin sınıf egemenliğinin kurulmasını amaçlar. Dolayısıyla kendi ideolojisinin yalanlaştırdığı bir ifadedir. Buna karşılık olarak proletaryanın “**tüm sınıfların ortadan kaldırılması**” istemini ileri sürmesi söz konusudur. Ve proletarya bu isteminin gerçekleşmesi için, kendisinin devrimci diktatörlüğünün zorunlu olduğunu ilan etmiştir. Bu diktatörlük, kapitalistlerin ve büyük toprak sahiplerinin demokrasiden dışlanması, onların sınıf egemenliklerinin sona erdirilmesi temelinde proletaryanın sınıf egemenliğinin kurulmasıdır.[160] Dolayısıyla bu diktatörlükte, proletarya, sınıf olarak, kesin bir ayrıcalığa sahip olacaktır. Bu, iktisadi durumun doğru bir biçimde hukuksal olarak ifade edilmesini gerektirir. Özel mülkiyetin olmadığı bir toplumsal ilişkide ortaya çıkan hukukun, özel mülkiyete dayalı bir toplumsal ilişkide ortaya çıkanla aynı olamayacağı açıktır. Eğer ikincinin hukuku birincide kullanılacak olursa, ya ikincinin üzerinde yükseldiği temel ortaya çıkacaktır; ya da bu geri hukuki biçim bir süre sonra ortadan kaldırılacaktır, üstelik ortaya çıkardığı tüm kurum ve ilişkileriyle. Bir başka deyişle, proletarya iktidarındaki hukuk ve yasalar, **proletaryanın sınıf egemenliğinin kesin, açık ve içten dışa vurumu** durumundadır. Proletaryanın sınıf egemenliği koşullarıyla, burjuvazinin sınıf egemenliğinin koşulları, bu düzeyde de birbirinden ayrılır ve birbirini kesinkes dışlar.

Burjuvazi sınıf egemenliğini kesin bir biçimde sağladıktan sonra, kendi sınıf çıkarlarını yasalarda (genel olarak hukuk) genel olarak ifade eder. Kendi öz sınıf çıkarlarını, yalanlaştırıcı ideolojisi aracılığıyla “genel çıkar”

olarak sunar. Oysa proletaryanın böyle birşeye gereksinmesi bulunmamaktadır. Dolayısıyla onun ideolojisinde yalanlaştırıcı bir yan ya da mantık, kısmen bile olsa bulunmaz, onun ideolojisi bilimsel bir ideolojidir. Bu açıdan hukukta kendi sınıf egemenliğini, dolaylı bir biçimde, genel ifadelerle ve bunların arkasına gizlenerek tanımlaması gerekmemektedir. Ve proletarya ve partisi, bu gerçeği, iktidarı ele geçirme mücadelesi sırasında olduğu gibi, iktidarı ele geçirdiği durumda da açık bir biçimde ortaya koymuştur. Bu bağlamda, onun iktidarı ele geçirmesi, aynı zamanda, bu açık beyanlarının egemen olması ve olduğu demektir.

İşte bu gerçeklik karşısında revizyonizmin revizyonuyla yapılmak istenen hukuki düzenlemeler, burjuva ideolojisine uygun olarak ortaya çıkan bir "sosyalist" hukuk düzeni kurmaktır. Bu da, burjuva ideolojisinin etkisi karşısında, toplumsal olarak güçsüz kalınmasının bir itirafı sayılmalıdır.

Bu noktada, revizyonistlerin burjuvaziye karşı mücadelede burjuvazinin kendi silahını kullanarak zafer kazanma yöntemini kullandığı varsayılabilir. Bir başka deyişle, burjuvazinin bugün dünya çapında elde etmeye yöneldiği bazı üstünlüklerini ortadan kaldırmak için, onun elinde tuttuğu "demokrasi" ve "insan hakları" sloganlarını, bizzat burjuvaziye karşı kullanmak amacıyla ön hazırlık yapıldığı savlanabilir. Bunun böyle tasarlanıp tasarlanmaması bir yana bırakılacak olursa, böyle bir yöntemin ne olduğu ve ne zaman kullanılabilir olduğuna bakmak gerekir. Bu konuda Engels şöyle yazmaktadır:

> "Eşitlik istemi proletaryanın ağzında böylece ikili bir anlam taşır. Bu istem, ya –ve özellikle en başta, örneğin köylüler savaşında durum budur– apaçık toplumsal eşitsizliğe karşı zengin ile yoksul, efendi ile köle, harvurup harman savuran ile açlık çeken arasındaki karşıtlığa karşı kendiliğinden bir tepkidir; böyle bir tepki olarak, o yalnızca **devrimci içgüdünün dışavurumudur** ve doğrulanmasını da burada –yalnızca burada– bulur. Ya da **burjuva eşitlik istemine karşı, bu istemden azçok doğru ve daha ileri giden istemler çıkaran tepkiden doğmuş bulunan bu istem işçileri kapitalistlere karşı, kapitalistlerin kendi savları yardımıyla ayaklandırmak için bir ajitasyon aracı hizmeti görür, ve bu durumda, bu istem burjuva eşitliğin kendisiyle ayakta durur ve onunla birlikte yıkılır. Her iki durumda da**

> **proleter eşitlik isteminin gerçek içeriği, sınıfların kaldırılması istemidir. Bundan öte her eşitlik istemi zorunlu olarak saçmadır**."[161] (abç)

Bunun Fransız Devrimi sonrasında proletaryanın,, burjuva eşitlik istemi karşısında, sadece siyasal eşitlik değil, ekonomik ve sosyal eşitlik talebini de ileri sürmesinden çıkartan Engels'in bu değerlendirmesinin bugün tersine işletilmesi sözkonusu olmaktadır. Yani burjuvazi, emperyalist burjuvazi, siyasal eşitliğin proletarya diktatörlüğünde de kurulmasını isterken, bunun ekonomik ve sosyal alanlarda da sağlanmasını talep etmektedir. Bu da son derece doğaldır. Proletarya, Ekim Devrimi'yle birlikte burjuvazinin ekonomik ve sosyal eşitsizliğini, siyasal iktidarı ele geçirerek sona erdirmiştir ve kendi egemenliğini kurmuştur. Şimdi emperyalist burjuvazi, kendi eşitlik isteminin tarihin gerisinden çıkararak ve bu bağlı propagandayla proletarya iktidarlarını hedef almakta ve buradaki halk kitlelerini "ayaklandırma"ya çabalamaktadır. Böylece zamanında kendi silahıyla kendisinin vurulmasının "intikamı"nı almaktadır.

Emperyalizmin III. bunalım döneminde sermayenin olağanüstü merkezileşmesi ve yoğunlaşması koşullarında aşırı üretim buhranlarının gittikçe büyüyen ve aciliyet kazanan pazar sorunu yarattığı bir dönemde, emperyalist burjuvazinin, kısmi anlamda ekonomik ve sosyal eşitlik istemini ileri sürmesi çok doğaldır. Aşırı-üretimle ortaya çıkmış metaların, özellikle tüketim metalarının büyük stokları ve maliyetin düşüklüğü, pek çok düzeyde böyle bir eşitliği maddeleştirebilmesine olanak tanıyabilecek durumdadır. Kesin olarak geçici bir zaman dilimi için geçerli olan bu olanaklılık durumunda "siyasal eşitlik" adı altında proletarya partilerinin hukuki güvencelerinin kaldırılması, burjuvazinin çok önemli ilerlemeler kaydetmesini de getirecektir. Düşük fiyatlı emperyalist ülke metalarının sosyalist ülke pazarlarına girmesinin getireceği sonuçlar üzerinde fazla düşünmek bile gereksizdir.

Revizyonizmin revizyonunun Marksist-Leninist belirlemelerden tam bir kopuş düzeyi olarak ortaya çıkan yeni bir yönü de, devlet aygıtı ile parti aygıtının birbirinden ayrılmasında ortaya çıkmaktadır.

Revizyonizmin revizyoncuları uzun yıllardır uygulanan ve 1956 sonrasında tam anlamıyla rotasından sapmış olan devlet-parti ilişkisini temelli bir biçimde değiştirmeye yönelirken, Lenin'in de böyle

düşündüğünü söyleyebilmektedir. Bunu bir yandan eski revizyonist uygulamaların getirdiği çarpıklığın düzenlenmesi, diğer yandan parti kadrolarına dinamizm kazandırılması gerekçesiyle ele alınması başkadır, devlet aygıtı ile parti aygıtı arasındaki ilişkiyi tümüyle dışsallaştırmak ayrıdır. Hele ki buna Lenin'i dayanak yapmak tümüyle saçmalamak demektir.

Lenin bu konuda şunları yazmaktadır:

> "Devlet aygıtımızı yenilemek için ... Batı-Avrupa burjuvalarının istemlerini değil, ama sosyalist bir ülke olma yolundaki bir ülkeye uygun düşen istemler ileri sürmeliyiz."[162]

"Bir parti kurumu Sovyet kurumu ile nasıl birleştirilebilir?" sorusunu olumsuz anlamda soranlara karşı Lenin şunları söylemektedir:

> "...Gerçekten yaptığımız işin yararına ise niçin ikisini birleştirmeyelim? Böyle bir birleştirmenin henüz başlangıcında gerçekleştirildiği Dış İlişkiler Halk Komiserliği'nde çok yararlı olduğunu hepimiz görmedik mi? Politbüro, parti görüş açısından hareket ederek, yabancı güçlerin daha saygısızca bir terim kullanmayacak olursak, hilekârca 'hareket'lerini önceden önlemek için bizim karşılık olarak yapmamız gereken 'hareketler'le ilgili önemli ve önemsiz bir çok sorunu tartışmıyor mu? Bir Sovyet kurumu ile bir parti kurumunun bu esnek birleşmesi, politikamızda, çok büyük bir güç kaynağı değil mi? Kanımca, yararlılığını kanıtlamış olan, dış politikamızda tamamiyle benimsenmiş olan ve bu alanda hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak bir biçimde alışılagelmiş olan herşey, devlet aygıtımız için bütün olarak hiç olmazsa (gerçekte, kanımca çok daha fazla) uygun düşecektir ...
>
> Ben buna engel olan bir şey görmüyorum. Daha ötesi var: Kanımca, böyle bir **birleşme** işimizdeki başarının tek güvencesidir. Bu alandaki bütün kuşkuların hükümet bürolarımızın en tozlu köşelerinden yükseldiği ve bunların mizahtan başka bir şey olarak işlem görmeye layık olmadıkları kanısındayım."[163] (abç)

Lenin, parti ile devlet kurumunun (Sovyet devleti) birleşmesini savunurken, özel olarak "İşçi ve Köylü Müfettişliği" kurumunun kurulmasını esas almaktadır ve bunun bir bakanlık (halk komiserliği)

düzeyinde yönetilmesini de önerir. İşte bugün revizyonizmin revizyonistlerinin devlet kurumlarındaki “parti büroları”nı kapatma kararları, bu sistemin tümüyle terk edilmesinden başka birşey değildir. Böyle bir terk edişe, 1956 sonrasında revizyonizmin uygulamalarının yarattığı çarpıklıkların egemenliği bir gerekçe olarak gösterilemez.[164]

Revizyonizmin revizyonistleri, emperyalist ülkelerdeki “demokrasi” kurallarıyla kendi sorunlarına yaklaşıyor olmaları da diğer bir talihsizliktir. Herşeyden önce mevcut burjuva “demokrasisi”, emperyalist aşamanın getirdiği olgularla biçimlenmiştir. Ve asıl olarak finans-oligarşisinin egemenliğiyle uyumluluk içindedir. İkinci olarak, genel olarak tüm burjuva yönetim biçimleri (demokrasi düzeyi de dahil), “güçler ayrımı” doktrinine dayanır ve bu da burjuvazinin feodalizme karşı mücadelesinde ortaya çıkan denge durumlarının bir ürünüdür. Üçüncü olarak, burjuva demokrasisi, önsel olarak büyük kitle partilerinin varlığını tanımaz. Dolayısıyla parti ile devlet aygıtı arasındaki kesin bir ayrımı öngörür. ABD’deki somut durum bu konuda yeterince açıktır. Dördüncü olarak, burjuva demokrasisindeki parti örgütlenmeleri, işbölümünün ulaştığı düzeyle bağlantı içindedir ve bu işbölümünün kendisinin sürekliliği ile belirlenmiş bir tarihe sahiptir. Doğal olarak bu yönetim biçimi, yönetenler ile yönetilenler arasındaki ilişkide kesin bir işbölümüne dayanır. Aynı durumun proletarya partisi ile proletarya arasında olmadığı ve olamayacağı ise, her türlü tartışmanın dışındadır. Bu nedenledir ki, revizyonizmin yıllar süren ve sürmeye devam eden uygulamalarıyla bozulmuş Sovyetik devlet aygıtının yenilenmesi için *“Batı-Avrupa burjuvalarının istemlerini değil, ama sosyalist bir ülke olma yolundaki bir ülkeye uygun düşen istemler ileri”* sürülmelidir.

Tüm bunlar revizyonizmin revizyonunun, Marksist-Leninist teori üzerindeki tahrifatlarını ve değersizleştirmelerini açıkça ortaya koymaktadır. Bu nedenle diyebiliriz ki, Marksizm-Leninizm, revizyonizmin pratik sorunlarının çözümündeki dogmatizmiyle önemli bir gerileme içine itilmiştir. Şimdi revizyonizmin revizyonistlerince, “pragmatik” bir tarzda bunun ideolojik düzeyde tamamlanması gündemdedir. Böylece Marksizm-Leninizmin yüzyılı aşkın bir süredir egemen olduğu ideolojik alan, burjuva ideolojisine “istemsel” olarak terk edilmektedir. Ancak bu “terk” eylemi sadece revizyonistlerin kendi alanlarına ilişkindir. Bu, onların dilinden söylersek “global” ölçekte etkin olacaksa da, SBKP revizyonizmine karşı

otuz yılı aşkın süredir sürdürülen ideolojik mücadelenin tanıtladığı gibi, son tahlilde Marksizm-Leninizm çerçevesinde bir “yerel” olgu olarak kalacaktır. Marksizm-Leninizmin gayrı-resmi inkârına dayanan revizyonizmin niteliği, böyle bir sonucu kaçınılmaz kılmak durumundadır.

Hiç şüphesiz revizyonizmin revizyonunun hiçbir olumlu unsuru bulunmadığını söylemek yanlış olacaktır. Ancak bu “olumlu” öğeler tali bir yere sahiptir ve kendilerinin yaptığı gibi hiç de bütünü belirleyen özellikler değildir. Ve revizyonizmin revizyonunun ortaya çıkaracağı çok daha önemli bir olgu da bulunmaktadır. Bu olgu da, devrimci mücadelelerin gelişimi düzeyinde belirginleşecektir.

Evet, revizyonizmin revizyonu, proletarya ve müttefiklerinin dünya çapında emperyalizme ve kapitalizme karşı yürüttükleri devrimci mücadeleler üzerinde önemli bir itme sağlayacağı, bugünden görülmektedir. Ancak bu itme, revizyonistlerin tasarladığı türde ve yönde bir itme olmayacaktır ve olmamaktadır da. Bu itme, revizyonizmin kendi uygulamalarının tüm mantıkî sonuçlarına kadar yaşanmasıyla ve bunların tarihin eleştirisine tabi tutulmasıyla ortaya çıkacak olan Marksizm-Leninizmin gerçek kavranışının ortaya çıkması, egemen olması ile ortaya çıkan bir itmedir. Revizyonizmin revizyonunun mevcut durumunun, ister şu anda tam olarak içselleştiremedikleri küçük-burjuva aydınlarının “hümanizmi”nin mantıkî ve pratik sonuçlarının ortaya çıkmasıyla, isterse “ampirik” ve “pragmatik” çözümlerinin her yönden uygulanmasıyla değişmesiyle, bu itme maddeleşecektir. Yıllar boyu, her ülkenin kendi özgücüne dayanan devrimci örgütlerinin mücadelesiyle zafere ulaşmasını savunan proleter devrimcilerin karşısında SBKP’nin maddi ve manevi desteğiyle çıkan “yerel” revizyonistlerin devrimci mücadeleyi engelleyici ve saptırıcı etkinlikleri de, revizyonizmin revizyonuyla büyük ölçüde etkisizleşeceği de görülmektedir. SBKP’nin Ekim Devrimi’nden gelen manevi etkisinin içerdiği “komünist” tanımının gölgesinde gelişmiş olan “yerel” KP’ler için gerçek bir yol ayrımı ortaya çıkmıştır: Ya mevcut düzenle anlaşarak, onun bir parçası olacaklar ve buna bağlı olarak düzenin yetkinleştirilmesi ve korunması için faaliyet göstereceklerdir; ya da iktidarın devrimci tarzda ele geçirilmesine yönelik mücadelenin organik bir parçası olarak kendi kendini dağıtacaktır. (Bu durum mevcut KP yönetimi ve kavrayışıyla gerçekleşmeyecektir.) Her iki durumda da, onlar kendilerini yeniden tanımlamak durumundadırlar. Ancak birinci yönde gelişeceklerine

ilişkin olarak önemli belirtiler olduğu gibi, tarihsel örnekler de bulunmaktadır. Nitekim 1962'lerin gerilla savaşı başlatıcısı olan Venezüella KP'sinin yöneticilerinin 8-10 yıl sonra sosyal-demokrat olmaları tipik bir örnek durumundadır, ama önemli bir olgudur.

Bugün revizyonistler ile küçük-burjuva aydınları arasında tam bir balayı yaşanmaktadır. Ama bunun fazla uzun sürmeyeceği, ülkemiz somutundaki gelişmelere bakarak bile söylemek olanaklıdır. Yine aynı şekilde emperyalist hegemonya altındaki ülkelerde revizyonizmin etkinliği giderek azaldığı gözlenmektedir. Yıllar boyu, zaman zaman Marksist-Leninist ilkelerin lafızlarıyla, zaman zaman da küçük-burjuva demokratik hak ve istemlerin sözcülüğünü yaparak gerçekleştirdiği kitle pasifikasyonu işlevi önemli ölçüde gerilemekte ve en azından eskisi kadar kolayca yapamayacakları ortaya çıkmıştır.

Revizyonistler, düzenle bütünleşmelerine, emperyalist-kapitalist ülkelerde "modernizasyon" çerçevesinde "haklı ve mazur" gösterme durumunda olmakla birlikte, aynısını geri-bıraktırılmış ülkelerdeki oligarşik yönetim düzeyinden yapamayacakları da açıktır. Amerikan emperyalizmi ile SSCB' nin nükleer silahlar konusundaki anlaşmaları sayesinde "global" ölçekte bir "barış" ortamının doğacağı beklentisi de, revizyonistleri kurtaramayacağını, yaşam El Salvador'da açıkça göstermiştir. Daha düne kadar işbirlikçi-tekelci burjuvaziyi "milli burjuvazi" olarak ilan edip, onunla bir ittifak peşinde olan geri-bıraktırılmış ülkelerin revizyonist-reformist KP'lerinin, bu "düş"ünün nasıl gerçekleşebileceği açıkça ortaya çıkmıştır.

Revizyonizmin revizyonu, giderek ve açıkça proleter enternasyonalizmini, proletaryanın sınıf çıkarlarını ikincil plana indirmektedir. Bu bağlamda Marksizm-Leninizmi burjuva ideolojik saldırılarına karşı geliştirmek ve güçlendirmek dinamiklerini yitirmektedir. 1956 sonrasında revizyonizme yöneltilen eleştirilerin Marksist-Leninist temellerini kavrayıp kabul edilmediği sürece, revizyonizmin her türlü revizyonu, yeni sorunlar ve yeni ikilemler yaratarak, bir başka revizyonu zorunlu kılacaktır. Onlar, 1956 sonrası sosyalist ülkelerde parti yönetimlerinde yer alan revizyonistlerden daha "açık" ve daha "namuslu" olduklarını söylemek bu gerçekleri değiştirmeyecektir. Onların dünya devrimi bağlamında yapabilecekleri ilk ve son enternasyonalist görev ise, sadece ve sadece bu gerçeği herkesin görmesini sağlamak olmaktadır.

Revizyonizmin revizyonu, kendi ülkesel sorunlarını ve bu sorunların kısa vadeli çözümlerini, proletarya iktidarının kendi olanaklarıyla ve "global" dış ilişkilerle üretmelerini ve gerçekleştirmelerini ileri sürerek dünya sosyalist devrimi perspektifini de terk etmektedirler. Onlar için emperyalist sistem içinde bulunan ve sosyalizmi amaçlayan her devrimci "barış"ı sabote eden birer "terörist" ve her devrimci mücadele de, kendilerinin kısmi ve günlük çıkarlarını engelleyen, sorunlarını çözmeyi geciktiren etmendirler. Onlar proleter enternasyonalizminin gerçek global niteliğini, kendilerinin kısa vadeli çıkarlarının gerektirdiği "global" kapsam uğruna feda etmektedirler. Onlar proleter enternasyonalizmi nedeniyle SSCB halkının (proletaryasının) yaptığı fedakârlıkların yeterli olduğunu ilan ettikleri bir ortamda, kendi sorunlarının uzun vadeli çözümü için dünya proletaryasının yardımını ve fedakârlığını isteyecek bir konumda bulunmamaktadırlar. Şüphesiz revizyonizmin yeni düzelticileri ortaya koydukları somut olgular ve sorunlarla, kendileri için haklı gerekçeler bulabilirler ve popülerlikleriyle bunu daha da güçlendirebilirler. Ama bu bir şeydir, Marksizm-Leninizm başka bir şeydir.

> "Günün geçici sorunları karşısında **büyük temel düşüncelerin** bu unutuluşu, geçici başarılar uğruna girişilen bir yarış ve **sonal amaçları** göz önünde tutmadan çevrede verilen savaşım, bugünün sonuçlarına feda edilen **hareketin geleceği**, bütün bunların belki de 'namuslu' nedenleri vardır; ama bunlar oportünizmdir ve oportünizm olarak kalacaktır; ve 'namuslu' oportünizm belki de oportünizmlerin en tehlikelisidir."[165] (abç)

Revizyonizm tarafından çarpıtılmış, sınıf perspektifinden uzaklaştırılmış ve genel "halk" normlarına, dolayısıyla küçük-burjuvaziye uyarlanmış bir "sosyalist" bilincin var olduğu bir dönemde, yeni sosyalist yaşamın örgütlenmemişliği, günümüzde tüm proletarya iktidarlarını iç ve dış saptırmalara açık bir toplumsal yapıya itmektedir. Böyle bir ortamda, proletaryanın devrimci diktatörlüğü her zamankinden çok daha fazla gerekli ve zorunlu olmaktadır. Bu tür iç ve dış saptırmaların üstesinden gelebilmek için ise *"**zaman gerekir ve demirden el gerekir**"*. (Lenin)

Proletarya saflarında yer aldıklarını söyleyerek, proletarya diktatörlüğü sözünün söylendiğini her duyduklarında, tıpkı burjuvalar gibi, teröre kapılanlara, bu terörün ne denli "yararlı" bir terör olduğunu bir kez daha

anımsatmak gerekli olmaktadır. Ve proletarya, kendi sınıf diktatörlüğünü kurma, sürdürme ve geliştirme mücadelesinde olduğu kadar, bu diktatörlüğü yoluyla sınıfsız topluma ulaşarak insanlığın gerçek kurtuluşunu sağlama mücadelesinde de, şu ünlü özdeyişi hiçbir zaman unutmayacaktır:

"Segui il tuo corso, e lascia dir la genti !"[166]

YAŞASIN ÖNCÜ SAVAŞI
YAŞASIN HALK SAVAŞI
KURTULUŞA KADAR SAVAŞ

TÜRKİYE HALK KURTULUŞ PARTİSİ-CEPHESİ
HALKIN DEVRİMCİ ÖNCÜLERİ
THKP-C/HDÖ

[143] Ülkemiz solunda 12 Eylül sonrasında ortaya çıkan bireyleşme olgusu, devrim ve örgüt sorunlarında tekil bakış açısını ifade ettiği için, revizyonizmin revizyonu çok uygun bir zemin bulmuştur. Genellikle anti-revizyonist bir geçmişe sahip olan bu olgu, ister istemez, revizyonizmin revizyonuna kesin bir tâbiiyet ortaya çıkarmamaktadır. Ancak tekil de olsa, nicelik birikiminin nitel bir değişimi kaçınılmaz kılacağı gerçeği, bunların ulaşacakları yerin neresi olacağını açıklamasa bile, çıkış noktasının tersine ulaşmanın kaçınılmazlığını tanıtlar.

[144] İlker Akman, *Mevcut Durum ve Devrimci Taktiğimiz.*

[145] Engels, J. Bloch'a Mektup, *Seçme Yapıtlar*, Cilt III, s. 591.

[146] 1980 sonrasında SBKP, Marksist felsefeden ayrı bir bilim kolu olarak sosyolojinin varlığını kabul etmiştir. Bu durumda, yeni bilim dalının alanı ve yöntemi üzerinde üretilmiş düşünceler ileri sürmeleri ilginç bir rastlantı oluşturmaktadır. Diğer ilginç rastlantı da, tezlerin SBKP-MK'sına bağlı olarak faaliyet gösteren Toplumsal Bilimler Akademisi tarafından üretilip geliştirilmesidir.

[147] ABD'nin 1945 sonrasındaki mutlak hegemonyasının bu tarihte yıkılması ABD emperyalizminin sistem içinde hegemonik niteliğini yitirmesi demek değildir. Günümüzde ABD'nin nispi hegemonyası mevcuttur ve emperyalistler arası ilişki ve çelişkilerde bu durum sürekli olarak dışa vurmaktadır. Bu konuda daha geniş bilgi için Bkz. THKP-C/HDÖ: *Türkiye Devriminin Acil Sorunları-I*

[148] Çünkü "tekel" demek, "tek bir el" demektir ve pazarda birden çok el varsa, orada "tek-el" olamaz! Revizyonizmin bu mantığı, aynı zamanda burjuva ekonomistlerinin kullandıkları kavram ve kategorilerin de kaynağıdır. Şöyle ki, burjuva ekonomistleri, pazar ilişkilerini "tekel" düzeyinde irdelerken, bir malın üretiminde ve satışında birden çok şirket olduğu durumlarda, tekel ilişkilerinden söz edilemeyeceğini ileri sürerek, bu ilişkiyi "oligopol" pazar ilişkisi olarak değerlendirirler. Böylece burjuva ekonomisinde "serbest rekabet" dışında, "monopol" ve "oligopol" piyasalar bulunur. Doğal olarak, bu kavramlardan yola çıkan burjuva ekonomistleri, Marksizmin tekelci kapitalizm tahlilini kabul etmezler, çünkü onların kavramlaştırması içinde "monopolist" pazar ya yoktur ya da çok az istisnayla vardır. Böylece onlar, Marksizmin "günümüz" dünyasını kavrayabilecek durumda

olmadığını ileri sürmektedirler. İşte revizyonizmin revizyonunda da aynı türden bir kavrayış ve değerlendirme bulunmaktadır. Böylece onlar da, Marksist-Leninist ideolojik disiplinden uzaklaşmaktadırlar. Bunun açık kanıtı da, kendi tezlerini ortaya atarken, Marks, Engels ve Lenin'e çok az atıfta bulunmalarıdır. Gorbaçov'un SSCB'nin "ekonomist"lerinden olduğu da bir başka gerçektir.

[149] Revizyonizmin revizyoncuları "desentralizasyon"u nesnel sürecin en önemli eğilimi olarak sunması, aynı zamanda psikolojik niteliktedir. Enternasyonalist dayanışma ile ayakta durabilen iktidarlara ve örgütlere pek korkulacak bir durum olmadığı imajı, bu "nesnel" olgu tanımlamasıyla verilmek istenmektedir.

[150] Aşırı glastnoscular bunu ifade etmişlerdir.

[151] Bu öylesine etkin bir durum yaratmıştır ki, Nikaragua Devrimi'nin ilk aylarında FSLN'nin bir "küçük-burjuva örgütü" olduğunu ispatlamak için büyük bir yarış başlamıştır. Bir süre sonra FSLN yöneticilerinin Marksistlikleri "keşfedilince", Nikaragua'daki "insan hakları ihlalleri" burjuva basınında sürekli işlenen konuların başında gelmiştir.

[152] Aynı konuda Deng Sio Ping'in kedi örneği ilginçtir. Deng, "kedinin renginin ne olduğu önemli değildir, yeterki fare tutsun" derken, SBKP revizyonistleriyle önemli bir mantık benzerliği sergilemektedir.

[153] Marks-Engels, Alman İdeolojisi.

[154] Marks-Engels, *Alman İdeolojisi*.

[155] Marks-Engels, *Alman İdeolojisi*.

[156] Marks-Engels, *Alman İdeolojisi*.

[157] SBKP'nin "uygarlık krizi" tezi SSCB'de öylesine ilgi uyandırmış bulunmaktadır ki, son dönemde emperyalist-kapitalist ülkelerde tartışılan her konunun kendileri tarafından da ele alınıp, düşünce üretilmesi gerektiği kanısı yaygınlaşmıştır. Bu konudaki "açılım"ı anlatmak için, emperyalist ülkelerde ortaya çıkan şişmanlık hastalıklarına karşı geliştirilen ilaçların SSCB'de de araştırılmasından söz edildiğini anımsatmak yeterli olacağı kanısındayız. Bu ve benzeri "ilerleme"ler üzerine SBKP-MK'ya bağlı faaliyet gösteren Toplumsal Bilimler Akademisi üyeleri yeni açıklamalarla "uygarlık krizi" tezini geliştirmeye yönelmişlerdir. Artık "uygarlık" ile neyi kastettiklerini daha açık söyleyebilmektedirler:

"Hangi uygarlık krizi söz konusudur? Özellikle genel insanlık uygarlığının. Ancak bu uygarlığın dünya tarihini şu ya da bu aşamasındaki özellikleri veya en azından bu tarihin toplumsal gelişmenin pratik bir sonucu olarak gerçek anlamda tüm dünya tarihinin dönüşmesinden bu yana sahip olduğu özellikler dikkate alınmadan, soyut bir biçimde genel insanlık uygarlığı üzerine düşünce yürütmek pek anlam taşımasa gerek. Bu nedenle, **günümüz dünyasındaki** genel insanlık uygarlığı **sanayi uygarlığı olarak ele alınmalıdır.**" [SBKP-MK Toplumsal Bilimler Akademisi, *Dünyaya Bakış*, Kasım 1989] (abç)

Böylece "uygarlık"la mevcut tarihsel evredeki "global" toplumsal yapıların (sosyalist ya da kapitalist) "karşılıklı bağımlılığı" varsayımıyla yapılmış bir "genel çıkar" düzeyinin göz önünde tutulduğu görülmektedir. Bu da, "sanayi uygarlığı" olarak tanımlanan belirsiz ve salt teknik bir değere sahip "tek toplum"un var olduğunu öngörmektedir. Doğal olarak böyle tek toplumun şiddetten arındırılması amacı ortaya çıkmaktadır. Bu belirlemeye karşı bir Sovyet yurttaşının değerlendirmesi oldukça ilginçtir:

"Şiddetten arınmış bir dünya görüşünün gerçekleşmesi ancak antagonist olmayan toplumun global ölçekte kurulması koşullarında olasıdır. İlke olarak, yeni uygarlığın kurulması insanlığın toplumsal dönüşümleri, onun formasyonel (antagonist olmayan) tek yapılılığının oluşumu tarafından koşullandırılır. Ancak günümüzde antagonist sınıfların toptan yok oluş tehdidi altında kendi temel

çıkarlarını realize etmekten –geçici olarak' vazgeçmek zorunda kalmalarının bir sonucu olarak, genel insani çıkarlar önde gelebilir." [*Dünyaya Bakış*, Kasım 1989]

[158] Bu açıdan ele alındığında "reel sosyalizm" kavramının belirli bir yaygınlığı anlaşılmaktadır.

[159] Engels, Babel'e 11 Aralık 1884 tarihli mektubu. Akt. Lenin, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 473-74.

[160] Burjuvazinin demokrasiden dışlanması 1918 SSCB Anayasası'nda açık bir biçimde ortaya konulmuştur. SSCB'nin 1918-36 yılları arasında yürürlükte bulunan anayasasına göre, "ücretli işçi kullananlar, rantiyeler, kendi başına ticaret yapanlar, keşişler, papazlar, devlet memurları ve eski polis ajanlarının" oy hakkı bulunmamaktadır ve seçilme hakkı da yoktur. Sadece "hayatını üretken veya sosyal bakımdan yararlı bir emek harcayarak kazananlar" ile asker ve sakatların oy hakkı ve seçilme hakkı bulunmaktadır.

[161] Engels, *Anti-Dühring*, s. 192-93.

[162] Lenin, Az Olsun Temiz Olsun, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 505.

[163] Lenin, Az Olsun Temiz Olsun, *İşçi Sınıfı ve Köylülük*, s. 513-514.

[164] Burada bazı kişilerin, partinin devlet aygıtına tümüyle karışmasına ve onun yerine geçmesine yol açtığı için bu Leninist tespite iç güdüsel bir tepki göstermeleri olasıdır. Ancak nihai amaç açısından konuya bakılacak olursa, proletarya partisinin artan oranda nüfusu kucaklayacağı gerçeğiyle karşılaşılır. Toplumun en yetkin ve en ileri unsurlarının devlet aygıtında görevlendirilmeleri, aynı zamanda proletarya partisinin bu unsurları kendi üyesi yapması çabasını ortadan kaldırmaz, tersine daha da zorunlu kılar. Parti üyelerinin devlet aygıtında resmen görev almaları öngörülmeyebilinir, ama bu tür ileri unsurların, hangi alanda bulunuyor olurlarsa olsun parti tarafından kazanılması durumunda bunların görevlerini bırakmalarını istemek olanaksızdır. Eğer proletarya partisi uzun dönemde tüm toplumu ya da en azından büyük bir kısmını kendi üyeleri durumuna getirebilecek bir gelişmeye ulaşırsa, ortaya çıkan durumdan kimse "soyut ilke" adına hoşnutsuzluk gösteremez. Her durumda parti üyelerinin belli bir disipline tabi olacağı da açıktır

[165] Engels, Erfurt Programının Eleştirisi, *Seçme Yapıtlar*, C: III, s. 528.

[166] "Sen kendi yolunda yürü ve bırak başkaları ne derse desin!" (Dante, İlahi Komedya)